

Om arbejdsvirksomheden

i

Danmarks strafanstalter.

John Howard's vel bekendte udsagn »Gør menneskene arbejdssomme, og du vil gøre dem ærlige«, ord, som minde om Frederik den stores ytring »Arbejdet er fader til dyden,« er blevet en hovedlæresætning for fuldbyrdelsen af frihedsstraffene. Arbejdets i høj grad betydningsfulde rolle såvel for samfundet som for individet bliver om muligt endnu betydningsfuldere i strafanstalten, fordi dens befolkning for en stor del nærer uvillie mod at arbejde og derved er bleven forbrydere. Det er således ganske naturligt, at arbejds-spørgsmålet atter og atter tages op snart i et land snart i et andet i forhandlinger om fængselsvæsenet og i fængselsliteraturen. Ude i det store samfund er spørgsmålet så indviklet og omfangsrigt, så indgribende og vidtrækkende i social og økonomisk henseende. Det bliver ikke mindre, fordi det kommer indenfor straffevæsenets snævrere område. De mange ydre forhold, de svingninger, større eller mindre, som den sociale udvikling i så mange henseender foranlediger, udøve deres indflydelse på spørgsmålet ude i samfundet. Denne indflydelse kan imidlertid ikke undlade at gøre sig gældende også ligeoverfor arbejdsvirksomheden i strafanstalterne. Det er derfor en vel begrundet udtalelse

i statistiske oplysninger om de danske strafanstalter fra 1861 til 1885, når der siges, at spørgsmålet for disses vedkommende vistnok endnu må betragtes som åbent. Ganske vist siges dette kun med det hidtil fulgte arbejdsystem for øje, men arbejdet i strafanstalterne må altid være et åbent spørgsmål, fordi det er underkastet svingningerne i så henseende ude i samfundet, så det lille ord »vistnok« kunde godt have været borte. Der er, som alt sagt, talt og skrevet så meget om spørgsmålet i dets store helhed. Dette er ikke hensigten med nærværende lille artikel, men det vil dog være nødvendigt at fremsætte nogle almindelige bemærkninger om sagen.

Det er først og fremmest en almindelig anerkendt sætning, i det mindste blandt alle kriminalister, at arbejdet er en integrerende del af straffen og tillige et af de virksomste midler i straffefuldbyrdsen. Uden arbejdet er det umuligt at opretholde god orden og disciplin ligesom også legemets og sjælens sundhed. Dovenskab er jo en rod til alt ondt såvel i fængslet, som i livet uden for samme. Ved den fangen tilståede overarbejdsfortjeneste, som kun er en ringe del af arbejdsudbyttet, lærer han sparsommelighed og får lejlighed til at sende familien noget. Endelig kan han ved det arbejde, som han er sat at til udføre, lære et erhverv, hvorved han kan ernære sig redeligt, når han er løsladt.

Når der er sagt, at fangen kan lære et arbejde, hvorved han efter løsladelsen kan ernære sig redeligt, så gælder dette kun få i forhold til antallet af samtlige fanger. Endnu mindre holdbar er den bestemmelse, som findes i adskillige landes reglementer for straffefuldbyrdsen, at fangen såvidt muligt skal sættes til et arbejde, hvorved han senere efter løsladelsen kan finde ærligt erhverv. Dette påbud kan kun opfattes som en påmindelse til den ledende om at tage dette hensyn, hvor lejlighed gives. Men lejligheden gives i praksis kun i få tilfælde. At det må være så, lader sig let forklare. Det er nemlig for det første ikke altid let at skaffe arbejde i fængslerne og dertil at skaffe rigtigt

produktiv arbejde, og det er kun sådant, som kan afgive et erhverv efter løsladelsen, men så må det ikke være for særegent, hvorved dets produktion ofte er begrænset til visse egne eller stæder, eller dets råstof for kostbart, så der hører kapital til at komme i gang. Ved den ovennævnte bestemmelse er der i almindelighed fortrinsvis tænkt på unge og første gang straffede fanger. For deres vedkommende vil tiden i almindelighed være for kort til grundig at lære et nogenlunde indbringende erhverv. For fanger af landbefolkningen er bestemmelsen som oftest uden betydning, de vende i almindelighed tilbage til landarbejdet igen. Det sagte udelukker ikke, at bestemmelsen bør påskønnes, lige sålidt, at der kan være stater, hvor den kan finde større anvendelse.

Det er sagt ovenfor, at det kun kan være et produktiv arbejde, som kan give erhverv efter løsladelsen, men skal frihedsstraffen fuldbyrdes på en til dens opgave svarende måde, må det også være et produktiv arbejde, hvormed fangen beskæftiges i strafanstalten. Ellers binder det nemlig ikke fangens interesse, og derved taber det i flere henseender den betydning, som det netop skulde have. Fangen bliver desuden ikke istand til at betale i det mindste nogle af de udgifter, som hans underhold koster, hvad der jo også har betydning i økonomisk henseende. På den anden side må det sidst nævnte moment ikke gives en så stor vægt, at andre mere berettigede hensyn, som før ere anførte, derved sættes til side, noget, som senere skal påvises ved omtalen af arbejdssystemerne.

De anførte hensyn, hvorpå fangearbejdet må hvile, til i korthed sagt dets store betydning for fangens sædelige forbedring, for sundhedens vedligeholdelse og for disciplinens opretholdelse gøre, at det er forbundet med store vanskeligheder at træffe den bedste måde og den heldigste form for ordningen af arbejdet i en strafanstalt. Enhver dygtig fængselsmand erkender arbejdsmomentets store vig-

tighed, og enhver leder af en strafanstalt kender utvivlsomt, hvilke vanskeligheder det bærer i sig.

Ved ordningen af arbejdsvirksomheden i strafanstalterne har man i de forskellige stater fulgt tre hovedsystemer, som jeg særlig skal omtale.

Forpagtningssystemet (lease system) anvendes i de sydlige af de forenede Stater i Nordamerika og har i hvert tilfælde tidligere også existeret i nogle strafanstalter i Østerrig. — For de forenede Staters vedkommende er systemet alt omtalt i årgang 1888 af Tidsskriftet, side 78. Staten udlejer efter dette fangestykkeren til entreprenører og lader lejeren sørge for alt, strafanstalten vedrørende, således arbejde, bespisning, beklædning, belysning, disciplin, opsyn, ja undertiden også for bygningerne. Systemet hviler paa den betragtning, at staten bør iværksætte straffefuldbyrdsen med den mindst mulige bekostning, og kan i sine virkninger kun blive fordærveligt. Det er så fjærnt, som vel muligt, fra vor tids rationelle fangebehandling og derfor forkasteligt.

Entreprisesystemet (kontraktsystemet) går ud på at overdrage fangernes arbejdskraft i en strafanstalt enten helt eller delvis til en eller flere entreprenører, som betale en nærmere fastsat afgift pr. arbejdsdag eller pr. stykke udført arbejde. Iøvrigt er anstaltens hele administration og disciplin entreprenøren uvedkommende.

Systemet medfører den fordel for staten, at det ikke stiller fordring til staten på anskaffelse af råstoffer, maskiner m. m. til arbejdsdriften henhørende, at det ikke fordrer særligt kendskab til arbejdsvirksomhed og handel hos anstaltens bestyrer, og at det giver en sikkerhed for fangens stadige beskæftigelse og for et udbytte af denne, som kommer staten tilgode. Men systemet er i virkeligheden i modstrid med straffefuldbyrdsens hensigt. Administrationen mister nemlig derved sit virksomste middel til at øve en forbedrende indflydelse på fangen. Dens mission i anstalten bindes og gøres afhængig af en i fængslet

fremmed autoritet, arbejdsherren, og forbedringens idé underordnes nødvendigheden af at drage fordel af fangens arbejde til gavn alene for folk, som kun ville drage den størst mulige fordel ud af dette arbejde. Anstalten bliver et privat industrielt etablissement, hvor fangerne ikke kunne anvendes efter deres evner og færdigheder. Ved siden heraf medfører systemet også flere praktiske vanskeligheder, idet det lader entreprenørens mestere, folk, der ere fremmede i anstalten, træde i personligt forhold til fangerne og erhverve en indflydelse på disse, der ofte fører til brud på fængslets reglementer og orden, for ikke at tale om alvorligere misbrug. Det ligger således i entreprenørens interesse at fremskaffe det mest mulige arbejde. En rulle skråtobak stukket til en fange, som ikke må få skrå, af mesteren er en værdifuld opmuntring til at hænge stærkere i arbejdet. Dette er kun et eksempel, som kunde forøges med flere. Amerikaneren Sanborn siger: kontraktssystemet medfører en moralsk og finansiell korrupsion, det undergraver disciplinen og demoraliserer fangen. I staten New York forkastedes indførelsen af systemet for få år siden med stor majoritet, og i 1888 er der sammesteds vedtaget en lov, som forbyder anvendelse af dampkraft og af entrepris-systemet i strafanstalterne. Trods de alvorlige indvendinger, der kunne gøres mod systemet, foretrækkes det dog i de fleste stater for det tredje system, arbejde for statens regning, uagtet dette byder så store fordele. Sagen er nemlig, at entrepris-systemet er lettere for administrationen at iværksætte og giver ikke staten nogen pekuniær risiko.

Arbejde for statens regning er altså det tredje system. Efter dette er staten selv arbejdsherren, anskaffer råstoffer maskiner m. m. og forhandler varerne. Staten tager selv fortjenesten såvel som tabet ved produktionen. Administrationen kommer ved dette system til at stå fuldstændig fri i udøvelsen af den mest fuldkomne moralske indflydelse, som følger med et velorganiseret arbejde, dette kan fuldtud komme til at tjene straffefuldbyrden. Desuden udelukker

systemet de foran fremhævede ulemper, som følge med entreprisystemet. Som det vil ses, er dette system altså i fuld samklang med den rationelle fangebehandling. Men det har også sine vanskeligheder at overvinde. Strafanstaltens administration må, for at staten ikke skal påføres tab, have industriel indsigt, besidde evne til at købe og sælge efter større forhold. På den anden side vil den altid mangle den fri og uafhængige evne til at handle, som er en betingelse for at skaffe det størst mulige udbytte. Kontrolten binder dens hænder, og dog er dens ansvar større end en privat mands. Af det anførte vil det forstås, at denne arbejdsordning er lettere at iværksætte i en mindre anstalt end i en større.

I forbindelse med de to nævnte systemer kan der udføres arbejde for private efter bestilling og til anstaltens eget behov, begge dele naturligvis for statens regning.

Den preussiske geheimeverregeringsråd Illing, som for nogle år siden har gjort spørgsmålet til genstand for meget indgående betragtninger, opstiller følgende almindelige sætning: Straffen fuldbyrdes i samfundets interesse for at bevare og beskytte den sociale orden. Arbejdet er en del af straffen og tillige det virksomste middel til at nå målet. Autoriteten, som pålægger straffen, er forpligtet til at lade den udføre på den mest formålstjenlige måde, Når den overgiver arbejdet til entreprenører, overlader den både dette og straffens fuldbyrdelse til folk, som ikke ere interesserede deri.

Efter hans mening bliver der således kun at vælge imellem arbejde for statens regning og begrænset entreprise.

Medens Norge i flere år har praktiseret systemet arbejde for statens regning, man kan godt sige med held, skønt af og til med stor vanskelighed, og Sverige i sine strafanstalter, efter at have forsøgt samme system for flere år siden, er gået over til at udleje arbejdskraften til entreprenører, som levere materialet og bestemme arbejdet, men

anstaltens mestere og funktionærer lede virksomheden, følges i Danmark, ligesom i Preussen, et renere entrepris-system. Efter dette har man søgt at binde entreprenørerne så meget som muligt. Entreprenøren får arbejdskraften af et vist antal fanger. Disses fordeling imellem virksomheden bestemmes således af administrationen, ligeledes dagværket og overfortjenesten. Mestrene antages og lønnes af entreprenøren med administrationens billigelse, de skulle afskediges på administrationens forlangende. Man har derved opnået lettere at anvende fangen efter hans evner, men iøvrigt har ordningen alle entreprisystemets ulemper og misligheder.

Det vidtrækkende arbejdsspørgsmål har også andre momenter end de alt omhandlede at tage i betragtning. Hvilke arbejder der skulle udføres, og måden, hvorpå der arbejdes, ved maskiner, drevne ved damp- eller håndkraft, eller ved hånden alene ere omstridte spørgsmål. Fra det fri arbejdes side er der opstillet den fordring, at arbejder, som nødvendiggøre maskiner eller stor øvelse, ikke bør foretages i strafanstalterne, men derimod sådanne som stenslagning, værkpilning og lignende simple arbejder, som ikke afføde konkurrence.

At gå ind på den sidste fordring om kun at anvende simple arbejder i strafanstalten kan der ikke være tale fra straffefuldbyrdsens side. Alle de tidligere nævnte hensyn, som der fra denne side skulle tages i betragtning ved arbejdets ordning, afskære strax denne fordrings opfyldelse. De simple arbejder ville ikke tilfredsstille hensynet til produktiv arbejde, rentabilitet, straffetidens længde, fangens evner, legemlig og sjælelig sundhed m. fl. Derimod anvendes slige arbejder som bekendt ofte på det første trin af strafarbejdet for at give fangen større lejlighed til at henvende opmærksomheden på sig selv og på straffen, idet beskæftigelsen kræver mindre heraf og af anstrengelse. Desuden er der simple arbejder som fabrikation af tændstikker, gummering af konvoluter m. fl., som hovedsagelig

ere husflidsarbejder, beskæftigelse for småfolk med deres børn. Disse arbejder bør af den grund aldrig udøves i strafanstalter, thi derved skabes en konkurrence, der kan gribe stærkt ind i existenser, som derved let kunne forarmes. At fanger, som møde i anstalten med bestemte færdigheder og evner, anbringes ved arbejder, som kunne gøre disse evner frugtbringende, stemmer med de foran nævnte hensyn. På den anden side er det forståeligt, at arbejder, som fordre stor øvelse, anvendte i stort omfang forbyde sig af sig selv, forsåvidt som øvelsen ikke er erhvervet før indsættelsen i strafanstalten. Det kan ikke betale sig at oplære fanger til sådanne arbejder, når de ikke have en lang straffetid, og disses antal er det forholdsvis mindste. I et fortrinsvis agerdyrkende land som Danmark er det givet, at landbefolkningen og arbejdsmanden udgør en ikke ringe del af fangebestanden. At lade disse folk, som ere vant til et hårdt arbejde i fri luft, pille værk i åringer, måske i et indelukket rum, vilde alene af sanitære hensyn være uforsvarligt. De må altså helst anvendes ved arbejder, som fordre nogen legemlig anstrengelse, som maskiner drevne med håndkraft. Slige maskiners anvendelse kan selvfølgelig ikke udelukkes fra strafanstalterne. Derimod har der fra flere sider hævet sig stemmer imod brugen af dampkraft i anstalterne dels fordi denne forudsætter en større industriel og fabrikmæssig virksomhed, hvilken ikke harmonerer med straffefuldbyrdsens principer, dels fordrer dampkraften i almindelighed en mindre anspænding af legemets kræfter end ønskeligt er. Iøvrigt skal jeg minde om, at spørgsmålet om anvendelsen af fanger af landbefolkningen til arbejder i fri luft forhandlede på kongressen i Rom, og at denne vedtog at tilråde anstalter for slige arbejder i agerdyrkende lande, men spørgsmålet er langtfra uddebatteret dermed.

Spørgsmålet om fangearbejdets konkurrence med det fri arbejde, som kortelig er berørt foran, er et moment, som ikke kan forbigås, når man vil tale om arbejdsvirk-

somheden i strafanstalter. Klagerne over denne konkurrence have nemlig ikke altid været uden grund. Allerede i 1848 i revolutionens stormfulde dage i Frankrig, under råbet om tugthusenes skadelige konkurrence, forsøgte man at tilintetgøre denne ved at ophæve alt arbejde af den slags. Følgerne vare imidlertid så håndgribeligt uheldbringende, at man snart blev tvungen til at optage arbejdet i fængslerne påny. Siden den tid har spørgsmålet ligget for i flere andre lande. I 1877—78 opstillede man i Preussen sådanne hovedregler for arbejdet, som at drive så mange forskellige slags arbejder som muligt, at afsætte det færdige fabrikat i udlandet*), at producere halvfabrikater, hvis fuldførelse kan komme de fri arbejdere til nytte, for derved at formindske konkurrencen. Omtrent samtidig klagedes der i byerne i Norge, hvor strafanstalterne lå, over disses konkurrence med det fri arbejde. Dette foranledigede justitsdepartementet til at indskærpe strafanstaltneres bestyrelser, at efter loven om håndværksdrift må håndværksarbejder i strafanstalterne ikke udføres efter bestilling af private, iligomåde pålagdes det dem at påse, at priserne på strafanstaltneres fabrikata ikke sættes lavere end de i almindelighed for slige genstande gældende. I Sverige tillader forordningen af 18 juni 1864 strafanstalterne at tilvirke og sælge fabriks- og håndværksarbejder. Såvidt jeg mindes kom dette spørgsmaal om konkurrencen første gang frem i Danmark i 1882, da 785 håndværkere i væverfaget indgav et andragende til folkethingets finansudvalg om, at arbejdslønnen for straffangers arbejde ikke må ansættes således, at de fri arbejders løn derved uforholdsmæssig trykkes. Udvalget gjorde ingen indstilling, da det ikke så, hvorledes der skulde rådes bod på det omhandlede uheldige forhold. Senere har spørgsmaalet foreligget for fællesrepræsentation for dansk industri og håndværk, men også der blev det uden resultat. I Preussen

*) Se Tidsskriftets årgang 1887, side 141.

gik man i 1886 på et almindeligt håndværksmøde så vidt, at man vedtog en resolution, som gik ud på at foreslå straffanger anvendte til sådanne arbejder, »som påviselig ere skadelige for den fri arbejders liv og helbred.«

Det er vistnok en uløselig opgave at beskæftige fangen uden derved at skade den fri arbejder. Skal arbejdet nemlig svare til straffuldbyrdelsens hensigt, må det være produktivt, og derved berøves der den fri arbejder en gevinst. Men fangerne have jo før indsættelsen deltaget i den fri konkurrence, hvorfor da udelukke dem derfra i fængslet? Hvis de desuden ikke gennem arbejdet betale noget for deres underhold, måtte skatteyderne betale så meget mere. Men indvendes der så, entreprenøren kan trykke prisen, fordi han betaler en ringe arbejlsøn. Fangens arbejdskraft er imidlertid mindre værd, hans arbejde har ofte kun ringe værdi, han skal ofte først oplæres, og hans arbejdstid er også afkortet ved husordenen. Licitationerne over arbejdskraften give ofte en lav pris, og staten har ofte intet valg. Dertil kommer, at fangeantallet er meget ringe i forhold til de fri arbejderes, derved svækkes konkurrencens indflydelse betydeligt. Overhovedet er striden om fangearbejdets konkurrence som en modesag, der lever i tider, hvor industrien trykkes af de ydre forhold, når denne blomstrer, høre klagerne op. Dog kan den blive følelig for visse steder og visse arbejdere, føleligere måske også ved arbejde for statens regning, derfor har den hele ordning af arbejdet såmeget at sige, derfor må der tages hensyn til de lokale forhold.

Ved ordningen af arbejdsvirksomheden i de danske strafanstalter har man, som det alt er nævnt, fulgt entreprisystemet i en længere årrække. Tidligere arbejdedes der vistnok væsenligst, om ikke helt, for statens regning i strafanstalterne. Såvidt mig bekendt spillede uldfabrikationen hovedrollen. Men, som altid ved arbejde for statens regning, var der også her store vanskeligheder at kæmpe med, forskuddene til maskiner og råstoffer vare ikke ube-

tydelige, og driftskapitalen var bevilget en gang for alle såvel for gode som for dårlige år, måske følte man også savnet af industriel indsigt hos de ledende. En kommission, som i 1858 var nedsat for blandt andet også at tage arbejdsspørgsmålet under overvejelse, tilrådede i 1859 at søge fangernes arbejdskraft udlejet til entreprenører, fordi dette ansås for fordelagtigere for staten. Efter denne argumentation at dømme må man være berettiget til at sige, at den ikke indeholdt noget godt varsel for opfattelsen af arbejdets betydning for straffefuldbyrdelsen. Det må dertil erindres, at samme år toges det ny cellefængsel på Vridsløselille mark i brug. Man skulde her have med en straffefuldbyrdelse at gøre, der i alle enkeltheder, såvel hvad ordning som personale angår, kræver blikket rettet på det eneste formål gennem fuldbyrdelsen at bane vejen for forbedringen. Imidlertid skal det dog fremhæves, at man ikke åbnede cellefængslet udelukkende med at anvende entreprisystemet. En del af fangernes arbejdskraft udlejedes vel til en entreprenør, men anstaltens funktionærer ledede arbejdet, så det fremmede element fik ingen direkte indflydelse på fangerne. En anden del af fangerne, som besad særligt kendskab til forskellige håndværk, anvendtes i disse dels til anstaltens eget behov, dels til arbejde for statens regning og dels for private efter bestilling.

Dette forsøg på at arbejde for statens regning mislykkedes totalt ved de mænds absolute uduelighed, der sattes til at lede det som over- og underordnet, skønt funktionærer, som vare særligt oplærte i nogle af de håndværk, der øvedes i anstalten, vare ansatte blandt opsynet. Men det blev ikke derved. Efter nogle år afløstes den, der havde overtilsynet med arbejdet, af en anden, som snart førte hele arbejdsvirksomheden over i entreprenørsystemets arme, medens han realiserede det tilstedeværende lager af forfærdigede produkter for statens regning for en stor del til egen fordel. Det udvidede entreprisystem førte entreprenørernes mestere ind i anstalten tilligemed alle de øvrige

ulemper, som foran ere nævnte som følgesvende af dette system. Som man vil se, falder skylden for det mislykkede forsøg på arbejde for statens regning i ingen henseende dette system til last, det kan vel end ikke kaldes et alvorligt forsøg. Hvorvel der intet lader sig påvise som uheldbringende resultater af det senere i Vridsløselille cellefængsel fulgte entreprisystem, så har det selvfølgelig ikke været uden de alt tidligere anførte ulemper, der altid klæbe ved systemet, og hvoraf den særligt må fastholdes, at det i sit væsen strider absolut mod straffefuldbydelsens princip.

Der er vistnok desuagtet ikke mange lande, måske intet, hvor entreprisystemet grundigere og sørgeligere har bevist det berettigede i den påstand, at det og straffefuldbyrdelsen ikke kunne trives sammen, end i Danmark. Alle de ulemper, alle de misbrug, som man tillægger dette system, trådte ved korrupsionen i Horsens tugthus frem i det grelleste lys, med en så knusende vægt, som følger af systemets anvendelse igennem en lang årrække, at end ikke dets ivrigste modstandere vilde have dristet sig til at tænke sig sligt. Den ulykkelige katastrofe viste noksom, at alle de bestemmelser, hvormed man troede at binde entreprenørerne og sikre sig tilstrækkeligt mod misbrug, ere betydningløse i praxis. Det er derfor ganske naturligt, når fængselsbestyrelsen mener, at spørgsmålet om hensigtsmæssigheden af det hidtil anvendte entreprisystem må bestragtes som åbent, dog ikke, som det hedder i beretningen, tiltrods*) for, at det i så lang en årrække har været anvendt her, men fordi det igennem en så lang tids anvendelse har kunnet give så nedbrydende resultater. Imidlertid vil det være retfærdigt ligesoverfor entreprisystemet at erkende, at dette næppe kan drives til større yderlighed, end det var og endnu er i Horsens tugthus, hvor hele arbejdskraften er udlejet til en entreprenør, der har gjort anstalten til en privat maskinfabrik, hvis arbejdere

*) Udhævet af forf.

beskæftiges aldeles fabriksmæssigt med arbejder, der ingen betydning have for de fleste ved løsladelsen; konkurrencen med private arbejdere skal her ikke tales om, den er givet ved ordningen.

Skønt der nu ikke ligger synderlig vægt på de udtalelser, som fremkom på den nordiske Penitentiaerforenings møde i København i 1880 fra den daværende inspektør for Horsens tugthus, kan det dog ikke forbigås her, at et spørgsmål om arbejdets bedste ordning var under forhandling på dette møde. Det indleddes af R. Petersen, direktør for Bods-fængslet i Norge, og var forinden motiveret ved udtalelser af inspektøren i Horsens tugthus. Når denne holdt så stærkt på entreprisesystemet, er dette standpunkt jo så grundigt underkendt ved de senere begivenheder i denne anstalt, så det dermed må anses for tilstrækkeligt imødegået. Det vil imidlertid ikke være uden interesse at gense en del af direktør Petersens indvendinger mod spørgsmålets motivering, medens jeg beklager ikke at kunne aftrykke den hele udtalelse*). Han sagde således: »Men lad os nu se lidt på min kollegas argumentation. »Som regel tør man vistnok sige,« bemærker han, »at det vil være forbundet med tab i pekuniær henseende for staten selv at beskæftige fangerne.« Ja, her ere meningene delte. Østerrige sagde på kongressen 1872, at det holdt på systemet, fordi det var indbringende, skønt det var forbundet med fare, Preussen sagde derimod, at systemet ikke var indbringende, men derimod anbefalelsesværdigt, fordi det i høj grad lettede administrationen. Fra Amerika blev bemærket, at kontraktærerne i mange tilfælde havde tjent uhyre meget. Og er det nu så vist, at Danmark har spundet silke af systemet? I en af femårsberetningerne har jeg læst en undskyldning for den knappe arbejdsfor-tjeneste, gående ud på, at staten havde været nødsaget til for en længere periode at slutte en arbejdskontrakt og at

*) Tidsskriftets årgang 1880, side 329.

konjunkturerne i perioden havde forandret sig i høj grad til statens skade. Videre siger Hr. Kollega, at man ikke kan forlange af fængslets bestyrer, at han skal være en flink driftsbestyrer. Det er vistnok så, men han har dog i en forvalter, værkfører, fabrikmester, eller hvad man vil kalde ham, den fornødne hjælp, så at han må kunne besejre de største vanskeligheder, om han end ikke konkurrerer med private driftsbestyrere. Den pekuniære side af sagen tror jeg dog man skal hæfte sig mindre ved. Var det derimod så, som min kollega siger, at denne befattning med værksdriften må aflede bestyrerens opmærksomhed fra fængslets egenlige opgave, da vilde jeg ubetinget gå over til kontraktssystemet, men dette kan jeg ikke på nogen måde tro. Den hele arbejdsdrift er et af de kraftigste midler ved fængselssystemets gennemførelse. Jeg taler altid med fangerne om arbejdet, og gennem denne tale spinder der sig ud andre emner, tjenlige for øjemedet. Men jeg har en ganske anden interesse for arbejdet, når jeg selv bestyrer det, end når det er i fremmede hænder. Jeg forstår det bedre og kan ved det lettere knytte fangen til mig, end når han arbejder for en udenforstående.«

I forbindelse hermed er det naturligt, at se hen til den sidste udtalelse fra bestyrelsen for Danmarks straffanstalter, og den, som på et enkelt punkt er berørt foran, findes i sammendrag af de vigtigste statistiske oplysninger om de danske straffanstalter i de 25 år fra 1861 til 1885, side 86 og flg. Skønt oplysningerne kun gå til 1885, må de deri udtalte opfattelser dog anses for at gælde på et senere standpunkt, da bogen udkom, såvidt erindres, lige i slutningen af 1887. I anledning af oplysningerne om gennemsnitsindtægten pr. fange og femår er der tilføjet nogle bemærkninger, der ligesom indirekte erkende, at arbejdsfortjenesten kun er »tarvelig«, der søges derefter påpeget årsagerne til, at arbejdsfortjenesten må blive ringe, og stykket slutter således: Endelig kan det kun virke uheldigt i finansiell henseende, at der ved valget af arbejde i en straffanstalt må tages så mange andre og vigtigere hensyn

end til indtægten alene. For at arbejdet skal kunne virke som et middel til den rette fuldbyrdelse af straffen, udkræves der nemlig, at det ikke indvirker forstyrrende på ordenen og disciplinen, at det ikke fordrer store og støjende maskiner, som hindre opsynet i at have en let og fri oversigt over fangerne, at det ikke afsætter støv og urenlighed, at det ikke giver fangen redskaber og værktøj i hænderne, hvorved de kunne blive farlige for sikkerheden, at det yder fangen en gavnlig legemlig motion, at det kan fængsle fangens opmærksomhed og sætte hans åndelige kræfter i bevægelse, at det er let at lære, og at det kun fordrer simple og billige redskaber, så at fangen, som efter løsladelsen skal kunne finde sit erhverv derved, med nogenlunde lethed kan være istand til at forskaffe sig det fornødne værktøj.

Denne udtalelse indeholder de væsentligste teoretiske principer for arbejdets ordning, men de harmonere slet ikke med entreprisesystemet og allermindst med den udstrakte form, som det har i Horsens tugthus. Man kan derfor dårligt anføre dem som årsag til en ringe fortjeneste, når de ikke ere fulgte i praxis. Og det kunne de ikke være, når man har fulgt et arbejdssystem, hvorved de idelig brydes, hvad der lige foran er påvist, har været tilfældet, og hvad sammendragets følgende bemærkninger også godt gøre. Disse oplyse nemlig, hvad foran kortelig er omtalt, om årsagerne til nedsættelsen af kommissionen i 1858 og dennes anbefaling af entreprisesystemet, der så senere er fulgt og yderligere udviklet med de ovenfor fremhævede sørgelige resultater. Når meddelelserne endvidere skelne imellem entreprisesystemet med betaling pr. arbejdsdag og med betaling pr. forfærdiget stykke arbejde, så er det første det egenlige entreprisesystem, det, som nærmest tænkes på, når der tales om dette system, og det er jo også det, som vi har fulgt. Det andet derimod er meget uegenligt entrepriser og lader sig også vanskeligt gennemføre som helhed og er ingensteds gennemført. I slutningen af meddelelserne hedder det: Det (entreprisesystemet) er således vistnok fordel-

agtigere, hvad indtægten angår, og det letter også arbejdet i ikke ringe grad for administrationen; men på den anden side kan det selvfølgelig have sine skyggesider, der let kunne blive af større vægt end dets fordele.

Når man nu ved, at meddelelsen selv kalder indtægten af fangearbejdet tarvelig, når man erindrer de foran af meddelelserne fremhævede teoretiske principer for arbejdets ordning, der ikke kunne bringes i harmoni med entrepris-systemet, og når man kender de resultater, som entrepris-systemet har medført hos os, og som intet andet land kan præstere mage til, så fremtræde disse meddelelsernes afsluttende bemærkninger om systemet så flade, så betydningsløse, så intetsigende, at de næsten blive utilladelige,

Meddelelserne indeholde endvidere følgende faktiske oplysninger om udbyttet af arbejdsvirksomheden, baseret på entresystemet.

Den ved fangernes arbejde i hele 25 årsperioden indvundne indtægt, ialt kr. 2,141,300, fordeler sig på de enkelte femår procentvis således:

I 1861—65	med 28,93	pet.
1866—70	- 24,42	-
1871—75	- 15,76	-
1876—80	- 17,91	-
1881—85	- 12,98	-

Som det vil ses, er den procentvise nedgang fra første til sidste femår særdeles betydelig.

Fordelen indtægten i forhold til fangecantallet, falder der på hvert femår følgende årlige gennemsnits arbejdsindtægt på 1 fange:

I 1861—65	72	Kr.
1866—70	76	-
1871—75	71	-
1876—80	91	-
1881—85	66	-

og i gennemsnit for hele perioden 75 kr. Når der på 1876—80 falder et forholdsvis større beløb end på de øvrige perioder, nemlig 91 kr., har dette sin grund i, at entreprenøren i den periode betalte 64 øre pr. fange og arbejdsdag i Horsens tugthus, medens denne betaling senere er bleven 33 øre, og ved sidste udbydelse mældte sig endogså kun 1 lysthavende, den tidligere entreprenør, så der var intet valg, et forhold, der også viser en svag side ved enterprisesystemet, hvorved påstanden om det økonomisk fordelagtige ved systemet for staten ikke holder stik.

Fordeles den for 1881—85 ovenfor opførte gennemsnitlige årlige arbejdsindtægt pr. fange kr. 66 på fangedagene, giver dette pr. fangedag 18,08 øre og pr. arbejdsdag 22,00 øre. I Preussen var nettoindtægten efter beretningen for 1886-87 pr. fangedag 24 øre og pr. arbejdsdag 31 øre, altså under tilnærmelsesvis lignende arbejdsforhold adskilligt større end i Danmark. I Sverige var arbejdsindtægten i 1886 pr. arbejdsdag 32 øre. I Norge med arbejde for statens regning var efter beretningen for 1885-86 arbejdsfortjenesten, fordelt på det daglige gennemsnitlige fangebelæg, 62 øre daglig og pr. virkelig arbejdsdag 76 øre. Modsætningen mellem forholdet i Danmark og Norge er ved tallene tilstrækkeligt oplyst og dermed også modsætningen mellem de to forskellige arbejdsystemer, der ere fulgte i de to lande.

Efter det således oplyste om arbejdsvirksomheden i Danmarks strafanstalter synes de påstande at måtte bringes til tavshed, som kalde enterprisesystemet for det fordelagtigste for staten, og som anse det for muligt at binde entreprenøren således, at det bliver kun lidet skadeligt for straffefuldbyrdelsen. Men hvad så? Skal man da gå over til arbejde for statens regning?

Svaret herpå synes mig at måtte være, at man som almindelig regel skal søge at indrette sin arbejdsvirksomhed således, at man bliver istand til uden følelige tab, uden

altfor stort besvær og inden altfor lang tid, at følge med de svingninger, hvad alle sociale forhold ere underkastede fra tid til anden, der foregå på arbejdsmarkedet og i handelsomsætningen. Man må således søge at undgå at binde sig til bestemte arbejder for altfor lange perioder, man må undgå at forsumpe i arbejder, som markedet måske kun søger for en tid, man må søge at drage så mange forskellige arbejder som muligt til sig m. m. i så henseende. Ved siden heraf bør det utvivlsomt være regelen, at så stor en del af arbejdskraften som muligt anvendes til arbejde til statens eget behov. Dertil hører arbejder for militæretaten og andre statsinstitutioner, og sådanne arbejder ville kunne omfatte skrædderi, skomageri og sadelmagerarbejder, børstearbejder, koste, væveri m. fl.,

at der i øvrigt så vidt muligt arbejdes for statens regning,

at arbejdskraften så lidt som muligt udlejes til private og da kun i meget begrænset omfang, og at der i så tilfælde kun leveres råstof og betales pr. stykke færdigt arbejde af lejeren, som ikke har nogen adgang til selv eller ved andre at lede arbejdet i selve anstalten,

at der ikke arbejdes for private, hvortil også regnes funktionærerne, efter bestilling,

at arbejdskraften fordeles på så mange arbejdsgræne som muligt,

at priserne på det færdige produkt, som udbydes til salg, ikke sættes under laveste gangbar pris,

at produktet såvidt muligt sælges til udlandet,

at der ikke drives større industri i en strafaanstalt, som forudsætter dampkrafts anvendelse.

Ved fremsættelsen af disse regler er det ikke meningen, at disse dermed skulle være udtømte. Tværtimod kan der vistnok findes flere, som kunne være ønskelige, og som særligt kunne have deres grund i lokale forhold. Iligemåde er der jo adskillige flere detailhensyn, som anstaltens orden, fangerens helbred, anstaltens beliggenhed m. m. ville foreskrive.

Sådanne behøve ikke at anføres her, nogle ere alt fremhævede i det foregående, andre ville vise sig i praxis. Hensigten med nærværende har jo fortrinsvis været at påvise, hvor lidet heldig arbejdsordningen i de danske strafanstalter har været i de sidste 30 år såvel i økonomisk som særlig i straffefuldbyrdsens interesse. Dette mener jeg er sket fyldest i det anførte. At man må vende sig til en anden ordning, synes uundgåeligt. Hvilken man end så vælger, må man erindre, at dens heldige gennemførelse beror på kræfterne, der sættes ind derpå. En fængselsbestyrelse kan i så henseende ikke være kritisk nok.

Fr. Stuckenberg.

Den internationale fængselskongres.

Den til St. Petersburg indvarslede fængselskongres er det bestemt at afholde i begyndelsen af juni 1890. Sammen med kongressen skal der finde en international udstilling sted af arbejder tilvirkede i cellefængsler, ligesom der er påtænkt en lignende udstilling af apparater, som have betydning for den korrektionelle behandling af unge delinkventer. I forbindelse hermed skal det også tillades at udstille, hvad regeringer, der deltage i kongressen, ønske at fremstille for kongressens medlemmer af genstande vedrørende penitentiærvæsenet. Endelig ønskes en fortsættelse for 1885 til 1890 af den på den romerske fængselskongres meddelte bibliografi for strafrettens og fængselsvidenskabens vedkommende.

Hvorvidt kan forbryderen forbedres?

(Die Besserungsfähigkeit der
Verbrecher af J. Zimmermann, Strafhausdirektor in Luzern.)

Oversættelse.

Spørgsmålet, om og i hvilken udstrækning fangerne i en strafanstalt ere modtagelige for bestræbelserne for at forbedre dem, og om hvilke praktiske virkninger der kan ventes af de herpå rettede bestræbelser, besvares forskelligt. Dommere og kriminalister forholde sig i almindelighed noget skeptiske; fængselsmænd ere, som naturligt er, gerne rede til at tro på et vist udbytte af deres virksomhed; stemningen plejer at være mest optimistisk der, hvor nøden under hvilken som helst form finder en åben hånd, hos menneskevenlige lægfolk, som med betydelig opofrelse gøre sig umage for at drage den »vildfarende broder« op af forbrydelsens morads.

Tanken på at gøre en fjende af samfundet uskadelig derved, at man afvæbner ham og gør ham til ven, tilhører vor tid. Middelalderen, som næppe kendte frihedsstraffen i den nuværende opfattelse, gav sig ikke tid til at forbedre forbryderen for det jordiske liv eller til at redde og vinde ham for det menneskelige samfund. Vistnok søgte den at stemme den faldne til anger og omvendelse, men gjorde så en mere eller mindre brat ende på hans jordiske tilværelse — en fremgangsmåde, som efter den da gældende

verdensanskuelse ikke kan frakendes en vis praktisk værdi. Med kristendommens milde læresætninger, som »ikke slukker den rygende tande og ikke bryder det knækkede rør«, syntes denne rettergang at komme i modstrid, hvor udelukkende end kristendommen på den tid herskede som religion og verdensanskuelse.

Frihedsstraffens første udviklingsformer, som lidt efter lidt skaffede sig gyldighed ved siden af livs- og legemsstraffen, måtte ved de bestående højst mangelfulde indretninger nødvendigvis frembyde et billede på den dybeste menneskelige elendighed. Det er almindelig bekendt, hvilke forandringer den virksomme menneskekærlighed i vort århundrede har skabt på dette gebet, og hvorledes de tilkæmpede fremskridt, som også have virket tilbage på det almene vel, have været til velsignelse, idet de samtidig gav den formildede straffefuldbyrkelse større fasthed, bestenighed upartiskhed og dermed højere anseelse og intensivere virkning. På grundlaget af samfundets bestræbelser for at skaffe dem, der engang vare komne på afveje, en mere menneskelig lod, udviklede der sig efterhånden den tro, at man på en gavnlig måde kunde komme forbryderiskheden tillivs gennem forbryderens forbedring. De fleste fængselsmænd tiltræde deres stilling med den tanke ikke blot at skulle være fangen en bøddel og slutter, men også en opdrager og redningsmand. De fleste fangers ungdomshistorie er en historie fuld af savn, materiel nød og tillige mangel på kærlighed og alle ideale goder.

Hvilken smuk opgave at afhjælpe denne nød og at få den svage gnist af godt, som findes i den forvildedes sind, til at bryde ud i lys lue!

Men desværre svarer udbyttet langfra til den anvendte møje; det forkrøblede sjæleliv bestemmer sig kun modvillig til det gode, eller, hvis et halvt udbytte er opnået, viser tugthuskulturens drivhusplante sig ikke den kraftige frihedsluft voxen; og den formentlig forbedrede vender atter tilbage. Den smertelige skuffelse hos den humane embeds-

mand ledsages hyppigt af bitre selvbebrejdelser, når han i tilgivelig vildfarelse har udvirket en strafafkortning — benådning eller betinget løsladelse — for sin protegé. Et modløshedens stadium indtræder; »nihilismen« triumferer, den pligtro mand opgiver sit embede og vender sig til en mindre utaknemlig opgave, eller han udfylder sin stilling med halv iver og lader sig nøje med at tjene den offentlige sikkerhed.

Et tredje lader sig også tænke: den ofte skuffede sætter sig hen, studerer faglitteraturen og ser nøje på sin opgave; det ved erfaring skærpede øje viser ham under fangedragten grundforskellige elementer, hvis nøjagtige udskillelse og klassificering han søger at gennemføre i store træk, overladende det i øjeblikket uopnåelige til en bedre fremtid. Han ser, at hverken alder eller straffedom er tilstrækkelig til en rigtig inddeling, og at det, der allermindst fører til målet, er glatvæk i kronologisk rækkefølge at gøre forsøg på at forbedre enhver ny indkommen. Han ser sig nødsaget til at foretage en vis indskrænkning, såvel med hensyn til det kvantitative som til det kvalitative udbytte, d. v. s. han vil for visse individers vedkommende forud give afkald på ethvert udbytte, for andre vil han lade sig nøje med halvt udbytte, og overfor sig selv vil han lade en klog mistillid råde; thi ofte nok er det kun egenkærligheden og forfængeligheden, der foregøgler ham et udbytte. Tillige lærer han ikke at lægge så stor vægt alene på sin egen direkte personlige indvirkning som forbedrings-faktor, men meget mere på fangens forbedrede livsforhold overhovedet, og at bringe denne lærdom i anvendelse. Med tiden vil det også blive ham klart, at de opnåede resultater kun undtagelsesvis kunne fastsættes med tal, at der endogså ved fremturen i forbrydelsen kan være et delvis resultat tænkelig, selv om det ikke lykkes at gøre forbryderen til en brav mand; at det vilde være tåbeligt at plage sig selv med helbredelsesforsøg på en notorisk uhelbredelig, og at publikum begår uret, når det forlanger det umulige og

gør direktøren ansvarlig for en løsladts ny misgerning. Tilsidst vil han sige sig selv, at staten har bestemt sig til at bygge fængsler, ikke blot for at gengælde og forbedre, men først og fremmest for selvopholdelsen og sikkerheden. Måske vil han også, og ganske vist ikke til skade for sig selv, kaste et blik i den ny positivistiske litteratur, der indeholder meget sandt, selv om den også i det store hele skyder udover målet med hensyn til sine resultater, idet den forglemmer, at de mekaniske love alene ikke ere tilstrækkelige til at oplyse de forudgåede psykiske bevægelser. Han vil, medens han i begyndelsen mente friskvæk at kunne forbedre alle, og medens positivismen rentud benægter enhver forbryders forbedring, nu komme til en middelvej; fangeskaren vil under hans prøvende blik dele sig i to store grupper: forbrydere af tilbøjelighed og lejlighedsforbrydere.

Denne udskillelse er dog på ingen måde nøjagtig; de to former glide over i hinanden, og en inddeling, en blot og bar praktik, kan ikke gøre krav på videnskabelighed og vil visselig ikke finde nåde for den positivistisk-anthropologiske skole, der opfatter forbrydelsen som atavisme og forbryderen som en forkrøblet organisme af højere eller lavere grad.

Som forbrydere af tilbøjelighed ville vi ikke blot betegne dem, som have en forbryderisk fortid, men også alle disse typiske forbrydernaturer, hos hvilke forbrydelsen på en vis måde synes at være organisk begrundet.

Det er subjekter med medfødte forbryderiske instinkter, og til dem høre desværre i første linie de allerfleste ungdommelige forbrydere, hvilke lægmanden sædvanlig med urette betragter som de taknemligste objekter for sin penitentiærpædagogik. Endvidere regnes hertil ikke blot individer med mere eller mindre svagt udviklede åndsevner og et kummerligt følelsesliv, men også intelligente forbrydere med tilbøjelighed til sindsforstyrrelser, eller hos hvem der tydelig viser sig en abnormitet i forstandsfunktionerne; endelig også

tilsyneladende normalt anlagte naturer, som kun forse sig på et eneste punkt, men på dette med en sådan sikkerhed og hårdnakkethed, at man uvilkårlig må tænke på en art moralsk eller fysiologisk defekt; dette gælder navnlig forbryderen imod sædeligheden, især når han er recidivist eller har opnået en alder, hvor lidenskaben træder i baggrunden og besindigheden får større overhånd. Hos tyvene har det også ofte udseende af, at organet for ærlighed fuldstændig mangler. Det er hos hele denne store gruppe af forbrydere, at forbryderfysiognomiet, galgenansigtet træder tydeligst frem, og vel oftest mest påfaldende, når de, beredte til at løslades, igen ere iførte deres civile dragt. Vi ville hverken drage fysiognomiken eller Gall's frenologi ind på fængselsvidenskabens område, men vi må tilstå, at hvad Lombroso nævner om ørernes ejendommelige form hos mange lejlighedstve ligesom om den rå sædelighedsforbryders prognatisme (i høj grad fremspringende underansigt), allerede tidligere i gentagne tilfælde har været os påfaldende.

Hos alle disse forbrydere af fødsel, kald eller tilbøjelighed er, bortset fra andre abnormiteter, villien enten udviklet i forkert retning eller svagt udviklet. Det sidste er navnlig ofte tilfældet hos tyve, som i tugthuset strømme over af gode forsætter, der ikke holde stand i friheden. Særlig om dem gælder Reade's ord i hans berømte tugthusroman »It is never too late to mend«: »Ingen er lettere modtagelig for indtryk end disse, vanskeligheden ligger i at gøre indtrykket stående.«

Hos denne gruppe af forbrydere, hvis moralske sygdom er bleven kronisk, vil man i almindelighed kun udrette lidet; hele udbyttet vil indskrænke sig til en vis dressur eller skole, der gør dem til føjelige og letregerlige fanger, uden dog at indvirke dybere og omstemme deres indre.

Sagen viser sig mere gunstig hos den anden store gruppe, hvilken vi have betegnet som »lejlighedsforbrydere«, og til hvilke der ofte hører meget svære tilfælde. I almindelighed kan det vel siges, at mennesket hverken i godt eller

ondt gør store spring, men efterhånden bevæger sig fremad i den ene eller den anden retning. Men det er dog ikke sjældent tilfældet, at den langsomme fremadskriden på skråplanet pludselig går over i et fordærvelig rask tempo og ender med et brat fald. Den faldne kommer til besindelse, erkender med skræk, hvorvidt det er kommet med ham; med angeren følger forsættet om omvendelse, og da villien hverken er så grundig fordærvet eller svag udviklet som hos lejlighedsforbryderen, så har direktøren og sjælesørgeren her et forholdsvis let arbejde. Thi forbedringen er allerede indledet ved fangens indtrædelse, jordbunden forberedt på det bedste, der er blot et overmål af forsagthed eller af selvtillid at bekæmpe, at holde bevidstheden om skyld og forpligtelsen til bedring vågen, og at holde alle skadelige indflydelser borte. Er straffetiden af lang varighed, som jo oftest er tilfældet, så forlader fangen anstalten som et forbedret menneske og bliver igen en brugbar borger. I sådanne tilfælde vil rigtignok anstaltens leder ikke, eller i det mindste ikke for størstedelen, kunne betragte det gunstige udfald som sin personlige fortjeneste uden at overvurdere sig selv; og den beskyttelsesforening, der beriger sin statistik med den slags resultater, står også i fare for at overvurdere sin virksomhed.

Skulle fængselsmandens bestræbelser nu helt og holdent indskrænke sig til denne kategori af fanger, som vi, for at bruge et tidligere billede, ville betegne som akute syge? Nej, men han skal gøre sig det klart, at disse tilfælde byde ham den gunstigste prognose, og at han der hurtigst kan vente sig et fornøjeligt udbytte af sine anstrengelser. Udsigten hertil kan anslås så meget højere, som det i reglen drejer sig om sværere tilfælde, medens udøveren af de mindre misgerninger kun på grund af en svag villie ikke bringer det til større forbrydelser og derved også byder en mindre solid basis for de bestræbelser, der gøres for at forbedre ham.

Vi kunne ikke her gå nærmere ind på midlet og vejen til forbedring.

Bortset fra de nødvendige hjælpemidler, som ligge i anstaltens bygning og organisation, er lederens og sjælesørgerens personlighed af største vigtighed. Fangen har et skarpt øje for sine foresattes menneskelige svagheder, og jo færre mangler han får at se, desto bedre. En dygtig karakter, streng redelighed, forbunden med pinlig retfærdighed og sikker takt er i optræden ligeoverfor fangen ligeså nødvendig som personligt mod og åndsnærværelse. Fangen må agte sin foresatte og have tillid til ham, ellers har indflydelsen, trods al prædiken, intet at sige.

Ligeoverfor den uforbederlige og stadig tilbagefaldende kommer man vel med tiden til at anvende en anden praxis; det strider imod statens formål og selvopholdelsespligt at sætte de forbrydere, der have svoret samfundet en uforsonlig krig, på fri fod og give dem lejlighed til at begå ny misgerninger. Det eneste rigtige er vel en tålelig, men vedvarende indespærring. At bringe denne detention for blot forbryderisk tilbøjelighed i samklang med strafferetten er videnskabens sag. (Zeitsch. f. Schw. Strafr. 1888. H. 1.)

Det norske
klassereglement for fælles-strafanstalterne.

Til

Redaktøren af »Nordisk Tidsskrift for fængselsvæsen«.

I anledning af den i Tidsskriftets 3 hefte for 1888, side 129 ff. indtagne opsats af Herr Direktør Daae om »Det norske klassereglement for fælles-strafanstalterne« anholder jeg om adgang til herigennem at meddele Tidsskriftets læsere den supplerende oplysning, at reglementet af 1888 — der samtidig indførte i vore fællesstrafanstalter de tvende nye institutioner: en progressiv klasseinddeling og arbejdspenge — i det til grund for den kgl. resolution om reglementets udfærdigelse liggende departementsforedrag udtrykkelig var betegnet som et forsøg, og at det derfor var den for alle vedkommende vel kendte forudsætning, at reglementet efter nogen tids praktisk anvendelse vilde komme til at gives de modifikationer, som erfaring måtte have vist ønskeligheden af.

Angående beføjelsen af alle de anker, opsatsens forfatter har fremført imod det oprindelige reglement, vil jeg af let forståelige grunde her ikke udtale mig.

Afdelingen for Strafanstalt- og Fængselsvæsenet i
Justits-Departementet. Kristiania, i april 1889.

Ærbødigst

P. Birch-Reichenwald.

Frantz v. Holtzendorff.

I forbindelse med den i forrige årgang meddelte udtalelse fra den internationale fængselskommission om tabet af Prof. Holtzendorff skal her gives nogle oplysninger om samme efter en nekrolog af Prof. Teichmann i Basel, som findes optagen i *Gerichtsaal*, b. 21. Det er en selvfølge, at disse oplysninger kun kunne omfatte hans internationale betydning.

Holtzendorff var født 1829, 1857 blev han privatdocent i Berlin og helligede sig fra den tid til den akademiske løbebane. Allerede i 1859 udkom et meget indholdsrigt værk af ham: *Die Deportation als Strafmittel in alter und neuer Zeit und die Verbrechereolonien der Engländer und Franzosen in ihrer geschichtlichen Entwicklung und criminalpolitischen Bedeutung dargestellt*. Samme år udkom: *Das irische Gefängnisssystem, insbesondere die Zwischenanstalten vor der Entlassung der Sträflinge*. Muligt var det denne bogs hensigt at henlede fortrinsvis tyske kredses opmærksomhed på en institution, som var i sin udvikling andensteds og kunde få betydning for disse, men bogen fik langt større rækkevidde. Den gav nemlig stødet til en kamp om fængselssystemerne, som blev varm og langvarig, ja den er endnu ikke tilende. Men H. gav ved sin bog dog stødet til, at andre stater end Irland have forsøgt sig i dette system. Den opståede kamp førte til: *Die Kürzungsfähigkeit der Freiheitsstrafen und die bedingte Freilassung der Sträflinge in ihrem Verhältnisse zum Strafmass und zu den Strafzwecken*, som udkom 1861 og fremkaldte en muligt endnu større opposition end den foran nævnte. I årgangen 1862 af *Allgemeine Deutsche Strafrechtszeitung*, som han havde stiftet, gav han en skildring af tilstanden i de irske fængselsindretninger, som han på en rejse havde

beset. Overhovedet var det en hovedside i hans store virksomhed at klare anskuelserne om fængselsvæsenet. Det var særligt på dette gebet i forening med kriminalistloven, at Holtzendorffs virksomhed fik international betydning. I 1874 udkom: *Das Verbrechen des Mordes und die Todesstrafe*, en bog, der som forsvar for dødsstraffen har større betydning end alt, hvad der ellers kan være anført derfor.

At H.'s betydning for Tyskland både som forfatter og lærer har været endnu større end i international henseende, derom kan der ikke være tvivl. Hans skrifter, deres antal og den værd, de tillægges i Tyskland, vidne derom. Hans sidste værk på fængselsvæsenets område ved siden af deltagelsen i forberedelserne af fængselskongressen i Petersborg var deltagelsen i udgivelsen af den i 1888 afsluttede: *Handbuch des Gefängniswesens*.

Holtzendorf døde 4. februar 1889, og fængselsvidenskaben mistede med ham en besindig, klartscende lærd og en varmtfølende menneskeven.

Forbrydernes tiltagen i de Forenede Stater.

Spørgsmålet om forbrydernes tiltagen forholdsvis er voxet hurtigere end befolkningen i de Forenede Stater er søgt besvaret i *The international Record of Charities and Correction*, juli 1887, af Fred. Wines.

Han gør opmærksom på, at besvarelsen ikke er let på grund af manglerne ved de statistiske oplysninger, men mener dog tilnærmelsesvis at have truffet den rette besvarelse og støtter denne på talangivelser fra forskellige stater.

Pensylvanien har to strafanstalter, en i Philadelphia og en i Allegheny. Efterstående oversigt indeholder tallene for begge i forening:

År.	Befolkning.	Forbrydelser.	Forholdstal.
1830	1,348233	88	1 på 15320
1840	1,724033	218	1 — 7908
1850	2,311786	222	1 — 10113
1860	2,906215	413	1 — 7036
1870	3 521951	459	1 — 7673
1880	4,282891	722	1 — 5931

Ifølge denne oversigt er antallet af forbrydelser steget $2\frac{1}{2}$ gang i 50 år.

New Jersey har følgende tal for det eneste statsfængsel i Trenton:

År.	Befolkning.	Forbrydelser.	Forholdstal.
1830	300823	46	1 på 6974
1840	373306	61	1 — 6119
1850	489555	122	1 — 4012
1860	672035	236	1 — 2847
1870	906096	240	1 — 3775
1880	1,131116	480	1 — 2346

Da beretningerne for Trenton ikke angive tallene på forbrydelserne for 1850 og 1860, ere de tilsvarende tal for 1851 og 1861 anførte. Forholdstallet er her 3 gange så stort som i 1830, og samtidig er stigningen dobbelt så stor som i Pensylvanien.

Maine har kun oplysninger for tyve år, i disse udgør stigningen omtrent 37 pct. og er altså meget større end i de to fornævnte stater:

År.	Befolkning.	Forbrydelser.	Forholdstal.
1860	628279	41	1 på 15323
1870	626915	52	1 — 12056
1880	648936	58	1 — 11188

New Hampshire har en statistik for 60 år:

År.	Befolkning.	Forbrydelser.	Forholdstal.
1820	244022	18	1 på 14001
1830	269328	31	1 — 8688
1840	284574	24	1 — 11857
1850	317976	36	1 — 8832
1860	326073	35	1 — 9316
1870	318300	32	1 — 9947
1880	346991	48	1 — 7229

I denne stat er således forholdstallet fordoblet i 60 år.

Illinois giver resultaterne for 30 år:

År.	Befolkning.	Forbrydelser.	Forholdstal.
1850	851470	90	1 på 9460
1860	1.711951	479	1 — 4517
1870	2,539891	655	1 — 5877
1880	3,077871	884	1 — 3481

Stigningen har her været meget hurtig og udgør over $2\frac{1}{2}$ gang mod 1850.

Iowa har ingen pålidelige oplysninger. Dog var fangetallet i 1860: i fort Madison 123, i 1870: 245 og i 1880 formentlig 500, når fangerne i det ny fængsel i Anamosa regnes med. Dette giver i 1860: 1 på hver 5487 af befolkning, i 1880: 1 på 3429 eller en tilvæxt af 60 pct. i 20 år.

Minnesota har for sit statsfængsel næsten et dobbelt så stort forholdstal i 20 år.

År.	Befolkning.	Forbrydelser.	Forholdstal.
1860	172023	16	1 på 10751
1870	439706	39	1 — 11274
1880	780773	133	1 — 5870

Da de anførte tal ere tagne fra stater i de forskellige dele af landet, give de som almindeligt resultat en forholds- mæssig stærkere stigning af forbrydelserne end af befolk-

ningen. Wines drager den almindelige slutning af de givne oplysninger, at der i hele landet nu begås en tiendedel flere forbrydelser i forhold til befolkningen end for 20 år siden.

Norges kriminalstatistik.

1846—85.

Denne statistik, der i 1888 er udgivet af det statistiske Centralbureau, omfatter alene justitsforbrydelser.

I hele perioden var gennemsnittallet af tiltalte 200 og af domfældte 174 på 100000 indbyggere af hele folkemængden og henholdsvis 265 og 231 af hvert 100000 over kriminelalvalder (10 år). Medens den stigning, der i enkelte år har vist sig, henføres til sociale bevægelser og økonomiske tryk af større udbredelse, har der siden 1869 næsten ustandselig været en nedgang i forbrydernes antal, så at de i 1885 ere nåede ned til 160 på 100000 indvånere, det laveste tal i de sidste 40 år, men som dog for en del må henføres til en i 1884 foretagen formildelse af tyvstraffene.

En sammenligning mellem Danmark og Norge for domfældte i Norge i 1876—1885 og i Danmark i 1871—1880 er ikke uden interesse. Således viser legemsfornærmelser 16,7 i Norge, 11,3 på 100000 i Danmark, voldtægt 0,3 og 1,3, andre løstighedsforbrydelser 25,6 og 15,6, ulovlig omgang med hittegods 3,0 og 6,8, bedrageri 13,4 og 28,6. På den anden side er der ikke nogen væsentlig ulighed med hensyn til tyveri, forbrydelser mod off. myndighed, mord og drab, fostermord m. m.

For mord og drabs vedkommende står Norge heldigst i den valgte 10 års periode, nemlig med 0,85 domfældte af 100000 indbyggere over 10 år mod 1,99 i Sverige og

1,10 i Danmark. Fostermod derimod har i Norge 2,1, Sverige 1,8 og Danmark 1,9 på 100000 over 10 år.

Af de begåede forbrydelser har tyveri bestandig udgjort over halvdelen, nemlig imellem 54,1 og 61,7 pct. af samtlige tiltalte. I 1869 kom der 151 tiltalte for tyveri på 100000 indbyggere, ellers har forholdstallet kun 3 gange overstøget 130, medens det i 1885 kun var 82. Ved dette sidste må bemærkes, at lov af 3. juni 1874 kap. 27 § 3 indførte den bestemmelse, at offentlig påtale af simple tyverier og fordølgelse af hittegods efter overøvrighedens bestemmelse kan bortfalde, når den stjalne eller hittede genstand er af ubetydelig værdi og forbrydelsen derhos er foregået under særdeles formildende omstændigheder. Illegitime bestemtes ved lov af 6. juni 1884, at ulovlig bemægtigelse af genstande, hvis værdi ikke overstiger 5 kr., ikke undtagen under skærpende omstændigheder skal anses som tyveri. Ved disse to love er der bidraget ikke lidt til formindskelsen af antallet af tiltalte og domfældte for tyveri. Iøvrigt påvises en analog bevægelse i antallet af personer, der have nydt offentlig understøttelse af fattigvæsenet, og af tiltalte for tyvsforbrydelser.

Efter disse sidste indtage løssagtighedsforbrydelser det højeste tal, idet de udgøre 12 pct. af samtlige forbrydelser. I 1846—65 faldt der omtrent 25 tiltalte på 100000 indbyggere, og dette tal har nogenlunde holdt sig siden.

Bedrageri og falsk, der overhovedet udgjorde 9,6 pct. af samtlige forbrydelser, ere i de senere år blevne hyppige, navnlig falsk.

Legemsforbrydelser udgjorde for hele perioden 7,4 pct. af samtlige forbrydelser. Tallet på 100000 indbyggere har varieret fra 8 à 9 i 1867 og 68 til 20 i 1851—54, 1882—84 var det 17.

Tiltalte for forbrydelser mod den offentlige myndighed vare i de 3 sidste tiår 8,2 på 100000, men i 1851 og 1852 steg deres tal til 27 og 25 foranlediget ved de dengang foregående sociale bevægelser.

Hærværk hører til de forbrydelser, der ere stegne betydeligt. I 1856—65 var forholdstallet 0,9 på 100000, men i 1876—85: 2,9 og i 1881—88: 3,5.

Mened hører til de forbrydelser, som have vist en nedadgående tendens. Tallet er således 0,1 pct. i 1876—85 mod 0,5 i 1846—60.

Det samme gælder mord og drab. Mord er falden fra 0,48 på 100000 i 1846—50 til 0,16 i 1876—85, og drab i samme perioder fra 1,18 til 0,74.

Fostermord og barnefødsel i dølgsmål har holdt sig på omtrent samme tal, nemlig lidt under 1 pct., i hele perioden.

Voldtægt derimod viser en stigende tendens, nemlig fra 0,20 på 100000 i 1846—55 til 0,35 i 1876—85.

Røveri er aftaget fra 0,49 på 100000 i 1846—55 til 0,18 i 1876—85.

Til oplysning om, hvorledes de forskellige kategorier af idømte straffe i de forskellige femår af perioden stille sig i forhold til hvert 100000 indbyggere, meddeles herstående tabel, der angiver gennemsnitstallet af de årligt dømte i det angivne forhold:

Femår.	Døds- straf.	Strafarb. på livstid.	Strafarb. på be- stemt tid.	Fængsel eller ringere straf.	Ialt.
1846—50	0,21	0,47	46,6	123,0	170,3
1851—55	0,37	0,68	49,4	144,0	194,5
1856—60	0,16	0,48	38,8	118,2	157,6
1861—66	0,16	0,41	42,0	124,5	167,1
1867—70	0,13	0,11	42,1	147,0	189,3
1871—74	0,06	0,07	36,4	143,0	180,3
1875—80	0,04	0,09	32,5	140,6	173,2
1881—85	0,02	0,06	28,0	136,6	164,7

Ifølge denne tabel viser det sig, at de strengere straffe siden 1867 ere blevne sjældnere anvendte, hvad også bekræftes af forholdet mellem straffene og samtlige domfældelser.

Af dødsdomme afsagdes i 1846—60 ialt 53, i 1861

—74 ialt 30 og derefter kun 6, nemlig 4 i 1875, 1 i 1881 og 1 i 1885. I 1859—68 fuldbyrdedes 7 af 23 dødsdomme, 1868—74 fuldbyrdedes ingen af de 16 dødsdomme, i 1875 fuldbyrdedes 3 af 4 dødsdomme, senere er ingen dødsdom fuldbyrdet.

Med hensyn til strafarbejde på livstid faldt de fleste domfældelser på tyveforbrydelser indtil 1866, fra 1875 derimod på mord. Denne formildelse i straffene, som her viser sig, kommer atter frem ved varigheden af strafarbejdet, som den er bestemt ved dommene i en periode fra 1862 til 1885. Den samlede straffetid er nemlig gået ned fra 1806 år i 1862—66 til 1015 i 1881—1885.

Beregnes det livsvarige strafarbejde efter et forhold af 30 år for hver, bliver straffetiden på 100000 indbyggere i

1862—1866.....	122 år.
1867—1870.....	99 -
1871—1874.....	81 -
1875—1880.....	69 -
1881—1885.....	54 -
for 1885 alene ...	51 -

I 1881—1885 udgjorde altså straffetiden i forhold til folkemængden mindre end halvdelen sammenlignet med 1862—1866, og kun lidt over trediedelen sammenlignet med 1846—1860.

Modsætningen mellem før og nu, som fremgår af de meddelte oplysninger, er en følge af den fra 1842 foregående betydelige reform i formildende retning. Således døntes i 1841 og 42 ialt 77 personer til dødsstraf og 236 personer til livsvarigt strafarbejde, medens i 1884 og 1885 tallene vare 1 og 3.

Ved en foretagen beregning af de idømte straffe af fængsel på vand og brød og fængsel på sædvanlig fangekost kommer beretningen til det resultat, at det samlede for justitsforbrydelser idømte straffekvantum med undtagelse af livsstraf i den første halvdel af sextiårene repræsenterede

et frihedstab af ialt 2118 år, men i den første halvdel af ottiårene kun 1164 år, eller på 100000 indbyggere 127 mod 60. Dette resultat er ganske det samme, som foran er fremstillet med hensyn til livsvarigt strafarbejde.

Den idømte straffetid er i øvrigt reduceret ikke uvæsenligt ved benådning. Der er således i 1861—1885 afgjort 17324 forestillinger og andragender om benådning, af hvilke 6841 bevilgedes, 10483 negtedes. Når der tages hensyn til de til tider betydelige antal benådninger, som have været foranledigede ved de igennem lovgivningen foretagne formildelser af straffene, vilde det normale gennemsnitstal for benådninger være 242. Sammenholdes dette med det årlige antal domfældte forbrydere i 1861—1885, får man som regel 8 pct. benådede på det samlede antal domfældte, medens der falder noget over 13 pct. på de til strafarbejde dømte.

Strafarbejdsfangernes antal er fra 1158 den 30. juni 1876 gået ned til 783 d. 30. juni 1886. I 1831 var det 1173 og i 1841 endogså 1898.

Med hensyn til kønnets forhold til forbrydelsen gælder den regel som almindelig, at domfældte mænd ere næsten 4 gange så mange som domfældte kvinder. Sammenholdes tiltaltes alder med kønnet i forholdet til folkemængden i de forskellige aldersklasser, kulminerer mandskønnen i 20 til 25 års alderen, kvindeskønnen i 30 til 40 års alderen.

Med hensyn til hyppigheden af forbrydelsens optræden i de forskellige aldersklasser er der jo alt i flere år en opmærksomhed for svingningerne heri særlig for ungdommens vedkommende, og dette gælder ikke blot Norge. Der viser det sig, at på 10000 af folkemængden i aldersklassen 10—15 år er antallet af tiltalte i den klasse steget fra 14,60 i 1861—65 til 31,55 i 1881—85, i klassen 15—18 år fra 31,31 til 56,38. Dette gælder kun gutter. For kvindeskønnen synes først 15—18 års klassen at vise en tilbøjelighed til stigning.

For at vise forholdet mellem forbrydelsernes enkelte

arter og aldersklasserne har man beregnet og opstillet tabeller over tiltalte, hvorefter tyvsforbrydelsen indtil 18—20 års alder viser en stigen for begge køns vedkommende, medens den derefter gradvis går nedad i de følgende aldersklasser. Hvor stor en rolle den spiller i de unge aldersklasser, fremgår af, at af samtlige i 10—15 års alder for forbrydelser tiltalte personer blev henved 95 pct. af eukerne og 93 pct. af pigerne tiltalte for tyveri. Ulovlig omgang med hittegods, bedrageri, falsk og røveri fremtræde stærkest for begge køn i en mere eller mindre moden alder. Legemsfornærmelser optræde tidligere hos mændene, hos kvinderne først i en mere fremrykket alder. Drab, mord, fostermord og barnefødsel i dølgsmål tilhøre fortrinsvis 20—30 års alderen i begge køn.

For sædelighedsforbrydelsernes vedkommende falder voldtægt fortrinsvis i 18—20 års alder, konkubinater for mænd i 40—50, for kvinder i 30—40 års alder. De øvrige sædelighedsforbrydelser, undtagen blodskam, falder for mænd i alderen 25—30 år, for kvinder i alderen 30—40 år.

Afset fra tyvsforbrydelserne viser iøvrigt kvindens kriminalitet sig at være af en fra mandens forskellig karakter. Medens således legemsfornærmelser ere relativt mere fremtrædende hos mændene, ere løssagtighedsforbrydelser det hos kvinderne.

For ægteskabelig stilling og fødsel ere oplysningerne hentede af beretningerne om strafarbejdsanstalterne siden 1875. Fra de tidligere af disse meddelte oplysninger vil det erindres, at ægteskabet hævder pladsen som beskytter mod forbryderiskheden, det samme gælder ægte fødsel, særligt hvad kvindekønnet angår.

Oplysningerne om tiltaltes livsstilling foreligge vel for en lang årrække, men i en sådan form, at de ikke kunne give noget holdbart resultat, hvortil bidrager, at de ere for tiltalte og ikke for dømte, ligesom at henførelsen under de forskellige livsstillinger altid medfører usikkerhed hos dem, som skulle afgive oplysningerne.

Meddelelserne om tilbagefald af straffede forbrydere ere tagne af de førnævnte beretninger om rigets strafarbejdsanstalter. Herefter skal anføres, at af 100 i strafarbejdsanstalterne i 1876—1886 indsatte mandsfanger havde ikke færre end 71,5 været straffede før, 44,7 med strafarbejde og 26,8 med fængsel eller anden straf; for kvinderne ere de tilsvarende tal 63,6, 30,2 og 33,4.

Norges strafarbejdsanstalter

fra 1. juli 1886 til 30. juni 1887.

Thronhjems strafanstalt, som tidligere gav plads til 280 mandsfanger, kan nu kun modtage 230 på grund af, at der er indrettet boxer i samtlige sovelokaler i den ene afdeling.

Til transport af fanger mellem Kristiania distriktsfængsel og byens strafanstalter såvelsom mellem disse indbyrdes er der anskaffet en cellevogn med plads til 3 fanger, en fører og en kusk.

Istedenfor de hidtil for mandsfangerne i fællesanstalterne anvendte trætøfler benyttes lædersko dels af hensyn til støjen ved de første dels for at forebygge uheldstilfælde, som forekom ved færdslen med tøfler på jerntrapperne.

Ved Bods-fængslet ansattes provst H. E. Sommerfelt som præst; som førstelærer kand. theol. H. Ubberrud.

Ved Akershus strafanstalt afgik overinspektør Schjoldager, og overinspektør ved Thronhjems strafanstalt P. Soelberg overdroges midlertidig bestyrelsen af hin.

Ved Kristiania strafanstalt f. kvinder afgik overinspektør Jensen ved døden, og overinspektør Soelberg ansattes i hans sted.

Fangetallet i 1886—87 var ialt 1222 (1885—86: 1212),

952 m. og 287 k. Tilgangen var 358 m., 81 k., ialt 439, i 1884—85: 420. D. 30. juni 1887 hensad 590 m. og 184 k., ialt 774, i 1884: 965.

Benådede blev 57 m. og 20 k., ialt 77. De i de senere år faldne større antal benådninger hidrøre fra den ved lov 6. juni 1884 indførte formildelse af tyvsstraffene.

Forholdet mellem fangetallet og folkemængden 31. December 1885 (1,959000) var 1:1603 (1885—86 1:1616), antallet af de ved dom indsatte som 1:4462 (1885—86 1:4566), og antallet af dem, der hensad ved årets udgang, som 1:2531 (1885—86 1:2502). Fangedagene udgjorde 283575 mod 285303 i 1885—86. Det gennemsnitlige daglige fangetal var 776,93 mod 781,64 i 1885—86.

For Bodsfængslets vedkommende havde 55 eller 13,51 pct. af fængslets samtlige 407 fanger forhen hensiddet der (1885—86: 19 pct.)

Efter forbrydelsens slags vare i 1886—87 indsatte i strafanstalterne 9 for mord og drab, 19 for fostermord o. l., 41 for sædelighedsforbrydelser, 277 for tyvsforbrydelser mod 248 i 1885—86 og 270 i 1884—85.

Straffetiden er for de indsatte 6 mdr. til 1 år for c. 60 pct. mod c. 50 pct. i de to foregående år.

I forhold til folkemængden 31. decbr. 85 udgjorde de indsatte fanger for hver 1000 indbyggere i byerne 0,72 pct., i landdistrikterne 0,12 pct.

Tidligere straffet vare afindsatte 255 m. og 49 k., og deraf med strafarbejde 159 m. og 17 k., af det hele fangetal 709 m. og 106 k., deraf med strafarbejde 510 m. og 57 k. Forholdstallet for recidivister i det hele taget var af de hensiddende fanger 76,4 f. m. og 30,2 f. k., af de indsatte 71,2 f. m. og 60,5 f. k. For recidivister i strafanstalterne var forholdstallet af hensiddende 59,2 f. m. og 21,2 f. k., af indsatte 44,4 f. m. og 21,0 f. k. Tallene for de sidstes vedkommende var 46,6 og 35,2 i 1885—86.

Tilbagefaldsprocenten, der kun omfatter de til strafarbejde dømte, for de 1. juli 1883 til 30. juni 1884 løs-

ladte var inden 1. juli 1887: 25,56 pct. f. m., 15,84 f. k., ialt 23,66 pct., medens den for dem, der løslodes i 1882—83, var henholdsvis 28,29, 14,41 og 25,34 pct. Af de tilbagefaldne var dømt for tyveri 31,12 pct. m., 25,64 k., ialt 30,46 pct. Særligt for Bodsfængslet er tilbagefaldsprocenten 29,47 mod 28,76 for foregående år.

Brud på disciplinen have særligt i Akerhus og Thronhjems strafanstalter haft en alvorligere karakter, så at 4 fanger i førstnævnte anstalt og 2 i sidstnævnte have været belagte med jern for overfald på opsynet, trusler om mord, rømning og forsøg derpå. For disciplinære forseelser ere i fællesanstalterne 122 og i Bodsfængslet 54 straffede. De hyppigst anvendte korrektiver have været i fællesanstalterne berøvelse af kost, nedsættelse i klasse og for 9 fanger legemlig tugt, i Bodsfængslet vand og brød i lys celle; berøvelse af tilsyn undtagen af opsynet.

Sjæleplejen og undervisningen har i det hele været ledet som hidtil.

Sundhedstilstanden. Af årets samtlige 1232 fanger have 760 været syge, og af disse ere 131 behandlede i sygecelle eller sygeafdeling, 5 ere døde. For sindssygdomme ere 8 behandlede, deraf 5 i Bodsfængslet. Procenten af de særligt behandlede syge var for samtlige fanger 10,63 mod 12,39 i 1885—86, 16,85 1883—84. Dødsprocenten var 0,41 mod 0,39 i 1885—86, 0,99 i 84—85 og 0,30 i 1883—84. For 58 fanger anses sygdommene forårsagede af fængselslivet, således dyspepsi og cardialgi for 32, chlorosis og anæmi for 14.

Arbejdsvirksomheden er dreven som i det foregående år. Gennemsnitlig har 73,9 pct. af fangerne været beskæftiget med indtægtgivende arbejde, 20 pct for anstaltens eget behov og 6,1 pct har været arbejdsudygtig.

Af samtlige 67056 fangedage ere 56598 gåede med arbejde, hvilket udgør 79,93 pct. mod 20,07 uden arbejde. Forholdet er tilnærmelsesvis som foregående år.

Værdien af det udførte fangearbejde udgjorde kr. 92229,90, deraf fabrikata til salg og for fremmed regning kr. 74535,09. Den rene indtægt af fangearbejdet var kr. 148184,27 mod 216857,83 i 1884—85. I differensen spiller forskellen i beholdninger af materiale og færdigt fabrikat en ikke ringe rolle.

Fordelt på det gennemsnitlige daglige fangebelæg bliver udbyttet af arbejdet for samtlige strafanstalter pr. fange kr. 190,73 for året, kr. 0,52 pr. dag og 0,63 pr. arbejdsdag. Kvindefængslet giver det største udbytte kr. 0,88 pr. arbejdsdag.

Den ved kgl. rsl. 20. jan. 1886 givne adgang for fanger i de 4 øverste klasser til at få daglige »arbejdspenge« på grund af flid og god opførsel, har medført, at 940 fanger have været tilstået kr. 11978,16 eller i gennemsnit for hver af disse fanger kr. 12,74, hvilket gennemsnitstal er højest for Throndhjem med kr. 18,04, lavest for Bods-fængslet med kr. 7,53. Når undtages kvindefængslet, udtales i beretningerne fra de øvrige strafanstalter, at der er en tilbagegang i arbejdsvirksomheden dels for enkelte grene dels i det hele. Grunden søges i dårlige tider, dårligt fangebelæg og for en enkelt anstalt i, som det synes, mindre heldig ledelse.

Forplejningen har medført en årlig udgift pr. fange efter det gennemsnitlige belæg af kr. 94,91 og daglig kr. 0,27, hvilket er en yderligere nedgang mod de tre foregående år, således 0,31 i 1885—86.

Indtægterne og udgifterne ved samtlige strafanstalter have udgjort: den samlede udgift kr. 660214,84, indtægten af arbejdsvirksomheden kr. 296247,38, statskassens tilskud kr. 347084,61 eller 18000 kr. mere end forrige år, medens arbejdsindtægten er c. 50000 kr. mindre, men den samlede udgift også c. 45000 kr. mindre end foregående år.

Den samlede virkelige udgift pr. fange har, når bortses fra udgifter til materiale m. v. til arbejdsdriften og extra-udgifter, været ved strafanstalterne tilsammen kr. 607,60

for året, kr. 1,66 daglig mod henholdsvis kr. 628,92 og 1,71.

De hidtil bestående fængselselskaber støttedes af staten med kr. 3600, som fordeles af justitsdepartementet.

Sveriges fængselsvæsen.

Beretningerne for 1886 og 1887.

Fangetallet i 1887 i Sverriges fængsler og strafanstalter var 24194 mod 22388 i 1886, og ved årets udgang 4107, 3492 mænd og 615 kvinder. Af dette sidste samlede tal vare 254 tiltalte for forbrydelser, 2295 dømte til strafarbejde, 150 til fængsel, 1105 dømte for løsgængeri og betleri.

Straffangernes antal var i 1887 på livstid 302, over 2 år 1596 og 2 år og derunder 2057, ved årets udgang var det samlede antal henholdsvis 275, 1283 og 737. Ligesom tidligere er der siden 1865 en fortsat nedgang i tallet på livsfanger og straffanger på over 2 år, særligt for de førstes vedkommende. For straffanger på 2 år og derunder er tallet omtrentligt det i 1883: 740, medens det i 1885 var steget til 837. Tilgangen var i 1887 ialt 1619 mod 1649 i 1886. Nedgangen falder alene på kvindeskønnet.

Tilbagefaldne efter tidligere afsonet strafarbejde vare af i 1887 indsatte 473, mod 511 i 1886 og 537 i 1885, eller forholdsvis 29,2—31,0 og 31,5 pct. Gennemsnitsforholdet for de sidste 10 år er 30,0, medens det i perioden har vexlet mellem 29,1 og 31,7, dette sidste i 1878. Af de i 1886 indsatte 19 livstidsfanger vare 9 tilbagefaldne, i 1887 af 18: 6. Af de på over 2 år i 1887 indsatte 303 vare 141 tilbagefaldne, i 1886 af 292: 152 eller i 1887: 46,5 tilbagefaldne mod i 1886: 52,1 og i 1885: 56,7. De anførte forholdstal vise altså en ikke ringe nedgang for de omhandlede fangers vedkommende, medens forskellen i procentforholdet mellem 1883 og 85 kun var ringe. For

fanger på 2 år og derunder er der derimod til 1886 en stadig fortsat stigning, således fra 23,4 pct. i 1883 til 26,1 i 1886, i 1887 falder forholdstallet igen til 25,1. Af de for tyvsforbrydelser i 1887 indsatte mænd var 37,7 pct. tilbagefaldne mod 40,4 i 1886. Tallet for 1887 svarer til tallet for 1883. De mellemliggende år have haft over 40 pct. For kvinder af denne kategori var forholdstallet 38,7 i 1887, det højeste i de sidste 10 år. De i 1887 for 2 gange tyveri indsatte straffanger, 157 mænd og 19 kvinder, have, på 7 mænd nær, alle afsonet straffen for første gang tyveri i celle. For 34 af dem var den første straf udløben før 1882, for 28 i 1885, for 52 i 1886, for 16 i 1887.

Straffetiden for de i 1887 indsatte 1601 fanger, dømte på tid, var 2 til 8 måneder for 878, 8 mdr. til 1 år for 204, 1 til 2 år for 216, 2 til 6 år for 265, 6 til 10 år for 35 og over 10 år for 3 mænd.

Livstidsfangerenes antal var ved slutningen af 1887 ialt 275, nemlig 223 mænd og 52 kvinder; af dem havde 75 før været idømt livstid. Fra 1878—1887 ere 318 livstidsfanger benådede.

For »sysslolöst kringstrykande och betlande« anholdtes i 1887: 2803 personer mod 2549 i 1886 og 4131 i 1885. Nedgangen mod 1885 tilskrives loven om landstrygeres behandling af 12. juni 1885. Idet der iøvrigt om denne lov henvises til årg. 1887, s. 131, henledes opmærksomheden på, at den sammesteds omhandlede anstalt for ikke tidligere straffede landstrygere under 21 år, som skulde indrettes i Nya Varfvet, blev tagen i brug 8. jan. 1887, idet 12 unge mennesker af den betegnede kategori flyttedes derhen fra Vaxholm.

Forholdstallet mellem ny indsatte straffanger og folkemængden var fra 1 på 2930 personer i 1876 gået op til 1 på 2433 i 1882, men er derefter atter faldet til 1 på 2943 i 1886 og 1 på 3020 i 1887.

Tab af »medborgerligt förtroende« var i 1887 idømt 457 straffanger for bestandigt og 1287 på tid.

For Tyveri er der i 1887 indsat til strafarbejde 1009, det laveste tal i de sidste 10 år. i 1886 var tallet 1113, i 1885: 1195. For mened og falsk er tallet steget fra 92 i 1878 til 128 i 1887.

Under 20 års alder var der i 1887 indsat til strafarbejde 230 mod 208 i 1886, 230 i 1885, 251 i 1880; 14 vare dømt på over 2 år, resten under den tid.

Kronohäktet i Haparande brændte i juni 1887; i november s. å. åbnedes et ny opført kronohäkte i Pajala.

Disciplinen har i cellefængslerne medført 152 straffe mod 102 i 1886, anvendte på 137 fanger, hvilke udgøre 9,6 pct. af det gennemsnitlige fangetal mod 6,4 pct. i 1886. Selvmord have 5 begået, 2 have forsøgt derpå. Rømning er forsøgt af 3 fanger, og 4 ere rømte under transport. I Kalmar lænsfængsel overfaldt en arrestant direktøren, vagtmesteren og en konstabel, dog uden at tilføje disse nogen skade. I strafanstalterne for mænd ere 118 personer idømte 148 disciplinærstraffe i 1887 mod henholdsvis 127 og 157 i 1886. I strafanstalterne for kvinder ere 35 straffede disciplinært 39 gange i 1887 mod 31 i 1886 34 gange. Foruden prygl har straffen for mænd væsenligt været mørk celle og lys celle uden arbejde. Den sidste straf er hyppigst anvendt på kvinderne og ved siden deraf lys celle uden sengetøj. Et morderisk overfald på en konstabel blev foretaget i Malmø strafanstalt, konstablen blev såret i halsen. Ligeledes er af mandsfanger foretaget 2 rømningsforsøg, men intet selvmord eller forsøg derpå. Dette sidste gælder også kvindefangerne.

Arbejdsvirksomheden i cellefængslerne viser mangel på sysselsættelse for 7,8 pct. i 1887 mod 4,4 i 1886 og 6,2 i 1885. I strafanstalterne for mænd have arbejdsdagene i 1887 udgjort 352736 fordelt på et dagligt middeltal af 1237 fanger, og for kvinder 92474 på et dagligt middeltal af 321.

Ved undervisningen har, som alt før oplyst, om søndag eftermiddag nogle personer udenfor personalet også i 1887 virket i kvindefængslerne på Norrmalm og i Norrköping.

Fængselselskabernes antal er i 1887 forøget med 2, Vestmanlands lænsfængselsforening og Norrköpings stads beskyttelsesforening. Samtlige foreninger har i 1887 understøttet 549 løsladte personer.

Sundhedstilstanden har i cellefængslerne været omt. som i 1886, medens den i strafanstalterne har vist færre sygdomstilfælde, derimod hos tvangsarbejdsfangerne betydeligt flere. Sygdomstilfældenes totalantal var således 3103 i 1887 mod 3064 i 1886 og 2628 i 1885, uden at forøgelsen kan tillægges nogen epidemi eller mangel på omsigt for de hygieniske forhold. Dødsfaldenes antal var 50 i 1887 mod 51 i 1886, og dødsprocenten 1,72 mod 1,83 i 1886 og 1,27 i 1885.

Fængselsvæsenets samlede udgift i 1887 var kr. 1,651805,07 mod kr. 1,654028,35 i 1886. Indtægten af arbejdet udgjorde kr. 139452 i 1887 eller 29 øre pr. arbejdsdag mod 32 øre i 1886 og 34 øre i 1885.

Strafanstalten Lenzburg.

(Sveits.)

Denne anstalt talte i 1888 ved begyndelsen af året 195, ved slutningen 200 og i det hele 422 fanger, 368 mandlige og 54 kvindelige; 154 kriminelle, 213 korrektive, 50 tvangsarbejdere og 5 undersøgelsesfanger. Der udgik 222 og indkom 227. Af disse var 77 pct. fra Aargau, 15 pct. Sveitsere fra andre kantoner og 8 pct. udlændinge; 12 pct. vare under 21 år, 32 pct. 21—30, 22 pct. 31—40, 19 pct. 41—50, 11 pct. 51—60 og 40 pct. over 60 år. 60 pct. af de indsatte var ugift, 27 pct. gift, 8 pct. havde mistet ægtefællen og 5 pct. var skilt; 1 pct. havde ingen, 55 pct. kun ringe, 42 pct. temmelig god og 2 pct. god skoledannelse; 35 pct. en utilstrækkelig

og 65 pct. god skoledannelse; 35 pct. en utilstrækkelig og 65 pct. en god opdragelse, 31 pct. havde før indsættelsen et dårligt, 40 pct. et mindre godt og 29 pct. et godt vidnesbyrd; 14 pct. havde ingen formue, 14 pct. havde en sådan ivente og 72 pct. var fattig; 46 pct. var håndværkere, 25 pct. landarbejdere, 12 pct. tjenestefolk, 8 pct. fabrikarbejdere, 2 pct. uden erhverv, 4 pct. forretningsfolk og 2 pct. embedsmænd. En gang straffet var 71 pct., tilbagefaldne 29 pct. Forsøelserne imod helbred og liv androg 12 pct., imod sædelighed 14 pct., imod sikkerhed (brandstiftelse) 2 pct., imod tro og love 5 pct., imod ejendom 41 pct. og politiforsøelser 26 pct.

Den korteste straffetid for de i året 1888 indkomne fanger var 1 måned, den længste straf 10 år (tyveri), 20 og 25 år (mord, pensionærer fra Appenzell am Rhein). Den 31 Decbr. var der 57 mænd og 7 kvinder i cellefængsel, i første klasses fællesfængsel 88 mænd og 14 kvinder og i anden klasses 28 mænd og 6 kvinder, tilsammen 200 personer. Fangernes disciplin blev i almindelighed rost. Af 422 individer blev i det hele 49 advarede og 75 straffede, altså kun 29 pct. Det samlede antal af forplejningsdage beløb sig til 69215, det daglig gennemsnit var altså 189,1. En forplejningsdag (kost, beklædning og vask) kostede gennemsnitlig 58½ cts., kosten alene 41½ cts. Sundhedstilstanden var god. Af 69,215 forplejningsdage falder der på syge personer kun 2,562 eller 3,70 pct. I det hele blev 56 personer syge eller 14,69 pct. i gennemsnit daglig 32,78 pct. Kun 1 fange døde eller 0,23 pct. af det samlede antal, 0,52 pct. af det daglige gennemsnitstal.

Anstalten havde 55,392 arbejdsdage og 13,824 dage uden arbejde. Disse forholdt sig altså til hine som 19,97 pct. til 80,03 pct. Den samlede udgift (for embedsmænd, funktionærer, fanger og arbejdsvirksomhed) udgjorde 101682,84 frs. Deraf var statens bidrag 31631,14 frs. (Z. f. Schw. Strafr. 1889, s. 262).

Officielle dokumenter.

Bosnien og Herzegovina. Efter »Gesetz- und Verordnungsblatt für Bosnien und die Herzegovina«. 1887, nr. 75 gives:

Forordning for Landsregeringen i Bosnien og Herzegovina af 5. november 1887, indeholdende grundreglerne for ledelsen af centralstrafanstalten i Zenica og for straffuldbyrdelsen i samme (med allerhøjeste approbation 13de oktober 1887)¹⁾.

A. Ledelsen af centralstrafanstalten.

1. Centralstrafanstalten ledes af sammes direktion. Gennemførelsen af denne ledelse ordnes ved en særlig hus- og tjenesteordning.

2. Overledelsen og overtilsynet over anstalten tilkommer landsregeringen for Bosnien og Herzegovina. Direktionen for strafanstalten står derfor umiddelbart under hin.

Formen for udøvelsen af denne overledelse og dette overtilsyn fastsættes af landsregeringen, med de øjeblikkelige forhold for øje, temporært og for tilfældet.

B. Straffuldbyrdelsen.

a. Almindelige Bestemmelser.

3. Som regel skulle de til fængsel- (kerker) og tugthusstraf (schweren kerkerstrafe) på over 1 år dømte mandlige straffanger afsone straffen i centralstrafanstalten i Zenica.

Dog kan landsregeringen af særegne grunde anordne på den ene side, at også frihedsstraffe uden hensyn til kategori og straffetid, altså også arreststraffe og straffe på 1 år eller kortere tid, skulle afsones i centralstrafanstalten i Zenica, — på den anden side, at også fængselsstraffe (kerker) over 1 år afsones i et andet fængsel. I

¹⁾ Denne lov har taget sit forbillede i de tilsvarende bestemmelser for Kroatien, hvor ligeledes det irske system har fundet anvendelse. Dog er der i nærværende lov foretaget nogle utvivlsomme forbedringer, således forlængelsen af første stadium i cellen. En væsentlig indflydelse på loven skyldes sikkert dr. Emil Tauffer (R. Anm.).

så tilfælde skal landsregeringen tillige bestemme, hvilke særlige hensyn der skulle iagttages ved straffuldbyrdelsen for at straffesystemet skal ske fyldest.

4. Enhver fange i centralstrafanstalten i Zenica skal holdes til et passende arbejde. Fangen har ingen fordring paa løn for det ydede arbejde eller på andel i fortjenesten. Ilvorvidt en belønning, altså en gave, og det kun i penge, kan godskrives ham for arbejdet, bestemmes i husordenen.

5. Fangerne ere ogsaa i alle andre retninger underkastede husordenens bestemmelser.

6. I legemlige eller sjælelige sygdomstilfælde skal fangen efter omstændighederne behandles i anstaltens sygehus eller afgives til sindssygeanstalt. Den i sygehuset eller sindssygeanstalten tilbragte tid regnes med i den afsonede tid, medmindre fangen efter lægens erklæring har simuleret den legemlige eller sjælelige sygdom.

b. Stadierne i straffuldbyrdelsen.

7. I centralstrafanstalten i Zenica blive frihedsstraffene fuldbyrdede i følgende stadier:

1. Ved ophold i celle ved straffens begyndelse.
2. Ved fællessale med afsondring om natten og i fritiderne.
3. Ved anbringelse i en overgangsanstalt.

c. Første straffestadium: enkeltcelle.

8. Enhver fange skal strax efter afleveringen til strafanstalten tilbringe en vis tid i celle. Opholdet der varer i reglen tre måneder; men det kan efter fangens moralitet og opførsel ved en dom til tugthus nedsættes til to måneder, ved en dom til fængsel til én måned, ligesom det ogsaa kan udvides til over tre måneder efter graden af farligheden for samfundet og den moralske forstokkethed uden hensyn til frihedsstraffens slags. En udstrækning af opholdet i celle til over et år behøver landsregeringens billigelse.

9. Ophold i celle må ikke anvendes, når det medfører umiddelbar fare for fangens legemlige og sjælelige sundhed; såsnart lægen bemærker antydninger i så henseende, skal opholdet afbrydes.

10. Når opholdet i celle af de i forrige § anførte grunde ikke er anvendt ved begyndelsen af straffen eller er afbrudt, skal det, forsåvidt som grunden til afbrydelsen falder bort, bringes til anvendelse i den første halvdel af straffetiden. Det er ikke tilladt at anvende opholdet i celle som første stadium udover den første halvdel af straffetiden og ved livsvarig frihedsstraf udover de første ti år af straffetiden. Derimod kan cellen anvendes som disciplinærstraf eller af tvingende grunde som prævention overensstemmende med husordenen.

11. I cellen bliver fangen både dag og nat holdt afsondret fra enhver, og der sker kun en undtagelse deri ved de i husordenen foreskrevne besøg, ved undervisningen, gudstjenesten og opholdet i fri

luft. Fangen, som er isoleret, har at udføre det ham anviste arbejde i sin celle. Det er tilladt at læse passende bøger. Ved opholdet i fri luft skulle cellefangerne holdes afsøndrede fra de øvrige. Al tale er forbudt.

12. Fangerne, som ere isolerede, skulle daglig, men i hvert tilfælde tre gange om ugen, modtage besøg af den gejstlige, læreren og lægen, og af de øvrige funktionærer så ofte, som disses forretninger tillade det, desuden skulle de i cellebygningen ansatte opsynsmænd og de ved arbejdsvirksomheden ansatte betjente i det mindste to gange daglig besøge enhver cellefange. Heri er ikke medregnet de gange, kosten leveres:

d. Andet straffestadium: fællessale.

13. De fanger, som have tilendebragt opholdet i cellen (se § 9 og 10), oversættes til fællesskab.

På dette andet straffetrin arbejde fangerne i fællessale, men om natten og under frihed før at arbejde isoleres de. Under arbejdet i fællesskab ere kun sådanne meddelelser imellem fangerne tilladte, som angå genstanden for arbejdet. Under det daglige ophold i fri luft er talen forbudt, og derfor skal opholdet i fri luft indrettes således, at enhver mulighed for at samtale er berøvet fangerne.

14. I fællesskabet inddeles fangerne i følgende klasser, og disse klasser markeres med følgende betegnelser:

I a. fanger under 24 år, ikke før straffede,

I b. fanger under 24 år, straffede før for en forseelse eller overtrædelse,

I c. fanger under 24 år, straffede før for en forbrydelse,

II a. fanger over 24 år, ikke før straffede,

II b. fanger over 24 år, straffede før for en forseelse eller overtrædelse,

II c. fanger over 24 år, straffede før for en forbrydelse,

III. fanger, som anses for uforbedelige.

Fangerne i hver enkelt klasse anbringes om natten og i fritiden i passende lokaler i straffanstalten. Ligeledes afsøndres de så vidt muligt i fri luft og i kirken. Enhver fange skal altid bære det bestemte afdelingsmærke hos sig og forevise det for vedkommende funktionær såvel på opfordring som ved enhver mælding, bøn eller besværing.

15. De fanger, som på grund af åndelig eller legemlig svaghed eller høj alder ikke kunne holdes isolerede i fritiden eller om natten, anbringes i fælles lokaler, dog skal også i så tilfælde den ovennævnte klassifikation gennemføres ved anbringelse i forskellige rum.

e. Tredie straffestadium: overgangsanstalt.

16. Fanger, som have afsonet mindst halvdelen af straffetiden i første og andet stadium eller i overensstemmelse med § 9 og 10 alene i andet stadium og ved deres opførsel byde tilfredsstillende ga-

ranti for indtrådt forbedring, og hos hvem faren for at forsøge at rømme derved synes udelukket, kunne oversættes til den udenfor strafanstaltens ringmure liggende overgangsanstalt. Oversættelsen af fanger, som ere dømte til en frihedsstraf af over 10 år, til overgangsanstalten kræver landsregeringens billigelse, og denne billigelse kan

- a. for dem, der ere dømte til livsvarigt tugthus, først ansøges efter 10 års forløb,
- b. for dem, som vare dømte allerede engang for en forbrydelse og have afsonet straffen i strafanstalten i Zenica eller i en anden efter lignende principer for straffuldbyrdelsen ledet strafanstalt, først efter 5 års forløb.

17. I overgangsanstalten fuldbyrdes frihedsstraffen i ubindret fællesskab. Sømmelig tale er tilladt. Dog er samkvem med personer, som ikke høre til funktionærerne eller opsynet, ubetinget forbudt, medmindre et sådant samkvem er foranlediget ved det pålagte arbejde. Fanger, som i overgangsanstalten gøre sig skyldige i en disciplinær forseelse, hvorfor en formaning ikke kan anses for at være tilstrækkelig, blive efter forseelsens grad satte tilbage i andet eller første straffestadium.

f. Betinget, genkaldelig løsladelse.

18. De fanger, som have afsonet tre fjerdedele af deres straffe-tid — dog mindst et år — og allerede ere i overgangsanstalten, og ved deres opførsel i samme have givet håb om forbedring, kan der tilstås betinget, genkaldelig løsladelse. Denne bevilling meddeler ministeriet efter andragende fra landsregeringen, og denne kan,

- a. hvad de til livsvarigt tugthus dømte angår og
- b. de, som allerede vare dømte for en forbrydelse og have afsonet straffen i strafanstalten i Zenica eller en anden efter lignende principer for straffuldbyrdelsen ledet anstalt,

først da indgive andragende om betinget, genkaldelig løsladelse, når disse fanger efter deres ifølge § 16 foregåede oversættelse til overgangsanstalten under uafbrudt god opførsel i den sidste have tilbragt de til livsvarigt tugthus dømte mindst fem år og de ovenfor under *b* nævnte mindste tre år, derefter må de under *a* nævnte fanger mindst have tilbragt ialt femten år i selve strafanstalten og de under *b* nævnte ialt mindst otte år, for at i det påkommende tilfælde også de øvrige betingelser for deres betingede, genkaldelige løsladelse kunne ske fyldest. Løsladelsen kan derefter slet ikke indtræde, når fanger i den under *b* anførte kategori ikke have været idømte frihedsstraffe på over otte år.

19. Fra den betingede, genkaldelige løsladelse ere de fanger udelukkede, som efter endt straf skulle udvises af Bosnien og Herzegovina.

20. Der overgives den betinget løsladte fange et løsladelses-

certifikat, i hvilket de betingelser ere optagne, som fangen er underkastet indtil straffetidens udløb. Disse betingelser ere:

- a. Efter løsladelsen har han at mælde sig hos kredsøvrigheden for det ham anviste opholdssted og bør kun med dennes tilladelse fjærne sig fra det ham til opholdssted anviste territorium;
- b. han har strax og ubetinget at følge enhver anvisning og især ethvert pålæg af øvrigheden og dennes organer;
- c. han må ikke gjøre sig skyldig i nogensomhelst overtrædelse af loven og bestående forskrifter;
- d. han skal i enhver henseende beflitte sig på en ordenlig vandel, forskafe sig livsopholdet på en utvivlsom ærlig måde, han må således ikke stryge om uden arbejde, ikke pleje omgang med slet berygtede personer, ikke vække anstød ved letfærdighed eller ukorrekt opførsel, og ikke lade de ham eventuelt tildelte formaninger af den tilsynshavende øvrighed og dennes organer upågtet.

Når disse betingelser ikke overholdes, kan fangens løsladelse til enhver tid kaldes tilbage. Landsregeringen træffer afgørelse om tilbagekaldelsen.

21. Tilbagekaldes løsladelsen, fortsættes den afbrudte fuldbyrdelse af den ved dommen idømte straf, og den på fri fod tilbragte tid regnes ikke med i straffetiden. Er straffetiden udløben, uden at den betingede løsladelse er tilbagekaldt, anses straffen som afsonet.

22. Den betinget løsladte stilles under politiets opsig. Kredsøvrigheden kan i så henseende bestemme, at han skal mælde sig hver måned, eller, når det anses for formålstjenligt, med kortere mellemrum hos kredsforstanderen. Ved fortsat god opførsel kan der dispenseres fra denne personlige mælding. Over de betinget løsladte og terminen for udløbet af straffetiden føres der nøjagtige oplysninger af kredsøvrighederne, og hvert halve år gives der landsregeringen meddelelse om hver enkelt fanges forhold. Efter udløbet af straffetiden eller ved fangens død forinden inddrages løsladelsescertifikatet og forelægges landsregeringen til underretning for strafanstalten.

23. I alle tilfælde, hvor den betinget løsladte ikke opfylder de betingelser, hvorpå løsladelsen er bevilget, kan han tages i forvaring af politi- eller retsøvrigheden og i påtrængende tilfælde også umiddelbart af organerne for opretholdelsen af den offentlige sikkerhed. Øvrigheden eller det organ, som har foranlediget anholdelsen, skal ufortøvet give landsregeringen underretning om anholdelsen og årsagerne dertil, og på samme tid, eventuelt pr. telegraf, også direkte til strafanstalten en kort meddelelse. Landsregeringen iværksætter derefter, idet den i sådanne tilfælde om genkaldelse af den betingede løsladelse træffer særlig hurtig afgørelse, når genkaldelse anordnes, strax fangens aflevering i centralstrafanstalten i Zenica, medmindre fangen under den betingede løsladelse har begået en retlig

strafbar handling og den vedkommende domstol har belagt ham med arrest. Foruden i det sidstnævnte tilfælde skal ved enhver arrestation af en betinget løsladt fange varigheden af arresten fra den dag, fangen blev anholdt, til indleveringen i centralanstalten i Zenica regnes med i den straffetid, der skal afsnes.

g. Anordninger om gennemførelsen af straffuldbyrdelsen.

24. De nærmere anordninger om udførelsen af de foranstående grundbestemmelser for straffuldbyrdelsen træffes ad administrativ vej ved en særlig hus- og tjenesteorden, hvortil der her allerede gentagne gange er henvist på vedkommende steder.

Belgien. Lov 31. maj 1888 om betinget løsladelse og betinget domfældelse.

1. Domfældte, som skulle afsone en eller flere hoved- eller til-lægsstraffe, der medføre frihedsberøvelse, kunne løslades betingelsesvis, såsnart de have afsonet en trediedel af deres straf, dersom afsoningen overstiger tre måneder.

Ved tilbagefald i lovens forstand skal den afsonede straffetid overstige sex måneder og udgøre to trediedele af den hele straffetid.

De på livstid dømte kunne løslades betingelsesvis, såsnart den afsonede straffetid overstiger ti år og under tilbagefald fjorten år.

2. Ved afsoning i celle kommer den i loven (4. marts 1870) bestemte afkortning til fordel for fangen ved beregningen af straffens ophør i betragtning, undtagen for fængsel på tre og sex måneder.

3. Løsladelsen kan altid blive tilbagekaldt på grund af slet opførsel eller overtrædelse af de i løsladelsespasset fastsatte betingelser.

4. Løsladelsen bliver for den domfældte at anse som endelig, når en tilbagekaldelse ikke er foretaget i et tidsrum, der er dobbelt så langt, som den straffetid var, han endnu havde at afsone på den tid, løsladelsen tilstodes ham. Bliver det imidlertid senere ved dom over ham godtgjort, at han før udløbet af den nævnte periode har begået en forbrydelse eller forseelse, skal løsladelsen tilbagekaldes fra det tidspunkt, da forbrydelsen eller forseelsen blev begået.

5. Løsladelsen bliver anordnet af justitsministeren efter indhentet erklæring af den domstol, for hvilken sagen blev ført, af distriktets generalprokurator, af strafanstaltens direktør og bestyrelseskommission.

Den tilbagekaldes af justitsministeren efter erklæring af den kgl. anklager i distriktet, hvor den domfældte opholder sig, og af de stedlige øvrigheder.

Genindsættelsen sker efter den anordnede tilbagekaldelse for fuldtud at afsone den straffetid, som endnu stod tilbage ved løsladelsen.

6. Foreløbig anholdelse af en betinget løsladt kan anordnes af den kgl. statsanklager ved den domstol, i hvis kreds han opholder sig, under forpligtelse til strax at meddele underretning til justitsministeren, som i påkommende tilfælde anordner tilbagekaldelsen. Virkningen af tilbagekaldelsen indtræder i så tilfælde med anholdelsesdagen.

7. Fuldbyrdelsen af straffen afkræftes ikke, så længe den domfældte har sin frihed ifølge den anordnede løsladelse, som ikke er tilbagekaldt. Påberåbelse af afkræftelsen kan ikke gælde i de tilfælde, som falde ind under denne lovs art. 4, afsnit 2.

8. Et kgl. dekret vil bestemme løsladelsepassets form, betingelserne for at bevilge løsladelsen og hvilket tilsyn de betinget løsladte skulle underkastes.

9. Domstole i anden og første instans som domme til en eller forskellige straffe, kunne, når de straffe, som skulle afsones, det være sig hoved- eller tillægsstraffe, eller begge i forening, ikke overstige sex måneder og den domfældte ikke allerede tidligere er overgæet en dom for en forbrydelse eller forseelse, i en motiveret dom anordne, at fuldbyrdelsen af dommen skal stå hen i et af dem fastsat tidsrum, dog ikke udover fem år.

Dommen gælder da som ikke taget tilfølg, når der i det tidsrum ikke er overgæet den domfældte nogen ny dom for en forbrydelse eller forseelse. I modsat fald slås straffen, hvis fuldbyrdelse blev udsat, sammen med den ny.

10. Om udførelsen af denne lov gives der årlig kamrene en beretning.

Kgl. fuldbyrdelsesdekret af 1. august 1888.

1. Betinget løsladelse bevilges kun de domfældte, som have givet beviser på forbedring.

Med hensyn til bedømmelsen af spørgsmålet, om en domfældt som har givet beviser på forbedring, kan løslades betingelsesvis, undersøger bestyrelsen hans tidligere liv, grundene til den overgæede dom, hans moralske forhold og de midler til at ernære sig, over hvilke han råder efter løsladelsen fra fængslet.

2. Inden otte Dage efter iværksættelsen af en dom på over tre måneder skal den domstol, for hvilken sagen er ført, tilsende strafanstaltens direktør oplysning om domfældtes tidligere liv samt en bedømmelse af hans moralitet.

3. Strafanstaltens personale skal i en særlig bog indføre sine iagttagelser om domfældtes opførsel, karakter og vaner.

Af alle disse iagttagelser fastslår direktøren de bemærkninger, som hver måned indføres i et register over opførsel.

4. For at fuldstændiggøre de notiser, som angå domfældtes stilling, midler til at ernære sig, familieforhold og familiens hjælpemidler, skal strafanstaltens direktør sætte sig i forbindelse med de stedlige øvrigheder og i påkommende tilfælde med velgørenhedsanstalter og beskyttelsesforeninger.

5. Strafanstaltens direktør skal igennem bestyrelseskommissionen til vor justitsminister fremsende sine forslag til fordel for de domfældte, hvem efter dens mening betinget løsladelse vil kunne tilstås. Hermed skal følge et uddrag af opførselsregistret, som indeholder de notiser, der vedrøre de domfældte.

Disse forslag blive inden otte dage at forelægge justitsministeren af bestyrelseskommissionerne, med disses erklæring. Bestyrelseskommissionernes forslag bilægges med en motiveret erklæring fra strafanstaltens direktør og uddraget af opførselsregistret.

6. Fængselsbestyrelsen forelægger, efter at have indhentet statsanklagerens erklæring, overensstemmende med art. 5 i lov 31. maj 1888, og i fornødent fald overøvrighedens om bestyrelseskommissionens forslag, forslagene ledsagede af dens egne bemærkninger for vor justitsminister.

Den samler erklæringerne fra domstolen, bestyrelseskommissionen og direktøren for strafanstalten og i fornødent fald fra overøvrigheden til de forslag, som forelægges vor justitsminister.

7. Det ministerielle dekret, som anordner løsladelsen, udtaler de særegne betingelser, som den løsladte skal underkaste sig, uafhængig af den almindelige bestemmelse i afsnit 1 af art. 3 i lov 31. maj 1888, og bestemmer, at løsladelsen altid kan tilbagekaldes på grund af slet opførsel. Disse særegne betingelsers natur og karakter afhænger af de nærmere omstændigheder, i hvilke den domfældte vil befinde sig, og af årsagerne til hans domfældelse. De domfældte kunne forbydes at være tilstede på hint eller dette sted, og et bestemt opholdssted kan anvises dem.

8. Såsnart det ministerielle dekret er indtruffet, forelæses det for vedkommende af et medlem af bestyrelseskommissionen for strafanstalten, af direktøren eller af dennes midlertidige stedfortræder.

I særdeleshed må vedkommendes opmærksomhed henledes på de betingelser, han har at underkaste sig; han opfordres til at erklære, at han påtager sig dem, og at opgive det af ham valgte opholdssted, hvis et særligt ikke er anvist ham; alt dette foregår i nærværelse af to medlemmer af strafanstaltens personale, som i forbindelse med medlemmet af bestyrelseskommissionen, direktøren eller hans stedfortræder og vedkommende domfældte skulle underskrive den dertil indrettede protokol. Kan vedkommende ikke skrive, tilføres dette protokollen.

9. Når vedkommende har erklæret, at han modtager den betingede løsladelse, og angivet det sted, hvor han har til hensigt at tage ophold, når han forlader fænglet, overleveres der ham i løsladelsesøjeblikket et løsladelsespas, som han er forpligtet til at forevise på opfordring af administrative og retslige øvrigheder.

Af direktøren for strafanstalten gives der borgmesteren på det sted, som den løsladte har betegnet som opholdssted eller som er anvist ham som sådant, meddelelse om løsladelsen.

10. Løsladelsespasset skal bestå i en lille af bestyrelsen for fængslerne og den offentlige sikkerhed autoriseret bog med numererede blade. Den skal foruden loven 31. maj 1888 og dette dekret indeholde den løsladtes stand, hans generalia, hans fotografi, angivelse af den idømte straf, grundene til domfældelsen og angivelse af den afsonede straffetid samt det tidspunkt, på hvilket han i påkommende tilfælde kan gøre fordring på endelig løsladelse. Ligeledes angives på løsladelsespasset det af den løsladte valgte eller ham anviste opholdssted samt den tid, inden hvilken han skal findes der efter at have forladt fængslet.

11. Inden 24 timer efter ankomsten til opholdsstedet skal den løsladte lade sit pas visere af borgmesteren.

Ved forandring af opholdssted skal den løsladte lade sit pas visere af borgmesteren i den kommune, han forlader, og inden 24 timer af samme i den kommune, han tilflytter.

12. Borgmesteren i den kommune, som den løsladte tilflytter, har uopholdelig at give vor justitsminister og den kgl. anklager i kredsen underretning om ankomsten.

13. Domstolene og overøvrighederne skulle iagttage den løsladtes opførsel og uopholdelig meddele vor justitsminister alle de kendsgerninger, som synes dem at være af den beskaffenhed, at de kunne retfærdiggøre tilbagekaldelsen af løsladelsen.

Den betingede løsladelse bliver altid kun bevilget på betingelse af dadelfri opførsel, og den løsladte forser sig mod denne betingelse, når han hengiver sig til udsvævelser og drikfældighed; dog have domstolene og overøvrighederne at påse, at det udøvede tilsyn ikke får karakteren af en indblanding, hvoraf følgen vilde blive, at publikums opmærksomhed rettedes derpå, så at den moralske oprejsning vilde komme i fare derved.

Alle øvrigheder, som ere kaldede til at medvirke ved udførelsen af lov 31. maj 1888, skulle, såvidt det står i deres magt, drage omsorg for at understøtte velsindede borgeres bestræbelser til forsorg for de løsladte.

14. Løsladelsen kan altid kaldes tilbage som følge af dårlig opførsel og overtrædelse af de særegne i løsladelsespasset anførte betingelser. Tilbagekaldelsen sker gennem vor justitsminister, efter indhentede erklæringer fra den kgl. statsanklager for domstolen i kredsen,

hvor domfældte opholder sig, og i fornødent fald fra overovrighederne.

15. Den foreløbige anholdelse af den betinget løsladte kan anordnes af den kgl. statsanklager for retten i den kreds, hvor han opholder sig, mod øjeblikkelig meddelelse derom til vor justitsminister. Den betinget løsladte, der således er anholdt, skal løslades på vor justitsministers befaling, når denne ikke ser sig foranlediget til at udtale tilbagekaldelsen af løsladelsen. Herom gives der så strax den kgl. statsanklager meddelelse.

16. Bestyrelseskommissionerne og direktørerne ved strafanstalterne skulle årlig indgive en beretning til vor justitsminister, i hvilken de anføre alle ved udførelsen af lov 31. maj 1888 forekommende enkeltheder og fremsætte deres mening om virkningerne af lovens bestemmelser.

Finland. Ordningsregler för de inom tukthusen i Finland förvarade fångar. Fastställda af Kejsarliga Senaten för Finland den 25 April 1887.

§ 1. Af tukthusfänge fordras:

1) Ovilkorlig lydnad för fångelsets tjenstemän och betjening, hvilkas befallningar och anordningar skola genast och punktligt höras sammas;

2) Anständighet i ord, gerningar och åtbörder;

3) Flit och uppmärksamhet vid arbete och undervisning;

4) Stillhet, ordning och renlighet; äfvensom

5) Uppriktighet och sanning.

§ 2. Tukthusfångarne vare förbjudet:

1) att rymma eller vidtaga förberedelser dertill;

2) att sätta sig till motvärn mot förmän;

3) att utan tillstånd aflägsna sig ifrån vakten utom synhåll eller längre än högst femtio steg, eller ock lemna rummet eller sin arbetsplats;

4) att genom ord, handling, miner eller åtbörder visa tecken till ogillande af förmäns befallningar och anordningar;

5) att onödigtvis tilltala vakt eller annan förman, eller utan direktörens tillstånd samtala eller brevexla med utom fångelset stående personer;

6) att inlåta sig i tvister eller handgripligheter med andre fångar;

7) att skrika, ropa, skratta högt, sjunga, hvissla, bulla eller göra annat oljud, klifva upp till fönstren, utan behof ringa efter vakt eller tillåta sig annat dylikt oskick;

8) att under arbetstimmarne vara sysslolöse eller förrätta andra än dem föreskrifna arbeten;

9) att obehörigen använda, förlösa förderfva, förstöra, oreña eller på annat sätt fara illa med fängelsets byggnader, materialier, redskap, kärl, kläder, böcker eller andra inrättningens tillhörigheter;

10) att bära andra kläder än ifrån fängelset åt dem utlemnats;

11) att begagna tobak eller förtära annan mat och dryck än den föreskrifna fängkostn;

12) att intaga sina måltider å andra än derfor bestämda tider, medtaga mat från matrummen eller omlaga maten i annan än den i matordningen bestämda form;

13) att innehafva penningar eller annan egendom än den, som till dem särskildt utlemnats;

14) att utan direktörens tillstånd inlåta sig i handel eller byte, eller till andra fangar byta eller låna fängelsets kläder, böcker eller annat gods, eller ock utlåna påstämplade märken;

15) att oförsigtigt umgås med eld och eldfarliga ämnen;

16) att utan tillstånd samla sig gruppvis eller onödighvis dröja på afträden, trappor, gångar, gårdar eller andra ställen;

17) att göra sitt taf på andra än dertill anvisade ställen;

18) att lägga sig innan softimmen infaller eller utan trängande behof lemna sin bädd förrän signal till uppstigande gifvits;

19) att hyckla sjukdom; äfvensom

20) att öfverträda hvad till fangarnes efterlefnad af direktören eller annan förman kan varda föreskrifvet.

I första och andra klassen är fangarne förbjudet att meddela sig med hvarandra genom tal, åtbörder eller andra tecken, men i öfriga klasser tillåtes härifrån den afvikelse, som med god ordning är förenlig. Nattetid är hvarje meddelande emellan fangarne i alla klasser förbjudet.

§ 3. Fangarne uppstiga på gifven signal å arbetsdagarne, under månaderna Maj—Augusti kl. 5, men under den öfriga delen af året kl. $\frac{1}{2}$ 7, samt å arbetsfria dagar kl. 6 om morgonen. Sedan de ordnat sina bäddar samt klädt, tvättat och kammat sig, förrättas morgonbön, hvartill inalles en half timme får ätgå. Å arbetsdagarne vidtager arbetet härefter och fortgår till kl. 7 om aftonen, utom aftnarne före sön- eller helgdag, då arbetet upphör kl. 6. Frukost intages kl. 8 och middag kl. 1, då fangarne åtnjuta ledighet från arbetet från kl. 8— $\frac{1}{2}$ 9 och 1—2. Qvällsvarden ätes efter slutadt arbete. Efter det aftonbön hållits, föras gemensamhetsfangarne till sina sofrum. Senast kl. 9 gifves signal åt fangarne att lägga sig.

Då väderleken sådant medgifver, hållas fangarne en half timme dagligen å gårdarne till promenad, exercis m. m. Härifrån undantagas

likväl sjuke och de, som undergå särskild bestraffning i cell. äfvensom å arbetsdagar de fångar, som arbeta utom fängelserummen.

Cellfångarne förvaras dygnet om i cell, undantagandes under gudstjenst, skolundervisning, promenader och bad. Öfriga fångar arbeta och intaga sina måltider i gemensamhet, men tillbringa nätterna i celler eller gemensamma sofrum enligt hvad direktören, med afseende å tillgången på celler, närmare bestämmer.

Sön- och helgdagar samt öfriga arbetsfria tider hallas gemensamhetsfångarne i de rum, hvilka direktören dertill bestämmer, men fjerde klassens fångar må tillåtas att, under iakttagande af god ordning, tillbringa någon del af de arbetsfria tiderna i korridorerna eller å fängelsegårdsplan. Sina arbetsfria tider få fångarna använda till läsning, brefskrifning och andra af direktören godkända sysselsättningar.

Under promenadtimmen gå fångarne en om en efter hvarandra å fängelsegården, men de cellfångar, hvilka finnas vara i behof af strängare isolering, vandra en hvar för sig i härför särskildt inrättade promenadgårdar.

§ 4. På gifvet tecken eller förmans tillsägelse skola fångarne utan dröjsmål och buller infinna sig på bestämda samlingsställen och uppställa sig i led bredvid hvarandra, hvarefter de på kommando vandra vidare en om en efter hvarandra. Derunder är det fångarne förbjudet att utan tillstånd se sig om, stanna, träda utom ledet eller springa.

Fångarne helsa sine förmän sålunda att männen ute aftaga mössan och inne i rummen göra ställningsteg samt kvinnorna medelst nigning.

Då förman tiltalar fånge, bör denne stå rak och afhålla sig från onödiga kroppsrörelser samt begagna tydligt och anständigt språk. Med arbete sysselsatt fånge skall dervid upplöra med arbetet tills förmannen aflägsnat sig eller meddelat tillstånd till arbetets fortsättande. Inom fängelserummen skola fångarne hålla hufvudet obetäckt.

Fångarne må icke tilltala sina förmän, till hvilka äfven bevakningspersonalen räknas, med »du».

§ 5. Hvarje fånge, som för tillfället icke är sjuk eller undergår särskild bestraffning, skall enligt direktörens bestämmande bivista gudstjenster och öfriga andaktsöfningar i fängelset. I kyrkan sitta cellfångarne skilde från gemensamhetsfångarne.

För å sjukhuset intagne fångar, hvilka icke kunna bivista gudstjensten, uppläser sjukhusvakten å sön- och helgdagar en kortare predikan, der ej predikanten sjelf håller andaktsstund med dem.

I skolundervisningen deltaga de fångar, som icke öfverskridit skolåldern, eller af annan orsak af direktören från skolgång befriats.

Hvarje cellfånge tillhandahålles ett exemplar af psalmboken, nya

testamentet och andaktsbok för fångar, af hvilka böcker ett antal exemplar finnes att tillgå jemväl i de gemensamma sofrummen.

Ifrån fängelsets bibliotek ega fångarne dessutom, efter tillgången der, hvarje månad utfå böcker: fånge i andra klassen en bok af religiöst eller sedelärande innehåll, fånge i tredje klassen en bok enligt lärarens bestämmande och fjerde klassens fånge två böcker efter eget urval. Utlånad bok skall i oskadadt skick till biblioteket återställas.

§ 6. Fångarne erhålla i regeln en gång i veckan bad, cellfångarne en hvar för sig i särskilda badrum och öfriga fångar i gemensam badstuga.

De manlige fångarnes hår hålles kortklippt och de rakas vid behof, men under sista halfåret före strafftidens slut eger högsta klassens fånge med direktörens begifvande låta såväl hår som skägg växa.

Vid tecken till ohyra bör fånge derom ofördröjligen för vakten anmäla.

Då rena kläder till fånge utgifvas, skola de förut begagnade återlemnas.

§ 7. Har fånge behof af samtal med direktören eller annan fängelsets tjensteman, eller känner fånge sig sjuk, anmäla derom för vakten. Grundade klagomål få anföras hos direktionen eller direktören; men klagar någon utan orsak eller framställes klagan på otillständigt sätt, så bestraffas den klagande.

Åt hvarje fånge, som hos direktören har innestående penningmedel, lemnas motbok, hvori alla med fångens tillgodohafvande inträffade förändringar jemte den fången möjligen tilldelade sparpenning månadtligen införas. Möjliga misstag i motboken annäles ofördröjligen hos direktören i afseende å rättelse.

Annan fångarne tillhörig egendom å fängelset förtecknas och värderas af vaktmästare, som i vittnes närvaro uppläser förteckningen för fången, hvilken med sin namnteckning eller sitt bomärke godkänner förteckningens riktighet. Medför fånge till fängelset egendom som kunde förfaras eller af annan orsak icke kan förvaras inom fängelset, varde sådan egendom genom vaktmästares försorg för fångens räkning försäld.

§ 9. Med direktörens tillstånd må fångarne emottaga besök af utom fängelset stående personer samt afsända och emottaga bref enligt regeln en gång under nedannämnda tid, nemligen: i första klassen hvar sjette, i andra klassen hvar femte, i tredje klassen hvar fjerde och i fjerde klassen hvar tredje månad. Fånge, som ådragit sig disciplinär bestraffning, må hvarken emottaga besök eller brevexla innan tre månader förflutit efter det bestraffningen ådömts.

Alla till fångarne ankommande och från dem afgående bref aflemnas för genomläsning till direktören, å hvilken det ankommer

att bestämma huruvida brefvet må vidare befordras eller ock förstöras.

Vid behof kan skrifkunnig fånge tillåtas biträda icke skrifkunnig medfånge.

§ 10. Inkommen fånge afklädes fullständigt och synas noga inpå bara kroppen samt förses derefter med fångelsets kläder.

Afgående fånge försättes senast aftenen förut i cell och får derefter icke komma i beröring med andra fångar inom fångelset. Öfver afgående fånges tillgodohafvande i penningar upprättas liqvåd, som fången med sin namnunderskrift eller sitt bomärke eger godkänna. Vid frigifningen tillställas åt fången emot qvitto dennes penningar och öfriga inom fångelset förvarade egendom, derest härom icke annorledes föreskrifvits. Innan fången lemnat fångelset, bör han hos direktören anmäla om han icke utfått allt hvad honom tillkommer.

§ 11. Åt fångar, som uppflyttats till fjerd klassens högre afdelning, må der medgifvas så mycken frihet, som är nödvändig för att vänja dem vid frestelsers öfvervinmande och sjelfständighet i handling, med vilkor dock att arbetsamhet och god ordning äfven af desse iakttagas. Sådant fånge kan derföre tillåtas: att oftare emottaga besök, brevvevla och anlita fångelsets bibliotek; att innehafva skrifmaterialier samt fotografier och andra minnen af anhöriga; att vid behof utan bevakning röra sig inom fångelset; att tillbringa sina fristunder och öfriga arbetsfria tider å fångelsets gårdsplan; att användas till biträde vid yrkesundervisningen och tillsynen öfver öfrige gemensamhetsfångar; att utföra sådana förrättningar, som förutsätta förtroende, med mera sådant, som utan att blottställa ordning och säkerhet, enligt direktörens pröfning, kan gifva dem ökad tillfälle att ådagalägga sin förbättring. Missbrukar fånge slik frihet, vare densamma genast förlustig.

§ 12. Bryter fånge emot hvad ofvan föreskrifvits, följer bestraffning; hvarutom fånge är skyldig att ersätta all genom hans förvällande fångelset tillskyndad skada.

All af fånge till fångelset medförd egendom, som han eller hon olöfligen innehåft, men hvartill rätta egaren ej är känd, förverkas till fångelset.

§ 13. I hvarje cell och arbetsal i fångelset skall ett exemplar af dessa ordningsregler vara anslaget å väggen; hvarutom en hvar af fångelsets tjenstemän och betjente skall erhålla ett exemplar deraf.

Staten New-York. Lov om straffangers arbejde, af juli 1888.
(Efter The international Record of Charities and Correction, August 1888.)

1. Ingen dampmaskine må anbringes eller bruges ved arbeidsvirksomheden i nogen af de penale institutioner i Staten, og ingen

person i disse institutioner skal, så længe han er der, ved dom, pålægges eller tillades at anbringes ved et arbejde eller en industri, hvor hans produkt eller gevinsten af hans arbejde er lejet ud til, kontraheret til, givet eller solgt til nogensomhelst person eller personer.

2. Superintendenten for Statens fængsler og alle andre embedsmænd, som deltage i ledelsen af Statens penale institutioner, skulle herefter sørge for, at der alene forarbejdes sådanne artikler af de indsatte, som almindelig benyttes og bruges i Statens offentlige institutioner til beklædning eller anden nødvendig forsyning; og alle de genstande, som således forarbejdes i slige penale institutioner og ikke forbruges der, skulle leveres til sådanne institutioner, som helt eller delvis støttes af Staten, til brug for de indsatte efter rekvisition til superintendenten for fængslerne, og ingen sådan genstand skal købes, med mindre sådanne ikke kunne leveres efter rekvisition.

3. Kontroløren, superintendenten for statens fængsler og præsidenten for the State Board of Charities skulle danne en kommission, som det pålægges at bestemme værdien eller prisen på alle sådanne genstande, som tilvirkes i sådanne penale institutioner og leveres til brug i Statens forskellige institutioner, og den pris skal være den samme for alle institutionerne; kontroløren skal meddele de forskellige institutioner en bestemt form for rekvisitioner og ligeså et eget regnskabsvæsen for sådanne transaktioner. Alle beløb, som modtages for genstande, der således ere leverede efter rekvisition, skulle indbetales i Statens kasse, således som det nu ved lov er bestemt for salg af produkter producerede i Statens fængsler.

4. Den sum af 250,000 doll. eller så meget deraf, som er nødvendigt, anvises herved i statskassen til indkøb af materiale for industrielle formål i Statens penale institutioner og for alle formål, som stå i forbindelse med arbejdsvirksomheden der i overensstemmelse med denne lovs punkt 1 og 2 for at tilvirke genstande til brug alene for Staten og dens institutioner.

5. Denne lov træder strax i kraft.

Blandet indhold.

Danmark. Københavns Politi i 1886 og 1887. Ifølge beretningerne fra disse år har antallet af de af det udøvende politi *anholdte* været 16071 og 15223 for forbrydelser alene. Samtlige forbrydelser, som ved anmeldelse eller opdagelse kom til politiets kundskab, udgjorde 6375 og 5754, forbrydelser mod ejendomsretten 5614 og 4936, tyverier 4582 og 4077. Af disse have 68,9 og 68,9 pct. omfattet genstande af ikke over 10 kroners værdi. Forbrydelser mod sædeligheden udgjorde 260 og 428 og mod personer 186 og 171.

Børn under 15 år, som for forbrydelser eller forseelser have været under tiltale, udgjorde 298 og 412.

Anholdte for drukkenskab blev 6127 og 5736.

Antallet af behandlede sager i afdelingerne for offentlige politisager var 15061 og 15577.

Arrestanternes antal var 7639 og 7062 og det daglige gennemsnitstal 267,1 og 272,2. Arrestdagene vare 97504 og 99343. Af disse er der tilbragt i enkeltcelle 34 og 33 af 100 og isoleringsprincippet er kun fuldstændig gennemført på 517 og 537 individer.

Københavns Fængselselskab har i 1886 og i 1887 støttet ialt 167 og 213 personer, nemlig 73 og 87 løsladte fra kvindefængslet, 94 og 120 fra Københavns arresthus og i 1887 6 løsladte fra Blegdamsvejens arresthus. I 1887 udgjorde understøttelserne til de fra kvindefængslet løsladte 1664,06 kr., til de fra arresthuset 1696,92 kr. og til de fra Blegdamsvejens arresthus 157,76 kr.; udgifterne til optagelseshuset have desuden udgjort 1950 kr. Kassebeholdningen 31 marts 1888 var 3050,38 kr. og kapitalformuen 7800 kr.

England. Howard Association har i mange år i sin virksomhed trofast fulgt det spor, som Howard anviste, da han belyste tilstanden i de fleste af Europas fængsler. Formindskelse af fattigdom og forbrydelse er hovedprogrammet, og i overensstemmelse dermed ere også midlerne, nemlig udbredelse af oplysning, ansporing til arbejde, indførelse af de mest heldbringende og humane principer for straffefuldbyrdelsen — og i forbindelse dermed afskaffelsen af dødsstraffen. Alle med disse midler i forbindelse stående strenge anslås i selskabets beretninger. Således fremhæver beretningen for 1888 arbejderkolonierne i Tyskland som værdige til efterfølgelse, ligesom den for Irlands vedkommende henleder opmærksomheden på de rige kræfter, dette lands natur yder, og som ret benyttede kunne blive kilder til velstand for en fattig befolkning. Beretningen udtaler ligeledes en tak til Du Cane, chefen for fængselsvæsenet, for dennes bestræbelser for at forbedre ledelsen både af strafanstalter og lokale fængsler og berører derved bestemte udenforstående besøg i fængsler og disses betydning. Endelig fremhæver beretningen også den i nogle kolonier betydelige virksomhed for at indføre sociale reformer også på straffevæsenets område. I Syd-Australien, Victoria, New South Wales og Tasmania gå bestræbelserne særligt ud på at opdrage for-dærvede børn og unge forbrydere.

Sveits. Strafanstalten i Zürich havde 1887: 511 fanger (1886: 449), i gennemsnit daglig 270 (1886: 250). Ved årets udgang var der 268 mænd og 30 kvinder. Af 470 tugt- og arbejdshusfanger vare 230 zürichere, 151 sveitsere, 89 udlændinge (61 tyske, 10 italienere, 9 østerrigere). Forbrydelse mod ejendom udgjorde 62 pct., mod sædelighed 12 pct. På livstid var dømt 17, over 10 år 16. Tilbagefaldne

vare 277 eller 59 pct. (3 ni gange, 1 to og tyve gange). Håndværkere vare 234, tyender 56, 39 uden erhverv. Åndelig indskrænkede vare 57, en slet opdragelse havde 33. 12 havde ingen skoledannelse. Betinget løsladte blev 12. Alt i alt kostede en fange pr. dag 1.51 fr. Totalindtægten var 102794,53 fr., udgiften 171645,82, statstilskuddet 79861,30 fr. Fangernes andel i fortjenesten udgjorde 5640,95 fr. Skolen besøgte gennemsnitlig af 115 fanger. (Zeitsch. f. Schw. Strafr. 6, II. 1888.)

Kanton Aargau. Betinget løsladelse blev indført i kantonen som sidste trin i det progressive system ved lov i 1868, men blev først udført i praxis i 1872. Den anvendes på fanger, som have udstået mindst to trediedele af straffetiden og i den tid opført sig så godt, at man deraf slutter sig til en indtrådt forbedring; dertil må de have villie og evne til at ernære sig redeligt. Retten til at tilstå den betingede løsladelse er i hænderne på det store råd i Aargau. Siden 1872 ere 181 individer, deriblandt 12 kvinder, blevne betinget løsladte. Når den betinget løsladte ikke overholder de som betingelse stillede forskrifter, eller begår en forseelse, eller driver om uden arbejde og ikke søger redeligt erhverv, eller omgås med berygtede personer og fører et letsindigt liv, kan han ved regeringsrådets tilbagekaldelse atter indsættes til afsoning af resten af straffetiden. I modsat fald udløber straffetiden i friheden. Af de 181 betinget løsladte ere 15 eller 8,29 pct. tilbagekaldte. Tilsyn og beskyttelse af den betinget løsladte udøves af opholdsstedets kirkeråd, som også beskikker ham en tilsynshavende og værge. (Z. f. Schw. Strafr. 5 H. 1888.)

Den internationale forening af de sveitsiske patronageforeninger for løsladte fanger har på et møde i Olten i juli f. å. vedtaget de i Tidsskriftets årgang 1888, s. 97 anførte statuter med adskillige forandringer i disses rækkefølge og indhold, men uden væsentlige forandringer i deres karakter. I foreningens formål er således ingen ændring foretaget og i og for sig heller ikke i dens virkemåde, så der er ingen grund til at anføre de ny statuter, der kun udgøre 9 artikler og overhovedet ere mere sammentrængte i formen. Foreningen omfatter patronageselskaberne i 14 kantonen; i 11 findes ingen.

Sachsen. Betinget løsladelse er indtil udgangen af 1884 tilstået 973 fanger i Sachsen. Af disse ere 909 eller 93,42 pct. indtil udgangen af 1884 endeligt løsladte, 13 eller 1,34 pct. ere atter indsatte i strafanstalter. Desuden ere 18 eller 1,98 pct. af de 909 endeligt løsladte senere afleverede til straf- og korrektionsanstalter for forbrydelser, forseelser eller overtrædelser. (Bl. f. Gefängn. B. 33. S. 243.)

Fængselselskabet for provinsen Sachsen og hertugdømmet Anhalt afholdt sit fjerde årsmøde i Halberstadt i juni 1888. Efter selskabets beretning for 1887—88 har forretningsudvalget bestræbt sig for at skaffe gejstlige ansatte ved retsfængsterne. Disse udgøre i Sachsen

117; for 35 af disse er der truffet overenskomst om sjælesorgen. Mellem selskabet og adskillige lokalforeninger er der oprettet en samvirken. Disse foreninger yde årlig bidrag til selskabet til det almindelige formål at hindre forbrydelsen, dens årsag og følger. Bidraget kan hver forening fastsætte for 1 år, og for hvert bidrag på 20 mark har foreningen 1 stemme i selskabet. Hvert fjerdingår er der tilsendt foreningerne en fortegnelse over de personer, som ere fødte eller have hjem i Sachsen og Anhalt og ere indsatte i strafanstalterne, retsfængslerne og korrektionsanstalterne i Sachsen for at afsone en straf på 6 måneder eller derover. I 72 eforier i Sachsen have 555 mænd tilbudt at tage sig af de løsladte. Sachsen har 12 foreninger, Anhalt 5 med ialt 3058 medlemmer og 5088 mk. i medlemsbidrag, understøttelser have udgjort 5105 mk., 451 have søgt støtte; 126 ere anbragte. Fængselselskabet selv tæller 459 medlemmer, har en formue af 4145 mk. og i medlemsbidrag 713 mk., dets udgifter har været 731 mk.

Literatur.

Penological and Preventive Principles ... by William Tallack. London 1889. Det er Howardselskabets ihærdige sekretær, som har udgivet denne omfangsrige bog (408 sider). Den er et vidnesbyrd om hans betydelige erfaring og store bekendtkab og derved et betydeligt bidrag til forståelsen af de mange spørgsmål som behandlingen og forebyggelsen af forbrydelser omfatter. Hvad han fremstiller er oplyst ved en mængde faktiske forhold og erfaringer, der ere samlede og belyste af dokumenter og korrespondancer, såvel fra udlandet som fra England. Man træffer i bogen mange af de spørgsmål, som i korthed ere berørte i Howardselskabets årsberetninger, yderligere behandlede. Det er selvfølgelig ikke detaillerne, men, som titelen angiver, de store principer i behandlingen, der ere bogens genstand, således fængsels-systemerne, livsvarigt fængsel, vaneforbryderne og recidivisterne, fængselsarbejdet, livsstraf, ungdommen m. m. Ligesom det at lære og udføre en nyttig beskæftigelse i forbindelse med en inderlig religiøs opfattelse af livet er grundlag for al menneskelig lykke og fremskridt, ere, efter forfatterens mening, disse betingelser særlig af betydning i det store værk for forbrydernes forbedring. Ved siden af den interesse, som bogen i sig selv afvinder, afset fra de enkelte, til tider muligt noget ensidige synspunkter, som de lokale særlige engelske forhold kunne foranledige, er det i høj grad velgørende at føle, at forfatteren er en mand, der med hele sin sjæl og overbevisning omfatter den sag, han har helliget sig til.

Om straffuldbyrdelsen i Sverige.

Uddrag af fængselsprästernes beretninger.

Efterfølgende uddrag hidsættes således, som det findes meddelt i den svenske fængselsbestyrelses beretning om fængselsvæsenet for 1887, som er afgiven i november 1888:

I öfrigt framgår ur predikanternas embetsberättelser för gångna året, att inom fängvården länge gjorda iakttagelser alltjemt af nya rön bekräftas. Så möter bland annat ett samstämmigt vitsord rörande cellfängelsets förträde framför gemensamhetsfängelset; många uppmuntrande erfarenheter i fråga om cellfångens inre förändring och upprättelse anföras af provinscellfängelsernas predikanter, under det att deremot från centralfängelsernas präster gemensamhetssystemets förderfliga inslytelser angifvas såsom hufvudsakliga grunden för de obetydliga verkningar, äfven det trägnaste arbete derinom lyckas åstadkomma. På cellstadiet, skrifvar sålunda pastor vid centralfängelset å Långholmen, »har såsom städse tillförene vid detta fängelse uppförandet varit nästan utan alla anmärkningar, och på detta stadium har ock den religiösa lifaktigheten mest visat sig, fastän, såsom ofta tillförene påpekats, de glädjande lifstecknen under gemensamhetsstadiet inslytelser försvunnit och gifvit vika för andlig liknöjdhet och

slöhet.« I samma riktning yttrar sig pastorn vid central-fängelset i Malmö. »Gemensamhetslifvet«, säger han, »är i hög grad egnadt att befrämja det sedliga förderfvvet«; och så länge det i någon form kvarstår inom fängelset, anser han »att de sämsta elementen derinom komma att å de öfriga utöfva ett demoraliserande inflytande«. Utan ljusare punkter finner han dock icke ens sagde gemensamhetslif vara. Detta förhållande betonas jemväl af predikanten vid centralfängelset i Karlskrona. Kraftigast framhållas skiftningarne i detta afseende inom fängverlden af predikanten vid centralfängelset å Nya Varfvvet. »Den närmare kändedomen om härvarande fångar«, säger han, »fördelar dem i två stora grupper, churu tillståndet inom hvardera gruppen naturligtvis varierar. Den ena gruppen utgöres af sådana, som, oaktadt sina förbrytelser, dock hos sig hafva ett religiöst underlag, den andra af sådana, hvilka så långt man kan se, sakna detta. De förre hafva en fast öfvertygelse om den kristna religionens sanning, de hafva mer eller mindre djupt medvetande om Gud, erkänna bibeln såsom Guds ord och hysa vördnad för den samma. De blicka med ånger och blygsel tillbaka på sitt förra lif med dess förvillelser, hvilka de bekänna som brott och synd, samt söka i Guds ord vägledning och tröst.

Hos den senare herskar otron i deras inre ofta i den gröfsta form. Somliga af dem synas sakna medvetande af Gud, andra utmärkas af en fullkomlig ligkiltighet för allt andligt. De hysa afsmak för — ja ända till hat emot bibeln och dess lära, hvilken de dertill ofta groft häna. De hålla det för en otur eller orättvisa att hafva råkat ut för lagens arm; och de äro, då de förmås att tillkännagifva sitt tänkesätt, fiender till samhället, dess lagar och dess tjenare. Med frånräknande af dem, som tillhöra tattarslägtet, utgöres den förra gruppen hufvudsakligen af landtbofolk, under det att den senare bildas förnänligast af dem som tillföras från städerna. Många af de förra ingifva förhoppning om återuprättelse åt samhället. Några af dem

synas med allvar börja ett nytt lif. Rörande de senare tyckas förhoppningarne deremot icke vara mycket stora. Äfven om man icke får bedöma tillståndet i moraliskt hänseende hos städernas befolkning efter den sedliga halten hos de representanter, som från dessa tillföras denna platsens fängelser, undgår dock ingalunda en uppmärksam iakttagare den moraliska rutenhet, som förefinnes hos en stor del af städernas befolkning, ofta parad med grof förnekelse af allt heligt, allt öfversinligt. Verkningarne af den usla och osedliga literaturen, sådana de uppenbara sig hos dessa från städerna hitförda fångar, äro gräsligare än någon på afstånd förmår tänka sig. Socialismen och nihilismens tänkesätt, implantade hos dessa fallna varelser, fullbordar deras andliga och sedliga ruin.«

Skilnaden mellan gemensamhetssystemet i dess nya form och dess gamla, det vill säga: med natteceller eller utan sådana, klargöres synnerligen väl genom jmförelse mellan anförda uttalanden från presterna vid de med natteceller försedda centralfängelserna och det som afgifvits af predikanten vid centralfängelset i Landskrona, hvilket saknar natteceller. »Gemensamhet heter den säkra vallgördel«, säger han, »som väl omsluter och förenar alla här varande fångar. Ingen af dem har inkommit i detta fängelse, som, hurudant hans sinnelag än varit, icke haft en sorglig förnimmelse af det förderliga i denna gemensamhet och ingen, som påverkats till det bättre, kan lefva härinom utan att dagligen få förnimma detsamma.« Af sagde anledning finner han ohotfärdighet vara ett utmärkande drag hos fångarne. De ibland dem som ändå erkänna nödvändigheten af någon bättring, något farande efter det goda, vilja dock lemna det åt den tid, då de vunnit friheten; förr anse de det icke vara möjligt. En och annan, som för egen del vill befrita sig om sedlighet, finnes dock; men äfven om de af några fördragas, hatas och afskys de af alla de öfriga såsom opålitliga och dåliga kamrater — och detta hat,

denna afsky har han funnit sträcka sig vidt utom fängelsets gränser.

Gemensamhetsfängelset i denna form erbjuder, såsom synes, en uteslutande mörk tafla. Desto hellre erinras, det ifrågavarande centralfängelse i Landskrona inom kort skull, i enlighet med Eders Kongl. Maj:ts nådiga beslut den 19 innevarande år, upphöra att såsom sådant användas.

Det gamla gemensamhetssystemet utan natte eller förekommer dock fortfarande inom samtliga centralfängelser för qvinnor; och predikanterna vid fängelserna å Norrmalm i Stockholm och i Norrköping vitsorda enstämmigt dess beklagansvärda inflytelser.

»Hvad det sedliga tilståndet angår«, säger den senare, »måste jag om detsamma i allmänhet fälla det omdömet, att det är så dåligt det möjligtvis kan vara. — Flertalet af härvarande fångar hafva vanligtvis långt före ankomsten till fängelset sjunkit mycket djupt i synd och last, och på så sätt qväft nästan hvarje bättre känsla. Många hafva uppväxt i hem, der de som barn sällan eller aldrig fingo höra och se annat än det största elände. Så tidigt som möjligt fingo de börja det på frestelser så rika tiggeriyrket och afståndet mellan tiggaren och tjuften brukar i allmänhet icke vara synnerligen stort.«

»Vid sidan af den lättjefulla tiggarevägen går ofta utom tjufteriets äfven otuktens slippriga stig. Så har mången stackars qvinnu bland fångarne härstädes knappt hunnit öfver konfirmationsåldern, innan hon hamnat antingen i prostitutionens hemska sköte eller ock i det lika farliga hemliga skökonästatet. Och när det en gång kommit så långt på utförsbacken med en människa, brukar lifvet sedan blifva en oafbruten kedja af sedliga förvillelser, hvarpå skulle kunna anföras många exempel härifrån. Dessa från allt hvad sanning och rätt heter långt bortkomna människor sändas till fängelset i akt och mening att blifva förbättrade. Men hur skall det vara möjligt, då en så stor samling af sjelfva dräggen bland samhällets olycksbarn efter ankomsten

hit dag och natt skola vara tillsammans? Man kan lätt tänka sig, hvad som skall passera, synnerligast nattetid, då de icke äro föremål för befälets eller bevakningens uppsigt. Icke nog med ett skamlöst och all sedlig känsla kränkande prat; det förekommer — derom är jag öfvertygad — i de stora sofrummen laster, för ruskiga att här nämnas.

Sorgligt nog måste under närvarande förhållande bland den nämnda råa hopen, som icke drager i betänkande att beröfva fånge och fri all heder och ära, äfven sådane fångar vistas, som äro jemförelsevis mindre sedligt förderfvade och som vid ankomsten till fängelset djupt ångra sitt brott och önska blifva upprättade från sitt fall. Jag tänker härvidlag särskildt på flera hustrur jemte några ogifta qvinnor, som under senare åren anländt hit. Det är tydligt, att dessa menniskor icke kunna likställas med mängden af härvarande fångar. De hafva växt upp i hederliga hem, fått en god uppfostran och fört ett ordentligt lif; men genom yttre påtryckning och i ett obehagadt frestelsens ögonblick hafva de gjort sig skyldiga till ett gröfre brott. Det är lättare att tänka sig än beskrifva, med hvilka känslor de göra sitt inträde bland denna hop af olyckskamrater, af hvilka de flesta knappt kunna tala ett enda sannt ord.«

»Det skulla fordras mer än vanlig karaktärsfasthet om en stackars qvinna, utan att hafva helt öfverlemnat sig åt Guds ledning, efter en flerårig umgängelse med en så stor skara sjunkna varelser, icke skulle vara sämre till sin inre menniska vid afgang från fängelset än vid ankomsten dit. Är ouskan en stormakt i det fria samhället, så är den icke mindre i ett fängelse sådant som detta. Visst är, att de i allehanda laster och brott väl öfvade fångarne icke spara någon möda för att få sina mindre förfallna medfångar på samma ståndpunkt, som de sjelfva intaga. Och att deras hemska verksamhet icke är fåfång visar en sorglig erfarenhet.«

Då kronoarbeitsstationerna för män öfver 21 års ålder, i likhet med sistberörde centralfängelser för qvinnor, ännu

icke ombildats i tidsenlig riktning, kan det icke förundra, om tillståndet å de förre visat sig i det närmaste öfverensstämma med det, som inom de senare anmärkts. Predikanten vid stationen å Tjurkö bedömer det sedliga tillståndet bland tvångsarbetspersonalen såsom egnadt att ingifva ganska stora bekymmer och teende sig i en allt mörkare dager, ju närmare det skärskådas. En och annan af de yngre har väl visat sig vilja undfly ondt sällskap och inslå på bättre vägar, men under trycket af logementslifvet har snart nog allt blifvit som förr. Predikanten vid stationen å Borghamn vitsordar dock, att de fleste derstädes hysa åtminstone en yttre vördnad för religion och sedlighet; och predikanten vid kronoarbetskompaniet å Vaxholm meddelar, att manskapet vid gudstjenstillfällena städe visat ett hedrande uppförande, en jemförelsevis god uppmärksamhet och villighet att lyssna till Guds ord, om än förhållandena på platsen lagt hinder i vägen för vinmandet af de frukter, hvilka för desse samhällets i både kroppsligt och andligt afseende fallne och beklagansvärde voro så behöflige. Men beträffande de för yngre lösdrifvare provisoriskt anordnade stationerna å Nya Varfvet, der dock numera nattecellsystemet blifvit genomfördt, gifvas blott sorgliga vitsord. Om de vid vestra stationen intagne, för brott icke straffade ynglingarne yttrar likväl predikanten, att en och annan af dem till en början hyst vämjelse för det sällskap, der mött dem, visat någon återhållsamhet i det onda och motståndskraft mot den dåliga omgifningens inflytande samt gjort föresatser, syftande till förbättring; men i fråga om de vid östra stationen intagne, hvilka samtliga förut för brott straffats, lyder hans skildring synnerligen dystert.

»Att hvad de folkrika städerna«, säger han, »såsom drägg från sig afsöndra måste vara icke angenämt, är lätt att tänka; men verkligheten öfvergår vida blotta föreställningen derom.

Af härvarende fångpersonal hafva nästan alla uppvuxit och framlefvat sitt lif i de stora städernas utkanter. Stock-

holm i första rummet, dernäst Göteborg och Norrköping hafva lemnat den ojemförligt största procenten till detta fängelses befolkande. Antingen hafva de intet hem haft eller ock de allra uslaste sådana. Föremål för föräldrakärlek och omvårdnad i egentlig mening hafva ytterst få varit.

Bortsedt från dem, som födts å barnbördshus eller till och med i fängelse, hafva de fleste gjort sina första lärospån i hem, der fattigdom, dryckenskap, skörlefnad, tjufnad och andra laster varit stamgäster. Tidigt hafva de i sådan skola och under sådant inflytande blifvit inledda på lastens och brottets väg. Tidigt hafva de lemnat sig i det ondas tjänst och hafva följaktligen redan vid unga år i brottslighet hunnit mycket långt. De äro tjufvar nästan utan undantag, ehuru flere varit äfven för andra förseelser tilltalade. Och några hafva, ehuru ännu icke hunna mycket öfver tjugutalet af år, veterligen varit tilltalade 8, 10 à 12 gånger. Då det icke gäller att tilltvinga sig blott nödtorftig, yttre lydnad utan fastmer att närma sig personen inpå lifvet, hvarvid hans tänke- och handlingssätt träder i dagen, befinner man sig inför nästan onämnbara förhållanden af andligt och sedligt förderf.

Det är knappt för mycket påstådt om dem, att de sakna all religion och all sedlighet; men de äro i besittning af otron, ofta i den allra gröfsta form. Somliga äro hatare af religionen, andra synas fullkomligt likgiltiga. Hvad de fleste beträffar, är det med synbar vedervilja, som de med handen taga i Nya Testamentet och med stor uppoffring de förmås att uppläsa några bibelverser. Att kristendomskunskapen under sådana förhållanden icke kan vara synnerligen stor är lätt att förstå.

Utän undantag äro de hemfallna åt sjelfbesläckelse, och somliga hängifva sig hejdlöst åt lastens utöfning. Den allmänna erfarenheten besannas af deras egen bekännelse, att detta onda gör dem liknöjda om sig sjelfva, håglöse för arbete samt gifver åt deras lynne drag af rellig ondska och

dolskhet. De ådagalägga i alla sina förhållande, hurudan en människa icke bör vara. De ega i sin karaktär få sannt menkliga drag qvar. Det är nästan fåfängt att söka efter någon öm sträng i deras inre, någon bättre känsla, ännu möjlig att uppväcka. Under umgåendet med dem märker man föga åtskilnad, ehuru väl någon åtskilnad ändock alltid måste förefinnas. Otrons och förnekelsens ande beherskar deras inre, brott och laster ha satt sin prägel på deras yttre människa.

Den ibland dem rådande tonen eller seden är otäck. Enligt denna sed upptages knappast den nykomne i kamratskapet, förrän han genom något fullt sig meriterat och såmedelst visat sig värd kamratskapet. Den enskildes dåliga later blifva genom sådan uppfostran allas, och till veder-gällning tillagnar han sig allas dåligheter. Om någon möjligen skulle visa något tecken att öfvergifva deras vänjelige samlif, ty sådant har händt, så äro alla som en man emot honom för att stärka honom i hans gamla sinne och utplåna all feighet och grubbleri. <

»Vistelsen på anstalten«, yttrar han slutligen, »blir för dem sjelfva icke blott ett straff utan en förbannelse, ty förderfvade komma de hit, men ohjelplice afgå de härifrån. Denna erfarenhet finner sin bekräftelse uti det högst sorgliga factum, att ingen af dem, som alltifrån anstaltens öppnande varit intagne, under sin vistelse härstädes blifvit återupprättad, och att utan nämnvärda undantag alla, som varit härstädes intagne, efter någon tids mellanrum återigen ökat antalet inom fångelserna eller kronoarbetareskåren.«

Det torde icke förundra om sådana erfarenheter framkalla såsom slutsats, att dessa anstalter måste vara att anse såsom fullkomligt förfelade. Styrelsen har redan i sin till Eders Kongl. Maj:t den 13 Februari innevarande år aflåtna underdåniga skrifvelse rörande tvångsarbetsanstalter för lösdrivare erinrat, att något gynsammare resultat i fråga om särskildt desse unge lösdrivares förbättring icke lär stå att vinna förr än lagstiftningen i hithörande stycken

undergått nödig ändring; men i betraktande af att ännu någon tids erfarenhet af den så nyligen stiftade lösdrivarelagens verkningar borde afvaktas, innan ändring deri ifrågasattes, fann sig Styrelsen böra hemställa, att frågan om anordnande af amman arbetsanstalt i stället för de provisoriskt anordnade tvångsarbetsanstalter, till hvilka äfven ifrågavarande båda stationer höra, måtte få tills vidare bero; genom nådigt bifall till hvilken hemställan de provisoriska anstalterna ännu någon tid måste användas, ehuru deras brister icke hafva undgått Styrelsens uppmärksamhet.

Beträffande anledningarne till de brott, för hvilka fångarne undergå bestrafning, förklara predikanterna enstämigt, att de, öfverhufvud taget, äro att finna i lättja, liderlighet dålig läsning m. m., men främst i missbruket af rusdrycker.

Norges distriktsfængsler.

Ved kgl. resolution af 22 jan. 1885 bifaldtes bestemmelser angående de bestyrelserne för rigets distriktsfængsler påhvilande pligter (Tidssk. Årg. 1888, s. 44). Ifølge disse skulle årlige beretninger om fængslerne indsendes til justitsdepartementet. Sådanne ere første gang afgivne for 1885, og efter disse ere samlede beretninger om distriktsfængslernes tilstand udkomne 1885 og 1886 og for 1887. Efter disse beretninger meddeles de følgende oplysninger, der for tallenes vedkommende referere sig til 1887.

Landets fængselsvæsen er ordnet ved lov af 13de oktober 1857.

Medens tidligere såvel varetægtsarrest som straffængsel måtte udholdes i rådhusarrester, lensmandsarrester eller i særskilte arresthuse, i hvilke arrester lokalerne i almindelighed i mange henseender vare særdeles slette og lidet tjenlige

såvel for det ene som for det andet slags fanger, bestemte fængselsloven af 1857, at der overalt i amter og købstæder skulde opføres ny straf- og varetægts-fængsler — distrikts-fængsler — i tilstrækkeligt antal og af tilstrækkelig størrelse, og at disse fængsler samtlige skulde være byggede på principet om ensom afsondring af fangerne. Foruden bestemmelser om fængsler og fængselsdistrikter indeholder loven bestemmelser om straf- og varetægtsfangeres behandling, om fængslernes bestyrelse og betjening, om hjælpefængsler til optagelse af varetægtsfanger i de distrikter, hvor der intet almindeligt fængsel er, samt om udredelsen af de forskellige med fængselsvæsenet forbundne udgifter.

Fængselsloven af 13de oktober 1857 er aftrykt i slutningen.

I henhold til denne lov blev der ialt for hele riget tilvejebragt — i regelen ved opførelse fra nyt af, men tildels ved ombygning og forbedring af ældre fængsler — 56 distriktsfængsler, hvilke alle blev indrettede og tagne i brug i tidsrummet fra 1862—1867. Af disse er et nedbrændt i 1877, uden senere at være blevet genopbygget. For tiden haves altså 55 distriktsfængsler, af hvilke 41 ligge i byer, 14 på landet, i hvilken henseende imidlertid må bemærkes, dels at flere for landdistrikter bestemte fængsler ligge i byer, dels, at mange fængsler ere fælles for den by, hvor de ligge, og de omgivende landdistrikter.

Til istandbringelsen af disse distriktsfængsler har statskassen, der efter lovens § 19 havde at bidrage halvdelen af omkostningerne, haft en udgift af tilsammen kr. 1,439828,23, medens et endnu større udgiftsbeløb er faldet kommunerne til last, idet disse, foruden halvparten af omkostningerne ved bygningernes opførelse, særskilt havde at udrede udgifterne ved erhvervelse af de fornødne tomter og anskaffelse af inventarium. Det samlede kostende af de i henhold til fængselsloven tilvejebragte distriktsfængsler med tilbehør kan anslås til c. 3,200000 kroner.

Fængslerne ere indrettede efter planer og tegninger, der blev approberede af departementet, ligesom de have været

undergivne besigtelse og skøn på anordnet måde, forinden de toges i brug (fængselsloven § 18). De nærmere forskrifter om deres indretning og udstyr ere givne ved kongelig resolution af 29de oktober 1859 (se i slutningen).

Når undtages Kristiania distriktsfængsel, hvor der siden 1882 har været en særskilt af kongen i medhold af fængselsloven § 24 udnævnt og af statskassen lønnet bestyrer, er bestyrelsen af alle distriktsfængsler henlagt under en af de i den citerede lovparagraf nævnte embedsmænd, i byerne i regelen politimesteren, på landet som oftest vedkommende foged. Amtmanden har efter samme paragraf overbestyrelsen af samtlige i hans embedsdistrikt værende fængsler.

Ifølge fængselsloven § 25 skal der derhos ved ethvert distriktsfængsel være nogle (høist 4) kommunevalgte tilsynsmænd, der i forening med bestyreren have at drage omsorg for fængslets økonomiske anliggender og forøvrigt til ubestemte tider skulle besøge fængslet og gøre opmærksom på mulige mangler.

Nærmere bestemmelser om de fængslernes bestyrere og tilsynsmænd påhvilende pligter ere i henhold til fængselslovens § 39 givne ved kongelig resolution af 22de januar 1885.

Med hensyn til fængselsfunktionærerne forøvrigt bemærkes, at der ved ethvert distriktsfængsel er en af amtmanden ansat vagtmester (fængselslovens § 21), hvorhos der ved siden deraf ved de større fængsler haves en eller flere sluttere.

De fornødne instruxer for vagtmestere og sluttere med videre gives af overøvrighederne med justitsdepartementets approbation. Ved kongelig resolution af 22de januar 1885 er der inidlertid givet et fuldstændigt reglement for fangebehandlingen i distriktsfængslerne (se Tidssk. Årg. 1888 s. 46).

Med hensyn til præster, lærere og læger ved distriktsfængslerne ville de fornødne oplysninger blive meddelte nedenfor.

Til ethvert distriktsfængsel hører der efter forskrifterne i fængselsloven og kongelig resolution af 29de oktober 1859 et retslokale bestående af en retssal samt 2 mindre rum til aftræde for rettens personale og for vidner og deponenter. Ligeledes forefindes der familiebolig med de fornødne udvendige rum for en vagtmester. Ved fængsler på over 8, men under 24 enkeltceller skal der tillige være rum for en slutter, og ved fængsler på 24 celler eller derover rum for mindst 2 sluttere.

Fangerummene i rigets distriktsfængsler udgjorde i året 1887 787, bestående af 649 enkeltceller, 80 fællesrum, 7 strafarrestrum og 51 oprindelig til gældsarrester indrettede rum.

Med hensyn til fangerummenes størrelse skal man oplyse, at efter de herom gældende bestemmelser skal størrelsen af en enkeltcelle være omtrent 20 kubikmeter (de fleste celler ere vistnok i virkeligheden større), og af strafarrest- og gældsarrestrum mindst 28 kubikmeter samt af et fællesrum (beregnet til optagelse af 3 fanger) mindst 57 kubikmeter.

Ved en del fængsler haves der ved siden af cellerne for de egenlige fanger også særskilte rum for natarrestanter (politiarrestanter), — til et samlet antal af 59. Disse sidste rum er inidlertid egentlig distriktsfængslerne uvedkommende.

Foruden de nævnte rum findes der ved fængslerne forskellige andre rum til brug for fangerne såsom værelser for præst og lærer, visitationsrum, baderum m. v.

Når undtages ved distriktsfængslerne i Kristiania og Trondhjem, have fangerummene i fængslerne hidtil været fuldt tilstrækkelige for behovet. I begge de nævnte byer har fangebekægget til sine tider, dog sjældnere i de senere år, været så stort, at der kun med vanskelighed har kunnet skaffes plads i de nuværende bygninger, og det har derfor begge steder været under overvejelse hos vedkommende autoriteter at skaffe yderligere fangerum, som måtte tiltrænges.

Til belysning benyttes gas i 9 fængsler; i de øvrige derimod enten lamper eller lys.

Opvarmning af fangerummene i distriktsfængslerne foregår enten ved særskilte varmeapparater, der ere anbragte i kælderen, og hvorfra varm luft gennem kanaler tilføres cellerne, eller ved celleovne, der ere således indrettede, at de ilægges fra korridoren, da fangerne efter bestemmelsen i § 7 i kongelig resolution af 29de oktober 1859 skulle være afskærne adgang til at komme i berørelse med ildstedet.

Ventilationen af fangerummene sker dels ved små trækruder i cellevinduerne, der kunne åbnes indefra cellen, dels ved særegne ventilationsapparater, som på flere steder ere satte i forbindelse med varmeapparaterne. I de fængsler, hvor denne kombination finder sted, er ventilationen meget afhængig af varmeapparaternes brugbarhed.

Antallet af personer, der som straf- og varetægtsfanger (altså deri ikke arrestanter for natten) i 1887 vare indsatte i distriktsfængslerne, udgjorde 10022, 8875 mænd og 1147 kvinder. Deraf falder på Kristiania 4092. Fangedagene udgjorde 89313, deraf for Kristiania 32288. Forøgelsen mod 1886 er 845 fanger og 6509 fangedage, deraf på Kristiania 432 fanger og 5260 fangedage. Den gennemsnitlige fængselstid var 8,91 dage mod 9,02 i 1886. Af totalantallet vare 6965 straffanger med 50047 fangedage, 3057 varetægtsfanger med 39266 fangedage.

Fængsel på sædvanlig fangekost afsonede 595 personer i 17890 dage, heri var 96 personer, der afsonede bøder i 1069 dage.

Vand og brød udstod 6294 personer i 31855 dage (mellemdagene deri medregnede), heraf 4733 personer for bøder i 13954 dage.

Fængselstidens gennemsnitlige længde var for personer på vand og brød 5,06 dage, på sædvanlig fangekost 30,07. For dem alene, som afsonede en idømt

straf, 11,47 på vand og brød og 33,71 på sædvanlig fangekost. For de egentlige varetægtsfanger var det gennemsnitlige dagetal 14,93.

I forhold til folkemængden den 31. decbr. 1885 forholdt totalantallet af fanger sig omtr. som 1 til 195, straffangerne som 1 til 321 og de egentlige varetægtsfanger som 1 til 728.

Det gennemsnitlige daglige belæg var 245.

Under 15 år vare 147 i 1885, 90 i 1886 og 131 i 1887, mellem 15 og 18 år, 660 i 1885, 518 i 1886, 560 i 1887. Under 15 år vare i Kristiania 42, i Bergen 27 og i de øvrige distriktsfængsler tilsammen 62, mellem 15 og 18 år i Kristiania 242, i Bergen 72 og i de øvrige fængsler 246.

Straf med ris er fuldbyrdet på 133 gutter.

Disciplinærforseelserne, som have bestået i meddelelse til medfanger, beskadigelse af inventar, respektstridigt forhold, rømning og forsøg derpå, ere revsede væsenligst med hensætten i mørk celle, ris og tamp, foruden at der er tildelt advarsel og irettesættelse. For Kristiania distriktsfængsels vedkommende er der anvendt 56 disciplinærstraffe på 35 personer.

Hvad sjæleplejen og undervisningen angår, har stortinget i 1887 bevilget 2000 kr. (før 800) til gejstlig betjening ved Kristiania distriktsfængsel, hvorefter der ved samme er ansat en præst. Desuden er anvendelsen af lægekrafter ved sjæleplejen i dette fængsel i beretningsåret bleven udvidet. Foruden damer tilhørende en kreds af »Kristiania Forening til Fremme af Sædelighed«, der tager sig af de i fængslet hensiddende usædelige kvinder, have i årets løb også fem herrer efter henvendelse til Kristiania indremissionsforening påtaget sig at besøge unge til fængselsstraf dømte gutter, idet de af præsten anvises sådanne fanger, som synes egnede for deres besøg og påvirkning. Disse herrer få stedse kun anvist en fange hver og få i regelen ingen ny fange at tilse, før den første har forladt

fængslet. Man påser derhos, at den samme fange, om han påny indkommer, ikke overlades nogen ny besøgende, for at han ikke skal blive fristet til at misbruge ileres godhed. En i indremissionens tjeneste stående, af brændevinssamlaget for at virke til oprejsning af drikfældige lønnet kolportør er ligeledes givet adgang til at besøge de for drukkenskab mulkterede fanger. Endelig har præsten, efter biskopens råd, fået en yngre theologisk kandidat til at bistå ham med cellebesøgene, idet denne også af præsten får anvist bestemte fanger.

I Bergens distriktsfængsel har som tidligere andagt været afholdt 1—2 gange ugenlig. Præsten har desuden, foruden at virke på fangerne ved sine cellebesøg, tillige efter evne søgt at tage sig af de løsladte, for det meste i forening med og som medlem af det derværende fængselselskab.

I ingen af de øvrige fængsler har gudstjeneste været afholdt i årets løb.

Ingen altergang har fundet sted i beretningsåret. Derimod ere i Sems distriktsfængsel 2de derhensiddende personer blevne forberedte til dåben, hvilken den ene af dem senere modtog i vedkommende kirke. I øvrigt henvises til efterstående »Rundskrivelse fra Kirkedepartementet til Rigets Biskopper om den gejstlige Omsorg ved Distriktsfængslerne«.

Undervisning har været meddelt i 26 fængsler, medens fangebelægget i de øvrige 29 har været således, at man ikke har fundet grund til at foranledige nogen fange undervist.

Med hensyn til undervisning af de i distriktsfængslerne hensiddende fanger var det oprindeligt så, at departementets samtykke i ethvert specielt tilfælde på forhånd måtte erhverves, for at de dermed forbundne ulovbestemte udgifter kunne udredes af delinkventfondet.

Efterat det ved slutningsbestemmelsen i kapitel 2 § 38 af den reviderede straffelov af 3die Juni 1874 var påbudt, at alle straffanger under 15 år, forsåvidt omstændighederne måtte tilstede det, skal gives skoleundervisning, blev spørgs-

målet om undervisningen i distriktsfængslerne ordnet ved en rundskrivelse fra justitsdepartementet af 30te juli 1877, der bestemmer følgende:

»Såvel i de i kriminallovens kap. 2 § 38 omhandlede tilfælde som ellers, hvor det på grund af en fanges alder, forsømte opdragelse, varigheden af fængselstiden og deslige måtte anses ønskeligt at skaffe fangen yderligere undervisning end den vedkommende præst under sine besøg i fængslet kan give, samtykker departementet i, at der af distriktsfængslets bestyrer i forening med vedkommende præst træffes forføjnig til, at sådan undervisning ydes af en dertil antagen lærer, der herfor bliver at tilstå en efter Hr. Amtmandens bestemmelse passende godtgørelse pr. time.

Aflønningen til lærerne formenes at burde udredes af delinkventfondet, medens udgiften til de fornødne bøger, der må henføres til inventarium (efr. kong. resol. af 29de oktbr. 1859 §§ 10 og 11), antages at burde bæres af fængselsdistriktet (fængselsloven § 12).

Ved udgangen af hvert år ønsker departementet afgivet og gennem Hr. Amtmanden hertil indsendt en beretning fra vedkommende præst og bestyrer ved distriktsfængslet om den i årets løb meddelte undervisning med tilføjet oplysning om størrelsen af de derved forvoldte udgifter«.

I § 21 i reglementet af 1885, hvori foranførte bestemmelser ere optagne, er der yderligere tilføjet, at undervisningen i reglen skal gives fangerne enkeltvis, hvorhos under enhver omstændighed fanger, der kun skulle holdes fængslede i en tid af indtil 5 dage, ere undtagne fra undervisningen, om hvilken det forøvrigt er overladt til vedkommende præst efter samråd med bestyreren at give de nærmere almindelige forskrifter.

Undtagelse fra bestemmelsen om enkeltvis undervisning er blot gjort ved Kristiania distriktsfængsel, hvor den store mængde, navnlig unge fanger, som trænge skoleundervisning, har nødvendiggjort en anden ordning. I dette

fængsel har man derfor et eget, med boxer forsynet skolelokale, hvor undervisningen kan foregå partvis, og som giver plads for 7 elever på en gang. Forøvrigt har, siden denne ordning trådte i kraft, under den nuværende bestyrer undervisningen været drevet dels partvis, dels på cellerne, således at læreren i regelen har undervist 1 time daglig i skolelokalet og 1 time i cellerne, hvor altså undervisningen er bleven meddelt fangerne enkeltvis.

Departementet har i anledning af en forespørgsel angående adgang til at give kvindefanger undervisning i håndarbejde i en rundskrivelse af 24de april 1883 udtalt: »Det vilde være meget ønskeligt, om der i særlige tilfælde kunde være anledning til at meddele yngre fruentimmer, der indsættes i fængslet for længere tid, undervisning i håndarbejde. Man antager imidlertid, at de hermed forbundne udgifter må blive at afholde af fængselsdistriktet i henhold til fængselslovens § 7, forsåvidt der er spørgsmål om personer over 15 år.

Når amtmanden derimod i særlige tilfælde måtte finde grund til at lade piger under 15 år få undervisning i håndarbejde, formenes udgifterne derved i henhold til slutningsbestemmelsen i straffelovens kapitel 2 § 38 at kunne udbetales af delinkventfondet«.

Til afbenyttelse for fangerne skal der efter bestemmelsen i § 10 i den kongelige resolution af 29de oktober 1859 i enhver enkelt celle forefindes et nyt testamente, en salmebog og en bønnebog. Ved siden heraf haves der ved en hel del fængsler også en liden samling af bøger af almennyttigt indhold til udlån til fangerne. Jfr. departementets rundskrivelse af 3die oktober 1882.

Sundhedstilstanden: Tilsynet med syge fanger i distriktsfængslerne påligger som embedspligt vedkommende distriktslæge, uden at han derfor tilkommer nogen anden godtgørelse end i tilfælde af rejser skyds- og diætgodt-

gørelse. I enkelte byer besørges lægetilsynet af vedkommende stadsfysikus eller bylæge, i en del andre byer er der af særlige grunde ansat egne fængselslæger med fast årlig aflønning af delinkventfondet. Ved endel fængsler, der ligge så fjærnt fra distriktslægens bolig, at denne ikke hensigtsmæssig kan benyttes, tilkaldes for tilfældet en i fængslets nærhed boende privatlæge, der i så fald honoreres for hvert besøg.

Nogen samlet oversigt over sygeligheden i fængslerne findes ikke, derimod findes adskillige oplysninger i beretningerne om indflydelsen af vand- og brødstraf på helbredden. Resultaterne heraf gå ud på, at denne straf ikke synes at indeholde nogen fare for helbredden.

Fangernes beskæftigelse. Efter straffelovens kapitel 2 § 24 jfr. fængselslovens § 7 og reglementets § 20 ere voxne fanger i distriktsfængslerne ikke underkastede nogen arbejdspligt, men de skulle, hvis de ønske at sysselsættes med arbejde, såvidt muligt dertil gives anledning. Straffanger under 15 år ere derimod arbejdspligtige, idet de efter bestemmelsen i straffelovens kapitel 2 § 38 skulle i fængslet gives en for deres alder og kræfter passende sysselsættelse.

Da en uvirksom hensiddens i cellerne selvfølgelig i flere henseender er skadelig for fangerne og i mange tilfælde vil kunne modvirke det tilsigtede resultat af straffen, har jevnligens såvel justitsdepartementet som de, der på dettes vegne inspicere fængslerne, fremholdt for fængselsbestyrererne vigtigheden af, at der stadig haves anledning til at sysselsætte fangerne med passende arbejder.

Imidlertid kan der i de fleste af distriktsfængslerne vanskelig blive spørgsmål om nogen ordnet arbejdsdrift i lighed med den, der finder sted i strafanstalterne, da fængslerne dertil ere for små, og fangebelægget derhos er stadig vaxlende såvel i størrelse som med hensyn til fangernes alder, duellighed m. v., ligesom fangerne i regelen hensesidde i for kort tid til at kunne oplæres eller opøves i nogen

gerning. Til en mere virksom arbejdsdrift vilde der også udkræves større bevilgninger til redskaber og materialier, end der i regelen kunne erholdes af fængselsdistrikterne.

Man er således som oftest henvist til at søge fangerne beskæftigede med sådant arbejde, som lader sig tilvejebringe uden noget synderligt udlæg, og som ikke forudsætter nogen særlig kyndighed hos fangerne.

De arbejder, hvormed man har kunnet sysselsætte fangerne, har navnlig været:

- Drevplukning,
- spikning af øxeskafter, river, blomsterpinder, pøsepinder, legetøj og forskelligt mindre husgeråd
- forskelligt håndværksarbejde,
- garnbinding,
- klistring af konvolutter og fyrstikæsker,
- vedskæring (for varetægtsfanger) og andet arbejde for fængslet,
- reparationer af egne klæder samt søm, strikning og spinding for kvindefanger.

Ifølge fængselslovens § 7, 2det punktum, kan fangerne, når de beskæftiges for fængslets regning — hvad der er det almindelige — af fængselsbestyrelsen tilstås nogen arbejdsgodtgørelse. Herom bliver der imidlertid af de samme grunde, der træde hindrende i vejen for nogen ordnet arbejdsdrift, sjelden spørgsmål.

I de tilfælde, hvor godtgørelse kan være givet, har denne bestået i, at vedkommende fange af salgsudbyttet har fået enten det hele eller en del, eller i, at det har været fangen tilladt ved løsladelsen at medtage de forarbejdede genstande, ligesom der til varetægtsfanger også er givet nogen godtgørelse extra i tobak, snus eller mad.

I 1887 have fangerne været sysselsatte med arbejde i 43 fængsler. Udbyttet er i 11 fængsler tilfaldet fangerne, medens det i de øvrige dels udelukkende er kommet fængslet til gode, dels delvis fangerne. I 12 fængsler har intet arbejde, som er omtale værd, fundet sted.

Forplejning og beklædning. Ifølge fængselslovens § 5, jfr. reglementets § 7 a, fastsættes de specielle spisereglementer for hvert enkelt fængsel af amtmanden med særligt hensyn til det i egnen sædvanlige kosthold. Efter disse forplejes såvel de fanger, som skulle udholde fængsel på sædvanlig fangekost, som alle de varetægtsfanger, der ikke ville eller kunne forskaffe sig selv underholdning, samt vand- og brødsfangerne i mellemfristdagene. Udenfor mellemfristdagene gives sidstnævnte slags fanger kun det bestemte kvantum brød og rent friskt vand samt det fornødne salt. De udfærdigede spisereglementer ere fælles for mænd og kvinder, hvorhos de alle fastsætte 3 måltider daglig for fangerne, nemlig morgen, middag og aften.

Efter reglementerne for Kristiania og Bergens fængsler hentes her middagsmaden til fangerne fra de i disse byer værende dampkøkkener.

Forplejningen sker i alle distriktsfængsler ved vedkommende vagtmester undtagen ved fængslet i Frederikshald, hvor den er overdragen til slutteren. Ifølge de modtagne beretninger har forplejningen i det hele taget været god; der er i beretningsårene kun fremkommet grundet klage over kosten i et fængsel, nemlig Skiens distriktsfængsel, hvor en varetægtsfange førte anke over, at kosten ikke var tilstrækkelig nærende. I anledning heraf er der af amtmanden i Bratsberg amt udfærdiget et nyt spisereglement for amtets fængsler.

Fangerne skulle under opholdet i fængslet i regelen benytte sine egne klæder, men der skal dog ved ethvert fængsel for det offentlige regning have og vedligeholdes en passende beholdning af inventariekklæder til brug for fangerne under deres hensiddende i fængslet, når det undertagelsesvis måtte findes nødvendigt at låne dem klædningsstykker. (Regl. § 8 a).

Sådanne beholdninger forefindes derfor nu ved fængslerne, og ere i regelen opgivne at være tilstrækkelige for behovet.

Ved løsladelsen af distriktsfængslerne skulle fangerne efter regl. § 28 d i trangtilfælde for det offentlige regning forsynes med fornødne klædningsstykker. Ved løsladelsen er i 1887 533 trængende fanger understøttede med beklædningsgenstande til beløb 4187 kr.

Udgifterne til distriktsfængslernes vedligeholdelse bæres af distrikterne, statskassen yder kun tilskud til fængslernes opførelse. De øvrige udgifter ere delte mellem statskassen og distrikterne, disse bære således udgifter til inventar, betjeningens lønninger, straf- og varetægtsfangernes forplejning og for tilfældet deres belægning med jern og til lys, varme og renholdelse i fængslet, ligesom også godtgørelse til tilsynsmændene for rejser. Herom henvises iøvrigt til den efterstående lov af 13 oktober 1857. Udover dennes bestemmelser afholder statskassen i henhold til andre godtgørelse til bestyrerne for rejser og understøttelse til trængende fanger ved løsladelsen dels til beklædning dels til hjemrejsen. Dette sidste sker dog ikke for at overtage nogen del af den pågældende hjemstedkommunes forsørgelsespligt, men kun for at personen ikke strax skal være fristet til at begå ny forbrydelser. Statskassens udgifter i 1887 vare 89129 kr., distrikternes anslås til 112000 kr., altså ialt har udgiften været 210000 kr. Fordeles denne sum på 89313 fangedage, giver den en daglig udgift af omtrent kr. 2,25 eller 1 kr. på statskassen og 1,25 kr. på distrikterne.

Fængselselskaberne, der tage sig af løsladte fra distriktsfængslerne, ere 6, nemlig i Kristiania, Frederikstad, Drammen, Arendal, Bergen og Thronhjem. De understøttes ved bidrag af statskassen efter justitsdepartementets bestemmelse.

Lov om fængselsvæsenet af 13de oktober 1857.

1ste Kapitel. Om straf- og varetægtsfangers behandling.

§ 1. Den, der har at udholde straf af fængsel på vand og brød eller sædvanlig fangekost, skal i straffetiden holdes i enrum, udelukket fra samkvem med andre end dem, der på embeds- eller bestillings vegne have forretninger i fængslet.

§ 2. Varetægtsfange bør i almindelighed holdes afsondret fra medfange.

§ 3. Varetægtsfange skal derhos være udelukket fra samkvem med enhver, som kan befrygtes at ville hjælpe ham til at uudvige eller at virke skadeligt enten med hensyn til den mod fangen rettede undersøgelse eller i moralsk henseende.

§ 4. Forsåvidt ikke særskilte fængsler for straffanger og varetægtsfanger i henhold til § 15 første punktum ere anskaffede, skal straf af fængsel udståes i distriktsfængsel. Dog kan amtmanden tillade, at straffanger, hjemmehørende i egne, der ligge langt fra et distriktsfængsel, udholde deres straf i et andet fængsel, når dette er således indrettet, at fordringerne i denne lovs § 1 kunne blive opfyldte.

Varetægtsfange skal fortrinsvis hensættes i distriktsfængsel, medmindre dommeren eller øvrigheden enten for sagens eller undersøgelsens skyld anser det tjenligere, at angældende holdes fængslet andensteds, navnlig i den tid, da det oftere kan være nødvendigt at fremstille ham for retten, eller efter forbrydelsens beskaffenhed finder hensættelse i distriktsfængsel mindre fornøden.

§ 5. Forskrifterne i §§ 1 og 2 blive at anvende med de tillæmpninger og indskrænkninger, som hensyn til fangernes alder, helbreds- og sindstilstand, mangel på fængselsrum eller andre omstændigheder i visse tilfælde måtte udkræve. De nærmere bestemmelser herom såvel som om fangernes behandling i almindelighed gives af kongen eller den, han dertil bemyndiger. De specielle spisreglementer for hvert enkelt fængsel fastsættes af amtmanden med særligt hensyn til det i egnen sædvanlige kosthold.

§ 6. Når straf- eller varetægtsfange rømmer eller gør forsøg på at rømme, sætter eller søger at sætte sig i forbindelse med nogen, med hvem samkvem ej er ham tilladt, viser trods og opsætsighed mod fængslets foresatte og betjente, eller i andre måder forser sig mod de for fængslet gældende bestemmelser eller mod god orden og sædelighed, kan i distriktsfængsel efter bestyrerens bestemmelse på ham anvendes revselse bestående i berøvelse af midler til sysselsættelse i en eller flere, højst otte, dage, med eller uden indsættelse i dunkel fangeceile i en tid af indtil fire dage.

Forøvrigt står fange under almindelig hustugt og kan, når det findes nødvendigt, belægges med fangejern eller andet tvangsredskab.

Når revselse, hustugt, fangejern eller andet tvangsredskab anvendes, skal hver gang det fornødne derom anføres i en dertil indrettet protokol.

§ 7. Såvel straf- som varetægtsfange bør, forsåvidt midler dertil af fængselsdistriktet ere bevilgede, eller lejlighed dertil iøvrigt gives, søges beskæftiget ved arbejde i fængslet. Beskæftiges fangen for fængslets regning, kan han af fængselsbestyrelsen tilstås nogen arbejdsgodtgørelse.

2det kapitel. Om fængselsdistrikter.

§ 8. Ethvert amt med de inden samme beliggende ladesteder og enhver købstad udgør for sig et fængselsdistrikt og er som sådant forpligtet til, mod at erholde det i § 19 bestemte bidrag af statskassen, at anskaffe og vedligeholde de for distriktet fornødne straf-, varetægts- og gælds-fængsler således, som i det følgende nærmere bestemmes.

Finmarkens amt bør udgøre tvende fængselsdistrikter.

§ 9. Ladested, som har særskilt kommunebestyrelse, har ret til at udgøre eget fængselsdistrikt. Ellers skal ethvert sådant ladested af udgifterne ved amtets fængselsvæsen udrede en andel, der bestemmes af kongen, dog således, at den ikke må være mindre end det dobbelte og ikke større end det firdobbelte af, hvad den, beregnet efter forholdet mellem fængselsdistriktets og ladestedets folkemængde, vilde udgøre. Den af kongen i så henseende afgivne bestemmelse kan han forandre efter omstændighedernes krav.

Købstad med ikke over tre tusinde indbyggere har, når kongen deri samtykker, ret til at forene sig med amtet til et fælles fængselsdistrikt, mod at deltage i udgifterne på fornævnte måde.

Folkemængden bestemmes i de ovenomhandlede tilfælde efter den sidste ifølge offentlig foranstaltning foretagne tælling.

Når købstad i henhold til denne paragraf har forenet sig med amtet, kan forbindelsen senere kun hæves efter overenskomst og med kongens samtykke. Det samme gælder om ladested med særskilt kommunebestyrelse, som ikke har benyttet sin ret til at udgøre et eget fængselsdistrikt.

Når et ladested udtræder af forbindelsen med amtet, enten i henhold til første punktum af nærværende paragraf, eller fordi det er overgæet til købstad, har det ingen ret til erstatning for de til amtsdistriktets fængselsvæsen erlagte bidrag, uden for det tilfælde, at et fængsel, som ladestedet måtte have anskaffet, ikke ved foreningen med amtet er blevet indløst af samme (§ 37). Ligesålidt har nogen anden del af landdistriktet, som ved købstadanlæg går over til at blive et eget fængselsdistrikt, ret til sådan erstatning.

§ 10. Forøvrigt kan med kongens tilladelse købstad såvelsom ladested, der i henhold til forrige paragraf er blevet selvstændigt fængselsdistrikt, forene sig med tilstødende amtskommune til et fængselsdistrikt på sådanne vilkår, hvorom de indbyrdes måtte komme overens. En således indgæet overenskomst kan kun hæves ved kongens samtykke.

Endvidere kan med vedkommende amtmands eller amtmands samtykke forskellige fængselsdistrikter, det være sig købstæder, ladestæder eller amtskommuner, træffe indbyrdes forening om fælles afbenyttelse af fængsel.

§ 11. Når købstad eller ladested udgør et fængselsdistrikt med et amt, skal i alle fængselsvæsenet vedkommende anliggender ordføreren i købstadens eller ladestedets formandskab, eller så mange af dets medlemmer, som efter overenskomst mellem kommunerne måtte bestemmes, være berettiget til sæde og stemme i amtsformandskabet, der i disse anliggender optræder som distriktets fælles kommunebestyrelse.

§ 12. Fængselsdistriktet har at afholde udgifterne ved anskaffelsen og vedligeholdelse af inventarium, ved fængselsbetjentes lønning, ved straf- og varetægtsfangers forplejning og i påkommende tilfælde ved deres behæg med jern og andet tvangsredskab, samt endelig ved lys, varme, vask og renholdelse i fængslet. Også for fængslets retslokale (jfr. § 16) har distriktet at bекoste inventarium, lys og varme samt renholdelse.

§ 13. De omkostninger, som i medfør af denne lov ikke pålægges noget fængselsdistrikt, udredes af statskassen.

§ 14. Mod den i § 31 bestemte erstattung er fængselsdistriktet forpligtet til at afgive fængsel og forplejning med videre for enhver, som efter øvrighedens eller anden berettiget myndigheds anordning inden distriktet skal udstå fængselsstraf eller holdes i varetægtsfængsel.

3die kapitel. Om fængsler.

§ 15. Straf- og varetægtsfængsel skal, medmindre kongen på forestilling fra vedkommende kommunebestyrelse anderledes bestemmer, være forenet. Sådant fængsel benævnes distriktsfængsel. Hvormange distriktsfængsler der skulle indrettes for hvert fængselsdistrikt, og hvor de skulle være beliggende, bestemmes af vedkommende kommunebestyrelse med amtmandens bifald eller, såfremt disse ikke blive enige, af kongen. Distriktsfængslernes antal og størrelse bestemmes med særligt hensyn til, at disse fængsler skulle kunne afgive plads for samtlige distriktets straffanger og halvparten af dets varetægtsfanger, beregnet efter det gennemsnitlige antal af begge slags fanger i de sidstforløbne fem år.

Fangerum for enkelt fange skal være af omtrent sex hundrede og femti kubikfods størrelse.

Hvilke fængsler ethvert fængselsdistrikt foruden distriktsfængslerne skal besidde til videre opfyldelse af sin forpligtelse efter denne lovs § 8. bestemmes af kommunebestyrelsen ved derom på sædvanlig måde fattet beslutning. Dog skal der, såfremt det ikke af amtmanden erklæres uforødent, i enhver købstad, i ethvert ladested med særskilt kommunebestyrelse og i ethvert thinglag, forsåvidt der ikke inden kommunen findes distriktsfængsel, være fængselsrum til midlertidig optagelse af varelægtsfanger.

Amtmanden har at føre kontrol med, hvad der foretages til gennemførelse af de om et distrikts fængselsvæsen fattede beslutninger.

§ 16. Til ethvert distriktsfængsel skal høre retslokale, familiebolig for en vagtmester og rum for en eller flere sluttere.

§ 17. I distriktsfængslerne skal for gældsfangere indrettes særskilte rum. Har et distrikt flere sådanne fængsler, er det tilstrækkeligt, at der i et af dem anskaffes de for distriktets gældsfangere fornødne rum.

§ 18. Distriktsfængsel skal indrettes efter planer og tegninger, der bifaldes af kongen eller den, han dertil bemyndiger, samt, før det tages i brug, undergives besigtelse og skøn på den måde, som kongen bestemmer.

§ 19. Til opførelse af ny distriktsfængsler samt til ombygning eller udbedring af fængsler, som på den tid, nærværende lov udkommer, tilhøre en kommune eller dele af et fængselsdistrikt, når de derved blive omdannede til distriktsfængsler i overensstemmelse med denne lovs forskrifter, tilstås vedkommende fængselsdistrikt et bidrag af statskassen af den halve del af udgifternes beløb, forsåvidt de fornødne midler af stortinget ere bevilgede. Dette gælder dog kun om de bygningsarbejder, der blive at udføre inden den tid, fra hvilken nærværende lov for ethvert distrikt i sin helhed træder i kraft.

§ 20. Til opførelse af ny fængselsbygninger kunne derhos kommunerne vente at blive tilståede lån af statskassen eller oplysningsvæsenets fond på sådanne vilkår, som ere bestemte for udlån til kommunerne af oplysningsvæsenets kapitalfonds midler.

4de kapitel.

Om fængselsbetjente samt bestyrelse og tilsyn af fængsler.

§ 21. Ved ethvert distriktsfængsel skal være en vagtmester samt, om amtmanden finder det nødvendigt, en eller flere sluttere. Disse betjente skulle, foruden fri bolig, nyde en årlig løn, der bestemmes af kommunebestyrelsen efter forslag af amtmanden.

§ 22. Vagtmester og øvrige betjente ved distriktsfængsel anlages

og afskediges af amtmanden, efterat bestyreren og tilsynsmændene (jfr. § 25) have haft anledning til derom at ytre sig.

§ 23. Ligeledes antager og afskediger amtmanden de fornødne opsynsbetjente ved distriktets øvrige fængsler. Deres løn bestemmes af kommunebestyrelsen efter forslag af amtmanden.

§ 24. Bestyrelsen af distriktsfængsel skal i købstæderne påhvile byfoged, magistratsperson eller politiembedsmand, samt i ladestederne og på landet foged eller sorenskriver efter kongens nærmere bestemmelse. Er det på grund af omstændighederne nødvendigt, kan kongen overdrage bestyrelsen til en anden dertil skikket mand.

Forsåvidt til bestyrer ikke af kongen antages nogen af de oven betegnede embedsmænd, og det således måtte blive fornødent at tilstå bestyreren løn, bliver denne at udrede af statskassen.

Amtmanden har overbestyrelsen af samtlige i hans embedsdistrikt værende fængsler.

§ 25. Til at føre tilsyn med ethvert distriktsfængsel udvælger vedkommende kommunebestyrelse iblandt fængselsdistriktets indbyggere så mange mænd, som den anser fornødent, dog ikke flere end fire. Når overenskomst i henhold til § 10 er indgået mellem amtskommune og købstad eller ladested, eller mellem købstæder og ladesteder indbyrdes, eller mellem tvende amtskommuner, vælges tilsynsmændene på den i overenskomsten bestemte måde.

Vælges kunne alene personer, der efter grundloven ere stemmeberettigede, eller som ifølge lov af 4de august 1845 ere valgbare til kommunale ombud.

Regeringen og højesterets medlemmer, øvrighedspersoner, præster og de ved fængslet ansatte kunne ikke vælges. Medlemmer af formandskabet og de, der bo over to mil fra fængslet, kunne undslå sig for at modtage valget, men forøvrigt ere de valgte uden hensyn til forud dem påhvilende embede, bestilling eller ombud pligtige at modtage ombudet.

Tilsynsmændene skulle vedblive ombudet i to år. Forsåvidt flere end en vælges, aftræder det halve antal årlig. Med aftrædelse og genvalg forholdes på den i lov om formandskaber på landet § 3 og i købstæderne § 4 foreskrevne måde; dog kan magistratsperson ikke undslå sig, når genvalg falder på ham og fængslet er beliggende i den købstad, hvori han er ansat.

§ 26. I forening med bestyreren have tilsynsmændene at drage omsorg for fængslets økonomiske anliggender, såsom:

- a. Bygningernes og inventariets vedligeholdelse samt anskaffelse af ny inventariesager;
- b. Fangernes forplejning, hvorved iagttages det derom gældende reglement;
- c. Fangernes beskæftigelse med arbejde.

Forøvrigt skal i almindelighed tilsynsmændenes erklæring

indhentes, forend nogen sag afgøres, som angår fængslets indretning og økonomi.

§ 27. Tilsynsmændene skulle til ubestemte tider besøge fængslet og ved antegning i protokollen eller på anden måde gøre bestyrelsen opmærksom på de mangler, de i fængslet måtte have forefundet.

§ 28. Mindst tvende gange om året skulle tilsynsmændene sammentræde med fængslets bestyrer for nøjagtigen at undersøge fængslet, hvorefter de til protokollen skulle afgive erklæring, om de med hensyn til indretningen, bestyrelsen og økonomien have noget at bemærke. Forøvrigt skal tilsynsmændene sammentræde med bestyreren eller øvrigheden, så ofte nogen af disse anser sådant nødvendigt.

§ 29. Når der af vagtmester eller anden opsynsbetjent aflægges fængselsregnskab, skal dette, forinden det afgives til vedkommende, gennemgås af bestyreren og tilsynsmændene og forsynes med deres erklæring om, hvorvidt de ved samme have noget at erindre.

§ 30. I tilfælde af rejser tilkommer der tilsynsmændene samme erstatning som medlemmer af amtsformandskabet. Denne erstatning udredes af fængselsdistriktet.

5te kapitel. Almindelige bestemmelser.

§ 31. De med straf- og varetætsfangers lægetilsyn, lægemidlers anskaffelse samt med gejstlig omsorg ved fængslerne forbundne omkostninger afholdes af statskassen, som tillige istedenfor de hidtil anordnede varetægts- og underholdningspenge har at udrede til vedkommende fængselsdistrikt for hver sådan fange (herunder ikke indbefattet transportfange) fire og tyve skilling daglig.

§ 32. Omkostningerne ved straf- og varetægtsfangers transport såvelsom ved deres forplejning og bevogtning med videre under transporten udredes af statskassen.

Hvorledes der skal forholdes med forplejningen og bevogtningen med videre, bestemmes af kongen.

§ 33. Straffange og enhver varetægtsfange, som er pligtig at betale forvoldte omkostninger, skal erstatte statskassen, hvad denne efter § 31 til distriktet har at udrede i anledning hans fængsling.

§ 34. Omkostninger ved straf- og varetægtsfangers forsyning med nødvendige gangklæder udredes af statskassen.

§ 35. Med gældsfangers underholdning, behandling og forvaring forholdes efter den derom gældende lovgivning.

§ 36. I garnisonsstederne, i fæstningerne og ved de værfter, hvor som militær ret er anordnet, er fængselsdistriktet ikke forpligtet til at tilvejebringe fængsel for de personer, som ere tilkendte straf ved militær ret eller øvrighed eller ere heftede for forbrydelser, der skulle påtales ved sådan ret.

I intet tilfælde er et fængselsdistrikt forpligtet til at tilvejebringe sådant fængsel, som de særegne militære fængselsstraffe udkræve.

Når fængselsstraffe af de arter, som omhandles i lov om forbrydelser af 20de august 1842, kapitel 2 § 15 bogstav b og c, eller varetægtsarrest udholdes i militært fængsel, bliver denne lovs §§ 1, 2 og 3, sammenholdte med § 5, også at anvende; men forøvrigt vedkommer denne lov ikke militære fængsler og fængselsstraffe.

Til militær ret efter denne paragraf henregnes den i lov af 3die august 1824 § 8 omhandlede kombinerede ret for de militære personers vedkommende, derimod ikke den i samme lovs § 2 nævnte ret.

§ 37. De fængsler, som på den tid nærværende lov udkommer tilhører thinglag, fogderi eller andre dele af et fængselsdistrikt, og ikke for nogen del ere bekostede af statskassen, er fængselsdistriktet såvel berettiget som forpligtet til at indløse, såfremt de befindes fremdeles, om end med nogen forandring eller påkostning, at kunne benyttes som distriktsfængsel eller andet fængsel efter denne lov. Fængsel, som oprindeligt ikke er helt bekostet af vedkommende kommune, overgår til fængselsdistriktet uden vederlag. Hvorvidt indløsning skal finde sted af fængsler tilhørende købstad eller ladested, der i henhold til § 9 forenes med amtet til et fængselsdistrikt, bestemmes, i mangel af mindelig overenskomst, af kongen. Med fængslet skal indløses samme tilhørende bygninger, grundejendom og inventarium.

Indløses fængsel for at benyttes til distriktsfængsel, skal staten overensstemmende med § 19 bidrage en fjerdedel af fængselsbygningens værdi.

Den ved overenskomst eller taxt fastsatte løsningssum likvideres i ejernes pligtige bidrag til fængselsdistriktets fælles fængselsvæsen. Overskyder løsningssummen dette bidrag, udredes overskuddet inden et år fra løsningstiden, for så vidt ikke anderledes ved overenskomst bliver bestemt.

§ 38. Hvorvidt de i nærværende lov om distriktsfængsler givne bestemmelser skulle være anvendelige på de særskilte straffængsler og varetægtsfængsler, som i henhold til § 15 måtte blive oprettede, afgøres af kongen, der ligeledes bestemmer, hvorvidt og med hvilke tillem্পninger §§ 6, 24, 25, 26, 27, 28, 29 og 30 skulle komme til anvendelse på andre fængsler end distriktsfængsler.

§ 39. De nærmere bestemmelser, som måtte være fornødne til denne lovs gennemførelse, såsom angående fængslers indretning og benyttelse, fangerums beskaffenhed, oplysning og opvarmning, angående inventarium og hvad dertil skal henregnes, angående fængselsbestyrelsens og opsynsbetjentens pligter, gives af kongen eller den, han dertil bemyndiger.

§ 40. Hvorvidt embeds-, ombuds- eller bestillingsmænd i forretninger, der ere dem vedkommende, skulle være berettigede og forpligtede til at handle som sådanne også inden den jurisdiktion eller det thing-

lag, hvori det fælles fængsel er beliggende, når dette sted er udenfor vedkommende embeds-, ombuds- eller bestillingsmands eget distrikt, bestemmes af kongen.

§ 41. Såfremt noget fængselsdistrikt ikke måtte have efterkommet de samme ifølge denne lov påhvilende forpligtelser, har øvrigheden på dets bekostning at foranstalte det fornødne. Forinden hertil skrides bør øvrigheden dog, såvidt omstændighederne tilstede et sådant ophold, gøre forestilling om sagen til kommunebestyrelsen og forelægge den en passende frist, inden hvilken manglerne må være afhjulpne.

§ 42. Ligeledes besørger øvrigheden, sålænge indtil fængselsdistriktet selv kan foranstalte det fornødne, fangerne på distriktets bekostning bevogtede i lejede eller på anden måde anskaffede lokaler, når de almindelige fængselsindretninger ikke kunne benyttes enten af mangel på behørig plads eller på grund af andre ved samme indtrufne omstændigheder.

§ 43. Hele rigets fængselsvæsen skal, forsåvidt midler efter §§ 19 og 37 af storthinget ere bevilgede, være fuldstændig ordnet og istandbragt således, som denne lov påbyder, inden sex år fra førstkommende 1ste januar. Dog kan kongen under særegne omstændigheder og navnlig af hensyn til mulige forandringer i rettergangslovgivningen bevilge yderligere udsættelse hermed for et fængselsdistrikt.

Fra den tid et distrikts fængselsvæsen af kongen anerkendes at være ordnet således, som ovenfor bestemt, træde for distriktet de af lovens bestemmelser, der ikke angå tilvejebringelse af fængselsindretninger med videre, i kraft. Fra samme tid bortfalder arrestvagt- hold efter omgang, samt de i norske lovs 1--22--46 og 47 bestemte varetægtspenge, forsåvidt straf- og varetægtsfanger angår, og forøvrigt alle mod denne lov stridende bestemmelser.

Kongelig resolution af 29de oktober 1859 angående indretning og udstyr af distriktsfængslerne.

Justitsdepartementet bemyndiges til at meddele approbation på planer og tegninger til de ved lov om fængselsvæsenet af 13de oktober 1857 anordnede distriktsfængsler under iagttagelse af, at følgende almindelige bestemmelser angående disse fængslers indretning og udstyr derved i det væsentlige fyldestgøres:

§ 1. Distriktsfængsel skal til optagelse af straf- og varetægtsfanger være indrettet med enkeltceller, samt efter fængslets størrelse desuden med et eller flere større fællesrum, således, at der i almindelighed ved fængsel på 12 enkeltceller eller derunder er 1 fællesrum, ved fængsel

på over 12 men under 24 celler 2 og ved fængsel på 24 celler eller derover 3 eller flere sådanne rum.

Er distriktsfængsel beregnet på også at optage gældsanger, blive de dertil fornødne rum desuden særskilt at indrette.

§ 2. I ethvert fængsel skal være fornødent rum til opbevaring af inventariesager, arbejdsmaterialier og redskaber samt til de fangerne tilhørende effekter, som måtte være tagne i midlertidig forvaring.

§ 3. Det til et fængsel hørende retslokale skal bestå af et større rum til rettens afholdelse foruden mindst 2de mindre rum til aftræde for rettens personale og for vidnerne eller deponenterne.

I det til rettens afholdelse bestemte rum bør højden under loftet være mindst 10 fod og gulvet i den del af værelset, hvor rettens personale under forhandlingerne har sin plads, være anbragt i passende højde over det øvrige gulv. Mellem begge afdelinger anbringes skranke.

Retsværelset bør forsynes med et med grønt klæde betrukket, ovalt bord af passende størrelse til rettens afbenyttelse, stole med betrukne hynder for rettens personale og bænke anbragte rundt væggene udenfor skranken.

Til retslokalet bør indgangen være således anbragt, at det, for at komme dertil, er ufornødent at passere gennem den del af fængselsbygningen, hvori arrestrummene ere indrettede.

§ 4. Til ethvert fængsel skal høre familiebølg med de fornødne udvendige bekvemmeligheder for en vagtmester og ved fængsel på over 8 men under 24 enkeltceller tillige rum for 1, samt ved fængsel på 24 celler eller derover for mindst 2 sluttere.

§ 5. Fangerum for enkelt fange, der må være af omtrent 650 kubikfods størrelse, skal i almindelighed være omtrent 12 fod langt, 6 à 7 fod bredt og 9 fod højt, beregnet, forsåvidt loftet er hvalvet, fra dets højeste punkt og da 8 fod højt ved sidevæggene.

I større fængsler og i mindst 1 af ethvert aants distriktsfængsler skal være et eller flere særskilt til optagelse af strafarrestfanger indrettede rum af idetmindste 900 kubikfods størrelse.

Fællesrum bør kunne optage i det mindste 3 fanger og skal være af mindst 600 kubikfods størrelse for hver fange, som det er beregnet på at optage, samt være af 9 fods højde og af sådan længde og bredde, at det efter det angivne forhold indeholder mindst 1800 kubikfod.

Rum for gældsange skal være af mindst 900 kubikfods størrelse.

§ 6. Ethvert fangerum skal være således indrettet, at det er tilstrækkelig luftigt, lyst og varmt samt afgiver fornøden betryggelse mod undvigelse og hindrer fangen fra at stifte eller vedligeholde forbindelse med medfange eller andre, med hvem sankvem ej er tilladt.

§ 7. Fangerums opvarmning bør i reglen foregå på sådan måde, at fangen er afskåret adgang til at komme i berørelse med ildstedet.

§ 8. Vinduerne i de rum, der ere indrettede fornemmelig til optagelse af varetegtfanger og de straffanger, der have at udholde fængsel på vand og brød eller på sædvanlig fangekost, skulle, under behørigt hensyn til lysningen, være anbragte i loftet eller væggene i 6 à 7 fods højde fra gulvet eller således udstyrede, at fangen er hindret fra adspredende udsigt.

I rum for strafarrestfanger og gældsanger bør vinduerne anbringes i sådan højde som sædvanligt i beboelsesværelser.

I ethvert fangerum skulle vinduerne være forsynede med stærke jærngittere.

Gulvene bør i alle fangerum være malede eller fernisserede.

§ 9. I ethvert fangerums dør, med undtagelse af de for gældsanger og særskilt for straffanger bestemte, bør være anbragt en luge, hvorigennem mad og andre fornødenheder kan bringes fangen, uden at døren åbnes. Denne luge, som lukkes udvendig, skal være forsynet med sådant stængsel, at den ikke af uvedkommende kan åbnes.

I sådant fangerums dør skal derhos anbringes et iagttagelseshul, hvorigennem rummet kan overses udenfra, og hvori indfældes glas, der dækkes med en bevægelig klap.

Forsåvidt dørene er indrettede til at åbnes udad, bør den gang eller korridor, hvortil de vende ud, gives sådan bredde, at ikke passagen afskæres ved dørenes åbning.

§ 10. Til enhver enkeltcelle skal høre:

- a) af bøger: et nyt testamente, en salmebog og en bønnebog;
- b) et sengested eller en hængekøje med tilhørende madratter, lagener og tæpper;
- c) et bord;
- d) en stol, såfremt ikke sengestedet om dagen kan benyttes til sæde, og i rum for gælds- og strafarrestfange 2 stole;
- e) en træhylde;
- f) et vaskefad og vandkrukke;
- g) en spyltebakke;
- h) en latrinindretning af sådan konstruktion, at ingen stank derfra kan udbrede sig, når låget er lukket;
- i) en kam;
- k) et håndklæde.

Sengen skal være således indrettet, at fangen er hindret fra at benytte samme udenfor den til hvile bestemte tid.

Latrinindretningen bør, hvor der ikke haves aftrædesrør, i almindelighed være anbragt således, at der er anledning til at tømme den gennem en behørig tæt og sikker luge i fangerummets væg.

§ 11. I fællesrum skal være inventarium af samme beskaffenhed som i enkeltcellerne, og skulle fangerne, såvidt muligt, have hver sin seng og stol.

§ 12. Fra ethvert fangerum skal udgå en klokkestreng eller lig-

nende indretning, hvorved fangen sættes i stand til i påkommende tilfælde at tilkalde hjælp.

§ 13. Til ethvert fængsel skal være fangegård af passende størrelse, hvor fangerne kunne bevæge sig i fri luft. Den skal, forsåvidt den ikke støder til bygningens vægge, være omgivet af et omtrent 12 fod højt hegn af træværk eller mur.

§ 14. Vagtmesterens beboelseslejlighed bør i regelen være således beliggende i fængselsbygningen, at adgangen derfra til afdelingen for fangerummene er let, og at fangegården kan overses fra et eller flere af vinduerne.

Rundskrivelse fra kirke departementet

til rigets biskoper om den gejstlige omsorg ved distriktsfængslerne.

Dateret 29 oktober 1881.

Foranlediget ved en henvendelse fra justitsdepartementet angående den formentlig utilstrækkelige gejstlige omsorg, som i almindelighed ydes de i landets distriktsfængsler hensiddende fanger, anmodede man i cirkulære til rigets biskoper af 29de april 1878 om disses udtalelser i sagens anledning.

De oplysninger, som man senere fra biskopperne har modtaget om måden, hvorpå vedkommende præster udfører sin sjælesørgergerning i distriktsfængslerne, have vistnok givet indtrykket af, at denne gerning i almindelighed ikke forsømmes. Men da der dog enkeltvis synes at mangle den ønskelige nidkærhed i udøvelsen af det gejstlige tilsyn med fangerne, hvilket antagelig alene hidrører fra vedkommende præsters ubekendtskab med de forpligtelser, som efter lovgivningen i embeds medfør påligger dem i denne henseende, må man med justitsdepartementet anse det gavnligt, at det bliver indskærpet de præster, inden hvis distrikter der findes fængsler, at det er deres kaldspligt at yde fangerne gejstlig omsorg. Man tvivler ikke på, at præsterne, når de blive gjort bekendte hermed, både ville erkende nødvendigheden af, at fangerne erholde fornøden sjælepleje, og med iver og nidkærhed bestrebe sig for at yde dem denne i fuldt mål.

Justitsdepartementet, som — i betragtning af sagens store betydning for samfundet i almindelighed sævelsom for fangerne i særdeleshed — har henledet dette departements opmærksomhed herpå, har tillige bemærket, at der, da de ifølge lov af 13de oktober 1857 med store opofrelser fra kommunernes og statens side tilvejebragte nye fængsler ere således indrettede, at fangerne ere afsondrede fra hverandre og udelukkede fra alt skadeligt samkvem med medfanger, netop må kunne være håb om, at den kristelige formaning og trøst, som under

disse omstændigheder ydes fangerne, vil kunne indvirke heldbringende på dem og bære gode frugter. Og af end større betydning er efter dets formening det gejstlige tilsyn ved fængslerne nu blevet på grund af bestemmelserne i den reviderede kriminallovs kap. 2 § 38, såsom efter disse antagelig langt flere unge personer under 15 år end tidligere ville komme til at hensidde i fængslerne i længere tid, og der efter nævnte bestemmelser skal sørges for, at disse fanger, forsåvidt omstændighederne måtte tillade det, gives undervisning under deres hensiddet i fængslerne. Justitsdepartementet har i cirkulære til amtmændene af 30. juli 1877 meddelt samtykke til, at der såvel i de i nævnte lovbestemmelse omhandlede tilfælde som ellers, hvor det på grund af en fanges alder, forsømte opdragelse, varigheden af fængselstiden og deslige måtte anses ønskeligt at skaffe fangen yderligere undervisning end den, vedkommende præst under sine besøg i fængslet kan give, af distriktsfængslernes bestyrere i forening med præsten træffes forføjning til, at sådan undervisning ydes fangerne af dertil antagen lærer. Nævnte departement har herved troet at kunne forudsætte og påregne, at vedkommende præst vil have at undersøge og afgøre, hvilke fanger skal have undervisning, at give læreren nærmere forholdsregler om dennes beskaffenhed samt i det hele at lede og kontrollere undervisningen.

Idet man anmoder Hr. Biskopen om at gøre de af stiftets præster, inden hvis distrikter der findes fængsler, bekendte med foranstående, skal departementet tilføje nogle bemærkninger om, hvor ofte distriktsfængslerne antages i reglen at burde besøges af vedkommende præst. Det må imidlertid erindres, at det ikke er meningen herved at give forskrifter, som ufravigelig skulle iagttages ved samtlige fængsler, da forholdene på de forskellige steder (såsom fangernes antal, fængslets afstand fra præstens bolig, mængden af andre gejstlige forretninger m. v.) selvfølgelig må kunne begrunde afvigelser i de enkelte tilfælde.

Foreløbig bemærkes, at præsten vil så vidt muligt strax få underretning fra fængslets vagtmester om indsættelse af enhver fange, som skal forblive i fængslet længere tid end 5 døgn.

I landdistrikterne bør præsten besøge fængslet, så snart det lader sig gøre, efterat han har modtaget meddelelse om en fanges indsættelse, og fortsætte med sine besøg, så ofte fangens sindstilstand og øvrige forhold synes ham at gøre det fornødent, og præstens andre forretninger tillade ham det, såvidt muligt dog ikke sjældnere end en gang ugenlig, sålænge fængselstiden varer. Det er en selvfølge, at forsåvidt der samtidig hensidder flere fanger i fængslet, bør præsten indrette sine besøg således, at han ved samme lejlighed tilser alle fangerne. For disse rejser til fængslet ville præsterne, når de til justitsdepartementet indsende regninger, erholde skyldsgodtgørelse efter lov af 3. juni 1874; men der er efter samme lovs § 25 A nr. 3 ikke adgang til at udbetale dem nogen diætgodtgørelse.

De distriktsfængsler, der ere beliggende i byer, hvor vedkommende præst selv er bosat, bør han — uden at afvente speciel underretning fra vagtmasteren om fangers indsættelse — i reglen besøge en å to gange ugenlig, undtagen hvor fængslet plejer i længere tid at stå tomt, i hvilket tilfælde vagtmasterens meddelelse kan oppebies.

Med hensyn til den i justitsdepartementets cirkulære af 30. juli 1877 omhandlede undervisning i fængslerne vil vedkommende præst have at træffe den nærmere anordning i de specielle tilfælde samt overhovedet at lede og kontrollere undervisningen, således som af justitsdepartementet forudsat.

Samtidig med at den i nysnævnte cirkulære foreskrevne beretning fra vedkommende præst og bestyrer ved distriktsfængslet om den i årets løb meddelte undervisning i fængslet indsendes gennem amtmanden, bør præsten gennem sine gejstlige foresatte afgive en ganske kortfattet beretning til justitsdepartementet om den gejstlige virksomhed, han i årets løb har øvet i fængslet. Endelig bør han påse, at der i fængslets journal indføres notits om hvert af hans fængselsbesøg tilligemed navnlig opgave over de fanger, han hver gang tilser.

Når der i det præstegjeld, inden hvis grænser et distriktsfængsel er beliggende, er ansat flere præster, anses det hensigtsmæssigst, at det gejstlige tilsyn med fænglet efter Hr. Biskopens nærmere bestemmelse enten fortrinsvis overdrages den ene af præsterne — og da vel helst den, der bor nærmest fængslet, — eller fordeles mellem dem efter overenskomst.

Et besøg i landstugthuset i Illava.

Efter »Ein Besuch im Landeszuchthaus zu Illava in Ungarn«
af Prof. Dr Mayer.*)

Meget er der i de sidste år gjort for at forbedre strafferechtsplejen i Ungarn, for praktisk at gennemføre den ny straffelov, som for 7 år siden trådte i kraft. Kærnepunktet i denne er det noksom bekendte, i sine forudsætninger

*) Gerichtssaal, B. XI, H. 3 og 4.

rationelt holdte straffesystem, hvis gradvise gennemførelse rigtignok kun kan finde sted i forhold til de for hånden værende kræfter og finansielle midler. Således er der i de sidste år fremkommet en række nybygninger, som ere værd at bese af enhver fagmand, således strafanstalten i Szegedin (til afsoning af fængselsstraf), i Raab, Oedenburg og flere andre, som i retning af bygninger, renlighed, orden og gennemførelse af alle derhen hørende forhold kunne konkurrere med kontinentets bedste strafanstalter. Tildels blev de for hånden værende bygninger indrettede på ny, og der blev såvidt mulig rådet bod på de forældede fængsler, der ikke svarede til de hygiejniske fordringer, for i forhold til den tilstedeværende plads at lade strafafsoningen stå i samklang med lovens ånd. Bliver der end på dette gebet meget tilbage at gøre, så må fagmænd og menneskevenner på en vandring gennem de ungarske fængsler og strafanstalter dog føle sig behagelig berørte ved at iagttage, hvorledes iøjnefaldende renlighed, ordensans og anerkjendelsesværdig disciplin overalt tilstræber at bringe fængselsvæsenet på et højere udviklingstrin; bestræbelser, som gennem overtilsynet kraftigt støttes og begunstiges dels i menneskehedens interesse og dels for at hævde den ungarske justits' anseelse og gode renommé. Den store vanskelighed med at gennemføre straffesystemet — som bekendt cellesystemet, dog kun i de første faser i afsoningen, uden dettes overdrivelser og unaturligt eksperimenterende udstrækning — ligger i ydre omstændigheder, i mangelen på de til cellesystemet passende bygninger, hvad de ungarske fagmænd meget beklage. Først lidt efter lidt — således som det er en erfaringsmæssig kendsgerning selv i de lande, hvor cellesystemet allerede i årtier har været anvendt — kan man, eftersom midlerne ere tilstede, skride fremad med nybygninger eller ombygninger af strafanstalterne. For Ungarn bliver denne vanskelighed endnu større ved det komplicerede straffesystem: tugthus, statsfængsel og fængsel (kerker und gefängniss). Selv om derfor en stor del af

fangerne til tider ikke kunne blive delagtige i det på en gang afskrækkende og velgørende i isoleringen, så har dette overgangsstadium dog det gode, at det giver lejlighed til at samle alvorlige og praktiske erfaringer om isoleringens værd, og netop i denne retning kan det konstateres -- uagtet manglerne i det tilstedeværende straffesystem, som beror på en kombination af celle- og fællesfængsel -- at der hidtil ikke er afstedkommet betydelig skade, ihvorvel det ikke kan negtes, at i mange tilfælde, i hvilke der til en tid endnu gives afkald på afsoning i celle, vilde denne være en velgerning for de pågældende fanger. Manglen ved denne indretning bliver mindre følelig ved den omstændighed, at der i næsten alle større strafanstalter bliver lagt stor vægt på at indrette værksteder til mangfoldige slags arbejder, i hvilke fangerne -- hvem også en lille del af fortjenesten tilfalder -- blive beskæftigede på en nyttig måde og opmuntrede til arbejdslyst og udholdenhed. Gennem denne indretning kommer fangens arbejdskraft både ham selv og staten til nytte, og ved at holde ham til et rationelt ledet arbejde bliver han nogenlunde forsonet med nødvendigheden af sin skæbne.

Vi forudskikke denne kun flygtige antydning til karakterisering af det ungarske fængselsvæsens nuværende standpunkt, før vi gå over til at tale nærmere om en ungarsk strafanstalt, som fortjener at kendes i de videste kredse. Det er det kongelige ungarske landstugthus i Illava, som det forekommer os vigtigt og interessant nærmere at omtale, fordi det leverer et bevis for, hvorledes der med en alvorlig og forstandig villie kan ydes noget rosværdigt, selv om der mangler tilstrækkelige midler og kræfter.

Fra Trencsin i Øvre-Ungarn -- sædet for en ungarsk domstol -- når man i en halv time med banen gennem den henrivende Waagdalen til Illava. I Trencsin undlod vi ikke at besøge fængsels- og arrestlokaliteterne, som hørte under den derværende domstol. Disse, som stå under ledelsen af den kongelige ungarske generalfiskal Dr. Ignatz Szegheö,

der også har gjort sig bekendt gennem litteraturen, frembyde, tiltrods for den indskrænkede plads, et tilfredsstillende billede på orden, renlighed og en forstandig virksomhed. Iblandt andet turde den kendsgerning være ret interessant — som skal nævnes her, fordi der i udlandet hersker så mange fejlagtige anskuelse med hensyn til undersøgelsesfængslets varighed og håndhævelse i Ungarn —, at iblandt det temmelig store antal fanger, som var der på den tid, vort besøg fandt sted, fandtes kun sex undersøgelsesfanger (med relativ kort varighed af undersøgelsesfængslet); — ganske vist en anerkendelsesværdig fortjeneste af domstolen i Trencsin, som arbejder særdeles rask og grundigt.

Landstugthuset i Illava, den betydeligste strafanstalt i Ungarn, er ingen nybygning, men er fra et gammelt kloster indrettet til sit nuværende øjemed. Så anselig som dets ydre end præsenterer sig, fremhævet ved det prægtige landskabs omgivelser, så lider det dog under betydelig mangel på plads, som kun træder mindre følelig frem på grund af hele ombygningens forstandige anlæg og en sagkyndig benyttelse af de ubetydeligste rum.

Til strafafsoning i landstugthuset i Illava blive kun de største forbrydere sendte; her er det farligste forbryder-element fra hele Ungarn samlet. I reglen er det kun forbrydere, som ere dømt mindst til 10 års tugthus, som afsone deres straf her. I praxis har dette rigtignok i den nyere tid ikke fuldstændig kunnet overholdes på grund af strafanstaltens overfyldning. Som følge deraf udgør de fra 5—10 år dømte fanger en ikke ubetydelig brøkdel af belægningen. Det samlede antal, som d. 31te decbr. 1886 beløb sig til 596, havde i løbet af året nået sit højdepunkt med 674. Herimellem var under 5 år dømte 0; imellem 5—10 år (kun tugthus) 102; imellem 10—20 år dømte 443; til livsvarig tugthus 129 — og desuden tidligere dødsdømte og senere benådede ikke færre end — 149!

Sjældent findes vistnok i en eneste strafanstalt et sådant antal store forbrydere samlede. Og dog gælder det

at baste og binde disse farlige fjender af samfundet, at holde dem til orden, renlighed og beskæftigelse, at lede dem med alvor og dog med nødvendig mildhed, at lade dem føle, at de — selv om de ere nok så forvorpne og ere udstødte af samfundet — dog ere medlemmer af samme og blive behandlere som sådanne, og at de — idetmindste de bedre elementer — på denne måde forsones med nødvendigheden af deres sørgelige skæbne! Hvilken sum af dårlighed på den ene side, af fortvivlelse og elendighed på den anden! Her må lederen af strafanstalten ikke alene være en god, samvittighedsfuld embedsmand, han må fremfor alt være psykolog og menneskeven; han må i tillid til sig selv og sin erfaring under alle omstændigheder overtage det højeste ansvar, dernæst være retfærdig imod alle og forstå at vække fuld tillid; thi fangen vil øjeblikkelig føle den mindste uretfærdighed. Den strengeste disciplin er magtesløs ligeoverfor et så stort antal fanger, hvoraf størstedelen intet, eller så godt som intet, har at håbe eller tabe mere, når den ikke støttes af hines tillid til den ledende, i hvis hånd de føle deres skæbne lagt.

Vi skiltes fra strafanstalten i Illava med den beroligende overbevisning, at de i denne anstalt indespærrede fangers skæbne ikke kunde lægges i værdigere hænder end den nuværende leders, direktør Joseph Kovács.

Efter den gældende ungarske straffelov skal enhver tugthusfange i begyndelsen af sin straffetid anbringes i celle. Fanger, hvis straffetid andrager tre år eller derover, skulle holdes isolerede, de, hvis straffetid er under tre år, en trediedel af tiden.

Desværre kunde denne bestemmelse ikke gennemføres i Illava. En storartet nybygning vilde være nødvendig dertil; med tiden vil en sådan vel også blive opført.

For tiden står kun 31 almindelige celler og 3 mørke celler til disposition for isoleringen i Illava, altså kan næppe en 20de del af fangerne isoleres; de andre må ind under fællesskabet; de må med forsigtigt udvalg (og heri må

anstaltens leder vise sin skarpsindighed) anbringes imellem hverandre i de renlige, luftige og tilstrækkelig rummelige lokaler. — Ulemper fremkaldte ved dette fællesskab have, takket være det dygtig gjorte udvalg, hidtil ikke kunnet påvises, så følelig også manglen på isolerceller ofte har været. For Ungarernes livlige temperament bliver isolercellen ganske vist en betydelig skærpelse af straffen. — Iøvrigt ere fangerne, såvidt de ere arbejdsdygtige (af 674 fanger vare 644 arbejdsdygtige), hele dagen beskæftigede i de fælles værksteder, som omfatte de forskelligste grene af håndværk og industri. Efter hvad vi kunde se, og efter hvad der bekræftedes ved at tale med fangerne, arbejdede de med lyst og iver. Enkelte værksteder frembyde en ligefrem storartet virksomhed; man tror sig hensat til en fabrik imellem fri arbejdere. Ved at vandre om iblandt dem og betragte deres arbejde viste der sig ofte hos dem en næsten barnlig glæde over et anerkendende ord, og hvor vi trådte ind under ledsagelse af direktør Kovács, kom fangerne os imøde med ærbødighed, og vi så, at de med åbenbar hengivenhed hang ved direktørens person.

For at vise, hvilken kvalitet af forbryderverdenen vi bevægede os imellem, vil jeg bemærke (idet jeg lægger statistiken for året 1886 til grund), at af hine 674 fanger, som befandt sig i Illava for de størst tænkelige forbrydelser, vare: dømt for snigmord 21, rovmord 129, almindelig mord 96, fadermord 25, mord på egen hustru 28, barnemord 4, drab 277, brandstiftelse 15, store tyverier 10, røveri 67, falskmøntneri 1, voldtægt 1, ialt 674, hvilket tal omfatter ikke færre end 272, og når de for barnemord dømt regnes med, 276 personer, som på grund af de sværeste forbrydelser imod deres medmenneskers liv, tildels under de mest graverende omstændigheder, der kan tænkes, vare hjemfaldne til straf, og iblandt dem, som ovenfor bemærket, 149 tidligere dødsdømte.

Hvad der foregår i hver enkelts sjæl, unddrager sig selvfølgelig den ydre iagttagelse. Fra fængselsdisciplinens

standpunkt kan man kun regne med ydre kendsgerninger, thi straffetvungen betinger fangens underkastelse under den lovlige fastsatte myndighed og kan kun gennemføres i samklang med denne. Antallet af disciplinære forseelser er derfor det eneste, hvorefter man kan bedømme fangernes holdning i straffetiden, hvorved der dog må lægges mærke til, at selv de ubetydeligste forseelser må straffes følelig, når ikke det dårlige eksempel skal virke skadelig på et så stort antal farlige og desperate elementer. I året 1886 opviser Illava kun 58 disciplinære forseelser. Imellem disse vare 13 tilfælde af opsætsighed imod opsynet, 40 tilfælde angik simpel krænkelse af disciplinen og måtte kun straffes i husordenens interesse, 5 lignende overtrædelse af de for arbejdet gældende forskrifter. Intet rømningsforsøg forefaldt i hele året. Endnu må det bemærkes, at i året 1887 til midten af august var man kun nået til 7 disciplinære straffe. Disse forhold afgive et talende bevis for den fortreffelige samvirken mellem alle strafanstaltens faktorer.

De arbitrært anvendte disciplinære straffe vare følgende: i 1 — af de 58 tilfælde i 1886 — berøvelse af visse begunstigelser, i 1 tilfælde nedsættelse af andelen i arbejdsudbyttet, i 2 tilfælde forringelse af kosten, i 9 simpelt, i 39 skærpet isolerfængsel. Mørk arrest forekom slet ikke i årets løb. For den højeste grad af opsætsighed måtte der i 6 tilfælde anvendes lænker. De 58 disciplinære straffe falde på 41 fanger, idet 7 ere straffede 2 gange og en 3 gange.

Ligeoverfor et forbrydermateriale af ovennævnte kvantitet — og kvalitet er det sandelig et rosværdigt vidnesbyrd, at disciplinen kan opretholdes med så ringe tvangsmidler. Frygt synes ikke alene at være den tvingende magt, i mange tilfælde er det vistnok også den frivillige underkastelse hos den enkelte, som tyder på, at dog endnu en vis følelse af pligtopyldelse kan besjæle den mest forvorpne forbryder, når man kun forstår at gøre ham denne pligt klar ved en alvorlig og velvillig behandling.

I en strafanstalt som denne er det ikke uinteressant

og ikke uden værdi for forbryderstatistikken at kaste et blik på fangernes alder. I Illava optages kun mandlige fanger; af de 674, som udgjorde belægningen i 1886, vare 27 under 20 år, imellem 20—30 år vare 308, imellem 30—40 år 194, imellem 40—50 vare 96, imellem 50 og 60 vare 42, over 60 år vare kun 7 fanger.

Ikke tidligere straffede vare 400 fanger.

Forholdet til skoledannelsens standpunkt er heller ikke uden værdi; af hine 674 fanger havde 297 slet ingen undervisning nydt; 61 kunde læse, 331 læse og skrive; højere dannelse havde kun 3 nydt; et yderligere bevis for, at en højere dannelse er det bedste værn imod forbryderiske tilbøjeligheder. Indtrædelsen gennem tugthusets port er sværere for den, der har overskredet tærskelen til den højere intellektuelle og sædelige uddannelse. Dette er en hverdags-sandhed, som ingensteds taler tydeligere til lovgiveren end indenfor fængselsmuren.

Den gode sundhedstilstand, ligesom det ringedødelighedsforhold i tugthuset i Illava er også et glædeligt bevis på den udmærkede ledelse. Den yderste renlighed og streng orden — grundbetingelser for fangernes sanitære liv — er betydelig lettere at gennemføre i en på cellesystemet grundet strafanstalt. Skønt arbejdssalene tildels vare overfyldte og fælleslokalerne måtte belægges stærkere end ønskeligt, så er der dog i det hele kun forekommet 28 dødsfald i tugthuset i Illava, deriblandt et større antal individer, som bar spiren til den dødbringende sygdom i sig, da de kom ind i anstalten, eller hvis livskraft var således undergravet ved fortidens udsvævelser, at de uden modstandsevne måtte bukke under for den første alvorlige sygdom. I året 1886 forekom intet tilfælde af sindssygdom, hvilket synes glædeligt, navnlig når man tager hensyn til det store antal, som ere dømte til livsvarigt tugthus, og hos hvem man skulde antage, at den trøstesløse fremtid og det at måtte give afkald på ethvert håb og enhver livsglæde nok kunde bidrage til at omtåge den af samvittighedsnag forpinte sjæl. Dette

gunstige resultat tilskrive vi tre omstændigheder (i hvilken henseende vi ikke kunne undertrykke en vis tvivl, om de samme vilde være opnåede ved den strenge gennemførelse af isoleringssystemet), for det første den velgørende bestemmelse i den ungarske straffelov, hvorefter også de til livsvarigt tugthus dømte efter at have afsonet det 10de, henholdsvis det 15de, strafår og opført sig upåklageligt have udsigt til, efter at være afgivet til overgangsanstalten, at blive betinget løsladte (altså dog altid et håb i straffetidens mørke nat!), for det andet den velvillige, forstandige ledelse og behandling af fangerne ved gennemførelse af et klassifikationssystem, som skal blive omtalt nedenfor, og endelig den relativ gode fysiske kost og daglige bevægelse i fri luft.

I løbet af året 1886 blev 32 personer anbragte i en overgangsanstalt, det mildere stadium af frihedsstraffen, der lidt efter lidt skal danne overgangen til fuld frihed. Det er et bevis på, at denne værdifulde bestemmelse i loven efterhånden bliver til sandhed i praxis, selv om det ikke overalt er lykkedes at tilfredsstille trangen til slige overgangsanstalter, eftersom deres udførelse ligeså ofte stranded på ydre (finansielle) årsager, som på manglen af passende bygninger.

Derimod blev kun 4 af omtrent 700 fanger i 1886 betinget løsladte, et forsvindende tal, hvoraf man dog ikke må slutte, at der iblandt det store antal fanger, hvis opførsel ifølge det ovenfor sagte var ulastelig, ikke skulde findes mange, som i gerning havde vist virkelig bedring og derved vist sig værdige til denne velgerning.

Om den betingede løsladelses væsen og den deraf resulterende fordel såvel for fangen som for staten ere nemlig anskuelserne i Ungarn (ligesom andensteds!) endnu modstridende, og under disse omstændigheder hylder justitsforvaltningen den strengere praxis, kun ganske undtagelsesvis at tilstå betinget løsladelse, idet den frygter for at svække straffens formål ved en laxere håndhævelse af

lovens bestemmelser ligeoverfor fanger af de sværeste kategorier. Dertil kommer, at idetmindste for året 1886 synes de praktiske erfaringer at give justitsforvaltningen ret og bestyrke den i dens mistro, thi af de 4 fra Illava betinget løsladte måtte nemlig ikke færre end 2 igen indsættes i strafanstalten med tabet af denne ret. Mulig lader det sig tænke, at den strenge politiopsigt, under hvilken de nødvendigvis må stå, kan have gjort fangerne overgangen til friheden og muligheden for at opnå en ny existens besværlig. Men man må dog håbe, at der efterhånden vil blive gjort en større brug af den betingede løsladelse, når det lykkes, navnlig ved at vække interessen i videre kredse, at skaffe tilstrækkelige midler til at beskytte de løsladte, hvis modstandskraft i straffetiden ikke har haft lejlighed til at prøves, mod nød og savn i den første tid efter løsladelsen og at give dem lejlighed til ærligt arbejde.

Anstaltens ledelse lægger med rette stor vægt på fangernes fagmæssige undervisning. Læse, skrive, regne, sprog- og retskrivningslære, ugarsk historie, geografi, naturvidenskab og endogså undervisning i de borgerlige rettigheder og pligter, om hvilke de fleste fanger, som have stødt an imod samfundsordenen, hidtil ingen ide have haft, udgør indholdet af dette righoldige undervisningsprogram, som bringes i anvendelse i forhold til fangernes alder og individualitet og med hensyn til den nytte, de senere kunne have deraf.

En supplerung af denne velgørende indretning danner det omfattende bibliotek på 1693 bind, hvis benyttelse er tilladt fangerne i fritiden efter nærmere regler.

I sammenhæng hermed står også det af direktøren indrettede klassifikationssystem. Samtlige fanger ere inddelte i 5 klasser og rykke efterhånden fra den nederste op i de højere. Denne oprykning, som appellerer til ærgerrigheden, der endnu slumrer hos mangan fange, regnes af fangerne for en stor belønning, fordi den samtidig yder dem visse

begunstigelser, som lade dem finde opholdet i strafanstalten mindre hårdt. Mange af disse begunstigelser ere rigtignok mere af en ideel natur. Således er det f. ex. tilladt fangerne i de højere klasser at måtte anbringe billeder af deres slægtninge på væggen i deres celle, andre, som ere venner af dyreverdenen, få lov til at have små fugle hos sig o. s. v.

I den sidste og højeste klasse ere begunstigelserne betydelig større, men for at nå op i denne er rigtignok en række år med ulastelig opførsel nødvendig. Vi så i denne klasse mange til livsvarigt tugthus dømte.

En ganske særlig værdifuld begunstigelse har den forstandige direktør indrømmet den femte (øverste) klasse. Gående ud fra den rigtige overbevisning, at musikken udøver en forædlende indflydelse på ethvert nok så dybt faldet menneske, er det blevet tilladt denne kategori af fanger at musicere i deres fritid, særlig søndag eftermiddag. Vi overværede en sådan musikalsk præstation, inden vi toge afsked.

Omtrent 30 fanger, største delen af samme vare livsvarig dømte, derimellem flere, som i de sidste 15—20 år ikke havde haft anden udsigt end de mørke fængselsmure, stod i strafanstaltens rummelige gård ved deres nodepulte. — Som tilhørere tillodes det de fanger at være tilstede, der ved en god opførsel havde fortjent denne gunst; de tog plads i en halvkreds omkring kapellet, således at der imellem dem og dette var et rigeligt mellemrum.

På et af »kapelmesteren« givet tegn begyndte koncerten. I interessant afvexling foredroges overvejende alvorlige melodier. Den varme, det udtryk af følelse, ja den lidenskab, hvormed der bliver spillet, lader sig ikke antyde. Det syntes, som om musikken for en kort tid gjorde dem til helt andre mennesker.

De sidste vemodige akkorder vare forstummede, og endnu stod vi bevægede og eftertænksomme!

Deltagende så vi efter fangerne, som nu igen måtte vandre tilbage til deres triste celler.

Hvor gerne undtes dem denne uskyldige glæde! Musikken er som bønnen! Den forener gode og onde! Den virker lutrende, forædlende og opløftende; den lader gode, rene forsætter opstå, den virker formildende på den utøjlede karakter.

Når den som her tilstås som den højeste belønning, kan den endogså afgive en ikke uvigtig faktor tilhjælp for strafanstaltens formål. Det milde og gode, som taler fra tonernes rige, undlader ikke i længden at mildne den trodsigste sjæl!

Vi skiltes med en følelse af anerkendelse fra strafanstaltens fortræffelige direktør, som har forstået at gøre sine belærende og sædelige kræfter, sin viden og rige erfaring brugbar for øjemedet. Vi anbefale på det varmeste et besøg i strafanstalten i Illava. Fagmanden vil, foruden at medtage et højst interessant indtryk, blive opmærksom på, at en række omstridte spørgsmål angående behandlingen af fanger her i praxis bliver løst på en anerkendelsesværdig måde. Man kan kun glæde sig over, at der i spidsen for det første landstugthus i Ungarn står en mand, der er sin opgave så godt voxen, som direktør Joseph Kovács.

Unge forbrydere i Norge.

Loven af 6. juli 1887 bestemmer: »Straffelovens kap. 6 § 8 sidste punktum skal herefter lyde som følger:

I sådan anstalt forbliver angældende, sålænge det at anstaltens bestyrelse anses fornødent for hans moralske forbedring, dog ikke udover det fyldte 18de år.

I det i ovenstående lov ommældte lovsted, kap. 6 § 8. af straffeloven hedder det i begyndelsen:

»Den, som efterat have fyldt ti, men ej femten år, gør sig skyldig i en forsætlig forbrydelse, bliver at belægge med straf,«

Lovstedets sidste punktum lyder således:

»Derhos kan dommeren, forsåvidt dertil er adgang, på personer i den nævnte alder, istedenfor straf af fængsel eller ris efter indhentet betænkning fra fattigkommissionen på det sted, hvor angældende hører hjemme, anvende indsættelse i opdragelses- eller retningsanstalt, hvis plan af kongen er stadfæstet. I sådan anstalt forbliver angældende, sålænge det af anstaltens bestyrelse anses fornødent for hans moralske forbedring, dog ikke udover det fyldte 16de år.«

Loven af 1887 har således bragt den væsentlige forandring i straffelovens § 8, at den deri som grænse for opholdet i en opdragelsesanstalt for unge forbrydere satte alder 16 år ombyttes med det fyldte 18de år. Norge er derved kommen mere i overensstemmelse med den i andre lande satte aldersgrænse og med hvad erfaringen og sund sans i så henseende anbefaler.

Som bekendt besidder Norge to opdragelsesanstalter af den omhandlede slags, nemlig Toftes Gave og Ulf-næsøen. Til disse er der i 1888 kommet en tredje på »Lindøen« ved Stavanger, som er beregnet på indtil 50 gutter. Dens plan er stadfæstet 8. juni 1888.

I hvorvel denne i sine bestemmelser falder sammen med planerne for de to ældre opdragelsesanstalter aftrykkes den dog her for at vise, hvorledes man i Norge betragter oprettelsen af private anstalter af den nævnte slags som en sag, der fordrer statens tilsyn og statens kontrol, ligesom tilfældet er i de fleste andre lande.

Plan for „Lindøens“ Opdragelsesanstalt,
stadfæstet 8. juni 1888.

§ 1. Stiftelsen »Lindøen«, oprettet af sognepræst Lars Oftedal og tilhørende Bethaniakvartalet, er bestemt at virke som opdragelsesanstalt for vanartede og forvildede gutter.

§ 2. Anstaltens formål er ved undervisning, ved passende arbejde og beskæftigelse og i det hele ved en i kristelig ånd ledet opdragelse at uddanne sådanne gutter til hæderlige og nyttige medlemmer af samfundet.

§ 3. Anstalten er beregnet på at optage indtil 50 gutter. Af disse kunne indtil 25 indsættes i anstalten i henhold til kriminallovens kap. 6 § 8. Forøvrigt optages andre vanartede og forvildede gutter, der af kommuner eller private ønskes anbragte i opdragelsesanstalten.

§ 4. I opdragelsesanstalten optages i regelen kun gutter imellem det fyldte 10de—16de år, og beholdes ligeledes i reglen ingen i anstalten over det fyldte 19de år.

§ 5. Til optagelse i anstalten udfordres direktionens samtykke for hvert enkelt tilfælde. Optagelse er derhos betinget af, at vedkommende gut forbliver i anstalten, sålænge direktionen finder det fornødent, i regelen ikke under 3 år.

Som følge deraf kan indsættelse i anstalten i henhold til straffelovens kap. 6 § 8, sålænge 18 års alderen er sat som yderse grænse for sådanne indsattes forbliven i anstalten, ikke anvendes på nogen, der har fyldt det 15de år.

Begæring om guts optagelse i anstalten må være ledsaget af:

- a) Døbs- og vaccinationsattest.
- b) Oplysning om vedkommendes tidligere livsforhold og moralske vandel.
- c) Lægeattest for, at vedkommende ikke er idiot eller lider af nogen smitsom sygdom.

§ 6. Anstalten sørger, ved siden af gutternes undervisning og oplærelse til arbejde, for deres bospisning, beklædning og pleje i det hele under deres ophold i anstalten.

Undervisningen bør væsentlig være i overensstemmelse med den for almueskolen anordnede.

Arbejdet skal hovedsagelig bestå i jordarbejde, have dyrkning og andet til landbruget henhørende, samt forskellige passende husflids- og håndværksarbejder.

Kosten bør være som på landet almindelig, sund og tilstrækkelig.

Beklædningen skal være tarvelig, men god og afpasset efter årstiderne.

Det nærmere herom såvelsom om orden, disciplin og gutternes behandling i det hele fastsættes ved reglementariske bestemmelser.

§ 7. Betalingen bliver i regelen indtil og ikke over kr. 200 årlig for hver gut, deri også medregnet for beklædning. Betalingen erlægges kvartaliter.

Forøvrigt lægges den nærmere bestemmelse herom i direktionens hænder.

§ 8. Anstalten står under Stavanger amts og vedkommende regeringsdepartements overtilsyn og inspektion.

§ 9. Anstaltens anliggender bestyres af en direktion, der består af sognepræsten til Petri menighed, et af Stavanger formandskab af dette selv valgt medlem, vaisenhusforstanderen, skoleinspektøren og fattigforstanderen.

I denne direktion er sognepræsten til Petri selvskreven formand, sålænge pastor Oftedal er indehaver af embedet. Siden vælges en formand af medlemmerne. Mindst 3 medlemmer må være tilstede i møde for at gyldig bestemmelse kan fattes.

§ 10. Den umiddelbare ledelse og tilsyn med anstalten føres af en forstander med bistand af de fornødne lærere og betjente efter af direktionen meddelte instruxer. Specielt har forstanderen ved gutternes udgang af anstalten efter bedste evne at søge disse anbragte hos skikkelige folk og jævnlig at lade forhøre om deres opførsel. Han aflægger også årligt regnskab, som revideres af mænd, direktionen dertil opnævner. Af regnskabet indsendes ekstrakt til vedkommende departement.

Desuden antages en læge, hvem det påligger at have indseende med de sanitære forhold ved anstalten.

§ 11. Direktionen har at drage omsorg for og at føre kontrol med anstaltens virksomhed, økonomi, regnskabsvæsen og forvaltning i det hele samt at afgive de i så henseende fornødne bestemmelser og deriblandt om, hvilke protokoller og bøger der til enhver tid skulle føres ved anstalten.

Mindst en gang om året samles direktionen i anstalten for at gennemgå og undersøge forholdene ved samme. Derhos enes direktionen om skiftevis ved hyppige besøg at føre indseende med anstaltens virksomhed.

Endelig har direktionen gennem forstanderen årligt at besørge afgivet en beretning om indretningens virksomhed og tilstand i det sidst forløbne år med tilføjet ekstrakt af regnskabet. Beretningen bliver at trykke og indsende til vedkommende regeringsdepartement.

§ 12. Direktionen antager såvel forstander som den øvrige betjening ved anstalten og bestemmer deres aflønning samt ansættelsesvilkår forøvrigt.

§ 13. De fornødne reglementariske bestemmelser angående undervisning, arbejde, bospisning, beklædning, revselse for disciplinære

forseelser, dagsorden m. m. afgives af direktionen og undergives Stavanger amts approbation.

§ 14. Forandringer i eller tillæg til denne plan må som denne selv have kongelig approbation for at blive gyldig.

Lars Oftedal. J. S. Isachsen. Gabr. Baardsen.
A. J. Olsen. O. Omdahl.

Finlands fængselsvæsen i 1886 og 1887.

Idet der henvises til tidligere meddelelser i Tidsskriftet om landets straf- og arbejdsanstalter samt fængsler, skal her bemærkes, at ombygningen af de sidste stadigt fortsættes, for at straffuldbyrdelsen kan ske fyldest overensstemmende med den kommende ny straffelov. I lige måde er den projekterede opdragelsesanstalt på Nygård i Thusby sogn beordret opført således, at den kan tages i brug i 1890.

Den tidligere givne indrømmelse, at fanger fra Finland efter ansøgning gennem justitsdepartementet kunde sendes som kolonister til Siberien, er i 1887 tagen tilbage.

Fangeantallet var 9289 i 1887 mod 10173 i 1886, deraf var tilgangen 7207 mod 8080. Ligesom der i disse tal er en nedgang for 1887, således var også tallet ved dette års udgang mindre, 2033, mod 1886 med 2082. Nedgangen falder ikke på tugthusfangerne, der i 1887 vare 1099 mod 1062 i 1886, ligesom også fanger med fængselsstraf vare 188 mod 122. Det daglige middeltal af fanger var 2018 i 1887. Dette forholder sig til landets folkemængde 31. dechr. 1885 omtr. som 1: 1092. Middeltallet

for tugthusfanger var 1065, som giver et forhold af 1: 2068 af folkemængden. Det samlede antal tugthusfanger for 1887 udgjorde 1417, 1109 mænd og 308 kvinder.

Fangedagens antal i 1887 var i:

Helsingfors strafanstalt	139351,	dagligt middeltal	382	
Åbo strafanstalt	161668,	-	-	443
Tavastehus's strafanst.	87417,	-	-	240

De begåede forbrydelser, hvorfor tugthusstraf var idømt, udgjorde for tilgangens vedkommende 35,59 pct. i 1887 og 34,43 pct. i 1886 for mænd mod 17,57 og 31,67 for kvinder dømte for tyveri. For barnemord og forsøg derpå var forholdet 55,41 og 50,00 for kvinder. Ægteskabs- og sædelighedsforbrydelser udgjorde 4,98 og 2,69 for mænd, men 21,62 og 11,67 for kvinder. For begge køns vedkommende vise tallene en betydelig stigning i 1887 mod årene 1884 og 1885. Ligeledes give tallene for drab for mænd, 18,15 og 15,27, en stigning mod de to foregående år.

Straffetiden er for tilgangen i 1887 livstid for 14,23 pct. m. og 6,75 pct. k. Den højeste procent er 36,49 for kvinder på 4—8 år, for mænd 22,42 på 3—4 år.

Alderen var for 18 m. og 8 k. mellem 16 og 20 år. Det højeste tal falder mellem 26 og 30 år, nemlig 75 for m. og 22 for k.

Ikke tidligere straffet var af de i 1887 til tugthus dømte fanger 47,33 pct. m. og 82,43 pct. k. Af mænd havde 16,37 pct. og af kvinder 9,46 pct. tidligere afsonet tugthusstraf.

Fanger, som afsonede fængselsstraffe, udgjorde i 1887 584, 463 m. og 121 k.

Fanger, som afsonede vand- og brødstraf, udgjorde i 1887 174, 146 m. og 28 k.

Heftede for løsgængeri vare i 1887 ialt 1827 personer, 1175 m. og 652 k.

Fanger, som holdtes til allmänt arbete, udgjorde i

1887 811, nemlig 429 m. og 382 k. Forholdet til folkemængden var som 1: 2717.

Disciplinen. Af fangerne i lænsfængslerne ere i 1887 105 straffede disciplinært. Straffene vare prygl, belægning med jern, mørk celle, som omfatter det største tal, 81, lys celle og advarsel. Af fangerne i strafanstalterne for mænd blev 316 straffede for 579 forseelser. Straffene vare fortrinsvis lys celle med vand og brød, 36 nedsattes i klasse. Når de disciplinære forseelser have været større i antal i Åbo end tidligere, tilskrives dette, at fanger fra denne strafanstalt i større antal have været anvendte til arbejde udenfor anstalten ved opførelsen af det ny lænsfængsel i Åbo.

I straf- og arbejdsanstalten for kvinder ere 87 personer straffede for 108 forseelser. Den fortrinsvis benyttede straf var som for mænd lys celle med vand og brød, prygl anvendtes i 8 tilfælde i arbejdsanstalten.

I arbejdsfængslet for mænd straffedes 275 forseelser, begåede af 146 personer. Straffene vare fortrinsvis mørk celle og lys celle uden arbejde. Overhovedet har ombygningen af Willmanstrands fængsel, hvorved et tilstrækkeligt antal celler til fangernes isolering er skaffet tilveje, indvirket heldigt på opretholdelsen af disciplinen.

Arbejdsvirksomheden. Denne har for læns- og herredsfængslerne været, som det i tidligere beretninger er begrundet, af ringe omfang. Arbejdet er udført dels for kronens, dels for private personers regning; disse have da leveret råstoffet. Bruttoindtægten var i 1887 14987 m. 44 p. Af denne indtægt tilfaldt der fangerne 7483 m. 95 p. Fradrages fra den resterende del af indtægten 4118 m. 26 p. for arbejdsredskaber og materiale, bliver kronens indtægt 3385 m. 23 p. Men desuden er der i Helsingfors, Tavastehus og Uleåborg udført 4005 fangedagsarbejde ved arbejder for fængslerne, som ikke ere opførte med nogen indtægt for kronen.

Ved straf- og arbejdsanstalterne have fangerne

været beskæftigede dels til disses eget behov, dels ved arbejder til salg, dels ved arbejder efter bestilling af autoriteter, således militæret, dels for private, som have leveret råstoffet, og endelig have i Åbo et større antal fanger arbejdet ved det ny lænsfængsels opførelse sammesteds.

Det udførte dagværk udgjorde i 1887	365865	eller	72,05	pet.
Deraf med indtægt	270787	-	53,33	-
Det hindrede dagværk	141894	-	27,95	-
Bruttoindtægten	278102	m.	31	p.
Udgiften til materiale.	140254	-	44	-
Den rene indtægt var således . .	137847	-	87	-

Fordeles nettoindtægten af arbejdsvirksomheden på middeltallet af fanger pr. dag, bliver resultatet:

	Dagligt middeltal.	Indkomst pr. fange		
		for året.	for dag	f. arbedsdg.
Helsingfors	382	126,16 m.	0,35 m.	0,44 m.
Åbo	443	110,63 -	0,30 -	0,44 -
Tavastehus	394	52,86 -	0,14 -	0,21 -
Willmanstrand	173	114,56 -	0,31 -	0,43 -

De fangerne tildelte sparpenningar have udgjort 18822 m. 20 p.

Sjælesorgen og skoleundervisningen. Guds-tjeneste er holdt hver søn- og helligdag i lænsfængslerne, ligesom konfirmationsundervisning er given dem, som endnu ikke have været til alters. Skoleundervisning er meddelt 6 til 10 timer ugenlig i religion, læsning, skrivning, regning og geografi. I straf- og arbejdsanstalterne har undervisning været meddelt 20 til 25 timer ugenlig og har foruden ovennævnte fag omfattet bibelhistorie, fædrelandshistorie og naturhistorie.

Helbredstilstanden har i 1887 i alle landets fængselsanstalter givet 910 sygdomstilfælde, af hvilke 55 medførte

døden. Desuden døde 1 fange uden forudgående sygdom, og 2 aflivede sig; 1 fange har forsøgt selvmord, og 9 have været sindssyge.

Indtægter og udgifter. Statens samlede tilskud til hele fængselsvæsenet i 1887 udgjorde 819381 m. 88 p. mod 856572 m. 89 p. i 1886.

Totaludgiften for hver fange i straf- og arbejdsanstalterne udgjorde i:

	1887.		1886.	
	For året. Mark.	Fordagen Mark.	For året. Mark.	Fordagen. Mark.
Helsingfors	548,41	1,50	535,42	1,47
Åbo	403,35	1,11	427,22	1,17
Tavastehus	334,47	0,91	342,12	0,93
Willmanstrand	582,93	1,60	491,49	1,35

Det beløb, der af disse udgifter er dækket ved arbejdsvirksomheden, er anført foran. Statskassens tilskud var i 1887:

	For fange og år. Mark.	For fange og dag. Mark.
Helsingfors	254,45	0,69
Åbo	221,27	0,61
Tavastehus	224,58	0,61
Willmanstrand	324,09	0,89

Preussens fængselsstatistik

for 1886-87 og 1887-88.

Ovennævnte statistik omfatter alene de under det preussiske indenrigsministerium stående strafanstalter og fængsler. Disse vare 50, hvori den nyopførte strafanstalt

i Gross-Strehlitz er medregnet, skønt den først toges i brug i oktbr. 1888. Når intet andet anføres, gælde efterstående talangivelser 1887—88.

Antallet af fanger var 1 april 1886: 27919, 1 april 1887: 27275. Tilgangen i 1886 var 102998, i 1887: 97381. Det samlede fangetal 31 marts 1888 er i sammenligning med 1887 formindsket med 1,78 pct. mod 2,31 pct. i 1887. For tugthusfanger alene var formindskelsen 1,04 pct. mod 2,46 i 1887. Detenerede i 1887 vare ialt 124656 mod 130917 i 1886, hvilket giver en formindskelse af 5,02 pct. mod en forøgelse af 1,22 pct. i 1886. Gennemsnittallet af fanger i 1887 falder med 0,60 pct. mod 2,58 i 1886. Det daglige gennemsnitstal af fanger, som i 1882 var steget til 30515, er faldet til 26838. Ligeledes er tallet på tugthusfanger, som i 1881 var steget til 9589, atter faldet til 7312.

Forplejningen kostede i 1887 i gennemsnit for alle anstalter pr. dag og fange 28,8 pf. mod 29,2 i 1886 og 30,9 i 1885; for de sunde mellem 66,6 og 21,4 pf., for de syge mellem 68,1 og 23,3 pf. Extraforplejning havde 34502 fanger indkøbt for 129451 mrk. 38 pf. af deres overarbejdspenge. Det indkøbte bestod i brød, kød og fedtsubstanser, sild, ost, mælk og øl.

Arbejdsdriften beskæftigede 25,32 pct. af de arbejdsdygtige til anstaltens eget behov, 1,47 pct. for anstaltens egen regning til salg og 73,21 pct. for trediemands regning mod betaling. Iblant disse sidste vare bestillinger fra stats- og rigsautoriteter, hvorved 393,61 fanger daglig i gennemsnit beskæftigedes. Disse arbejder omfattede fortrinsvis skomageri og skrædderi. Ved nogle af de for trediemand udførte arbejder have i enkelte anstalter dampmaskiner været anvendte. Nettoudbyttet af arbejdet var pr. fange og arbejdsdag 36,3 pf. mod 35,42 i 1886.

Fangernes overarbejdspenge udgjorde pr. fange og arbejdsdag 6,7 pf. mod 6,6 i 1886 og for tugthnsfanger alene 7,3 pf. mod 7,2 i 1886.

Skole og religionsundervisningen omfatter for klasse A alene bibelhistorie og religion, for B tillige læsning, for C tillige skrivning, for D tillige regning. Bibliothekernes bindantal var 216921, hvilket er en forøgelse mod 1886 af 2796 bind.

Isolering blev anvendt på 14436 fanger eller 12,6 pct. af det samlede antal detenerede personer mod 11,3 pct. i 1886, og for tugthusfanger alene på 24,3 pct. af m. og 13,2 pct. af kvinder. Dag og natcellernes antal var 5294 mod 5268 i 1886. Desuden fandtes 1361 soveceller og 2923 sovekøjer i større rum.

Disciplinærstraffe vare tildelte 18931 personer i 46903 tilfælde eller 0,41 pct af samtlige detenerede mod 0,39 i 1886 og 1,75 pct. af det daglige gennemsnitstal mod 1,70 i 1886. Straffene bestod i berøvelser af kost, disposition over overarbejdsfortjenesten, sengetøj, gårdture, arbejde og læsning, endel af overarbejdspengene, indsættelse i celle med eller uden ovennævnte berøvelse, lægtearrest og legemlig revselse for de mandlige tugthusfangers vedkommende. Denne sidste udgjorde 0,4 pct. af de på den nævnte kategori anvendte straffe, lægtearrest omfattede 0,1 pct. af straffene. Foruden de disciplinært straffede forseelser ere 21 tilfælde pådømte ved retten.

Sundhedstilstanden. Sygedagene udgjorde 294031 for 10897 personer, deraf 5935 tugthusfanger. Dødsfaldene udgjorde 656, foruden 10 pattebørn, eller 0,57 pct. af samtlige detenerede personer mod 0,67 i 1886, og 2,44 pct. af det gennemsnitlige fangeantal mod 2,99 i 1886. Af samtlige tugthusfanger var dødsprocenten 2,04 for mænd, 1,98 for kvinder, og af gennemsnitstallet 2,88 for mænd og 2,94 for kvinder mod henholdsvis 2,32, 3,43, 3,32 og 5,33 i 1886.

Selvordenes antal var 12, alle faldt på mænd, mod 25 i 1886, deraf 1 kvinde. Af de 12 vare 10 tugthusfanger, 5 vare 20 til 30 år, 3 30 til 40 og 4 45 til 60. Straffetiden var under 2 år for 2, fra 2 til 5 år for 2, 5

af den normerede arbejdspræmie, men for overarbejde fuld præmie. Denne bestemmelse bliver også at anvende på fanger, som beskæftiges for dagløn eller ved husgerning, og ligeledes på fanger, som kun skulle svare $\frac{3}{4}$ eller $\frac{1}{2}$ pensum.

De omhandlede, tidligere straffede, fanger få først efter 6 måneders forløb af straffetiden tilladelse til at købe extraforplejning. Under særligt graverende omstændigheder og ved gentaget tilbagefald kan begrænsningen udstrækkes også over 6 måneder og i hvert fald indtil 1 år, derimod bør indkøb af grovbrød indtil 500 gr. om ugen tilstås allerede før udløbet af et halvt eller henholdsvis 1 år, når lægen erklærer det for ønskeligt af hensyn til ernæringen.

Iøvrigt blive de for beregningen af præmier og deres anvendelse givne forskrifter ved magt, dog med efterstående forandringer:

Tilladelse til at købe extraforplejning bør først gives fangerne, når deres tilgodehavende af arbejdspræmien har nået 10 mark.

Det bør indrømmes fangerne at yde et mådeholdent bidrag til hustru, børn og forældre ikke blot af den første, men også af den anden halvdel af overfortjenesten.

Indkøb af snustobak finder ikke mere sted.

Bestyrerne af anstalterne skulle i deres beretninger for 1888-89 ytre sig om de foranstående anordningers indflydelse på arbejdsudbyttet og fangernes holdning.

Loven om relegation i Frankrig.

Den anden årsberetning om anvendelsen af den franske lov af 27 maj 1885 om recidivisters relegation slutter således:

Anvendelsen af loven af 27 maj 1885 i de to år, den har været i kraft, kan kortelig angives således:

Domstolene have afsagt 3672 domme lydende på relegation. Regner man hertil omtr. 40, som have været urigtige, og omtr. 20, som angå de samme individer to eller tre gange, og på den anden side for 2 til 300 personers vedkommende retsforfølgninger, som vilde kunne være endte med relegation, men ikke ere det, ser man, at tallet for domfældelser vil gå op til omtrent 3900, eller 1800 å 1900 årlig. Det tal er meget lavere end det påregnede, men man må ikke glemme, at de oprindelige kalkuler vare gjorte med en anvendelse af relegation for øje, som var forskellig fra den, der følger af loven, som den vedtoges af kamrene.

Af de i 1887 dømte, som have afsonet straffen, ere 1234 afgåede til kolouierne, 360 stå i begreb med at afgå, 132 ere benådede, og 94 ere opstillede som endeligt eller provisorisk dispenserede. Der er endnu ikke taget bestemmelse om 49. Efter de anførte tal bliver afgangens, som ikke relegeres, 11 pct. Dersom domstolene således hvert år dømte 2000 recidivister til relegation, kan man forudsætte, at 1800 ville forlade hovedstaden.

Dette er det praktiske resultat af loven af 27 maj 1885. Hvilke ville de moralske og økonomiske følger deraf blive? Erfaringen har været for kort til at kunne fremsætte nogen tilstrækkelig motiveret mening derom.

Blandet indhold.

Danmark. Vridsløselille Fængselsselskab har i 1887 og 1888 (året går til 31 marts 1889) af de i de to regnskabsår fra cellefængslet løsladte henvist henholdsvis 105 og 102 til Viborgs og 41 og 24 til Fyns fængselsselskaber. Iøvrigt understøttedes 152 og 169 tilligemed 70 og 83 tidligere hjælpne. Understøttelserne have andraget kr. 3530,13 og 5186,16. Selskabet har i det hele af 8124 løsladte fanger støttet c. 50 pct. eller 4045. Af disse ere 991 eller henved 25 pct. atter idømte strafarbejde.

Norge. Kristiania Fængselsselskab har fremdeles efter beretningerne for 1887 og 1888 understøttet adskillige løsladte fra Kristiania distriktsfængsel med klæder, rejsepenge kost og logis i en tid efter løsladelsen og ved at skaffe arbejde. For altid at kunne yde passende logis har Selskabet fremdeles et værelse lejet hos en håndværker. Selskabet har desuden også støttet »Ebeneser«, et asyl for løsladte kvindefanger, med et årligt bidrag, mod at distriktsfængslets præst og bestyrer have ret til at føre tilsyn med asyllets ledelse (se iøvrigt årg. 1886, s. 192). Selskabet havde i 1888 en indtægt af kr. 1819,61 og udgav til understøttelser kr. 881,51 foruden bidraget til Ebenezer.

Ebeneser havde i 1887 stadig haft 6 piger i asylet. Af de ved årets udgang tilbageværende 4 havde de 2 snart været der i 2 år. Indtægten havde været kr. 1674,41 og udgiften kr. 1690,44. Udgiften til hushold og lønninger udgjorde kr. 1612,73, hvori kr. 840,95 for pigernes arbejde ved vadske og søm, hvilket beløb ikke er medregnet i den foran anførte indtægt.

Trondhjems Fængselsselskab har i 1886-87 og 1887-88 understøttet henholdsvis 78 og 83 løsladte fra strafanstalten og 12 og 7 fra distriktsfængsler. Det til understøttelser udgivne beløb var for de første kr. 1514,41 og 1333,44, for de sidste kr. 107,07 og 90,80. Det sidste års indtægt var kr. 4102,80.

Ulfsnæsøens Opdragelsesanstalt har i 1887 haft 34 og i 1888 40 gutter i varetægt. Af disse udskreves henholdsvis 6 og 15, som anbragtes dels i forskelligt håndværk dels i anden tjeneste. Anstalten har ialt udskrevet 49 gutter, om hvilke beretningen for 1888 oplyser, at 32 have skikket sig vel, 8 middelmådigt, 3 ere straffede og 5 savnes oplysning om, de opholde sig udenfor landet. Grundfonden udgør 25747 kr.

Sverige. Föreningen till minne af Konning Oscar I och Drottning Josephina. Hovedvirksomheden omfatter agerbrugskolonien Hall. Denne har i 1887-88 haft 189 elever, hvoraf 39 udgik i løbet af perioden, 1 døde. Gennemsnitsalderen for optagne elever har været 12 år, for udgæede 19 år. Kolonien har, fra den begyndte sin virksomhed i jan. 1876 til regnskabsårets slutning juni 1888, modtaget 325 elever. Af disse var 40,9 pct. fra Stockholm, 38,2 pct. fra byerne og 20,9 pct. fra landet. Udgæede ere i tidsrummet 144, døde 8, rømte 8 og sendte til hjemstedet som uhelbredelig syge 16.

Literatur.

Die Vereins-Fürsorge zum Schutz für entlassene Gefangene in ihrer geschichtlichen Entwicklung während der letzten hundert Jahre von Geheimer-Finanzrath Fuchs.

Ovennævnte arbejde på 124 sider er udkommet i et særligt hæfte af Blätter für Gefängnisskunde, 23. Bind. Forfatteren er formand for centralstyrelsen af de forenede beskyttelsesforeninger for løsladte fanger i storhertugdømmet Baden. Alt i 1880 udgav Dr. Föhring, direktør ved landsretten i Hamburg, en slig oversigt i 16 Vereinsheft des Nordwestdeutschen Vereins für Gefängnisswesen. Nærværende arbejde er udgivet efter samråd med Dr. Föhring for at fuldstændiggøre dennes arbejde og føre det videre, tilmed da emnets fremstilling i den nys udkomne Handbuch des Gefängnisswesens måtte gives en meget sammentrængt form.

Bogen giver først en kort fremstilling af den betydning, som forsorgen for løsladte fanger har, særligt for den nuværende straffaldbyrdelse og dens resultater. Dernæst går forfatteren over til at fremstille den historiske udvikling af fængselselskaberne. I denne skildres først forholdene i Nordamerika, England og Danmark, hvor udviklingen

først tager sin begyndelse. Derefter meddeles oplysninger om de øvrige europæiske stater. Til slutning gøres kortelig rede for de forslag og beslutninger om emnet, som have foreligget på de internationale fængselskongresser.

Bogens fortjeneste er ikke blot fremstillingen i og for sig med det store arbejde, som den har fordret, og hvorfor Dr. Føhring deler æren med forfatteren, men ligger endnu mere i det vidnesbyrd, den giver, om de ihærdige og lykkelige bestræbelser, som gennem et hundrede år ere gjorte rundtom i verden for at forbedre medmennesker og gavne samfundene, og om den overordenlige fremgang, disse bestræbelser have haft. Enhver menneskeven vil læse bogen med interesse, men tillige få indtrykket af, hvor vid marken er, der bearbejdes, hvor meget der endnu er at udrette, og hvor mange kræfter der skulle sættes ind derpå.

Blätter für Gefängniskunde. 23 B. 1 og 2 H. Indhold: Arbejdsdygtigheden hos tvangshusarbejderen, af Dr. Lissner. Fangearbejdet og det fri arbejde i Preussen, af Koedewey. Forpagtningssystemet i strafanstalterne i de nordamerikanske sydstaten. Korrespondance. Literatur. Imødegæelse, af Kröhne.

Samme. 23. B. Separathefte. Foreningsforsorgen til beskyttelse for løsladte fanger, af gehejmefinansråd Fuchs.

Samme. 23 B. 3 og 4 H. Indhold: Hvem skal bære omkostningerne ved straffuldbyrdelsen, af Krell. Om ændringerne i bestemmelserne om betinget løsladelse, af Wirth. Samme af d'Allinge. Om de tyske beskyttelsesforeninger. Rapporter over emner til næste foreningsmøde. Personalialia. Erklæring af Krauss.

Samme. 24 B. I. H. 1889. Indhold: Den internationale kriminalistiske forening, af v. Jagemann. Udviklingen og tilstanden i fængselsvæsenet i Baden, af samme. Literatur. Personalialia. v. Holtzendorff.

Nordwestd. Verein f. Gefängn. 17 Vereinsheft. Indhold: Beretning om 12te årsmøde. Opdragelsesanstalten Ohldorf ved Hamburg, af Blundt. Om sindssyge i strafanstalter, af Dr. Z. Meyer.

Bulletin de la Soc. gen. des prisons. 1887. Nr. 1. Indhold: Oversigt over fængselsvæsenets fremskridt i Belgien, af Stevens. Dødsstraffen i forhold til historien og videnskaben, af Ch. Lucas. Kommissionsberetning om fængselsvæsenets budget, af Millerand. Penitentiarrevue. Bibliografi. Adskilligt.

Samme. 1887 Nr. 8. Indhold: Oversigt over Selskabets 10årige virksomhed og bulletinens indhold.

Samme. 1888 Nr. 1. Indhold: Ferris experimentale metode, af Desjardins. Straf- og fængselsreformen, af Larroquère. Ager-

brugskolonierne i Polen, af Moldenhawer. Madrids monstrefængsel, af Beaury Saurel. Revue for fængselselskaber og præventive institutioner. Penitentier revue.

Samme. 1888. Nr. 2. Indhold: Det irske system i strafanstalten i Zenica, af Dubois. Fængselsreformen, af Chenest. Penitentier revue. Adskilligt.

Samme. 1888. Nr. 3. Indhold: En interpellation i senatet, af Béranger. Fængselsvæsenet i Grækenland, af Stevens. Preussens fængselsstatistik, af Dubois. Den korrektionelle opdragelse, af Flandin. Beretningen om departementet Seine's fængsler, af Collin. Penitentier revue. Adskilligt.

Samme. 1888. Nr. 4. Indhold: Cellesystemets indflydelse på helbredet, af Beauvais. Beretning om kolonierne, af Turquet. Penitentier revue. Adskilligt.

Samme. 1888. Nr. 5. Indhold: Om dødsstraffen, af Ch. Lucas. Den experimentale metode anvendt på strafretten i Italien, af Desjardins. Fængselshygiene, af Delabost. Revue for fængselselskaber og præventive institutioner. Penitentier revue.

Samme. 1888. Nr. 6. Indhold: Fængselsanstalter i Algier, af Rivière. Dødsstraf substitueret ved strafarbejde. Patronage for unge fanger, af Voisin. Forbrydelsen og forbryderne, af Du Cane. Penitentier revue.

Samme. 1888. Nr. 7. Indhold: Det sidste forslag til en straffelov i Italien, af Lacointa. Anvendelsen af cellen i Frankrig. Anden årsberetning fra kommissionen for recidivisternes klassificering, af Dislère. Bemærkning om den betingede løsladelse, af Ferrouillat. Penitentier revue.

Samme. 1888. Nr. 8. Indhold: Brev til Jules Simon, af Ch. Lucas. Den betingede løsladelse i Belgien, af Prins, Bemærkning om Portugals straffelov, af Branco. Beretning om kolonierne, af Leroy. Cellefængslet i Belgien, af Voisin. Penitentier revue.

Samme. 1889. Nr. 1. Indhold: Abbed Crozes, af Lacointa. Senatet. Beretning om lovforslaget om reformen af fængslerne for korte straffe; Bérangers forslag om de præventive midler til at bekæmpe tilbagefaldet, af Béranger. Forslag til lov om beskyttelse af børn, af Brueyre, Cellefængslet i Belgien, af Voisin. Revue for fængselselskaber.

Samme. 1889. Nr. 2 Indhold: Den betingede løsladelse i Belgien, af Prins. Cellesystemet, af Stevens. Den experimentale skole i Italien, af Desjardins. Penitentier revue.

Samme. 1889. Nr. 3. Indhold: Den experimentale metode i Italien, af Desjardins. De penitentiære systemer, af Prins. Den betingede løsladelse, af Picot. Asyler for uhelbredelige og arbejdshuse for betlere, af Crisenoy. Revue for fængselselskaber. Penitentier revue.

Samme. 1889. Nr. 4. Indhold: Betragtninger over Nederlandenes straffelov, af Camoin de Vence. Bemærkninger om kassationsrettens fængsler med hensyn til relegation, af Yvernès. Revue for fængselsvesen. Penitentier revue.

Zeitschrift für Schweizer Strafrecht. 1888. H. 1. Indhold: Tilfældet Hürst, af Gretener. Om tilbagefald, af Gautier. Oprettelsen af forbedringsanstalter for unge forbrydere i Sveits, af Hürbin. Den antropometriske identifikation. Nekrolog, Carrara, Afgørelser i straffesager. Literatur. Strafferet. Fængselsvesen. Adskilligt. Straffelovgivning. Anhang.

Samme 1888. H. 2. Indhold: Den ikke tilladte selvhjælp, af Lauterburg. Forsøget i de sveitsiske straffelove, af Picot. Afgørelser i straffesager. Literatur. Fængselsvesen. Adskilligt. Straffelovgivningen. Anhang.

Samme. H. 3 og 4. Indhold: Ensartethed i strafferetten, motiv af Forrer. Udkast til en lov om organisationen af forbundets retspleje med motiver af Hafner. Udkast til ordning af den militære strafferet, af Stoos. Forudsætningerne for gensidighed (»gegenrecht«), af Morel. Grundsætningen »milla poena sine lega« i Aargaus strafferet, af Guggenheim. Afgørelser i straffesager. Literatur. Strafferet. Fængselsvesen. Anhang.

Samme. 1888. H. 5. Betragtninger over udviklingen af Forbundets justitsmyndighed, af Weber. Om revisionen af Tessins straffeprocess, af Colombi. Tilfældet Hürst, erklæring. Forbrydernes evne til at forbedres, af Zimmermann. Afgørelser i straffesager. Literatur. Strafferet. Fængselsvesen. Adskilligt. Anhang.

Samme. 1888. H. 6. Indhold: Om præskription, af Gautier. Retsforfølgelse efter klage i Sveitses kantonalløve, af Brodbeck. Afgørelser i straffesager. Literatur. Fængselsvesen. Adskilligt. Anhang.

Tidsskrift for Retsvidenskab. 1888. H. 1 og 2. Indhold: Nogle ord om den nyere retsvidenskabs karakter, af Hagerup. Bemærkninger om arrest for dom i civile sager, af Deuntzer. Løfte og akcept, af Lassen. Tyske arbejder om den nordiske retshistories område i 1886—87, af Hertzberg. Öfversigt öfver Sveriges juridiska literatur i åren 1882—1887, af Hammerskjöld. Dansk juridisk literatur 1884—87. Små meddelelser.

Samme. 1888. H. 3. Indhold: Løfte og akcept, af Lassen. Om retsvidenskabens methode, af Ussing. Om rättegångsfullmagt genom telegram enligt svensk rätt, af Trygger. Bidrag til læren om tak, af Maurer. Literatur. Det ny tyske civillovudkast, af Bentzon. Små meddelelser.

Samme. 1888. H. 4. Indhold: Några punkter inom läran om kvittning, af Nordling. Om det strafbare forsøgs begyndelsespunkt,

af Morgenstjerne. Literatur. Oversigt over den nyeste nordiske lovgivning.

Samme. 1889. H. 1. Indhold: Om betingelserne for gæsteretsbehandling efter norsk (dansk) civilproces, af Bergh. Nogle bemærkninger om skadeserstatningspligtens omfang, af Lassen. Om betydelsen af »egget erkännande« i civilprocessen, af Afzelius. Afsluttende bemærkninger om fælleskreditorernes fortrinsret i det navngivne handelsselskabs konkurs, af Torp. Literatur. Mindre meddelelser.

Gerichtssaal. B. 51. H. 1. Indhold: Om virksomheden af straffetlige domme i udlandet, af Lammasets. Frugterne af den internationale fængselskongres i Rom, af Jagemann. Et experimentelt studie på hypnotismens gebet, af Holtzendorff. Den antropometriske sikkerhedstjeneste. Henrettelsespraxis i de Forenede Stater. Literatur.

Samme B. 51. H. 2. Indhold: Til interpretationen af §§ 199, 200 af straffeprocessordningen, af Stenglein. De nyeste reformbestrebelse på den franske strafproces's gebet, af Mayer. Af den italienske straffestatistik. Chinas lovgivning. Strafferet og strafferetsvidenskab. Literatur.

Samme. B. 51. H. 3. Rigsretten og lærerens revselsesret, af Kessler. Retorsion ved fornærmelser og legemsbeskadigelser, af Kronecker. Ufrivillig cellefængsel over 3 år, af Jagemann. Forskellige meddelelser fra strafferetsplejen. Literatur.

Samme. B. 51. H. 4. Indhold: Frantz v. Holtzendorff. Nekrolog af Teichmann. Forsøg og mangel på fuldbyrdet forbrydelse, af Kroschel. Om den islamitiske strafferet, af Köhler. Forskellige meddelelser fra strafferetsplejen. Strafferet og strafferetsvidenskab. Literatur.

Samme. B. 51. H. 5 og 6. Indhold: Bedrageri i spil, af Pfizer. Om genindførelsen af vokation i strafkammersager, af Lodemann. Om begrebet skriftlig bevis i straffeloven, af Boerne. Om begrebet forsæt og handling, af Burs. Uantagelig bilæggelse mellem klageren og den beskyldte. Bigamitilfælde i England. Strafferet og strafferetsvidenskab. Literatur.

Om anthropometriske signalementer.

På samme tid, som humanitetens almindelige krav tvinge retsplejen til at opgive mere og mere af dens tidligere strengthed, føres den, for at opretholde sin styrke, til en stødse alvorligere stræben efter ufejlbarhed som det sikreste middel til at hævde rettens overlegenhed i kampen med samfundets slette elementer. Af ikke mindre betydning end en korrekt fortolkning og konsekvent anvendelse af lovene er det i så henseende at skaffe og vedligeholde et så at sige personligt bekendtskab navnlig med de individer, der gentagne gange komme i konflikt med lovene, idet der næppe kan være tvivl om, at en skarp kontrol med recidivisterne i høj grad vil bidrage til at holde deres antal nede, og det ligger i sagens natur, at begrebet recidivist i denne sammenhæng ikke bør indskrænkes til kun at omfatte de professionelle forbrydere, men må tages i det videst mulige omfang. Et sådant personligt kendskab til forbryderverdenen i et lille land og under begrænsede forhold er det for et dygtigt og godt organiseret politi ikke vanskeligt at erhverve, men under større forhold og navnlig i verdensbyerne er det umuligt, hvorfor det da også har vist sig nødvendigt at gribe til bedre og pålideligere midler end de, der hidtil have stået til rådighed. Denne nødvendighed gælder imidlertid ikke blot for den enkelte politi-

øvrighed, fordi enhver sådan er nødsaget til at udstrække sin lokale virksomhed til et samarbejde med tabrige andre justitsmyndigheder, som længe have lidt under savnet af sådanne midler til en sikker kontrol med individer, der vare en mer eller mindre stadig genstand for deres opmærksomhed. Disse midler måtte være af en sådan beskaffenhed, at de navnlig egnede sig til en hurtig og let identificering af forbrydere, uafhængig såvel af disses egne angivelser, som af afstanden mellem de forskellige politiovrigheder, hvormed de kom i berøring, og hertil havde man da i første række fotografien, der allerede i mange år har ydet den kriminelle retspleje en væsentlig støtte. Et fotografi af en efterlyst forbryder har længe været og vil stedse vedblive at være et fortrinligt middel til at finde ham, og værdien af dette middel er voxet med de store tekniske fremskridt, som fotografien har gjort i de sidste decennier, idet man nu ikke blot er i stand til at fremstille mere naturtro og mere holdbare billeder end tidligere, men navnlig kan gøre det så hurtigt, at man ikke længere er udsat for at støde på de mange hindringer, som et genstridigt individ tidligere kunde finde på for at undgå den ubehagelighed, at retten kom i besiddelse af hans portræt. At fotograferingen samtidig er bleven billigere og lettere at udøve, er heller ikke uvæsentligt, men hermed synes fordelene ved dette hjælpemiddel også udtømte, og dets udvikling har uden tvivl allerede nået sin kulmination. De højtflyvende ideer, man har haft om benyttelsen af øjebliksfotografering til at fremstille billeder af forbrydere i selve gerningsøjeblikket ved avtomatiske apparater, er der ingen anledning til at dvæle ved, fordi de reklamer, som driftige fabrikanter have udbredt, i virkeligheden ikke ere andet end ganske ordinær humbug, og den for nogle år siden fremkomne metode til telegrafisk forsendelse af billeder synes at være uanvendelig i praxis, idetmindste foreløbigt.

Endskønt det nu ganske vist må indrømmes, at fotografien er af stor betydning som middel til identificering af

forbrydere, så er det ikke mindre vist, at man har overvurderet denne betydning. Bortset fra de vilkårlige forandringer af fysiognomiet, som enhver forbryder er i stand til at arrangere, og fra de uvilkårlige forandringer, det undergår med alderen, ved sygdom og på anden måde, må det ikke overses, at de individuelle forskelligheder, som i det hele taget forekomme indenfor samme folk, ikke ere så store, at man tør bygge synderligt på dem; når talen er om større masser og sådanne ejendommeligheder, som fotografier kunne gengive. Hertil kommer, at forbrydere af samme kategori, ligesom overhovedet individer af samme samfundsklasse, utvivlsomt have et ejendommeligt fysiognomisk fællespræg, som man endogså har kunnet gengive ved hjælp af et andet af fotografiens tekniske fremskridt i de såkaldte gennemsuitsbilleder, og endelig er der den store ulempe ved anvendelsen af fotografier til identificering, at det ofte er særdeles vanskeligt at undgå forvexlinger, som skyldes rent subjektive momenter, ved sammenligning og genkendelse. Ethvert godt fotografi ligner ganske vist originalen, men dog ikke mere, end at det også kan ligne mange andre, og dette er både tilfældet med karakterløse, lidet individualiserede fysiognomier og med sådanne, hvor et enkelt særligt ejendommeligt træk dominerer i helheden. På disse forskellige ulemper har man ikke uden held forsøgt at råde bod ved stedse at fotografere efter faste principer, i samme stilling, belysning og størrelse, hvorved man udelukker mange forvirrende momenter, men skal dette gennemføres, går det atter ud over lethed, og man må da ligesåfuldt som ved de ældre langsomt virkende apparater have god tid og navnlig god villie hos objektet. Alle disse vanskeligheder ere dog af langt ringere betydning end det, der ligger i anvendelsen af det på denne måde tilvebragte materiale, og da navnlig i ordningen af store portræt-samlinger. At en sådan stor samling er så godt som værdiløs, når den ikke er ordnet efter et princip, som tillader et let og hurtigt overblik over masserne, er indlysende,

men hidtil er det ikke lykkedes at finde andre principer end det, der f. ex. anvendes i Berlin, hvor man er gået ud fra den kendsgerning, at en forbryder i regelen er specialist i et bestemt fag, en indbrudstyv optræder aldrig som falskmøntner, og en morder giver sig aldrig af med lommetyveri. Idet man ud fra denne forudsætning klassificerer portræterne efter forbrydelsernes art, opnår man ganske vist en sondring i et antal af mindre omfangsrige grupper, men dels kan dette antal ikke blive synderligt stort, og grupperne derfor heller ikke så små, at eftersøgningen lettes i nogen væsentlig grad, når den samlede mængde er betydelig, dels er det forhold, hvorpå denne inddeling er baseret, selvfølgelig ikke en regel uden undtagelser*). Hvilken værdi man så forresten tillægger forbryderfotografier, er det sikkert, at den formindskes, efterhånden, som antallet af dem stiger, og at den for store byers vedkommende vilde være højst ubetydelig, hvis man ikke havde fundet en støtte for fotografien i ganske ny metoder til identificering og navnlig til klassificering af forbrydere. Det er disse metoder, som under navn af det Bertillonske system i få år have opnået stor fuldkommenhed og en meget betydelig udbredelse, der skulle fremstilles i det følgende. Systemets tekniske enkeltheder kunne ikke gøre krav på almindelig interesse, og hovedvægten vil derfor blive lagt på de almindelige resultater, på den betydning, som de anthropometriske signalementer have og ville få for udviklingen af den kriminelle retspleje.

Det Bertillonske system til identificering af forbrydere ved anthropometriske signalementer hviler på den kendsgerning, at der blandt hele jordens samlede befolkning ikke findes to individer, der er byggede nøjagtigt ens. Holder man sig blot til et lille antal af enkelte træk i legemsbygningen, der lade sig gengive ved måling, er det ikke

*) Berlinerpolitiets meget omtalte forbryderalbum er forøvrigt ikke stort. Det indeholder kun ca. 6000 billeder, hvilket hidrører fra, at man kun fotograferer recidivister, ligesom man i det hele taget optræder meget lemfældigt overfor begyndende forbrydere.

vanskeligt at føre et matematisk bevis for rigtigheden af denne sætning, som statistiken længe havde været fortrolig med, da Alphonse Bertillon for henved en halv snes år siden fik den lykkelige tanke at lægge den til grund for et sindrigt identificeringssystem. Uden at gå nærmere ind på den statistiske begrundelse af systemet skal det anføres, at man ved tyve forskellige mål, der blot betegnes som store, middelstore eller små, vil opnå så mange kombinationer, at en hvilken som helst af disse kun vil forekomme én gang hos 3,486,784401 individer, eller mere end det dobbelte af jordklodens befolkning. Deler man altså denne i tre ligestore grupper efter legemshøjden, hver af disse i tre andre grupper med henholdsvis stort, middelstort eller lille brystomfang, hver af disse ni i tre grupper efter fodens længde og fortsætter man således for tyve forskellige mål, vil gruppernes antal blive så stort, at ingen af dem indeholder mere end et enkelt individ og halvdelen af dem endogså slet ingen. Tænker man sig denne deling udført, vil man ved gentagen måling af et vilkårlig valgt individ have let ved at finde hans plads i grupperingen ved at sammenligne hans enkelte mål med det tredelingskema, hvorefter massen er ordnet, og forudsat at målingen har givet det samme resultat, vil en forvexling være umulig. Da man nu ingensteds og ingensinde har at gøre med samlinger af forbrydere eller andre individer, hvor man kunde få brug for en så vidtdreven klassificering, er der her ingen anledning til at undersøge, hvilken indflydelse det rent theoretisk set vil få at anvende tyve mål, og hvilke i praxis uovervindelige vanskeligheder der ville opstå. Det må være tilstrækkeligt at angive, at gruppernes antal ved en tredeling efter tyve mål vil blive 3.20, og at ti mål ville være fuldkomment tilstrækkelige til en gruppering af de største eksisterende samlinger af forbrydersignalementer, idet man derved vilde få henved 60,000 grupper (3.10). Af praktiske hensyn vil det ikke en gang være tilrådeligt at benytte såmange, men herom senere.

Således er i al korthed principet for anvendelsen af

Bertillons anthropometriske signalementer*). Systemet hviler på et simpelt statistisk ræsonnement, og det er denne tanke, der i al sin simpelhed er det geniale udgangspunkt for hele dette reformatoriske arbejde, som har ført en ejendommelig frisk luftning fra hidtil ukendte egne hen over den kriminelle retsplejes stagnerende vande. At det netop er ved hjælp af målinger, at klassificeringen gennemføres, er for såvidt uvæsenligt, som der principielt kunde benyttes rent beskrivende karakterer i det samme øjemed, og Bertillon er da heller ikke den første, der har haft den tanke at anvende mål til identificering. I South Kensington Museet i London opbevares der et henved 20 år gammelt måleapparat konstrueret af Joseph Bonomi og netop bestemt til anvendelse i dette øjemed. Praktisk betydning har det imidlertid aldrig haft, og de rent videnskabelige undersøgelser, der i sin tid ere foretagne med det, have så liden interesse, at Bonomi's apparat forlængst er glemt**). Forøvrigt har dette forsøg vistnok ikke haft nogen indflydelse på Bertillons arbejder, som slutte sig nøje til hele den betydelige virksomhed, der under Brocas ledelse udfoldede sig netop på det tidspunkt, da ideen til de anthropometriske signalementer dukkede frem, og skønt det vel var som statistiker, at Bertillon kom ind på opgaven, bør det dog erindres, at han tillige var antropolog og næppe vilde have undfanget sin geniale tanke, hvis han ikke allerede længe havde syslet med en statistisk behandling af anthropologien. Materiale var der nok af, og det ikke blot i Frankrig, men måske fuldt så meget i England, hvor man den gang havde foretaget talrige målinger.

*) Tredelingen er, som man vil se, af underordnet betydning, og man kunde i og for sig godt nøjes med en tvedeling eller gå så vidt som til en syvdeling, der i virkeligheden er anvendt på et enkelt punkt.

***) En fransk kvindelig læge Mathilda Chaplin Ayrton har anvendt apparatet i Japan og beskrevet metoden i en anthropologisk afhandling om japanesernes legemsbygning, der udkom i Paris 1869.

som det gjaldt om at udnytte. En af de engelske antropologer, der har størst fortjeneste af det meget betydelige arbejde, man på den tid udførte, med store bekostninger men forholdsvis små resultater, er Francis Galton, som få år senere kom ind på en omfattende videnskabelig virksomhed, der står Bertillons så nær, at den fortjener nærmere omtale. På den store hygiejniske udstilling i London 1884 havde han indrettet et anthropometrisk laboratorium, hvor de besøgende kunde blive undersøgte og for en moderat betaling få nøjagtige oplysninger om deres størrelse og vægt, deres synsstyrke, farvesans, høreevne og meget andet. Senere indrettede Galton en ganske lignende permanent anstalt, som nu er i fuld gang, og som fra marts 1888 til april 1889 har behandlet c. 1500 personer. De derved fremkommende signalementer indregistreres omhyggeligt, og enhver besøgende får sin folio i store protokoller, hvor der tillige indføres visse oplysninger om hans slægtskabsforhold med hensyn til mulige arvelige anlæg. Hovedformålet med denne institution er imidlertid at tilvejebringe en videnskabelig materialsamling og ikke egenlig at støtte retsplejen, men at den også i denne retning vil kunne få sin betydning i visse tilfælde er indlysende, og Galton har således i en nylig offentliggjort beretning henvist til den bekjendte Tiehborneske monstreproces, som kunde have været undgået, hvis den rette prætentend havde været så forsynlig at underkaste sig Galtons behandling i tide. Forøvrigt lægges der i det hele taget nok så megen vægt på den fysiologiske undersøgelse som på det egenlige signalement. Galtons laboratorium, der er en rent privat institution, har sin særegne interesse som et forøvrigt ikke enestående eksempel på videnskabelige anstalter, der vil kunne få en ikke ringe betydning som led i et internationalt signalementsvæsen. Med nogle få tekniske ændringer vil det være istand til at afgive værdifulde bidrag til en sådan omfattende institution hentede fra samfundslag, som i reglen ikke komme i berøring med politiet, men hvis

signalementer alligevel under visse omstændigheder kunne få stor værdi. Det hidtil samlede materiale kan imidlertid ikke anvendes, og en tilslutning til det kontinentale system støder bl. a. på den vanskelighed, at Galton anvender engelsk mål, men han synes forøvrigt ikke at have blik for denne opgaves betydning og savner i ethvert tilfælde ganske Bertillons praktiske sans. Han har således karakteristisk nok med stor iver kastet sig over et ganske andet identificeringsprincip, hvormed han muligvis tror at kunne konkurrere med Bertillon. Det er aftryk af tommelfingerens forflade med dens fine spiraldrejede furer, et gammelt og velkendt kinesisk-indisk middel til at konstatere folks identitet. I dette øjemed kan det selvfølgelig meget godt benyttes, og den nordamerikanske regerings agenter anvende det endnu på indianernes reservationer i en snever vending som surrogat for underskrift, men herfra og til en lovhjemlet anvendelse i evropæisk retspleje er der et stort spring, og selv en meget omhyggelig systematisk bearbejdelse af det allerede opsamlede materiale vil sikkert være spildt ulejlighed*).

Forøvrigt er der her ingen anledning til at gennemgå de mere eller mindre mislykkede forslag i samme retning, som fra tid til anden ere fremkomne, men det vil ikke være uden interesse at se, hvorvidt det almindelige beskrivende signalement, som politiet stadig anvender ved efterlysning af forbrydere, er påvirket af den moderne anthropologis principfaste metoder. Der foreligger på mange forskellige sprog en række detaljerede anvisninger til en systematisk kortfattet beskrivelse af enkelte individer til brug ved rent videnskabelige undersøgelser, men samtidig overmåde brugbare for politiet. Det er ikke altid

*) Udførlige oplysninger om Galtons anthropometriské laboratorium findes i en række afhandlinger, som han fra tid til anden har offentliggjort navnlig i de sidste årgange af *Journal of the anthropological Institute of Great Britain and Ireland*, samt i *Nature* o. fl. st.

nogen simpel ting at afgøre, om en person har grå, blå eller grønne øjne, eller med et enkelt ord at karakterisere et så vigtigt træk i fysiognomiet som næsens form, for ikke at tale om ørene. Skønt det nu kunde betragtes som en ganske naturlig ting, at man ved opdagelsespolitiet, som ved al anden praktisk virksomhed, tog lidt hensyn til det, man kunde lære af videnskaben, er det dog en kendsgerning, at man ingensteds og ingensinde har tillagt de ovenfor omtalte anvisninger nogensomhelst betydning. Man har trolig fulgt den gamle slendrian og udfærdiget signalementer efter et skema, der kan variere lidt efter landets sæder og skikke, men stedse udmærker sig ved en elasticitet og en mangel på præcision, som har givet og endnu stadig giver anledning til meget alvorlige fejltagelser. Er der noget, som politiet og justitsmyndighederne i det hele taget må vogte sig for, så er det fejltagelser. Det er slemt, når en dommer er for streng eller for mild, værre er det, når han er uretfærdig, men værst af alt er det dog, om han tager fejl af personer og handlinger, når han forvexler den skyldige med den uskyldige. Her tænkes der ikke blot på de store fejltagelser, på de berygtede justitsmord, men fuldt så meget på de små distraktioner, skødesløsheder, misforståelser, som retssalens tavse vægge have hørt så mange af, navnlig hvor forhandlingerne ikke ere offentlige. Der er intet, der svækker tilliden til og respekten for retten og dens håndhævere i den grad som en fejltagelse, og en forhørsdommer, der kan begå en sådan, vil atter og atter blive ført bag lyset af rutinerede forbrydere, som hurtigt aflure ham hans skrøbeligheder og benytte sig af dem. At det her i høj grad kommer an på vedkommende embedsmands personlige egenskaber er en selvfølge, men i mange tilfælde er det netop disse intetsigende signalementer i forbindelse med fotografierne, der lede ham på vildspor. Den holdning, som en uskyldig anklaget indtager, når han er genstand for en sådan forvexling, er særdeles karakteristisk og afviger betydeligt fra den erfarne forbryders optræden,

når han ser sig genkendt til trods for sit falske navn. Den første indlader sig ikke på højroastede protester, men har vanskeligt ved at skjule sin ringeagt for forhørsdommerens mangelfulde indsigt, idet han forøvrigt stoler på rettens sunde sans, medens den anden tager på veje i stærke udtryk og forsikrer om sin uskyldighed på en måde, der i og for sig er tilstrækkelig til at styrke mistanken imod ham. Sådanne erfaringer har man haft rig lejlighed til at indhøste ved anvendelsen af den anthropometriske metode, som ikke fejler i genkendelsen, medens der foreligger talrige eksempler på, at et gammeldags signalement eller et fotografi har medført forvekslinger af identitet, som ikke sjældent har kostet en uskyldig livet eller friheden for mange år.

Det er ovenfor fremhævet, at hovedpunktet i det Bertillonske system er klassificeringen, og at selve målingen kun er en enkelt underordnet side af sagen, hvorved man søger at tilvejebringe et grundlag for denne klassificering, men målingen er kun en særegen form for den rationelle beskrivelse og kan, principielt betragtet, meget godt undværes, uden at princippet for systemet undergår nogen forandring. Såvel de nævnte ældre vejledninger til anthropologiske undersøgelser som Bertillons egen anvisning indeholde overmåde brugbare rammer for en sådan rationel formbeskrivelse, men udenfor den anvendelse af dem, der indgår som et led i de anthropometriske signalementer, har man ikke benyttet dem, og da målingen frembyder fordele, som ikke kunne opnås ad anden vej, vil man vel næppe i fremtiden komme ud over det standpunkt, formbeskrivelsen allerede har nået. For at antyde den retning, man i så fald måtte følge, skal jeg dog nævne, at det ydre øre vilde være en legemsdel, der ganske særligt egnede sig til den brug. Det frembyder en mangfoldighed af forskelligheder*), som lade sig beskrive og ordne på en måde, der meget vel kunde anvendes til en klassificering

*) Opdagelsespolitiet i Berlin lægger megen vægt på ørets form ved benyttelsen af fotografisamlingen.

af et stort antal individer, og som i forbindelse med øjets farve og lignende træk kunde afgive stof til beskrivende signalementer af en sådan beskaffenhed, at de kunde ordnes på ganske lignende måde som de anthropometriske. Ved disse bemærkninger tilsigter jeg ikke at forringe målingens værdi, men kun at præcisere den, at slå fast, at den kun tjener til baggrund for klassificeringen. I og for sig er intet ligegyldigere, end om der er tre millimetres forskel på længden af et par forbryderes fødder, men i hele det sindrige klassificeringsapparat få disse tre millimetre en betydning, som under visse omstændigheder endogså kunde blive meget stor. Heraf følger, at målingen på den ene side nødvendigvis må udføres med den størst mulige nøjagtighed, men at man på den anden side må være på det rene med, hvor stor denne nøjagtighed er. Man må med andre ord være sig bevidst, at målingen vel ikke kan være absolut nøjagtig, men at fejlen dog kan holdes inden for visse bestemte grænser, som ikke kunne overskrides uden fare for alvorlige forvexlinger. Det arbejde, Bertillon har haft med at fastsætte disse fejlgrænser og i det hele taget med at indrette sit system på en sådan måde, at det blev praktisk anvendeligt til trods for, at de fundne mål på forhånd må betragtes som ukorrekte, er måske det betydeligste af alt, hvad han har udrettet. Ved utrættelig energi er det lykkedes ham fuldt ud, men først efter et vidtløftigt og møjsommeligt arbejde, som langt overgår det, der har været forbundet med udviklingen af fremgangsmåden ved målingerne.

Med hensyn til valget af de anvendte mål bør det udtrykkeligt fremhæves, at man udelukkende har ladet sig lede af rent praktiske hensyn. Hovedsagen er ikke, om denne eller hin legemsdel, denne eller hin dimension er særlig karakteristisk for individets hele habitus, men om den let og sikkert lader sig udmåle*). Derfor har man ikke

*) De indvendinger, man fra et rent videnskabeligt standpunkt har fremsat mod enkelte af Bertillons målinger (f. ex. af underarmen, Topinard), må derfor betragtes som ganske ubeføjede.

taget i betænkning at afvige fra den i den videnskabelige anthropometri anvendte fremgangsmåde ved målingen af hovedets længde, derfor måler man det højre øre og den venstre underarm, venstre hånds fingre og venstre fod. Den Teknik, som efterhånden er udviklet ved pariserbureauet, er ikke påvirket af nogensomhelst videnskabelig doktrin, den hviler på praktisk erfaring, og den vil næppe kunne forbedres i nogen væsentlig grad. Selvfølgelig vilde der ikke være noget i vejen for at finde på ændringsforslag af mere eller mindre gennemgribende natur, og det er ingenlunde nødvendigt for andre stater at følge det franske system med slavisk nøjagtighed, men at fravige det på områder, der direkte eller indirekte berøre internationaliseringen, vilde være meget uklogt, hvad grunden så end måtte være.

Allerede for fire år siden rettede Alfonso Bertillon en indstændig opfordring til andre landes øvrigheder, om ikke at foretage forandringer ved systemet, som kunde skade den ensartethed i metoden, der var betingelsen for et internationalt samarbejde. I varme ord, der burde tages til udgangspunkt for enhver diskussion om de anthropometriske signalementers internationalisering*), erklærede han sig på kongressen i Rom villig til at modtage enhver ny forandring, der frembød nogen fordel, og til at forhandle om valgene af målene, af instrumenterne, af arbejdsmåden. Sådanne forandringer ere også foretagne, om end ikke

*) »De parti pris, et quoi qu'il puisse en résulter pour nos collections antérieures, nous ne repoussons aucune modification nouvelle qui présenterait quelque avantage. Mais nous supplions les administrations des autres pays qui seraient disposées à adopter ce signalement, de ne pas y apporter, chacune séparément, des modifications isolées qui détruiraient l'uniformité de la méthode quand il est si facile de s'entendre, et sur le choix des mensurations, et sur le choix des instrument et sur le modus operandi. C'est au début des questions qu'il faut jeter les fondements d'une internationalisation future, sans attendre que la routine d'une part et l'accumulation annuelle de renseignements dissemblables d'autre part n'y mettent un obstacle infranchissable.«

ifølge henstillinger fra udlandet, idet man f. ex. har fundet, at længden af underarmen (med hånden) lod sig måle med større nøjagtighed end favnevidden, ligesom man har tilføjet længden af lillefingeren, længden og bredden af øret, samt legemshøjden i siddende stilling ikke fordi det i og for sig var nødvendigt at forøge antallet af mål, men for at have et større udvalg til brug ved klassificeringen.

Siden Bertillon fremkom med disse erklæringer, have forholdene imidlertid forandret sig. Den af ham ledede anstalt optog i de tre følgende år 40,000 ny signalementer og reviderede over 20,000, hvorved man havde rig lejlighed til at udvikle og forbedre tekniken. Næsten alle de stater, der antog systemet, indså nødvendigheden af at slutte sig nøje til de i Frankrig anvendte metoder, og når berlinerpolitiet, efter at have indhentet oplysninger om disse ad officiel vej, har fundet sig foranlediget til at indføre visse modifikationer, så kan det efter sagens natur ikke være begrundet i mangler ved Bertillons teknik, men skyldes ganske andre forhold. Uden at jeg forøvrigt skal inklade mig på en nærmere redegørelse for disse modifikationers beskaffenhed, skal jeg blot med hensyn til motiverne oplyse, at man i Berlin har haft andre formål end det at tilvejebringe en samling af forbrydersignalementer i rent praktisk øjemed. I stedet for at behandle sagen ganske simpelt som en administrativ foranstaltning har politiøvrigheden begået det store fejltrin at æske videnskabelige antropologers erklæring, og disse have da tilrådet en fremgangsmåde, hvorved der samtidig kunde tilvejebringes et materiale, som egnede sig til kriminalantropologiske studier*). Denne fremgangsmåde måtte nødvendigvis afvige betydeligt fra Bertillons metode, dels fordi denne ikke er indrettet på sådanne videnskabelige b hensyn, dels fordi der ganske i almindelighed er så store divergenser mellem den antropologiske videnskab i Frankrig og Tyskland, at de nød-

*) Se Zeitschrift für Ethnologi 1887 p. 592.

vendigvis måtte komme frem ved denne lejlighed. At de vedkommende lærde rådgivere have haft de bedste hensigter, tør man ikke betvivle, lige sålidt som man har ret til at tillægge dem chauvinistiske bevæggrunde, men de have manglet blik for sagens praktiske side. At de preussiske justitsmyndigheder have ladet sig vildlede, er ret mærkeligt, og her kunde man måske med en vis ret tale om chauvinisme, men forholdet er vel nærmest det, at de embedsmænd, som havde at drage omsorg for systemets indførelse, savnede det fornødne herredømme over opgaven og ikke havde virkelig sagkyndige rådgivere med fuld forståelse af spørgsmålet. Man må vel erindre, at hele det anthropometriske signalementsvæsen er en sag, der kræver en overlegen ledelse, og at en by som Berlin til den brug hverken kan nøjes med en theoretiserende videnskabsmand eller med en almindelig politiembedsmand. Jeg tror ikke, at berlinerpolitiet har haft andre grunde til at forlade det franske system, end den jeg her har antydnet, men den fejl, der er begået, vil endnu kunne oprettes, og netop i disse dage er der dukket et spørgsmål frem, som så tydeligt som vel muligt angiver den vej, der bør følges. Konflikten med Sveits har foranlediget en gennemgribende reform af dette lands tilsyn med fremmede, som vilde være et ypperligt udgangspunkt for en internationalisering af systemet, idet man netop her har et særdeles gunstigt arbejdsfelt. Både Sveits og Rusland, der er ligeså meget interesserede i denne sag som Tyskland, have adoptere det franske system, og en omdannelse af berlinerpolitiets teknik kan let foretages uden at få karakteren af et ydmygende tilbageslag. Måske vilde Sveits som et lille neutralt og centralt liggende land netop være det bedste centrum for et internationalt signalementsvæsen. Ville de preussiske justitsmyndigheder fremdeles vise videnskaben den tjeneste at arbejde for tilvejebringelsen af en kriminalanthropologisk materialesamling, kan det selvfølgelig let lade sig gøre, men det vil kræve en ikke ubetydelig forøgelse af

omkostningerne, navnlig i retning af arbejdskraft, og praktiske fordele vil man ikke opnå derved.

Spørgsmålet om internationaliseringen vil selvfølgelig ikke kunne endeligt afgøres uden en international kongres eller konference, men allerede nu kan det med storbestemthed forudsiges, at den Bertillonske teknik vil blive bibeholdt, og at konferencens hovedformål må være den rent administrative ordning af samarbejdet mellem de forskellige lande. Den mest ideale form for dette vilde ubetinget være at basere på et absolut centralisationsprincip med en generalsamling af anthropometriske signalementer fra alle de kontraherende lande, anbragt f. ex. i Sveits, men denne ordning vilde dels støde på politiske vanskeligheder, dels kræve en præcision i det lokale arbejde, som næppe lod sig gennemføre. Theoretisk set vilde der intet være til hinder for ved en sådan generalsamling at holde kontrol med millioner af hele Evropas urolige hoveder, men det kunde kun ske under forudsætning af, at signalementerne optoges ikke blot på samme måde, men med samme nøjagtighed og fuldstændighed i de små provinsbyer som i de store verdensstæder rundt om i landene, og det vilde det sikkert holde hårdt at få sat igennem. Forøvrigt er den mellemrigske forbrydertrafik vel næppe større, end at man godt kunde nøjes med en række sekundære centralsamlinger, der stod i en fast organiseret indbyrdes forbindelse og gensidigt udvexlede alle omflakkende forbryderes signalementer. Det vilde utvivlsomt være af fortrinlig virkning, om man f. ex. til en centralsamling for det tyske rige afgav anthropometriske signalementer af alle de tyske forbrydere, der faldt i hænderne på andre landes politiøvrigheder, og om den samme institution til gengæld afgav lignende oplysninger om alle i Tyskland arresterede udlændinge til de respektive landes egne signalementsamlinger, men det følger af sig selv, at den deraf resulterende fasthed i den kriminelle retspleje ikke vil kunne opnåes uden en ændring af den nugældende praxis med hensyn til behandling, udlevering og udvisning af fremmede forbrydere.

Til nærmere forståelse af et internationalt signalementsvæsens betydning vil det være heldigt at kaste et blik på den nuværende ordning af de herhenhørende forhold. De forretninger, som forskellige landes politiøvrigheder have med hinanden, bestå forsåvidt som der bliver anvendelse for signalementer, dels i eftersøgelsen af bortrømte og efterlyste personer, dels i udvexling af oplysninger om arresteranter eller mistænkte personer. Det første er udelukkende opdagelsespolitiets sag, og her har det anthropometriske system ingen særlig betydning, hvad det derimod får for undersøgelsen om den pågrebne begynder. At en sådan udvexling af oplysninger om forbrydere vil lettes i en meget betydelig grad, er det ikke nødvendigt at påvise, efter det foran udviklede, men derimod har det sin interesse at undersøge, hvilken betydning disse oplysninger have. Med hensyn til udlændinge indeholder vor straffelov ikke nogen bestemmelse om, at tidligere udenfor riget begåede og altså ikke her pådømte forbrydelser kunne eller skulle influere på straffen for en her begået forbrydelse, og som følge heraf interesserer man sig ikke for en udlændings tidligere levnet. Dette turde for en væsentlig del have sin grund i vanskeligheden ved at tilvejebringe de fornødne oplysninger, thi hvorledes man end opfatter »samfundets« ret og forpligtelse til at straffe en forbryder, så er det jo dog en selvfølgelig ting, at »samfundet« er andet og mere end det folk, hvis love han netop i øjeblikket krænker. Selv om straffeloven ikke tillægger domme afsagte i fremmed stat evne til at medføre gentagelsesvirkning, så kan der vel næppe være tvivl om, at den burde gøre det, og den indeholder da også en bestemmelse om fremmede recidivister, som viser, at man dog ikke forholder sig ganske ligegyldig overfor udenlandske forbryderes tidligere vandel. Det hedder nemlig — § 16, 2det stk. — at en udlænding kan dømmes til udvisning, når han »findes at have gjort sig skyldig til fængsel på vand og brød og han tidligere i eller udenfor kongeriget er straffet for forbrydelser.« Om

de straffedomme, der ere overgåede ham udenfor kongeriget, vil man imidlertid kun ganske undtagelsesvis søge og få andre oplysninger end dem, den pågældende finder for godt at meddele, og den anførte lovbestemmelse bliver derfor i virkeligheden betydningsløs. Forøvrigt er denne ret bekvemme praxis anledning til, at end ikke de her i landet afsagte domme over en udlænding medføre gentagelsesvirkning eller influere på strafudmålingen med den ønskelige sikkerhed, idet man, netop fordi der ikke tillægges den pågældendes fortid udenfor landet nogen betydning, heller ikke er i stand til at skaffe de fornødne oplysninger om, hvad han tidligere har foretaget sig her. Lad os til eksempel antage, at en udlænding tiltales og straffes for en eller anden forbrydelse af en lokal jurisdiktion og efter udstået straffetid bliver udvist af riget. Hvis han nu blot iagttager den forsigtighedsregel at optræde under et andet navn, vil han ustraffet kunne vende tilbage til alle andre jurisdiktioner i riget, og han vil, hvis han atter begår den samme forbrydelse, slippe med den samme straf. Er der gået nogle år, kan han meget godt forsøge sin lykke endnu en gang på det første sted, og kommer han hjem, vil ingen ane, at han gentagne gange har været straffet her i landet. Således er konsekvensen af den gældende praxis: at dømme, straffe og udvise fremmede forbrydere, uden at gøre sig den ulejlighed at konstatere deres identitet. Skønt Danmark er et lille land, hvor en tilfældig genkendelse let finder sted, forefalder der dog mellem år og dag adskillige tilfælde af den ovenfor angivne art, og i regelen bliver en sådan recidivist først genkendt i straffeanstalten, men da er det for sent.

Uden en forandring af de herom gældende bestemmelser i straffelovgivningen vil man nu ganske vist aldrig kunne nå til at dømme en forbryder som recidivist i henhold til domme afsagte over ham i andre lande, men med hensyn til valget af straf indenfor den sædvanlige strafferamme

må det kunne ske uden brud på almindelige retsregler og ganske sikkert med god virkning.

I sammenhæng med de betydningsfulde arbejder, der allerede ere gennemførte for at opnå en ensartet lovgivning for de tre skandinaviske lande, ligger det nær at undersøge, hvorledes en fælles skandinavisk signalementsinstitution kunde etableres, og hvilke fordele den vilde medføre. Det må da først fremhæves, at man ikke behøver at frygte for, at indførelsen af anthropometriske signalementer vil nødvendiggøre ændringer i de tre landes bestående straffelove i retning af ensartethed. Måske vil den tidligere eller senere føre til reformer af den kriminelle retspleje, sigtende til at styrke et videregående samarbejde, men foreløbig vil der kun blive tale om en gensidig understøttelse mellem landene. En dansk samling af anthropometriske forbrydersignalementer vilde af nærliggende grunde meget snart komme til at indeholde et betydeligt antal navnlig af svenske, og institutionen vilde derved komme til at beherske et sådant materiale af let tilgængelige og pålidelige oplysninger om svenske forbrydere, at de svenske øvrigheder snart vilde lære at søge til denne kilde. Det livlige samkvem mellem landene, der ikke er mindst på dette område, vilde efterhånden føre til, at institutionen fik ligeså stor betydning for de svenske som for de danske øvrigheder, og denne betydning vilde blive langt større, når man adopterede systemet i Sverige. Uden at man behøvede nogen traktatmæssig ordning af forholdet, og uden at det var nødvendigt at ændre den bestående praxis ved fælles lov vilde en oprindelig dansk signalementsinstitution let og hurtigt kunne udvikles til en skandinavisk institution, der vilde danne et fortrinligt led i samarbejdet mellem de tre nordiske landes justitsmyndigheder. Det er her forudsat, at initiativet udgår fra Danmark, men resultatet vil principielt blive det samme, hvis en større svensk eller norsk by tages til udgangspunkt, blot med den forskel, at den stat, der kommer først, vil få de største fordele og de

største udgifter, fordi de to andre stater meget godt kunne nøjes med billige lokale signalementssamlinger. En skandinavisk centralinstitution vil ikke koste stort mere end en dansk, en svensk eller en norsk, og de vil gøre langt bedre fyldst end tre sådanne sekundære institutioner, fordi den kan arbejde langt hurtigere. Dens virkemåde vilde være den, at en lokal politiøvrighed, som ønskede oplysninger om en arrestant, sendte hans anthropometriske signalement til hovedsamlingen, som da vilde kunne meddele summariske oplysninger om hans identitet, hans hjemsted, hans tidligere forhold og de ham overgåede straffedomme samt give anvisning på de forskellige lokale øvrigheder, der besad endnu fyldigere oplysninger om den pågældende. Selvfølgelig vilde det kun kunne ske under den forudsætning, at systemet var definitivt etableret og organiseret med en sådan udstrakt virksomhed for øje, men i så fald kunde man også gøre sikker regning på, at hovedsamlingen var i stand til at meddele al fornøden underretning om samtlige skandinaviske recidivister. For bedre at belyse forholdet kan det eksempelvis anføres, at det ved telegrafens hjælp vilde være muligt i løbet af en times tid at skaffe politimesteren i Throndhjem al fornøden oplysning om en arrestant, som kunde være hjemmehørende i Kalmar, og hvis han samtidig var efterlyst fra Aalborg, vilde dette mellemværende blive afgjort ved samme lejlighed, uden hensyn til hans egne angivelser på de forskellige steder og uden fare for forvexling. En sådan undersøgelse vilde med hidtil ukendt hurtighed og med minimale omkostninger give et absolut sikkert resultat. Hvad omkostningerne angår, er det indlysende, at de i alt væsentligt ere uafhængige af institutionens arbejdsområde, og da systemets resultater stå i et direkte forhold til dette områdes størrelse, bør bestræbelserne navnlig gå ud på at udstrække det så vidt som muligt. For et lille og isoleret land har Bertillons system kun ringe betydning, skønt selvfølgelig altid nok til, at det kan betale sig at indføre det, men ligger landet på alfar vej, udsat for hyppige

besøg af nabolandenes forbrydere, får systemet en meget stor betydning, der afhænger dels af dets internationale udbredelse, af den egalitet, hvormed det lykkes at gennemføre det. Uden en absolut ensartet teknik vil al samvirken såvel mellem indenrigske som med udenrigske politivirgheder være en umulighed, og denne ensartethed vil kun kunne opnåes ved en fast centralisation. Selve arbejdet ved målingen er i og for sig meget let og simpelt, og det ikke blot kan men bør udføres af folk uden særlig anatomisk indsigt, fordi man derved undgår fristelsen til at gå på egne veje. Den funktionær, der foretager målingen, har kun at følge den instrux, han har fået, og måle netop på den måde, man har lært ham. Ved nedskrivningen af signalementet må han ingensinde afvige fra de fastsatte regler for benævnelsen af de forskellige legemsdele eller benytte andre forkortelser end netop de autoriserede, og selv med de bedst uddannede og disciplinerede medarbejdere vil det dog ikke kunne undgås, at der jævnligt indtræffer tilfælde, hvor der kræves en betydelig sagskundskab og rutine for at fjerne en indløben fejl eller afvende dens følger. To eller flere signalementer af samme individ, men optagne af forskellige funktionærer, ville meget ofte afvige lidt fra hinanden, og der udkræves da en overlegen indsigt i alle systemets tekniske detaljer for at træffe et sikkert valg imellem dem eller udjævne forskellen på hensigtsmæssig måde. Sådanne småting som at længden af underarmen kun kan måles med en mulig og tilladelig fejl af tre millimetre under og en millimeter over det virkelige mål, er der mange af, og de kunne kun beherskes til fuldkommenhed af en indsigtfuld centralinstitution, der er udstyret med tilstrækkelig autoritet til at kunne lede et arbejde, som skal udføres af talrige funktionærer, der må virke i lang afstand fra hverandre og dog i den nøjeste overensstemmelse. Erfaringen har bekræftet, hvad der forøvrigt fremgår af dette arbejdes natur, at hver enkelt undersøggers arbejde har sine bestemte

personlige fejl, og det er dem, hvis virkninger det gælder om at afvende.

Til den egenlige måling slutter sig undersøgelsen og beskrivelsen af legemets almindelige bygningsforhold og særligt karakteristiske enkeltheder, som navnlig har til hensigt at give et beskrivende signalement til brug for opdagelsespolitiet ved eftersøgelsen af forbrydere, i lighed med, men efter mere rationelle principer end de sædvanlige ældre signalementer. Af disse undersøgelser skulle vi navnlig omtale øjets farve, der tillige noteres som klassificeringsmiddel, i hvilken henseende den spiller en meget betydelig rolle. Til grund for denne sidste undersøgelse lægges en farveskala, der hviler på omfattende studier*), men kræver en betydelig rutine og en udviklet farvesans hos undersøgeren, hvorved dette led taber en del af sin betydning. Anstalten i Paris tillægger ikke andre optegnelser om øjets farve værdi end dem, der hidrøre fra dens egne funktionærer, men dem anvender den også i stor udstrækning. Det er dette træk i signalementet, der lægges til grund for klassificeringen af alle mindreårige, fordi det ikke forandrer sig med alderen, og de syv vedtagne hovednuancer muliggør en inddeling af disse signalementer i syv hovedklasser, som derefter atter inddeles i underklasser efter mål i den orden, erfaringen har anvist som den bedste, således at legemshøjden kommer sidst som det mål, der forandrer sig mest. I samlingen af de fuldvoxne individers signalementer anvendes øjets farve som det femte led i klassificeringen, hvorved antallet af signalementer i hver underafdeling af en samling på f. ex. $\frac{100,000}{3.4 \times 7}$ eller ca. 175. Ved benyttelsen af 3 andre mål kan reduktionen fortsættes så vidt, at hver gruppe kun kommer til at bestå af 6—7 stkr., og videre behøver man selvfølgelig

*) A. Bertillon: La couleur de l'iris. Exposé de la nomenclature des nuances de l'oeil. Annales de demographie internationale. Paris 1886.

ikke at gå, men enkelte funktionærers rutine er så betydelig, at de med sikkerhed skelne imellem et langt større antal af nuancer, som ved kombination af den forskellige farvning i regnbuehindens ydre og indre bælte i forbindelse med særlige ejendommeligheder i farvefordelingen gøre det muligt for dem at finde den pågældende blandt flere hundrede. blot ved hjælp af øjets farve og uden at benytte flere end de fire første mål. Såvidt kommer man imidlertid kun ved et årelangt studium af et meget betydeligt materiale og med særlig begavelse i denne bestemte retning. betingelser, der ere så sjældne, at øjets farve kun rent undtagelsesvis kan benyttes til pålidelig identificering. Det vil føre for vidt at give en fremstilling af det system, hvorpå denne gruppering hviler, men som et af de smukkeste afsnit af Bertillons omfattende undersøgelser kan jeg dog ikke unnlade en ganske kortfattet skizzering af hovedtrækkene. Til udgangspunkt tages det blå eller farveløse øje, hvis regnbuehinde ikke indeholder særlige farvestoffer, men synes blå, fordi det røde blod i det tætte årenæt virker på samme måde som blodet i andre overfladiske årer. Alt farvestof (pigment) i regnbuehinden er mere eller mindre orange-gult og efter den mængde, hvori det er tilstede, bliver den efterhånden grøn, grønlig-brun, lysebrun, brun eller mørkebrun, men farvestoffet er i reglen ikke jævnt fordelt. Derved opstår dels ny mellemliggende farvetoner, dels en adskillelse mellem forskelligtfarvede afsnit, som stå mere eller mindre skarpt overfor hinanden. På dette almindelige grundlag har Bertillon bygget en meget kompliceret terminologi, som benyttes med vedtagne forkortelser, men som kun meget vanskelig kan oversættes på dansk. Jeg skal for dog at give et begreb om fremgangsmåden anføre et par eksempler og vælger hertil to originalsignalementer, der ligge for mig. Den første — en hollandsk hazardspiller — har vedtegningen:

C. or el
ard v m

som betyder, at regnbuehindens centrale bælte danner en ring, (cercle-C) der er orangefarvet (or) og lys (clair-cl). Dens ydre bælte er skiferfarvet (ardoisé-ard) grønlig (verdâtre-v) af middel styrke (moyen-m). Den anden — en ung parisisk tyv — har vedtegningen:

C ch m
ard verd f
fr

Hans øje har en indre ring, der er kastaniebrun (chatain-ch) af middel styrke (m), medens det ydre bælte er skiferfarvet (ard) grønlig (verd) og mørk (foncé-f). Mærket fr betyder franc og angiver, at farverne stå frit eller skarpt, således at der ingen usikkerhed er i benævnelsen. Modsat dette mærke betegner L = Limite, at den angivne farve står på grænsen af eller overgangen til en anden farve, hvis navn tilføjes. Således betyder:

C j f
L C or

at farven af den indre ring formentlig bør kaldes mørkegul (jaune foncé) men dog står på overgangen til orange. Havde det omvendte været tilfældet var formelen bleven:

C or
L C j f

Disse prøver turde være tilstrækkelige til at vise, at dette system ganske vist er indviklet, men dog i øvede hænder kan blive et uovertræffeligt middel til klassificering.

På hårets og hudens farve lægges der mindre vægt, navnlig fordi den kan være genstand for vilkårlige eller uvilkårlige forandringer, og det samme gælder om skægets farve og form; navnlig betragtes den måde, hvorpå skægget bæres, med rette som absolut betydningsløs i et anthropometrisk forbrydersignalement*). I formbeskrivelsen

*) Omtales ikke i Instructions signalétiques. I modsætning hertil er det ikke uden interesse at se en tysk forfatter opstille og afbilde elleve skægformer i et forøvrigt værdiløst arbejde (L. Wittwer: Signalements-Lehre. Strassburg 1888).

fremhæves særligt næsen, der som bekendt spiller en meget stor rolle i fysiognomiet. Dens forskellige hovedformer og dimensioner kan, om man vil, lægges til grund for underinddelingen af signalementssamlingen, men det vil da, som det forøvrigt følger af sig selv, være nødvendigt at opstille et bestemt skema med faste benævnelser. Bertillon har da også dannet et sådant, og det benyttes i signalementerne, men ikke til klassificeringen, og da det ligesom farveskalaen er vanskeligt at oversætte på rationel måde, skal jeg ikke komme nærmere ind på det og indskrænke mig til at fremhæve betydningen af en principfast anvendelse af sådanne nøje overvejede regler for beskrivelsen af fremtrædende træk i fysiognomiet navnlig med hensyn til opdagelsespolitiets behov. På lignende måde behandles alle andre led i individets hele legemsbygning, som panden, munden, hagen, skuldrene, benene o. s. v., der have betydning i det almindelige billede af en eftersøgt forbryder, men ikke for konstateringen af en arrestants identitet.

Som et sidste og ufejlbarligt korrektiv ved den antropometriske identificering skal jeg endelig omtale undersøgelsen og beskrivelsen af særlige mærker. Hertil regnes navnlig ar, modermærker og skønhedspletter, tatoveringer og lignende, idet hovedvægten lægges på en rationel betegnelse af deres plads efter faste i instruktionen nærmere fremstillede regler. Eksempelvis skal her blot anføres det vigtigste af principerne for beskrivelserne af ar på hænderne, hvor man går ud fra en bestemt normalstilling med hængende arme, håndfladen fremad, fingrene udstrakte og lillefingeren ind mod kroppen. I henhold til denne stilling, får såvel selve hånden som de enkelte fingre fire flader, en forreste, en udvendig, en bageste og en indvendig. På disse flader kan et ar enten sidde foroven eller forneden, udad, indad eller på midten, det kan være lige eller krumt og dets retning pålangs, påtværs eller skråt. Med visse vedtagne forkortelser er det på denne måde muligt at beskrive et ar på hånden med stor sikkerhed, og det vilde

ikke være vanskeligt at lægge dette skema til grund for en klassificering, hvis det blot ikke drejede sig om tegn, der vel ikke kunne fjernes, men dog forandres på en meget forstyrrende måde. Med danske betegnelser og forkortelser vil beskrivelsen af et sådant ar kunne se således ud: o. kr. Ar f. 2 L. h. Mf. o. 1,5 ctm.: opad krummet ar forpå 2det led af højre mellemfinger foroven, 1,5 centimeter langt, eller Ar lgs. u. 2 Fl. v. Tf. 1 ctm.: Ar pålangs af den udvendige side af 2det fingerled (her i betydning af ledføjning) på venstre tommelfinger, eller: Ar skr. u. b. 1 L. h. Mf. 2 ctm: Ar skråt udad (stedse regnet ovenfra nedad) på bagsiden af højre mellemfingers første led, 2 ctm. langt. Systemet er overmåde simpelt at anvende, og vanskeligheden ligger i dannelsen af en rationel nomenklatur med hensigtsmæssige forkortelser. På dansk vil det således for at nævne et enkelt eksempel være hensigtsmæssigt at ændre den sædvanlige betydning af »fingerled« og »led i fingrene« og at erstatte ordet »langfinger« med »mellemfinger«. Brugen af de talrige forkortede benævnelser vilde medføre en stor fare for forvexlinger og misforståelser, hvis den ikke var omhyggeligt gennemtænkt og absolut obligatorisk.

Ligesom det er i Frankrig, at det anthropometriske signalementsvæsen er opstået, således er det også der, det har udviklet sig og derfra det er udgået til den langt overvejende del af samtlige civiliserede lande i og udenfor Evropa. Det er der, man har indvundet de erfaringer, som nu efterhånden gøres frugtbringende overalt, og vi skulle derfor slutte med en kort oversigt over systemets udvikling og virksomhed i Frankrig og da særligt i Paris.

I Louis Herbette, direktøren for den franske penitentiæradministration, har det anthropometriske system haft sin kraftigste støtte, og det skylder ham en moralsk og materiel hjælp, uden hvilken det efter Bertillons egne udtalelser vilde have været dødfødt. Han tillod og understøttede de første famlende forsøg i de parisiske fængsler og lod dem snart udstrække til alle franske fængsler, men

systemet synes dog ikke at have opnået et sikkert fodfæste i retsplejen, før politipræfekt Camescasse indførte det ved pariserpolitiet. Hans efterfølger Gragnon stillede større og bedre lokaler til disposition, men det foreslog ikke og navnlig skortede det på arbejdskraft*), så anstalten i Paris endnu i 1886 var mindre gunstigt stillet end de yngre institutioner af samme art i Lyon og Marseille. Den var ikke i stand til at optage signalementer af mere end halvdelen af arrestanter, og først i de allersidste år har den nuværende politipræfekt Lozé fuldført systemets etablering på en sådan måde, at det kan betragtes som fyldestgørende for staden Paris. Den administrative ordning af forholdet mellem centralinstitutionen i Paris og de lokale politiovrigheder samt fængslerne kan derimod, som allerede antydet, endnu ikke anses for mønsterværdig, og under de nuværende indre politiske forhold i Frankrig vil den vanskelig kunne blive det. I så henseende vil ethvert større eller mindre land let kunne opnå langt bedre resultater, når det strax ved systemets indførelse står klart for rette vedkommende, at en vel overvejet fast centralisation er en nødvendig betingelse for, at det kan virke med fuld kraft og sikkerhed såvel indadtil som udadtil.

	Ny signale- menter	Recidivister		Ialt
		under samme navn	under andet navn	
1883	7336	»	49	»
1884	10398	»	241	»
1885	10501	4040	424	4464
1886	10657	4694	352	5046
1887	12331	6347	472	6819
1888	17092	14142	615	14757
	61315	»	2153	»

*) Da Forf. i februar 1887 besøgte anstalten første gang, måtte man op ad en smal vindeltrappe og ind igennem et forværelse, der var fuldt af arrestanter og municipalgardister. Nu er der foruden denne indgang en anden, der er let og direkte tilgængelig og ligeså lys og luftig, som den første var mørk og snever.

Til oplysning om det anthropometriske signalementsvæsens virksomhed i Paris meddeles her en tabellarisk oversigt over antallet af de arrestanter, som ere blevne målte og undersøgte i politipræfekturet i de sex sidste år.

Den første kolonne viser en stigning i det andet år (1884), hvorefter det årlige antal holdt sig omtrent uforandret indtil 1887 på grund af, at bureauets daværende små lokaler og sparsomme arbejdskraft ikke tillod nogen væsentlig forøgelse. I 1887 begyndte forholdene at bedre sig, og den meget betydelige stigning i 1888 hidrører fra den nu fuldførte gennemgribende udvidelse af bureauet. Størst interesse har dog den næstsidste kolonne, som efter en rask stigning i de første år viser en ikke ubetydelig nedgang i antallet af arrestanter, som have opgivet falsk navn, men ere blevne genkendte ved hjælp af den anthropometriske undersøgelse. Denne nedgang skyldes udelukkende den respekt, som recidivisterne efterhånden have fået for det ny system, idet et stort antal af dem har indset, at det ikke længere nyttede dem at fornægte deres identitet. Det absolute antal af sådanne negtende recidivister er ganske vist atter steget tilligemed totalantallet af undersøgelser, men i forhold til det samlede antal af målte recidivister har denne nedgang holdt sig, og i det sidst forløbne år var det kun en ringe brøkdel, der negtede at opgive deres virkelige navne (ca. 4 pct. i 1888 mod ca. $9\frac{1}{2}$ pct. i 1885.) Hertil bidrager nu ganske vist den omstændighed, at man efter anstaltens betydelige udvidelse har optaget anthropometriske signalement af talrige arrestanter, som kun i uegenlig forstand kunne betegnes som forbrydere og selvfølgelig heller ikke som recidivister, men der kan vel næppe være tvivl om, at netop sådanne folk meget ofte skjule deres identitet for at undgå de ubehageligheder, der altid følge med at have været arresteret om end kun for en mindre forseelse.

Ikke mindre interesse har den følgende tabellariske oversigt over bureauets virksomhed i et enkelt af disse år — 1886 — med hensyn til antallet af franskmænd og udlændinge.

1886	Ny signalementer	Recidivister		Ialt
		under samme navn	under andet navn	
Franskmænd . . .	9517	4521	303	4824
Udlændinge . . .	1140	173	49	222
Ialt . . .	10657	4694	352	5046

Det fremgår af denne tabel, at der blandt 4824 franske recidivister var 303 eller omtrent $\frac{1}{16}$, der havde opgivet falsk navn, medens der blandt 222 af fremmed herkomst var ikke mindre end 49 eller næsten en fjerdedel. Dette resultat er i høj grad lærerigt, idet det viser, hvilken overordenlig betydning det vilde have, om man ved et fast organiseret internationalt signalementsvæsen var i stand til at udstrække kontrollen endnu videre. Det kan anses for givet, at et meget stort antal af de 1140 første gang målte udlændinge også ere optrådte under falske navne, men derom har det franske politi ikke været istand til at skaffe sig nogen underretning, fordi systemet endnu ikke var etableret udenfor Frankrig. Selv nu, da det anvendes i talrige andre lande, er det internationale samarbejde så mangelfuldt organiseret, at der ikke kan opnås noget betydeligt resultat i denne retning, men fordelene ere så iøjnefaldende, at der uden al tvivl forestår gennemgribende reformer på dette område. Når hver fjerde eller hver femte forbryder af fremmed herkomst bevisligt skjuler sit navn og dermed sin fortid, er det indlysende, at det ikke går an at blive stående ved den traditionelle praxis nu, da det ikke længere er nødvendigt.

Ret ejendommeligt er det, at forholdet mellem fotografi og signalement har udviklet sig i en ganske anden retning end oprindeligt påtænkt, og grunden hertil er uden al tvivl, at den tanke, hvorpå systemet hviler, har haft sin sunde og naturlige væxt, lige uafhængig af lærde doktriner

og administrativ slendrian. Den lange titel på Bertillons første fremstilling af sin ide *) — Une application pratique de l'anthropometrie, procédé d'identification permettant de retrouver le nom d'un recidiviste au moyen de son seul signalement et pouvant servir de cadre pour une classification de photographies à la préfecture de police, à la sûreté générale au ministère de la justice, etc. etc. angiver tydeligt nok, at hensigten den gang, om end ikke udelukkende så dog for en væsentlig del, var at angive et middel til at ordne store fotografisamlinger på rationel måde, og Bertillon anede vistnok endnu ikke, at fotograferingen efterhånden vilde synke ned til et hjælpemiddel af rent underordnet betydning. Parispolitiet ejer en samling af forbryderfotografier, hvis antal næppe lader sig angive med sikkerhed, men det er i ethvert tilfælde større end antallet af opbevarede plader, hvoraf der nu haves henved 140000 stykker. Denne samling er imidlertid ikke ordnet efter Bertillons princip af den simple grund, at et meget stort antal af billederne er af ældre oprindelse. Pladerne opbevares i store skabe, efter løbenumre, og selve fotografierne ere ordnede alfabetisk, således at de kun indirekte kunne sættes i forbindelse med den efter mål klassificerede signalementssamling, når der ikke netop er klæbet en kopi på det anthropometriske signalementskort. Den liberalitet, hvormed bevillingsmyndighederne nu have støttet anstalten, tillader imidlertid en så vidtstrakt anvendelse af fotograferingen**), at enhver egenlig forbryder nu får sit kort forsynet med fotografi, både en face og en profil. Fotografierne ere som det

*) Annales de démographie 1881.

**) Signalementsbureauet i Palais de justice har et fotografisk atelier, hvor der stadigt arbejder syv mand, skønt forbryderfotografierne hverken retoucheres eller gøres til genstand for finere efterbehandling. Det er rigt udstyret med nutidens bedste tekniske hjælpemidler, og ved en sindrig ordning af arbejdet er det lykkedes at opnå stor nøjagtighed og hurtighed på samme tid, som omkostningerne ere bragte ned til c. 9 øre for hver plade. Atelieret udfører forøvrigt også andre arbejder af beslægtet natur og er

hedder i den officielle instrux »bestemte til at lette eftersøgelsen i en anthropometrisk samling«*), og denne lettelse er ingenlunde ubetydelig i store samlinger. For pariserpolitiets vedkommende ligger der visse vanskeligheder ved eftersøgelsen i den mangel på egalitet, der klæber ved samlingen, og som tildels hidrører fra, at den, som den første i sit slags, nødvendigvis endnu bærer spor af eksperimenteringerne, men navnlig skyldes en mindre heldig ordning af forholdet mellem denne første institution og de senere tiltrådte lokale signalementsinstitutioner, hvis materiale indsendes til hovedsamlingen. Skønt disse sidste ganske vist benytte den af Bertillon udarbejdede yderst nøjagtige og detaljerede vejledning (som — karakteristisk nok — er udgivet hverken af justitsministeriet eller af polipræfektoret men af fængselsvæsenet), så gør den mangelfulde centralisation sig dog gældende på mange måder, og de fra provinserne indsendte signalementer må holdes sondrede i en særskilt samling ved siden af pariserpolitiets. De deraf flydende vanskeligheder er vel ikke større, end at de let kunne overvindes — og dertil hjælper fotografierne — men alligevel bør de ikke overses. Andre stater, som nu efterhånden indføre systemet, ville have let ved at undgå disse fejl, der selvfølgelig hverken falde Bertillon eller hans system til last, men stå i nøje forbindelse med de franske administrationsforholds almindelige og velkendte skrøbeligheder. Det anthropometriske signalementsvæsen i en stat bør organiseres og reguleres ved lov som et almindeligt statsanliggende med fast centralisation, uafhængigt af lokale justitsmyndigheders forgodtbefindende. At hovedstadens politi, der er mest interesseret i sagen, er nødsaget til at indtage en anden stilling til statens signalementsvæsen,

således for tiden beskæftiget med fotografering af professionelle mærker i det øjemed at tilvejebringe midler til identificering af individer, hvis signalement ikke forefindes.

*) Alphonse Bertillon: Identification anthropométrique. Instructions signalétiques. Melun 1885 p. 55.

end de mindre landjurisdiktioner, er en selvfølge, men i princippet må de betragtes som ligestillede og underordnede en central institution, der bør henlægges umiddelbart under justitsministeriet, ved siden af, eller om man vil under f. ex. fængselsvæsenet. I de Nordamerikanske Fristater hvor det anthropometriske system er indført med en ligeså mangelfuld centralisation som i Frankrig, betragtes det på flere steder som et rent fængselsanliggende, men dette har hovedsagelig sin grund i ejendommelige administrative forhold*). Her i Evropa kan det vel være hensigtsmæssigt af rent praktiske grunde at tage strafanstalterne til udgangspunkt, når man blot ikke bliver stående derved og forøvrigt gennemfører sagen som et statsanliggende af betydning for alle landets justitsmyndigheder.

København i juli 1889.

Søren Hansen.

*) I statsfængslet i Joliet ved Chicago findes der et »American Bertillon Prison Bureau« oprettet af »the Illinois State Association for the registration of criminals«, som søges udviklet til en centralinstitution for alle staterne. I modsætning hertil kan det anføres, at systemet for nylig er indført ved lov i hele den argentinske republik.

For dødsstraffens bibeholdelse.

I Bulletin de la Société générale des prisons for 1889, side 454, har Ch. Desperly fremsat nogle bemærkninger om Hollands straffelov. Disse indledes med betragtninger over dødsstraffen, hvis bibeholdelse forfatteren optræder for. Det vil formentlig kunne interesse læserne at se de argumenter, hvorpå forsvaret for bibeholdelsen af dødsstraffen støttes, derfor gengives den del af artiklen, som omhandler denne straf, her i oversættelse*).

»Det hollandske folk er et hæderligt, roligt, flegmatisk særligt praktisk folk. Det værger sig energisk mod al slags slethed, og ligesom fremskridtet begunstiger det onde, har den ny straffelov også søgt at anvende fremskridtet til samfundets forsvar.

Man har garderet sig mod at forfalde til den overdrevne følsomhed, som mere og mere formindsker og slapper undertrykkelsen (répression) og bringer den til at blive absolut betydningsløs.

Hollænderne have ikke været bange for at anvende celle-systemet som almindelig straf, med visse modifikationer af hensyn til fangerens helbred.

*) Se Tidssk. Årg. 1881, side 145, En tale af den hollandske justitsm. Modderman.

Men hvad man må beklage og som særligt må fremhæves, det er, at den hollandske lovgiver, når han har vist strengthed ligeoverfor de almindelige, hyppigst forekommende forbrydelser, i modsætning hertil er gået til en, som det synes os overdreven, eftergivenhed i undertrykkelsen af de groveste attentater mod menneskelivet.

Da Holland havde erhvervet sig sin uafhængighed i 1813, vilde det have sin egen straffelov. Loven af 29 marts 1814 foreskrev affattelsen af en sådan. Den hollandske karakters, til omtale blevne, langsomhed viser sig i lovgiverens arbejde. Forslaget fremsattes først i 1827, men blev erklæret for utilfredsstillende. Det blev optaget igen i 1840 og i 1847, men blev endnu ikke ført til ende.

I 1854 optog man princippet om formildende omstændigheder og fastslog ny bestemmelser for forsøg og tilbagefald. Ved dekretet af 28 september 1870 udnævntes en kommission til at udarbejde en ny straffelov. Dennes forslag, som forelagdes kamrene 22 februar 1879, blev først vedtaget og sanktioneret af kongen 3 marts 1881, dagen for lovens ikrafttræden skulde senere bestemmes.

Dødsstraffen blev afskaffet i Holland ved lov af 17 septbr. 1870. Strafarbejde på livstid, men som kun kan udstrækkes til 20 år, blev sat istedenfor den højeste straf. Dette såkaldte strafarbejde på livstid er kun påbudt i et ringe antal af sådanne tilfælde som mord, attentat på kongens frihed og liv og forrædderi.

Afskaffelsen af dødsstraffen er en vovet reform, overdreven efter vor mening, og den åbner døren for de alvorligste farer. Selv om man går ud fra, at sæderne i Holland ere mildere, må man da ikke frygte for, at fremmede ugerningsmænd ville ty did, hvor de finde fuld sikkerhed til at fuldføre de dristigste og grusomste forbrydelser?

Det eksempel, som den hollandske lov har givet, vil være et argument mere for dem, som råbe på dødsstraffens afskaffelse. Siden man ikke ophører med at angribe selve

princippet deri, må man ikke være bange for at begynde en forhandling, som burde være afgjort for bestandig, og for energisk at forsvare dette grundprincip om dødsstraffens lovmæssighed.

Tilhængerne af afskaffelsen fremhæve det menneskelige livs ukrænkelighed. Men, man vil ikke kunne gentage det for lidt, hvis samfundet ikke er istand til at forsvare sig virksomt nok mod de store forbrydelser ved en anden straf end dødsstraffen, er denne nødvendig og dermed også lovmæssig fra et socialt synspunkt. Er det sociale liv ikke ligeså ukrænkeligt som det menneskelige?

Samfundets retfærdighed er den helligste pligt, siger man. Den højeste straf er et af dens elementer, en nødvendig betingelse og som følge deraf lovmæssig. Hvis morderens død er det eneste middel til i virkeligheden at nå målet, som pligten pålægger den sociale retfærdighed, hvis det bevises, at samfundet, når det berøves dette skrækkelige våben, vil blive et bytte for de voldsomste attentater, de gruligste forbrydelser, så er døden en lovmæssig straf.

I sin udtalelse om straffeloven sagde allerede Target med sin vægtige autoritet: »Er dødsstraffen lovmæssig? Er den nødvendig? Disse to spørgsmål danne kun et. Uden nødvendighed vilde denne straf ikke være lovmæssig, og hvis den er nødvendig, er dens lovmæssighed ubestridelig.

Dersom mennesket havde en ukrænkelig ret til at eksistere, hvorledes kan man da bringe denne absolute teori i samklang med folkenes til alle tider enstemmige bifald? Menneskets samvittighed har altid erkendt samfundets ret til at straffe morderen med døden, fordi den er begrundet i samfundets ret til lovmæssigt forsvar. Således er dette hovedspørgsmål blevet løst trods filosofernes tvivl ved en fast praxis hos alle folk og til alle tider.

Filangieri viser, at retten til at berøve forbryderen livet eksisterede i den naturlige straf for krænkelser af de naturlige love, og at denne ret med nødvendighed er bleven

overdragen samfundsmyndigheden ved samfundets fundamentallove. Montesquieu siger: »Denne straf er udsprungen af sagens natur og har sin rod i fornuften og i kilden til godt og ondt. Den, som berøver sin næste livet, fortjener døden. Det er ligesom lægemidlet for det syge samfund.«

Moralisterne, selv de, som have bekæmpet dødsstraffen, have næsten alle godkendt den for attentater mod menneskets liv. Alle have erkendt, at opstillingen af den højeste straf er af betydning ved dens afskrækkende virkning, som er ubestridelig. For at fri nogle forbrydere, som ikke fortjene nogens interesse, for den straf, de have fortjent, vil man fordoble elementerne til ny forbrydelser i samfundet. Hvis denne afskrækkelsens tøjle ikke eksisterede mere, vilde forbrydernes oversvømmelse stige til et punkt, som man kun kunde imødesee med rædsel.

Strafarbejde, selv på livstid, har, således som det i øjeblikket fremstilles, ikke mere nogen afskrækkende karakter for disse eventyrlige naturer, som, langt fra at ængste sig for en rejse til Caledonien, meget mere derved forestille sig udsigt til undvigelse, og glæde sig endog ved at finde en vis frihed i en ny verden.

Den fremragende kriminalist, Molinier, som vort selskab desværre har mistet sidste år, sagde med sin store erfaring: »Det er sikkert, at dødsstraffen i Frankrig er den eneste straf, som har en stor afskrækkende indflydelse. At afskaffe den og kun erstatte den ved en straf som strafarbejde vil være at lade samfundet stå afvæbnet, eftersom dette strafarbejde i misgerningsmænds opfattelse står langt under tugthus (réclusion), som imidlertid kun indtager det fjerde trin i straffene for almindelige forbrydelser.«

Den yderste straf er dog, når der tales om grove forbrydere, i virkeligheden den eneste, som har nogen virkning. Den er uundgåelig, så morderen ved, at på spidsen af mordvåbnet finder han gengældelsens lov. Morderen må nødvendigvis altid føle sit eget liv engageret i denne skrækelige duel med samfundet.

Man har så smukt påkaldt humaniteten. Existerer da kun humaniteten i forbryderens person? En morder er et menneske, ganske vist, men kan man da sammenligne en død, som er fortjent og nyttig for samfundet f. ex., med det overlagte mord, som berøver staten en borger, en hustru sin mand, børnene deres fader? Det er, og man har haft årsag til at sige det, humaniteten, som loven skal forsvare mod faren, det er den hendørende humanitet, som loven skal hævne, det er humaniteten overhovedet, som loven skal beskytte.

Man indvender, at civilisationens fremskridt ikke kunne forenes med bibeholdelsen af dødsstraffen. Hvad har fremskridtet tilfælles med tilstedeværelsen af de værste forbrydere? Er det tværtimod ikke for at beskytte et civiliseret samfund, at den højeste straf er uundgåelig mod de blodige attentater, som, hvis de fordoblede, vilde føre rædslerne fra livet i vild tilstand med sig?

Kan man for alvor påstå, at dødsstraffen alligevel er unyttig? Det er et af disse omtvistede spørgsmål, som man ikke kan afgøre med hjertet, men med forstanden. Forstanden, oplyst ved erfaringen, vil på en uigendrivelig måde vise, at samfundet kun med virkning kan forsvare sig mod de største forbrydelser og de dristigste forbrydere ved dødsstraffen.

Alle de filosofiske og humane indvendinger brydes mod den sociale nødvendigheds høje loy. Man kan ikke lave et følelsspørgsmål af det, som må vedblive at være et forstands- og erfaringsspørgsmål. Det er den falskeste filantropi at ville afvæbne samfundet alene til fordel for forbryderne.

Vi ere lykkelige ved at føle os ganske i overensstemmelse med vor fremragende kollega Lacointa i hans studie over forslaget til den italienske straffelov. »Vil Italien ikke af begivenhedernes magt kunne blive tvungen til at genindføre dødsstraffen og blive bragt til, for ligesom at give denne genindførelse en exceptionel karakter, at over-

drage anvendelsen til ekstraordinære domstole eller selv til kommissioner, som altfor ofte i historiens årbøger have efterladt smertelige minder? Set fra principstandpunktet, hvorledes vil man der forklare, at det at overlevere en morder til skarpretteren er uretfærdigt, når man vedbliver at yde disciplinen sin hyldest for liget af en soldat, der er dømt ved den militære ret og falden for en deling brave soldaters kugler?

Dødsstraffen burde ikke være nødvendig, det er det højeste ønske, hos kriminalister, øvrighedspersoner, tænkere. Ikkedetstomindre kan ingen straf indtage den højeste afsonings plads. Det er alles ønske at indskrænke tilfældene for anvendelsen så meget som muligt, men det er en bydende nødvendighed at bevare den med hele lovmæssighedens sikkerhed, så smerteligt det end kan være.»

I forslaget til den italienske straffelov er dødsstraffen erstattet med ergastolo, en livsstraf afsonet i en særlig anstalt, eller den domfældte holdes i celle, med forpligtelse til at arbejde. Dette er en ganske anden alvorlig straf end den 20 års straf, som Holland har fastsat.

Vi sige med Lacointa: »Der er ingen straf, som med sandhed kan sættes lige med den højeste straf. Alle de kombinationer, som opstilles i den hensigt, ere grusomme ved de langvarige kvaler, som de pålægge, og som gøre opsynet hårdere end skarpretteren, eller også ophører gengældelsen som følge af progressive begunstigelser, af nådesbevisninger, som lidt efter lidt ere påkaldte, og hvis aktionssfære ingen lovlig bestemmelse kan begrænse, at stå i forhold til attentatets grusomhed.»

Vi tro, at den hollandske lov ved at afskaffe dødsstraffen og erstatte den med 20 års strafarbejde har iværksat en farefuld reform. Gud give, at man ikke om nogle år, uagtet det hollandske folks særlige temperament, bitterlig skal komme til at fortryde en slig dristighed. I Sveits havde art. 65 i konstitutionen af 1874 afskaffet

dødsstraffen. En folkeafstemning har 18 maj 1879 givet kantonerne lov til at genindføre den undtagen i politisk henseende*).

En international konkurrence:

»John Howards betydning
for den penitentiære reforms historie«.

Konkurrencen er åbnet af den kejserlige russiske regering. Bestemmelserne ere følgende:

1. Den 4 internationale penitentiære kongres's sammentræden i St. Petersborg falder sammen med John Howards død for hundrede år siden, nemlig 1790 i Kherson. Den kejserlige russiske regering ønsker at hædre den berømte filantrops minde ved at åbne en international konkurrence om: John Howards betydning for den penitentiære reforms historie.

2. De arbejder, som konkurrere, skulle, hvad enten de ere trykte eller skrevne, være affattede i det russiske eller franske sprog. Adgangen står også åben for arbejder i andre sprog, men de må da være ledsagede af en fransk oversættelse.

3. Programmet for affattelsen: a. En skildring af John Howards liv og virksomhed; b. En karakteristik af de penitentiære institutioner på John Howards tid og en detailleret fremstilling af alle de forandringer, som iværk-

*) Som bekendt lå der indre politiske betragtninger til grund for afstemningens udfald. Tilladelsen er kun benyttet af få kantoner, og ingen dødsstraf er fuldbyrdet, siden tilladelsen blev given (R. A.). Se iøvrigt Tidsskr. Årg. 1879, S. 228.

sattes og foresloges i disse institutioner af Howard; c. Indflydelsen af Howards ideer på den penitentiære reforms senere historie; d. En fortegnelse over Howards skrifter.

4. Arbejderne skulle senest 1 (13) maj 1890 være tilsendte præsidenten for organisationskommissionen for den 4 internationale penitentiære kongres i St. Petersborg (place du Théâtre-Alexandra, administration générale des prisons).

5. Arbejderne mærkes med deviser. Forfatterne skulle desuden sende komiteen deres navne og adresser i særlig konvolut.

6. Komiteen for arbejdernes bedømmelse vil blive valgt af den 4 internationale penitentiære kongres.

7. De arbejder, som bedømmelseskomiteen finder tilfredsstillende, vil der blive tilkendt 2 guldmedailler, en stor og en lille, sølvmedailler og hædrende omtale.

8. Den forfatter, som får den store guldmedaille modtager desuden en pengepræmie på 2000 frs. Det arbejde, som har taget første præmie, vil blive optaget i beretningen om den 4 internationale penitentiære kongres. Forfatteren forbeholdes retten til at lade afhandlingen optrykke.

9. De manuskripter og trykte arbejder, som ikke ere forlangte tilbage af forfatterne i løbet af to år, ville blive tilintetgjorte.

10. Udfaldet af konkurrencen vil blive bekendtgjort i den internationale penitentiære kommissions Bulletin og i beretningen om den 4 kongres.

Den kriminelle retspleje i Danmark.

1881 -- 1885.

Det statistiske bureau har for et par måneder siden udgivet beretningen om den kriminelle retspleje i 1881 til 1885. Omendskønt det er givet, at der i den nuværende ordning af retsvæsenet kan ligge vanskeligheder for retsbetjentene også for en tilbørlig hurtig opgivelse af de meddelelser, hvorpå beretningen bygges, og ihvorvel det må indrømmes, at beretningen ikke således, som i mange andre forhold, har en aktuel betydning, så må det dog siges, at dens betydning kan være så stor, at den kommer for sent, når den for 1881—1885 først viser sig i 1889.

Hvad dernæst den statistiske beretnings affattelse angår, falder dens magerhed fortrinsvis i øjnene. Dette må ikke forstås således, at den ikke har tabellariske oversigter nok, men den mangler ganske vist i fremstillingen adskillige momenter, der må kaldes ligeså vigtige, som dem den tager med. Således mangler den ganske oplysninger om straffens indflydelse eller med andre ord om tilbagefaldet. Dette har særlig interesse for de små straffes vedkommende, hvis betydning man således ingensteds kan få overblik over. Desuden mangler oplysninger om stillingen i samfundet, nationaliteten, religionen. På den anden side er der to momenter, som ere temmelig fyldigt behandlede, nemlig om unge forbrydere og kvinden i forhold til manden. Behandlingen af det første tåler ikke at gemmes så længe, som i nærværende tilfælde, thi det er aktuelt, særligt i Danmark, hvor vi ere svært langt tilbage for andre lande på det område. Det andet af dem har måske ikke endnu nået til så stor interesse, som det muligt vil få, efterhånden som kvindesagen med alle dens bestræbelser for at ligestille kvinden

med manden arbejder sig frem. Men også dets betydning er aktuel, og det trænger derfor også til hurtigere at foreligge belyst.

De domfældtes antal betragtes jo til en vis grad som målet for forbrydervirksomhedens til- eller aftagen i samfundet. Beretningen oplyser i så henseende, at der i 1881—1885 er domfældt 17921 personer mod 17211 i det foregående femår 1876—80. Disse tal give en stigning med 4,1 pct. mod det foregående femår. Holder man sig til de absolute tal for hvert enkelt år i de 10 år, er det egentlig kun ligeoverfor 1876 med 3227 domfældte, at der bliver tale om en stigning, idet tallet for 1877 er 3517, for 1880 3553 og for 1885 3525, altså tilnærmelsesvis det samme. Det højeste antal domfældte falder på 1884 med 3716. Det absolute tal kan imidlertid ikke være målestokken. De domfældtes forhold til folkemængden måtte kunne komme sandheden nærmere. Den sidste folketælling er for 1880: Går man nu ud fra et folketal for hvert år beregnet efter stigningskvotienten for tilvæksten i befolkningen mellem folketællingerne i 1870 og 1880, og antager man, at der hvert år er det samme forhold mellem befolkninger over og under 10 år som det, der fandt sted i 1880, bliver det årlige gennemsnitstal på domfældte på 100000 mennesker af begge køn på 10 år og derover for 1876 og for 1885 det samme, nemlig c. 223. Tages efter denne beregning de to femår hvert for sig, viser der sig en nedgang for 1881—85, idet der i dette femår er domfældt i gennemsnit 0,7 pct. færre end i 1876—80.

Forholdet mellem de enkelte forbrydelser og de for samme domfældtes antal viser for hvert enkelt år i femåret snart en stigning for en forbrydelse snart for en anden og giver således intet varigt udslag for hele perioden. Derimod yder en sammenligning mellem femåret 1876—80 og tiåret 1876—85 større nytte. Tages således alle kategorier af forbrydelser mod ejendom under et, falder der i tiåret i årligt gennemsnit på hvert 100000 personer på 10

år og derover 174,7 domfældelser mod 176,9 i 1876—80. Tages de samme kategorier hver for sig, vise de alle en nedgang undtagen falsk, for hvilken tallene er 8,3 i tiåret mod 7,7 i femåret. Ligeledes vise forbrydelser mod sædeligheden en nedgang fra 21,9 til 21,7. Derimod ere tallene for domfældelse for vold på person og legemsbeskadigelser 13,5 mod 12,8, altså en stigning, hvilket også gælder forbrydelser mod den offentlige myndighed og orden, for forsætlig brandstiftelse og »andre forbrydelser.«

De enkelte landsdeles part i de domfældtes antal er den samme som i de tidligere femår. København har det overvejende største antal, derefter følger Jyllands købstæder tagne under et, dernæst øernes, disses landdistrikter, og sidst komme Jyllands landdistrikter. Medens således disse havde i årligt gennemsnit på 100000 personer 133,1 domfældte, havde København 610,8 i tiåret. Tages der hensyn til landets inddeling i amter, hvori København således ikke er medtaget, står Københavns amt højest med 263,9 domfældte, Holbæks amt lavest med 100,1.

Forholdet mellem kønnene var 1876—80 som 1: 2,7 af domfældte kvinder ligeoverfor domfældte mænd; i tiåret 1876—85 er forholdet som 1: 3,0, altså en nedgang for kvinde kønnet. Tages alderen med i betragtning, er der i tiåret en stigning for mandkønnet fra 10 til 30 år, for kvinde kønnet fra 10 til 35 år, dog med en mindre nedgang for disse fra 15—20 år, efter de nævnte aldersgrænser derimod en nedgang for begge køn undtagen i klassen 35—40 for mænd. Det højeste tal falder for mænd på 20—25 års alder, for kvinder ere tallene på 15—20 og 20—25 år omtrent lige og de højeste.

Da efter straffeloven 18 års alderen spiller en betydelig rolle med hensyn til den straf, der idømmes, har beretningen delt klassen 15—20 år i to afdelinger, alderen 15—18 år og 18—20 år. Det årlige gennemsnitstal på 100000 personer bliver derefter for tiåret på 15—18 år 407,0 mænd

og 191,1 kvinder mod 365,1 og 177,4 i 1876—80, og 627,5 mænd og 283,8 kvinder på 18—20 år mod 639,9 og 289,9 i 1876—80. Antallet af domfældelser i 10—25 år alderen er i 1880—85 for mænd 5995, for kvinder 2221 mod 5370 og 2057 i 1876—80.

De højeste forholdsvise gennemsnitstal falde for de unge aldersklassers vedkommende på København. I 1876—80 er der således af mænd på 15—20 år i årligt gennemsnit domfældt henimod 2 pct. af befolkningen i denne aldersklasse, på 20—25 år over 1½ pct., og i tiåret 1876—86 er forholdet væsenligt uforandret. For kvindeskønnet vare tallene i 1876—80 henholdsvis 1,1 og 0,8 pct. I købstæderne falder det højeste gennemsnitstal på alderen 20—25 år for mænd, for kvinder derimod ligesom i København på alderen 15—20 år.

De idømte straffe have som følge af straffeloven af 1866 siden denne vist en formindsket anvendelse af de større og en hyppigere anvendelse af de mindre. I 1866—70 blev således kun lidt over 20 pct. af de domfældte idømt højere straf end vand og brød, i 1871—75 og 1876—80 kun 17 pct. I 1881—85 idømtes ½ pro mille af samtlige domfældte livsstraf, ialt 13 personer, 6 mænd og 7 kvinder, alle for mord, i to tilfælde blev livsstraffen fuldbyrdet. Strafarbejde udgjorde henimod 17 pct. af samtlige straffe, og af disse faldt over 11 pct. på forbedringshusarbejde under 2 år.

Norges strafarbejdsanstalter

fra 1. juli 1887 til 30. juni 1888.

Som almindelige foranstaltninger, der i det tidsrum, beretningen om Norges strafarbejdsanstalter omfatter, ere trufne, skal anføres, at i fællesanstalterne for mænd blev i spisereglementet foretaget den forandring, at der til frokost

istedenfor havremelsvælling eller øllebrød gives brød og mælk, ligeledes forøgedes den daglige brødportion, medens grødportionen om aftenen formindskedes. Endvidere blev det bestemt, at fangerne stå op kl. 6 om hverdagene, spise frokost og derefter tage fat på arbejdet kl. 7, samtidig indskrænkedes middagshvilen til 1 time fra 12—1.

Et reglement for undervisningen i fællesanstalterne for mænd er udfærdiget (se Tidsk. årg. 1888, side 50).

I det overordnede personale er der i tidsrummet sket følgende forandringer: Forhenværende Overinspektør ved Throndhjems strafanstalt P. Soelberg blev i juni ansat som direktør*) ved Akershus strafanstalt. Ved Throndhjems strafanstalt ansattes i juli 1887 læge A. Daac som direktør.

Hvad bygningerne angår, blev Bødsfængslets ny kirke indviet 23 september 1887. Arbejdet var påbegyndt i det foregående beretningsår. Kirken er indrettet efter belgisk mønster og har kostet 47600 kr.

Kirkebygningen er opført mellem fængslets nordre og østre fløje — i samme højde som disse — umiddelbart op til centralhallen, hvorved man har opnået kun at behøve 1 ny ydermur, idet man forøvrigt har bibeholdt de to fløjhalses og centralhallens ydermure. Den ny opførte ydermur danner en bué med 16 store vinduer, der tilligemed 3 store vinduer i taget skaffe lys til det i højde med fængselsfløjens 2den og 3die etage opførte kirkerum.

Kirken er ved »spanske vægge« delt i 3 dele, en for hver fængselsfløjs fanger. Stoleradérne ligge amfiteatralsk, to og to op til hinanden, således at indgangen til den ene er forfra, til den anden bagfra; dog er den nederste stoleradér enkelt. Der er herved på den 297 m² store gulvflade for tiden indrettet plads for 237 fanger, hvis pladser indbyrdes ere adskilte ved vægge og tag efter det såkaldte

*) Overinspektørerne ved strafanstalterne benævnes efter resol. 28 oktbr. 1888 fremtidig »direktører«.

Stall-system, hvorved fangerne hindres fra at se hinanden, medens de alle kan se — og ses af — præsten, både når denne står for alteret, og når han er på prædikestolen.

På begge sider af denne er der gallerier, af hvilke det ene, der er bestemt for funktionærernes damer eller andre fremmede, i mandshøjde er blændet med mat glas, medens det andet afgiver plads — foruden for orglet — for fængslets funktionærer.

Fangerne føres ind i kirken gennem to særskilte indgange, en fra nordre og en fra østre fløjs øverste galleri; forøvrigt er der opgange til kirken og dens gallerier fra korridoren i kirkebygningens 1ste etage, der står i umiddelbar forbindelse med centralhallen.

Midt på væggen mod centralhallen er alteret anbragt, og over dette prædikestolen. Op til alteret fører en trappe med 7 trin, forsynet med et gelænder af bronceret jern. Alterbordet, der er betrukket med mørkerødt fløjel med guldfryndser, er udstyret med en af funktionærernes damer fileret fin alterdug, hvorhos de gamle alterstager ere blevne forsølvede. Det hele krones med en alteravle, malet af maleren Brun og skænket kirken af dens bygmester, Johnsen. Den er en kopi af Tidemands himmelfarne frelser, malet på guldgrund; over den er efter fængselspræstens ønske anbragt ordene: »Kommer hid til mig alle.»

På hvert af gallerierne er anbragt 2 vagtpladse, hvorfra betjentene over galleriets brystværn kunne føre tilsyn med hver sin afdeling fanger, som sidder ikke i lang afstand fra dem. Den midtre afdeling iagttages af 2 betjente, 1 på hver side af prædikestolen. Her er imidlertid afstanden fra fangerne temmelig betydelig, så observationen ikke falder ganske let. De øvrige betjente (der anvendes i det hele 11 til bevogtning under gudstjenesten) tage plads nede i kirken, hvor de vistnok savne overblik, men ved af og til at bevæge sig mellem stoleraderne kunne se, om alt er i orden.

Direktøren udtaler om kirken, at den har vist sig

hensigtsmæssig, er lys, let at opvarme og let at tale og synge i.

I kirkebygningens 1ste etage og kælderetagen strækker en 5 m. bred korridor sig igennem hele bygningen og danner forbindelsen med de tilsvarende etager i det ældre fængsel. På siderne af denne korridor findes i 1ste etage sakristi for præsten og et til dette svarende for tiden ubenyttet rum, skolelokale, et stort værksted for maskinmesteren samt to receptionsceller for nyindkomne fanger. I kælderetagen er der et stort vedskur, et rum for den efter bevilling af storthinget i 1887 anskaffede dampmotor med dertil hørende bånd- og cirkelsav, samt baderum såvel for nyindkomne fanger som for fængslets betjente. —

Ved Akershus strafanstalt medførte beretningsåret forholdsvis store byggearbejder. Således blev nordre strafanstaltsbygningens loftsetager indrettede med boxer til sovelokaler og bygningen selv forlænget, østre bygning påført en hel 3die etage istedenfor den tidligere loftsetage, hvorhos der i nordre bygning anbragtes 3 ildfaste trappegange med jerntrapper og ildfaste på jernbjælker murede hvælv. Søndre bygning i 1ste etage blev i hele den nordlige ende indrettet med 12 nye celler, i dens 2den etage indrettedes 6 med boxer forsynede sovelokaler, et skoleværelse og et biblioteksværelse, og bygningen blev ligesom nordre bygning forsynet med ildfast trappegang. Ved disse forandringer har anstalten i det hele fået 30 sovelokaler af forskellig størrelse, med tilsammen 240 boxer, idet hvert lokale afgiver plads for et antal af fra 5 til 12 fanger. Hvert lokale er udstyret med privet samt vadskeindretning med vandledning og afløb for skiddent vand. Opvarmningen sker overalt med damp fra den ældre rørledning, der for øjemedet er udvidet. Derhos haves i det hele 23 celler. Foruden over disse lokaler kan endvidere til soverum disponeres over søndre bygningens loftsetage, hvis 4 lokaler henstå uforandrede.

I Thronhjems strafanstalt blev indrettet 98 ny boxer i afdeling A, så at denne afdeling ved beretningsårets ud-

løb radede over 126 boxer. Disse åbnes og lukkes på en gang udefra ved et særegent stængselsapparat, uden at betjenten behøver at gå ind i lokalet, en indretning, som også findes ved Akershus strafanstalt.

Fangetallet var ialt i tidsrummet 1162 (1886—87: 1222), 898 mænd og 264 kvinder; tilgangen var 388, 308 m. og 80 k. mod 439 i 1886—87. Det daglige gennemsnitsbelæg var 716,96 mod 776,93 i 1886—87. Den 30 juni 1878 var fangetallet 1131, 30 juni 1883: 1032 og 30 juni 1888 706. Antallet af de efter dom i hvert år indsatte fanger var for 1878: 550, for 1883—84: 489 og for 1887—88: 388. Den betydelige nedgang i fangetallet, som tiåret 1878—1888 viser, falder fortrinsvis på mændene, for hvem tallet på indsatte domfældte er gået ned fra 451 i 1878 til 308 i 87—88. Kvindekønnet derimod begynder perioden med tallet 99 og ender den med 80, medens det i 1884—85 har været nede ved 68.

Benådede blev 52 mænd og 20 kvinder, ialt 72.

Forholdet mellem fangetallet og folkemængden 31 december 1885 (1,959000) var 1: 1686 (1886—87 1: 1603), antallet af de i beretningsåret ved dom indsatte i forhold til folkemængden var 1: 5049 (1886—87 1: 4462), og antallet af dem, der hensad ved tidsrummets udgang, var som 1: 2761. Fangedagene udgjorde 262409 mod 283575 i 1886—87. I 1887—88 udgør det daglige gennemsnitstal 0,03660 pct. af folkemængden, 1886—87 0,3966 og i 1885—86 0,3990 pct. Lægges til det daglige gennemsnitstal af fangerne i strafanstalterne gennemsnitstallet af fanger, der efter beretningen for distriktsfængslerne for 1887 hensad i disse for at afsone fængselsstraf, nemlig 95,96 daglig, er det daglige gennemsnitstal af de personer, der have hensiddet i strafanstalterne og fængslerne for at afsone strafarbejde eller fængsel, 812,92. Efter dette sidste tal bliver forholdet mellem fangerne, der afsone strafarbejde og fængsel, og folkemængden som 1: 2410 eller procentvis 0,04150 af folkemængden.

For Bodsfængslets vedkommende var tilgangen 186

med en straffetid af under 6 måneder for 2, 6 mdr. til 1 år for 135, 1 til 2 år for 37, 2 til 3 år for 8 og 3 til 4 år for 4. Af de indsatte havde 22,04 pct. straffede slægtninge, 29,56 pct. havde mistet en af eller begge forældre før konfirmationen, 28,49 pct. havde før 15 års alder været borte fra hjemmet på en eller anden måde (således 4 på »Toftes Gave«). Af årets samtlige 381 fanger havde 56 eller 14,70 pct. før været indsatte i Bødsfængslet.

Efter forbrydelsens slags vare i tidsrummet 2 (1 m. og 1 k.) indsatte for mord og drab 25 (1 m. og 24 k.) for fostermord og dermed beslegtede forbrydelser, 40 for sædelighedsforbrydelser, 257 for tyvsforbrydelse, 18 for falsk.

Straffetiden er 6 mdr. til 1 år for 58,1 pct. af de indsatte mænd og for 53,7 pct. af de indsatte kvinder.

Alderen var for de indsatte 15—18 år for 4 m., 18—20 år for 33 m. og 2 k., 20—25 år for 63 m. og 19 k. I den sidste aldersperiode kulminerer tallet for mændenes vedkommende, for kvinderne først i 30—40 års alder med 29. De i alderen 15—25 år i tidsrummet indsatte mandsfanger udgøre omtrent 33 pct. af samtlige indsatte mandsfanger, de i samme alder indsatte kvindefanger lidt over 25 pct. af alle indsatte kvindefanger.

Som hjemsted er Kristiania stærkest repræsenteret med 29,9 pct. indsatte mandsfanger og 16,3 pct. kvindefanger. Fra byerne var 49,7 pct. af de indsatte, nemlig 51,6 pct. m. og 42,5 k., fra landdistrikterne var 43,3 pct., nemlig 39,6 pct. m. og 57,5 k. I forhold til folkemængden 31 decbr. 1885 udgjorde de indsatte fanger for hver 1000 indbyggere i byerne 0,45 og i landdistrikterne 0,11.

Uægte født var af de i tidsrummet indsatte mænd 10,7 pct., af kvinderne 21,2 pct.

Tidligere straffede vare af de indsatte 226 mænd og 47 kvinder, eller 73,4 og 58,7 pct., og af disse vare atter henholdsvis 44,8 og 32,5 pct. tidligere straffede med strafarbejde.

Tilbagefaldsprocenten, som kun omfatter dem til strafarbejde dømte, for de fra 1 juli 1884 til 30 juni 1885 løsladte var inden 1 juli 1888 25,59 pct. for mænd, 13,76 for k., ialt 23,14 pct. Lægges man imidlertid 13, som have fået fængsel eller bøder efter løsladelsen, til de ovenanførte tilbagefaldne, bliver procenten 31,0. Procenten er for Bodsfængslet 24,88, for Akershus straffeanstalt 26,53 og for Thronhjems strafaanstalt 26,09. Af de tilbagefaldne var omtrent $\frac{1}{3}$ dømt for tyveri.

Særligt for Bodsfængslets vedkommende oplyses, at af de 209 løsladte udgjorde de tilbagefaldne 52 eller 24,88 pct. Af disse faldt der 26,49 pct. på de løsladte, der havde afsonet indtil 1 år, 21,95 pct. på 1 til 2 år, 14,29 pct. på 2 til 3 år, 33,33 pct. på 3 til 4 år. Af de løsladte på indtil 30 år var 28,40 pct. tilbagefaldne, på over 30 år 12,77 pct. Af de løsladte, dømte for tyveri, var 33,11 pct. tilbagefaldne. Tilbagefaldet indtrådte inden 1 år for 71,15 pct. af de tilbagefaldne, inden 2 år for 13,46 pct. og inden 3 år for 15,39 pct. Af de 52 tilbagefaldne var 28,85 pct. før tilbagefalden som løsladt fra Bodsfængslet. Tages disse ikke med ved beregningen af tilbagefaldsprocenten, bliver denne for Bodsfængslet 20,11.

Brud på disciplinen har i Bodsfængslet og Thronhjems strafaanstalt i tvende tilfælde været af alvorligere natur uden dog at have medført justitiel tiltale, desuden have 3 fanger i kortere og længere tid været belagte med jern. Rømninger eller forsøg derpå ere ikke forefaldne. For disciplinære forseelser ere i fællesanstalterne 175 og i Bodsfængslet 38 straffede. I sidstnævnte anstalt have forseelserne væsenlig bestået i meddelelser til medfanger eller forsøg derpå, i fællesanstalterne i opsætsighed, u lydighed og uanstændigt forhold, desuden særligt i Thronhjems strafaanstalt i besiddelsen af utilladte genstande.

De hyppigst anvendte revselsvar var i Bodsfængslet mørk strafcelle på almindelig fangekost og berøvelse af tilsyn udenfor betjentens nødvendige. Den mørke strafcelle

er blandt andet anvendt for at afløse vand og brød, direktøren mener imidlertid ved forsøget at være kommen til det resultat, at vand og brød har mere indflydelse end den mørke celle, ligesom der på den anden side gives fanger, som man må betænke sig på at anbringe i mørk celle. I fællesanstalterne har revselsen væsentligt bestået i nedsættelse i klasse og berøvelsen af et måltid, desuden i kvindefængslet og i Throndhjems strafanstalt i lys celle på halv kost uden arbejde. Af det samlede fangebelæg har 12,04 pct. været disciplinært straffet og 19,80 pct. af det gennemsnillige daglige fangebelæg.

Sjæleplejen og undervisningen har i det hele været ledet som hidtil.

Sundhedstilstanden. Antallet af de behandlede sygdomstilfælde i tidsrummet var 682, 463 for mænd og 219 for kvinder, 11 ere døde, 10 m. og 1 k. Beretningen udtaler imidlertid, at opgivelsen af sygdomstilfældenes antal endnu ikke kan betragtes som nøjagtig, idet der ved de forskellige anstalter har været vist en mere eller mindre mild bedømmelse af, hvilke sygdomstilfælde der krævede fangens i hvert tilfælde delvise fritagelse for arbejde. Blandt sygdommene betegnes 8 som sindssygdom. Sygedagenes antal var 10590. Af disse falde 8080 på behandling i sygecelle eller sygeafdeling. Procenten af de på sidstnævnte måde behandlede syge var i forhold til det samlede fangetal 12,64 mod 10,63 i 86—87 og 12,39 i 85—86. Dødsprocenten var 0,93 mod 0,41 i 86—87 og 0,30 i 85—86. For 40 fangers vedkommende anses sygdommene forårsagede af fængselslivet.

Arbejdsvirksomheden er dreven som i foregående år. Af fangerne have 71,1 pct. været beskæftiget med indtægtgivende arbejde mod 73,9 pct. i 1886—87, 23,1 pct. har været anvendt i anstalternes egen tjeneste, og 5,8 pct. var uarbejdsdygtig mod henholdsvis 20 og 6,1 pct. i 86—87. Snedkerarbejde, legetøjsfabrikation, træskæreri m. m. have beskæftiget det største samlede antal, det første således 121, det sidste 65 personer, for kvindefangernes vedkom-

mende var hovedarbejdet spind og væv, der have beskæftiget 62. Ved siden af kvindearbejder er det hovedsagelig de forskellige håndværksarbejder, som ere drevne. Desuden har måttebinding og drevplukning beskæftiget 20 m. og 19 k., klistring af æsker 36 m. og notbinding 7 m.

Af samtlige 262409 fangedage ere 210808 gåede med arbejde, hvilket er 80,34 pct. mod 79,93 pct. i 1886—87.

Værdien af arbejderne, som ere udførte til salg og for fremmede, udgjorde kr. 184286,32, arbejderne til anstaltens eget brug kr. 72320,98. Den rene indtægt af fangernes arbejde var kr. 123813,23 mod kr. 148184,27 i 86—87. Den nedadgående indtægt af fangernes arbejde henføres til værdien af de voxende beholdninger og af færdigt fabrikat. Fordelt på det gennemsnitlige daglige fangebelæg bliver udbyttet af arbejdet for samtlige strafanstalter pr. fange kr. 172,69 for året, kr. 0,47 daglig. For kvindefængslet alene var udbyttet pr. dag kr. 0,64, for Throndhjems strafanstalt kr. 0,57, for Bodsfængslets kr. 0,40 og for Akershus strafanstalt kr. 0,30. Tages kun hensyn til de virkelige arbejdsdage, bliver udbyttet pr. fange og dag for de enkelte ovennævnte strafanstalter henholdsvis kr. 0,83, 0,69, 0,48, 0,38 og for anstalterne tilsammen 0,59 mod 0,64 i 86—87.

De fangerne tilståede »arbejdspenge« have været udbetalte 884 fanger med kr. 12056,42, hvilket bliver en gennemsnitlig fortjeneste for hver af disse fanger af kr. 13,63 årlig og 0,04 daglig (året regnet til 304 arbejdsdage). Størst er fortjenesten i Throndhjems strafanstalt, nemlig kr. 18,26 og 0,06, for Akershus var den kr. 18,00 og 0,06, for kvindefængslet kr. 16,30 og 0,05 og for Bodsfængslet kr. 6,46 og 0,02. Af de fortjente arbejdspenge have 100 fanger understøttet hustru, børn eller forældre med ialt kr. 1043,08.

Som almindelige bemærkninger om arbejdsvirksomheden skal her efter beretningen anføres, at der i Bodsfængslet er anskaffet en cirkel- og båndsav, hvorved opskæring af materialet i cellerne er bortfalden, naturligvis til stor til-

fredshed og gavn for anstalten. I Akershus har man afskaffet nogle høvlemaskiner og lader fangerne selv udføre arbejdet, hvilket man anser for nyttigere. For at bøde på ulemper ved anstaltens konkurrence med private håndværkere har man søgt at etablere udsalg i andre byer, hvor anstalter ikke findes, således i Bergen i oktbr. 1887. Udsalget havde til udløbet af beretningsåret haft en omsætning af kr. 4378,45. Af de for filialen truffne bestemmelser skal fremhæves, at Thronhjems strafanstalt forsyner filialen med fabrikata, at den bærer fragt og andre udgifter ved forsendelsen, at priserne rettes efter gangbar pris på stedet, altså nedsættes eller forhøjes derefter, at godtgørelsen for salget er 15 pct. af værdien, at beholdningerne optælles hvert kvartår i overværelse af en af anstalten antagen mand, at regnskab afsluttes 30 juni og indsendes med de for filialen bestemte regnskabsbøger, samt at udsælgeren stiller selvskyldnerkaution for 1500 kr.

Forplejningen har medført en årlig udgift pr. fange af kr. 97,42 og en daglig af kr. 0,27 mod henholdsvis kr. 99,05 og 0,27 i 1886—87. Efter en i beretningen meddelt oversigt over udgifterne til forplejningen i de sidste 10 år ere disse gæde ned fra kr. 130,08 pr. fange årlig og kr. 0,36 daglig i 1878 til de ovenfor anførte beløb for sidste beretningsår.

Indtægter og udgifter ved samtlige strafanstalter udgjorde: den samlede udgift kr. 700409,89, indtægten af arbejdsvirksomheden kr. 256607,30. Statskassens tilskud var kr. 428491,95 mod 347081,61 i 1886—87. Den samlede virkelige udgift pr. fange har, når udgifter til materiale m. v. til arbejdsdriften og extra udgifter ikke medtages, udgjort ved alle strafanstalterne tilsammen kr. 656,25 årligt og kr. 1,79 daglig mod kr. 607,60 og 1,66 i 1886—87. Af de enkelte strafanstalter står Thronhjems højest med kr. 704,79 og 1,93, Akershus lavest med 605,21 og 1,65, for Bodsfængslet var udgiften kr. 686,98 og 1,88 mod 601,90 og 1,65 i 1886—87. Af ovenstående udgift pr. fange er

der ved udbyttet af arbejdsdriften for samtlige strafanstalter for året dækket kr. 172,69 og for dagen kr. 0,47, medens statskassens tilskud for året var kr. 462,21 og for dagen kr. 1,26. For Bodsfængslet var udbyttet af arbejdsdriften pr. fange for året kr. 147,11 og for dagen kr. 0,40, statskassens tilskud pr. fangedag kr. 1,41 mod henholdsvis 141,82, 0,39 og 1,20 i 1886—87.

Fængselsselskaberne, som støtte løsladte fanger fra strafanstalterne, ere 3. Af disse bistå »Foreningen til Forsorg og Beskyttelse af de fra Kristiania Strafanstalter løsladte Forbrydere« kun fanger løsladte fra de nævnte anstalter, medens »Bergens Fængselsselskab« såvelsom »Thronhjems Fængselsselskab« tillige tage sig af fanger, som løslades fra distriktsfængslerne i disse byer. Fængselsselskaberne understøttedes af statskassen med kr. 3600 i 1887. De have i året haft en indtægt af omtrent 14000 kr. og have udgivet til understøttelser i samme tid kr. 7167,18.

Fængselsforeninger i Rusland.

I året 1819 blev der på tilskyndelse af den engelske filantrop M. Walter Venning fra London, der opholdt sig i besøg hos slægtninge i St. Petersborg, grundet en fængselsforening, hvis medlemmer, dels mænd, dels kvinder, stillede sig den opgave at virke for fangernes sædelige oprejsning og for forbedringen af deres tilværelse i fængslerne ligesom også for oprettelsen af lignende foreninger i rigets større stæder. Præsidenten, dennes stedfortræder såvelsom medlemmerne af kommiteen, der i det mindste en gang om måneden trådte sammen, valgtes af medlemmerne, og valget stadfæstedes af kejseren. Foreningens virksomhed

udøvedes i forståelse med strafanstalternes embedsmænd, og skulde der ved årets slutning ved en generalforsamling aflægges beretning om resultaterne.

De nødvendige midler fik foreningen ved medlemsbidrag, frivillige tilskud og udbyttet af kirkekollekter. Dens formue er i årenes løb voxet til 1 million rubler. Det præg af et privatselskab, der karakteriserede foreningen, som iøvrigt var stillet under kejserens beskyttelse, undergik en betydelig forandring ved, at regeringen i årenes løb overlod den forvaltningen og udgivelsen af de til fangerne bestemte statspenge, og at foreningen påtog sig denne administrative opgave.

Da nu den virkelige overledelse af fængslerne i årene 1851 og 1855 i følge en ny statut blev overdraget foreningen og selve institutionen underlagt indenrigsministeriet, og dettes chef fra nu af førte forsædet og havde at våge over alt, hvad der stod i sammenhæng med den moralske og fysiske forbedring, så ophørte foreningen dermed at være en privatforening.

Da der endelig efter ophævelsen af livegenskabet og den korporlige revselse som straf måtte gøres regning på at tilfredsstille den stadig voxende trang til et større antal fængsler, blev der under kejser Alexander II ved lov af 27 Febr. 1879 indsat et særligt fængselsråd som centraløvrighed for hele riget, og til dette overgik den hidtilværende fængselsforenings forretninger i deres hele omfang.

Foreningen havde i året 1819 oprettet et asyl i St. Petersborg til optagelse af løsladte fanger. Siden 1875 har der sammesteds for løsladte kvindelige fanger bestået et asyl, som skylder hoffets damer sin tilblivelse, og i hvilket der bliver virket hen til ved oplæsning og forklaring af evangeliet at vække den sædelige religiøse karakter hos dem, der ere optagne i asylet.

I Moskow blev i året 1867 af den rige privatmand Ketscher indrettet en anstalt, i hvilken alle personer, der som følge af arbejdsmangel befinde sig i en hjælpeløs

stilling, altså også løsladte fanger, kunne finde optagelse og beskyttelse.

I Warschaw består en beskyttelsesforening for løsladte fanger; den yder sin hjælp uden nogetsomhelst hensyn til religion eller køn. Omsorgen for de kvindelige løsladte fanger bliver besørget af kvinder. Foreningens midler består dels af medlemsbidrag af mindst 5 rubler, dels af tilskud fra staten og staden Warschaw.

Foreningen står under umiddelbart tilsyn af den øverste provinsialøvrighed under indenrigsministeriet. (Die Vereins-Fürsorge z. Schutz f. entl. Gef. af Fuchs.)

Chefsposten i Norges fængselsvæsen.

Ved Hr. P. Birch Reichenvalds udnævnelse i juli d. å. til norsk statsråd og chef for arbejdsdepartementet blev posten som chef for Norges fængselsvæsen ledig. Denne post overtog Hr. Birch Reichenvald 1 maj 1881. Han var den gang højesteretsadvokat og mødte i sin ny stilling uden fagkundskab, men det skal siges til hans ære, at han ingensinde lagde skjul herpå. Derimod mødte han med en energi og en sjelden praktisk sans, der i årenes løb i forbindelse med interesse for sagen, han ledede, gav hans virksomhed som chef for fængselsvæsenet en indgribende betydning for dets udvikling. Hans omsigt bragte ikke blot god orden i alle administrative forhold på hans område, men lod ham også have øje for den udvikling, som foregik andensteds. Han skaffede Norge loven om æresoprejsning, han hidførte reglementer

for fangebehandlingen, han har bragt beretningerne om strafanstaltens virksomhed op på et standpunkt, der ikke lader dem stå tilbage for andre landes. De sidste skud af hans virksomhed er ombygningen af Akershus strafanstalt og opførelsen af Bodsfængslets længe savnede kirkebygning. Men det var ikke blot i strafanstaltens ordning, at hans energi følte, også distriktsfængslernes tilstand undergik forandringer, og de årlige detaljerede beretninger om distriktsfængslerne, som første gang udkom for 1885, ere hans værk. Hvad der er udrettet under hans forholdsvis korte ledelse, er betydeligt, og han kan derfor med tilfredshed se tilbage på denne sin virksomhed. Også Tidsskriftet skylder Hr. Birch Reichenvold sin tak for den støtte, han til enhver tid har ydet det, og denne tak bringer det her.

Til fremtidig chef for Norges fængselsvæsen er udnævnt Bureauchef Fredrik Woxen.

Fængselsselskaberne i Danmark.

I maj 1884 vedtog de bestående fængselsselskabers bestyrelser på et fællesmøde af tilstræbe oprettelsen af flere fængselsselskaber for større dele af landet udenfor København med den opgave at støtte personer, der ere straffede med fængselsstraffe eller de for personer under 18 år bestemte straffe, altså personer, der ikke have afsonet deres straffe i strafanstalterne.

Tildels i overensstemmelse med ovenstående beslutning stiftedes i april 1887 et fængselsselskab for Københavns amts arresthus, idet det nemlig betingede sig at betragtes som en filial af »Københavns Fængselsselskab«.

Et næste skridt til iværksættelsen af organisationen af Danmarks fængselselskaber er stiftelsen af et fængselselskab for Sjælland, som vedtoges på et møde, der i juli d. å. afholdtes i Roskilde.

Det sidste skridt til at fuldbyrde hovedtrækkene i organisationen mangler endnu, nemlig stiftelsen af et fængselselskab for Lolland og Falster, hvortil så endelig kommer detaillerne, oprettelsen af filialer af disse selskaber.

Når man ved, at tanken om en organisation af fængselselskaberne i Danmark første gang fremkom for mere end 25 år siden indenfor Vridsløselille Fængselselskabs bestyrelse, vil man forstå, hvilke vanskeligheder den har haft at overvinde, inden den har nået en endnu kun delvis iværksættelse.

International kriminalistisk Forening.

(Union Internationale de Droit Pénal.)

Foreningen, der som meddelt i Tidsskriftets årgang 1888, side 183, stiftedes i dette forår, har 7 og 8 august afholdt sit første møde i Bryssel. Ved dettes åbning udtalte mødets præsident, generalinspektøren for Belgiens fængselsvæsen, professor Prins, at foreningens mål er en reform af straffelovgivningen særligt bygget på den sociologiske videnskabs resultater, hvilket iøvrigt er udtalt i foreningens love.

Af de til forhandling stillede spørgsmål var det første, om den betingede domfældelse, indført i Belgien ved lov 31 maj 1888 (se Tidssk. årg. 1889, s. 52), kan anbefales indført i andre lande. I det hele fandt den betingede

domfældelse i principet mødets tilslutning med henvisning til at tage hensyn til ethvert lands lokale forhold.

Det næste æmne var om forholdsregler fra lovgivningens side til indskrænkningen af de kortvarige frihedsstraffe. Forhandlingerne drejede sig væsenligst om at erstatte frihedsstraf af kort varighed med bøder. Som et formentlig af betydning værende middel til overhovedet at formindske anvendelsen af korte frihedsstraffe anbefalede professor Prins atter, som i gamle dage, at tillade den krænkede part at frafalde klage. Iøvrigt vil det jo ses, at spørgsmålet strejfer det første forannævnte æmne ikke så lidt, idet den betingede domfældelse også er et middel til mindre hyppig anvendelse af de kortvarige frihedsstraffe. Spørgsmålets videre drøftelse udsattes til næste møde.

Det trediespørgsmål var om manglerne ved systemet, som de moderne lovgivninger følge, til at modarbejde tilbagefald. Professor Prins fremhævede talløsheden af de små straffe for de gentagne små forbrydelser, således i England, påviste det urimelige i straffeafkortelsen for ophold i celle. Andre talere (retslærde) opstillede dogmatisk adskillelse mellem mere eller mindre nuancerede grupper af forbrydere og foreslog forskellig behandling for disse grupper. Franskmanden Leveillé påviste urimeligheden i at mene at kunne afgøre, om forbryderen var forbedringsdygtig eller ikke. Af den franske straffelovskommissions arbejder meddelte han derefter forskellige oplysninger særligt angående behandlingen af recidivisten.

Som mangler ved det nuværende system nævnedes i en til slut vedtagen resolution mangelfuld klassifikation af forbryderne, den ensartede behandling af alle og de kortvarige straffe, som ikke ere istand til at skærme samfundet mod vaneforbryderen.

Foreningens næste møde afholdes i St. Petersborg næste år på samme tid, som den internationale kongres samles der.

Storhertugdømmet Baden

fra 1885 til 1888.

Ministerialråd, Dr. E. v. Jagemann har til den internationale fængselskongres i St. Petersborg leveret en beretning om storhertugdømmet Baden for 1885 til 1888. Denne findes optaget i Blätter f. Gef. B. 24. side 23, hvorefter et uddrag gives efterstående.

Den tyske rigsstraffelov, den badenske politi- og forstlov danne grundlaget for anvendelsen af straffefuldbyrnelsen i Baden. Disse love have fået et væsentligt supplement i landloven af 4 maj 1886, som angår statens forsorg for forsømte unge personers opdragelse. I denne ere forudsætningerne for statens indgriben ikke så snævert begrænsede som i andre tyske stater. Det er således ikke en nødvendig betingelse, at de unge personer skulle være i en alder fra 6 til 12 år, have begået en strafbar handling eller stå i et slet forhold til den, hvis myndighed de ere underlagte. Tvangsopdragelse kan tværtimod indledes hos alle personer under 16 år og, hvis det gøres nødigt, gennemføres til det fyldte 20 år, enten på grund af misbrug af opdragelsesretten eller på grund af grov efterladenhed fra forældres eller andre forsørgeres side, eller når opdragelsesmyndigheden i hjem og skole har vist sig utilstrækkelig til at forebygge fuldstændig fordærvelse.

Dermed er den strafbare handling sunken ned til at blive et bevismoment, der retslig stiller sig lige med andre begivenheder, som godtgøre faren for sædelig forkrøblethed. Tvangsopdragelsen er under hensyn til en sådan strafbar handling tilladelig såvel overfor straffeumyndige (under 12 år) som også som erstatning for straffen hos halvmyndige fra 12 til 16 år, der mangle forståelse af det strafværdige

i deres handling, og endelig også overfor straffede under 16 år, på hvis fordærvelse straffen alene ikke har haft tilstrækkelig indflydelse. Denne sidste anvendelse har særlig betydning, idet det er en modsigelse år igennem at underkaste en ung tyv, der mangler forståelsen, tvangsopdragelse, men i tilfælde af tilstedeværende forståelse i et og alt at affinde sig med måske kun 1 uges fængsel.

Loven opstiller anbringelse i familie eller anstalt som to former, hvis benyttelse gøres afhængig af de individuelle forhold. Der findes 20 anstalter, oprettede ved privat velgørenhed, til optagelse. Centralbestyrelsen for beskyttelsesforeningerne har i decbr. 1888 sluttet en overenskomst med indenrigsministeriet og kommunen Flehingen om oprettelsen af en særegen anstalt med statsunderstøttelse for unge fanger under foreløbig løsladelse og som asyl efter straffen, indtil en passende anbringelse kan findes.

Amtsfængslernes fornyelse foregår stadig, således ere i tidsrummet 4 færdige eller under opførelse. Dette er af betydning for tilvæxt af celler i de såkaldte små fængsler. En normalplan for sådanne fængsler er under arbejde. I kvindefængslet i Bruchsal er der indrettet en isoleret afdeling for piger under 18 år. I syge- og sindssygeafdelingen i landsfængslet i Bruchsal er der indrettet værksteder og en stor gård til arbejde i friluft. Bygning af huse til opsynet fortsættes.

Personalets fordannelse og udvikling lægges der megen vægt på. Sygepassere kommanderes af og til til videre uddannelse i sindssygeanstalter. Et lærekursus i fængselsvæsen, som 1886 er indført for unge jurister, er fortsat. I 1888 opfordredes kredsdommere til at overvære det, og der meldte sig såmange, at de ikke alle kunde modtages, uagtet kun rejsen godtgøres. Gehejmeråd Ekert, Dr. Kirn og præsten Krauss holde foredrag. Spare- og lånekasser for opsynet ere oprettede. Et nyt reglement for opsynets beklædning og bevæbning er udarbejdet, hvorefter bagladevåben ere indførte, våbnene bæres kun af natvagten, pistoler

og clubs (elastiske slagstokke). En ensartet tjeneste- og husorden for samtlige landets centralanstalter er under udarbejdelse. Forstudier til det anthropometriske system ere gjorte i tugthuset for mandsfanger i Bruchsal.

Hvad arbejdsvirksomheden angår, have samtlige unge fanger gennemgået et håndgerningskursus, hvorved de have fået færdighed i at lave let skomager- og træskærerarbejde. I Bruchsal og Freiburg er fabrikation af skærme, kokusvævning, gørtleri og sadelmageri indført. Man søger mere at gennemføre transatlantisk export og at formindske arbejder, som passe for småfolk. Ved en forhandling i 1888 i kamret om fængselsarbejdet blev det fra alle sider erkendt, at det fri arbejde intet led derved.

I hygiejnisk henseende er indført, at der to dage om måneden gives en fra regulativet afvigende kost efter aftale mellem bestyrer og læge for at give afvexling og gøre forsøg. Kokossmør er forsøgt, endnu uden resultat.

Landet har 59 kredsforeninger til beskyttelse for løsladte fanger, med omtrent 6600 medlemmer.

Württembergers strafanstalter.

1 april 1887 til 31 marts 1888.

Strafanstalterne ere 6, nemlig i Stuttgart, Ludwigsburg, Hall, Gotteszell, Heilbronn og Rottenburg samt en filial i Hohenasperg, med et personale på 196 personer, deraf 158 opsynsmænd og 21 opsynskvinder.

Fangetallet i strafanstalterne var april 1887 2043, ny inddømte vare til 31 marts 1888 3710. I afgangen var

3403 løsladte efter endt straffetid, 96 benådede, 31 døde, 4 rømte, 121 foreløbig løsladte, 4 afgivne til sindssygeanstalter. Tilbage var ved tidsrummets udløb 2090. Gennemsnitsbeløget var daglig 2002,4 eller 60,7 større end foregående år. Det højeste belæg var 2273, det laveste 1800. Efter folketællingen decbr. 1885 med 1,995185 indvånere giver den ovennævnte daglige gennemsnitsbelægning 1 fange på hver 1000 indvånere. I fangetallet 2090 31 marts 1888 var der 1813 mænd og 277 kvinder; 111 vare under 18 år; ægtefødte vare 1660, uægte 430. Tugthusfangernes antal var 980, deraf 34 på livstid, fængselsfangerne udgjorde 959. Første gang straffede vare 787, første gang tilbagefaldne 257, gentagende tilbagefaldne 1046. Af de tilbagefaldne vare 56 straffede for forbrydelser mod sædeligheden, 53 for forbrydelser og forseelser mod liv og lemmer, 644 for tyveri, 184 for bedrageri. Af de ny inddømte 3710 vare 395 første gang tilbagefaldne, 1884 gentagende. De tilbagefaldne udgjorde 61,43 pct. af de ny inddømte, hvilket viser en stigning. Denne finder sted særligt blandt kategorien erhvervs- og vaneforbrydere, ligeoverfor hvilke den bestående straffelovgivning og straffefuldbrydelse viser sig næsten magtesløs.

Finantsielle forhold. Den samlede udgift til straffanstalterne var 1,300629 mk. mod 1,397236 i 1886—87. Heraf dækkedes ved straffanstaltnes egne indtægter 785975 mk. Statskassens tilskud androg 532731 mk. Statens gennemsnitlige udgift på en fange udgjorde 260,2 mk. Deraf vare forplejningsomkostningerne pr. fange 185,30 mk. (i disse omkostninger indbefattes forplejning, beklædning, sengetøj, personlig renlighed og sygepleje). Fangerne beskæftiges for fremmed regning, til anstaltens behov og ved arbejde for anstaltens behov. Efter et gennemsnitligt fangeantal af 2003 faldt der på hver fange en indtægt pr. år af 168,69 mk. og pr. dag af 56,23 pf., året regnet til 300 dage. Fangernes overarbejdspenge udgjorde 58111,65 mk. eller pr.

fange 29,06 mk. Til indkøb af ekstrakost udgav fangerne 20801,30 mk. eller pr. fange 10,40 mk.

Disciplinen. Tallet af ikendte disciplinærstraffe var 1211 mod 858 det foregående år.

Sundhedstilstanden betegnes som ikke ugunstig. Dødsfaldene udgjorde 31, nemlig 29 mænd (0,56 pct. af mandfangerne) og 2 kvinder (0,28 pct. af kvindefangerne). Dødeligheden viser en regelmæssig stigning i forhold til straffetidens længde. Lægges den årlige gennemsnitlige dødelighed for de sidste fem år til grund, androg dødeligheden for en straffetid på indtil 1 år 0,52 pct., på indtil 2 0,75 pct., på indtil 3 år 1,06 pct., på indtil 4 år 1,35 pct. 1 selvmord fandt sted, 25 sindssygetilfælde toges under behandling. (Bl. f. G. 24 B. 2 og 3 H.).

Strafanstalten (House of Correction) i Detroit.

(De Forenede Stater).

Efter beretningen for 1888 var det samlede antal fanger 2857 eller omtrent det samme, 2882, som i 1878. I 1880 var tallet gået ned til 2155, medens det for 1884 var gået op til 3078. I 1888 ere 2361 afgåede, og 31 Decbr. var tallet 496, 427 mænd og 69 kvinder. I afgangen ere 7 døde. Gennemsnitstallet af fanger var 353 mænd og 69 kvinder, ialt 422. Størstedelen var indsat for bøder, nemlig 1357 på fra 6 måneder til 30 dage. Den laveste straf var 10 dage for 2. Fra 10 til 1 år vare 102 dømte, deraf igen de 81 på 1 til 3 år. Det største tal 1508 er dømt for uorden, 325 for simpelt tyveri, 264 for løsgængeri, 77 for drik, 34 for utugt, 68 for vold og slag. Hvad op-

lysning angår, kunde 1944 læse og skrive, 131 læse og 349 ingen af delene. Det største tal falder på alderen 30 til 40 år med 605, under 20 år vare 236 eller c. 8 pct. Ikke tidligere straffede vare 1314 eller lidt over halvdelen af de indsatte, de øvrige havde været straffede før, 1 endog 71 gange. Det gennemsnitlige ophold i anstalten var for de løsladte $75\frac{1}{2}$ Dag.

Superintendenten udtaler sig i beretningen mod det forkastelige kontrakt system og til fordel for arbejde for statens regning. Kosten pr. person (deri funktionærene) og dag har kostet $9\frac{1}{5}$ cents. Helbredstilstanden har været god, og aftenskolens gerning anses for heldbringende.

Litteratur.

Gerichtssaal. B. 52. H. 1 og 2. Indhold. Rigsretten og kærernes revselsesret, af Stenglein. Slavehandelens afskaffelse, af Dr. L. Fuld. Dyrebeskyttelsen og § 360 z. 13 i rigsstraffeloven af Dr. W. Lange. Forbrydelser mod menneskets sjæleliv, af R. Schmidt. Et mærkelig retstilfælde, af Reiffel. Den overordnede ret til at andrage om retslig undersøgelse, af Stenglein. Det tyske riges kriminalstatistik for 1886, af L. Fuld. Om forbrydernes ideale konkurrence, af Stelling. Literatur.

Samme. B. 52. H. 3. Indhold: Biklager (Nebenklage), af Stenglein. Om § 49 i rigsstraffelovbogen og dens forhold til § 333, af Reiffel. Uddannelsen af retslæger i Tyskland, af Stenglein. Literatur.

Tidsskrift for Retsvidenskab 1889. H. 2. Indhold: Om betingelserne for gæsteretsbehandling efter norsk (dansk) civilproces, af Joh. Bergh. Några anmärkningar om den äldre Svenska panträttens juridiska konstruktion, af Landtmanson.

Københavns arrestvæsen.

Den gang den kgl. resolution af 22 decbr. 1841 om arresternes indretning kom som resultatet af en betænkning, der var indhentet af den d. 8 april 1840 nedsatte kommission i anledning af fængselsvæsenets reform, havde Københavns arresthus 21 arrester, som kunde rumme 157 fanger. På hver arrest var dette i gennemsnit 7 à 8 fanger, et efter nutidens opfattelse stort tal, men arrestantantallet gik den gang ofte op endog til 180. Når til den utvivlsomme overfyldning af arresterne kommer andre mangler, som på luft og lys m. m., kan det jo ikke negtes, at tilstanden må have været meget slet. Imidlertid var der alt i 1836 købt et op til arresthuset stødende baghus til en bryggergård i Farvergade. En kgl. resolution af 24 decbr. 1841 bifaldt denne ejendoms anvendelse til arresthusets udvidelse, og på dens grund opførtes i 1843 en bygning med 24 celler og 3 fællesarrester. Skønt den ovennævnte resolution af 22 decbr. 1841 lagde hovedvægten på cellen til anvendelse på arrestanter, kom man i de følgende 25 år dog ikke videre end til de nævnte 24 celler, medens der fandtes 36 fællesarrester, som formodenlig vare fremkomne ved ombygninger af det gamle arresthus. I 1868 var pladsen i arresthuset så ringe, at kommunen måtte ty til amtets arresthus på Blegdamsvejen for at skaffe plads til de arrestan-

ter, der ikke kunde rummes i stadens arresthus. Efterfølgende oversigt viser stigningen af arrestanternes antal indtil nutiden for Københavns vedkommende. Det daglige gennemsnitstal af fanger var i

1864	131
1868	167
1870	165
1878	165
1880	208
1883	227
1884	241
1885	267
1887	282
1888	276

Det største antal fanger på én dag var 352 i 1887 og 392 i 1888.

For at afhjælpe den nævnte mangel på plads og på antallet af enkelteceller m. m. blev der i 1868 d. 4 decbr. nedsat en kommission. Denne afgav i januar 1870 sin betænkning, som gik ud på at stille kvindefængslet på Kristianshavn til afbenyttelse som varetægtsfængsel for Københavns kommune, medens den forment, at kommissionens arbejder, forsåvidt de angik spørgsmålet om tilvejebringelse af et helt nyt arresthus, burde stilles i bero, indtil de krav, som den påtænkte ny procesordning vilde stille, kunde overses. Betænkningen bifaldtes af justitsministeriet, og kvindefængslet på Kristianshavn har fra 1 marts 1870 været benyttet som appendix til Københavns arresthus. Dette fik derved ialt 92 celler og 43 fællesarrester til rådighed. Kommissionen trådte påny i virksomhed i henhold til justitsministeriets skrivelse af 13 april 1878, som forøgede dens opgave, der nu blev tilvejebringelsen af rets-, arrestlokaler m. v. i København, idet proceskommissionens forslag samtidig forelå.

Kommissionen afgav i maj 1882 en indberetning, der

kun vedrørte arrestforholdene, hvis mangler det ansås for påtrængende at afhjælpe. Indberetningen indeholdt et forslag til opførelsen af et nyt fængsel til 300 fanger ved siden af, at det gamle arresthus bibeholdtes. Forslaget ledsagedes af tegninger og overslag til et sådant fængsel af professor Fenger. Omkostningerne, grunden ikke medregnet, ansloges til c. 1 mill. kroner.

I Juni 1883 afgav kommissionen dernæst sin samlede betænkning over den stillede opgave. Forsåvidt denne angik arrestvæsenet, gik indstillingen ud på:

For Københavns kommunes regning bliver at opføre et nyt fængsel til 300 fanger, hvorhos det civile arresthus bliver at omdanne til et cellefængsel for c. 70 varetægtsfanger af begge køn.

Disse bygningers vedligeholdelse skal påhvile Københavns kommune.

Endvidere anbefaledes en større kommunen tilhørende grund paa Nørrebro som passende til opførelsen af det ny fængsel. Indstillingen gik desuden ud på, at der i råd- og domhuset indrettedes de fornødne retslokaler (hvorved et nyt rådhus for København blev nødvendigt), hvortil omkostningerne fordeltes mellem stat og kommune, der for ordningen af det hele sameje fik en godtgørelse af 300000 kr.

Sagen forelagdes derefter borgerrepræsentationen i København, og i decbr. s. å. tiltrådte denne magistratens indstilling i sagen, idet man dog fremhævede kommunens formentlige brøstholdighed ved den økonomiske opgørelse med staten. Magistratens indstilling gik ud på at tiltræde kommissionens forslag, »kun forsåvidt der i kommissionens første indstillingspunkt er optaget momenter om fængslets størrelse og dets eventuelle beliggenhed tør magistraten holde for, at disse punkter efter sagens hele nuværende stilling ikke nu ligge for til afgørelse.« Med andre ord: det principielle i ordningen fastsloges, medens man lod detaillerne stå hen, til den endelige bestemmelse skulde træffes.

I 1886 fremkom der en opfordring fra justitsministeriet til magistraten om at fremme iværksættelsen af fængselsbygningernes tilvejebringelse, hvilket foranledigede magistraten til i august at henvende sig til borgerrepræsentationen med et forslag til sagens ordning. Da dette forslag, særligt hvad hovedfængslets beliggenhed og indretning angår, i det væsentligste endnu fastholdes, skal det her nærmere omtales. Forslaget gik ud på i overensstemmelse med kommissionens forslag at bibeholde den lejede kvindelige strafanstalt på Kristianshavn til de kvindelige arrestanter og tvangsarbejdsfanger, at ombygge det gamle arresthus, at opføre det ny fængsel med 312 celler til mandfanger og tvangsarbejdsfanger, at henlægge dette fængsel til den vestlige del af staden ved Vesterfælled. Forslaget ledsagedes af tegninger og overslag, hvorefter omkostningerne til et nyt fængsel ansloges til henved 1 mill. kr., udførte af professor Fenger. Af den disse ledsagende skrivelse skal følgende oplysninger meddeles:

»Jeg tillader mig herved at fremsende et første udkast til et nyt varetægtsfængsel for København, som et sådant kunde bygges på 44 lod 14 og dele af lod 15 samt 12 B af Vesterfælled.

Jeg har ved dette udkast rettet mig efter følgende mig opgivne forudsætninger, nemlig: 1) at det nu kommunen overladte fængsel på Kristianshavn indtil videre benyttes såvel til varetægtsfængsel som til tvangsarbejdsanstalt for kvinder, hvortil det vil være stort nok, da det foruden fællesceller indeholder 64 enkeltceller, og det højeste samtidige antal af kvindelige arrestanter i 1881 udgjorde 76; 2) at der med varetægtsfængslet for mænd forbindes en tvangsarbejdsanstalt for sådanne på c. 60 pladser i lighed med, hvad der findes i amtets arresthus og i Hamborg; 3) at fængslet i alle tilfælde senere kan udvides på hensigtsmæssig måde efter behovet, så at der ikke i en overskuelig fremtid vil blive tale om andre byggegrunde til ny

fængsler, men at der kan blive udsigt til her en gang at få den allerstørste del af stadens fængselsvæsen samlet.

Man vil ved en sådan ordning selv fra et strængt økonomisk standpunkt kunne forsvare strax at opføre et fængsel til 312 fanger, da $312 \div 60 = 252$ ikke er meget mere end det højeste samtidige antal af mandlige arrestanter i 1881, nemlig 213. Den plads, som haves i det nuværende civile arresthus for c. 73 fanger, + de overskydende 39 celler i det ny fængsel vilde da udgøre den første reserve for det antagelig voxende fangeantal. Jeg har tillige stræbt at benytte mine iagttagelser fra den af mig med magistratens understøttelse foretagne rejse til Berlin og Hamborg og den sum af erfaring, som findes vedlagt i de senere udkomne: »Grundsätze für den Bau und die Einrichtung von Zellengefängnisse. Heidelberg 1885.«

Ifølge disse bør der vistnok tilrådes at foreslå følgende afvigelser fra kommissionsforslaget af 1883: at 1) der kun bygges få fællesceller, selv om lovgivningen tilsteder flere; at 2) længden af cellefløjene for at spare opsyn bestemmes til 20 celler (jfr. Grundsätze pag. 12); at 3) ingen kælder anlægges under cellefløjene, men at disse bygges 4 etager høje (jfr. Grundsätze pag. 13—14); at 4) køkken og vaskeri samt værksteder for tvangsarbejdsfanger henlægges i særlige bygninger (jfr. Grundsätze pag. 11); at 5) de første ikke betjenes af varetægtsfanger, og at 6) alle boliger for gifte funktionærer henlægges udenfor ringmuren (jfr. Grundsätze pag. 10).

Når længden af fløjene bestemmes til 20 celler foruden opsynsmandens kammer og udtømningsrummet, vil der i hver etage blive 40 celler, altså i hver fløj 156, når fragår 4 celler i stuen til indretning af varmekamre. I 2 fløje bliver der altså 312, hvilket er 20 celler mere end af kommissionen foreslået for mands- og kvindefængslet tilsammen. Man behøver altså foreløbig ikke at opføre den 3dje fløj i fortsættelsen af administrationsbygningen, men kun et arbejdsstur for 60 mænd.

Muligheden for at kunne udvide fængslet med endnu en fløj for 156 mandsfanger er derimod tilstede, og fremdeles kan man tilbygge en kvindefløj på 100 à 132 celler. I alt vil der altså på grunden kunne skaffes plads til 600 fanger. Regnes heraf 100 à 150 i tvangsarbejdsanstalten, bliver varetægtsfængslet for 450 à 500 fanger, hvad der selv under de allerugunstigste forhold, og selv om Københavns retskreds udvides ved birkerne, vil strække til for en overskuelig fremtid. Vi ere på den anden side også nåede til maximum af det fangeantal, som det anses for rigtigt at samle i et fængsel (jfr. Grundsätze pag. 5). . . .

Ved et fængsel af den angivne størrelse vilde man i Tyskland (jfr. Grundsätze pag. 26) kræve et eget sygehus, beregnet på c. 7 pct. af fangeantallet, altså foreløbig på c. 50 senge. Naar noget sådant ikke er foreslået her, har grunden været dels den, at syge varetægtsfanger hidtil hos os i alvorligere tilfælde ere indlagte på hospitalerne og ellers plejede i cellerne, dels at et eget sygehus formentlig vil være mindre nødvendigt ved et varetægtsfængsel end ved en strafanstalt, hvor opholdet i reglen varer længere.

Sygeafdelingen er derfor henlagt på administrationsbygningens 2den sal, hvor der kan tilstås den enkelte fange lidt mere frihed og bevægelighed end i selve fængslet, men en egen hospitalsafdeling lader sig selvfølgelig ikke indrette her efter nutidens fordringer.

Efter fængselsdirektør Bruuns udtalelser i kommissionen har man anset det for rigtigt ikke at foreslå indretningen af nogen kirke, f. ex. i administrationsbygningens 2 øverste etager, da en sådan må være mindre nødvendig i et varetægtsfængsel end i en strafanstalt, og præsten i alle tilfælde vil kunne tale til fangerne i et eller to hold fra korridoren. Et mindre rum vil kunne indrettes til altergang i administrationsfløjen; men da man ikke kan give det monumentale proportioner og vel heller ikke vil anvende meget på dets dekoration, synes sådanne gudstjenst-

lige handlinger lige så godt at kunne foregå i cellerne, præstens værelse eller i centralhallen.

Selve fængslet vil efter den foreliggende plan kræve et areal af 34936 □ al., køkken og vaskeri samt værkstedsbygninger e. 8125 □ al., i alt 43061 □ al. eller lidt over 3 tdr. land.

Ved borgerrepræsentationens derefter i septbr. foretagne forhandling af forslaget vedtoges det at nedsætte et udvalg til nærmere overvejelse af flere principielle spørgsmål, således adskillelsen mellem mands- og kvindefanger, mellem varetægts- og straffanger m. m.

Dette udvalg afgav sin betænkning i septbr. det følgende år (1887). I denne fremsættes, at der på grund af arrestanternes stigende tal bør i fængslerne være plads til 300 mandlige og 100 kvindelige arrestanter, 80 mandlige og 40 kvindelige tvangsarbejdere. På dette grundlag foreslås et nyt fængsel opført på den ovenfor anførte af magistraten foreslåede plads med 296 celler, af hvilke foreløbig 80 anvendes til mandlige tvangsarbejdere, resten til mandlige arrestanter, men iøvrigt overensstemmende med professor Fengers ovenanførte plan, at den ældre arrestbygning ombygges således, at den rummer 80 mandsfanger, at der på naboejendommen, som købes og nedrives, opføres en bygning til 50 kvindefanger, at fængslet på Kristianshavn benyttes til kvindelige arrestanter og tvangsarbejdere.

Hvad anvendelsen af fængslerne angår, bemærker udvalget:

»Efter nogle fra politiet modtagne oplysninger må det antages, at af de til enhver tid i arresthusene hensiddende fanger udgør omtrent halvdelen personer, for hvis vedkommende undersøgelsen er sluttet, og som endnu hensidde i arrest, fordi der endnu ikke er gået dom i sagen, fordi dommen er appelleret, eller fordi de afsone straf. Disse personer er det for undersøgelsens skyld ikke nødvendigt

at have anbragt i arrester tæt ved retten og politiet; der vil dernæst kun enkelte gange blive spørgsmål om at transportere dem til retten eller politiet, og endelig turde der ikke være synderlig betænkelighed ved at lade disse personer, der enten ere fundne skyldige ved endelig dom eller dog — når de trods undersøgelsens slutning findes at burde forblive i arrest — ventelig ville blive fundne skyldige, hensidde i samme arrestbygning. Det er derfor først og fremmest disse personer, der tilligemed tvangsarbejderne tænkes anbragte, mandsfangerne i den ny fængselsbygning ved Enghavevej, kvindefangerne i fængslet på Christianshavn. Hvad angår de personer, for hvis vedkommende undersøgelsen endnu ikke er sluttet, er det dem, som det af hensyn til sagens behandling er ønskeligt at have anbragte i umiddelbar nærhed af retten og politiet; det er med hensyn til dem, at det vil have interesse, at transporten i fangevognen begrænses, og det er endelig særlig dem, for hvem det kan være af betydning, at de ikke hensesættes i samme fængsel som de arrestanter, der ere fundne skyldige ved endelig dom. Efter udvalgets plan er det derfor disse personer, der såvidt muligt tænkes anbragte i fængslerne ved Nytorv. Af de oven angivne tal vil det da ses, at der i det påtænkte kvindefængsel ved Nytorv vil være tilstrækkelig plads til kvindelige arrestanter af den nævnte art, og at det påtænkte mandsfængsel vil kunne rumme i alt fald størstedelen af de arrestanter, hvis sag endnu er under undersøgelse; de øvrige ville da ordenligvis være at anbringe i fængslet ved Enghavevej. At fængslet ikke vil blive stort nok til at rumme dem alle, er vel beklageligt, og udvalget har også drøftet muligheden af at udvide de omhandlede fængselsbygninger således, at de vare istand til at rumme alle de arrestanter, for hvis vedkommende undersøgelsen ikke var sluttet. Det har imidlertid vist sig, at, skulde fængselsbygningerne udvides efter denne målestok, vilde det udkræve særdeles betydelige pekuniære ofre, og at et sådant fængsel efter de stedlige

forhold næppe vilde kunne indrettes på en hensigtsmæssig måde, navnlig således, at kommunikation mellem de arresterede personer udelukkedes. Udvalget har herefter ment at burde blive stående ved, at fængslet blev indrettet som foreslået. Under sædvanlige forhold vil et sådant fængsel vistnok vise sig tilstrækkeligt, og under ekstraordinære forhold vil der kunne tyes til den såkaldte nybygning, der formenes at kunne blive stående som et reservefængsel.«

Efter udvalgets forslag vilde der til iværksættelsen af samme medgå ialt 1,319000 kr.

Under forhandlingerne i borgerrepræsentationen fremhævedes det, at stadens fængselsvæsen i øjeblikket var i høj grad mangelfuldt. Alle de benyttede bygninger mangle lys, tørhed og ventilation, der er mangel på enkeltceller og navnlig mangel på plads til det stadigt stigende antal fanger. Man har fyldt fællesarresterne med så mange fanger som muligt, men derved er der opstået hygiejniske og moralske ulemper. Man har derfor tyet til nabobyernes arresthuse. Ved udvalgets forslag opnåede man at anbringe mands- og kvindefanger hver for sig i særlige bygninger, at begrænse fangernes transport i vogn fra arresterne til rettens lokaler. Resultatet af forhandlingerne var, at udvalgets forslag vedtoges.

Justitsministeriet bifaldt i novbr. s. å. det ovenfor anførte forslag således:

- »1. at der på Enghavevej opføres et nyt hovedfængsel for København, indeholdende c. 300 celler, bestemt for mandsfanger og for mandlige tvangsarbejdere, væsenlig efter de grundtræk, som ere angivne i stadsarkitektens plan til dette fængsel, dog med fornøden frihed i henseende til den udsete grounds nærmere bestemmelse;
2. at arresthuset på Kristianshavn indtil videre bevares til brug for kvindelige arrestanter og kvindelige tvangsarbejdere;
3. at der på den plads, som de nuværende arresthusbygninger ved råd- og domhuset indtage, i forbindelse

med den plads, som indvindes ved erhvervelse af nabo-
ejendommen nr. 21 på Nytorv, tilvejebringes bygninger
særskilt for mands- og kvindefanger i et antal af ca.
130 varetægtsfanger, hvoraf ca. 44 kvindefanger,
hvorfor ministeriet, så snart man erholder meddelelse om,
at kommunen på dette grundlag har erhvervet den nævnte
ejendom, vil være villigt til at foranledige de 150000 kr.
anviste.«

Den påfølgende 5 decbr. bemyndigede borgerrepræ-
sentationen i henhold til justitsministeriets ovennævnte skri-
velse magistraten til at købe den til arresthuset stødende
ejendom til udvidelse af hint. I juni 1888 vedtog borger-
repræsentationen først at opføre fængslets kvindeafdeling
på den erhvervede grund efter de forelagte tegninger og
overslag, som påregnede en udgift af kr. 142241, fordi
mangel på plads gjorde denne bygnings opførelse uopsætte-
lig nødvendig, medens ombygningen af den gamle arrest-
bygning af samme grund måtte opsættes, indtil det ny
store fængsel ved Enghavevej var opført.

Denne nybygning, bestemt for kvindelige arrestanter,
er tagen i brug i november d. å. (1889), og dermed er det
første skridt gjort til iværksættelsen af den længe tiltrængte
reform af Københavns arrest- og fængselsbygninger. Alle
de fordringer, som af humane og hygiejniske hensyn kunne
stilles, ere såvidt muligt tilfredsstillende, dog savnes an-
bringelsen af vandklosetter. På samme tid er der selv-
følgelig taget ethvert hensyn til, hvad fængselsvæsenets ud-
vikling har medført af forbedringer i den indre indretning
af et vel ordnet fængsel, ligesom også de nyeste og bedste
indretninger på teknikens område i retning af opvarmning
og ventilation ere bragte til anvendelse.

Bygningen, som altså er opført på den ovenomtalte
erhvervede nabogrund til det gamle arresthus, består af en
mindre façadebygning mod Nytorv og en med denne sam-
menbygget sidefløj. Den hele bygning er opført i fire etager
med en kælderetage og er ved et monumentalt portparti,

der er prydet med stadens våben og danner hovedindgangen til hele arresthuset, forbundet med det gamle arresthus. Ovenover portpartiet er der en forbindelsesgang mellem den ny og den gamle bygning.

Façadebygningen, med særskilt indgang og trappeopgang af sten og jern, afgiver i stuen bolig til overopsynet, i 1 og 2 etage bolig til vagtmesteren og i 3 etage værelser til kvindeligt opsyn. Kælderetagen indeholder brændselsrum, viktualierum og vadskerum. Sidebygningen, med indgangen stødende op til façadebygningen og med vinduerne ud mod fængselsgården, har i sine fire etager 31 celler, nemlig 7 i stueetagen og 8 i hver af de tre andre etager, og til disse i hver etage 1 fællesrum på c. 2100 kbf., beregnet til 3 arrestanter, ligesom der i hver etage lige op til trappeopgangen findes et værelse til opsynet. I enden af hver etage findes dertil et baderum samt et kloset med udtømningsrum. Igennem bygningens fire etager går en panoptisk korridor, der er rigt forsynet med overlys fra loftet, med jerntrapper op til de langs fængselsdørene løbende gallerier, der hvile på udmurede buer og ere forsynede med asfaltgulv, ligesom en elevator til opførelsen af maden fra stueetagen fører op til de øvrige etager. Kælderetagen indeholder foruden 2 straffeceller rum til beklædning og arbejdsredskaber, desuden findes her de til opvarmning og ventilation nødvendige rum.

Parallelt med sidebygningen er der lagt 6 fangegårde, $10\frac{3}{4}$ al. lange og $3\frac{3}{4}$ al. brede, som atter ligge parallelt med hinanden. Rummet mellem gårdrummene og sidebygningen benyttes til passage for opsynet under gårdturen, og fra denne passage er der adgang til gårdene. Disses indbyrdes skillerum ere af træ, 5 al. høje, såvelsom den fælles bagside, der tillige danner et plankeværk, som skiller kvindeafdelingen fra de gamle bygninger. Gårdenes øvre ende ved indgangsdørene er overdækket med et halvtag, jordsmonnet er belagt med asfalt, og hver gård er forsynet

med et afløb for regnvand. Gårdfladen er 4 al. bred og $10\frac{3}{4}$ al. lang.

Cellerne, hvis ydermure mod korridoren er 2 sten tykke, og mod gården i stuen 3 sten, i 1 og 2 etage $2\frac{1}{2}$ og i 3 etage 2 sten, have i skillerummene i de 2 nederste etager $2\frac{1}{2}$ sten, i de 2 øverste $1\frac{1}{2}$ sten; de er hvælvede, have asfaltgulv og er $3\frac{1}{2}$ al. brede og gennemsnitlig c. $5\frac{3}{4}$ al. lange; højden er gennemsnitlig $4\frac{1}{2}$ al., kubikindholdet er fra 710 til 760 kubfod. Dørene, som er 27 t. brede og 3 al. høje, have intet håndtag og ingen klap til madens indbringelse, men kunne ved denne lejlighed lukkes ved en særlig mekanisme uden anvendelse af nøglen. Ligeoverfor døren findes vinduet anbragt $2\frac{7}{8}$ al. fra gulvet. Det er $1\frac{1}{2}$ al. højt og $1\frac{3}{4}$ al. bredt, forsynet med mat glas af hensyn til det ligeoverfor liggende mandsfængsel, og dets øverste halvdel kan åbnes i hele bredden nedad. I cellens ene hjørne ved vinduet findes en vadskekumme med vandhane og afløb. Af inventar findes på den ene væg en mindre reol og en jernseng, anbragt i indmurede ankre, til at klappe op mod væggen og låses, når den ikke benyttes, endvidere et bord med bæk i samme fod i lighed med nutidens skoleborde. I cellens endevæg på begge sider af døren er der anbragt en rist for indstrømning af varm luft og to udsugningsåbninger for den benyttede luft. I udsugningskanalens bund ved gulvet er der plads til en urinpotte. Varmluftåbningerne kunne udefra korridoren i stuen åbnes mere eller mindre for hver enkelt celle ved spjæld, der er anbragte i cellevæggen. Da hver celle har sin varmluftskanal og sin udsugningskanal, kan ingen forbindelse mellem de enkelte celler finde sted gennem disse kanaler.

Opvarmningen og ventilationen foregår ved varm luft. I kælderens yderste ende findes anbragt en dampmaskine, som foruden at tilføre en stor beholder, der er anbragt på loftet, varmt vand til brug i baderummene, udvikler den damp, hvormed luften i cellerne opvarmes. Den friske luft, der udefra gården strømmer ind i et til dampmaskinen

stødende rum, drages af en blæser, der drives af en gasmotor, over en forvarmer, der ophedes fra dampmaskinen. Forinden den af blæseren drives ind i friluftskammeret, mættes den med fugtighed af spilledampen fra dampmaskinen, idet denne slippes ud i blæserummet. Fra friluftskammeret føres luften op i det ovenover liggende varmekammer, hvorfra den opvarmet af damprørene passerer op i cellernes varmluftskanaler. For at kunne regulere varmen føres dampen til varmekamret igennem fire damprør, der hver for sig kunne sættes ud af virksomhed. Den hver celle i timen tilførte luftmængde regnes til mindst 1300 kbfå.

Udsugningskanalerne, hvis øverste åbning ved cellens loft er bestemt til benyttelse om sommeren, medens den nederste ved gulvet skal gøre tjeneste i opvarmningsperioden, udmunde paa loftet, hvorfra luften føres ud igennem skorstenene i taget. Fra korridoren, der opvarmes dels ved udstråling fra gulv og vægge, dels direkte fra varmekamret, foregår udsugningen dels gennem klosetterne dels gennem baderummene, hvis døre i den hensigt ere forsynede med riste ved gulvet, til en ved en dampovn opvarmet appelskorsten, der udmunder i taget. Baderummene opvarmes ligeledes ved dampovne.

Cellerne ligesom hele anstalten oplyses med gas. Ledningerne til cellerne ere afbrudte udenfor dørene og forbindes ved kautschukslanger med ledningerne udenfor for at forhindre telegrafering igennem disse mellem de enkelte celler.

Straffecellerne i kælderen støde op til varmluftskanalen, og derfra tilføres der dem varme igennem en rist ved loftet, ligesom udsugningen foregår ved gulvet. De ere forsynede hver med en lille vinduesåbning, hvori er anbragt et jernjalousi, med en glastrude til at åbne udefra. Inventaret består af en træbrix.

Som det alt er bemærket, er reformen af Københavns arrestvæsen, hvad det ydre apparat angår, nu begyndt at iværksættes på en tilfredsstillende måde. Det vilde derfor

være i høj grad ønskeligt, om også den indre reform, der for en væsentlig del er sagens kerne, ikke blev opsat, og begyndelsen navnlig blev gjort derved, at ledelsen af arrestvæsenet gik over fra en politimands hånd til en fagmands. Det spørgsmål er tidligere omtalt her i Tidsskriftet, men det kan ikke derfor forbigås ved denne lejlighed. Det er et principspørgsmål af en større betydning, end de fleste tænke sig, og der er ikke tvivl om, at det vil få betydning for den forestående reforms hele gennemførelse. Som ordningen nu er, kan ledelsen kun blive en gerning ved siden af det meget andet, der er lagt på den ledendes skuldre, medens ingen vil kunne tvivle om, at den opgave at lede et så stort fængsel fordrer en mands hele tid, når den skal røgtes forsvarligt og give tilfredsstillende resultater. Betænker man sig ikke på at ofre adskilligt mere end 1 mill. kroner på bygningerne i følelsen af den påtrængende nødvendighed, synes det utænkeligt, at den pekuniære side skulde være årsag til ikke at begynde reformen der, hvor det ved en reform af så betydeligt omfang er naturligst, nemlig ved at ansætte en fagmand, som kan lede og udføre den.

Fr. Stuckenberg.

Lidt om fangedisciplinen,
specielt om hyppigheden af forseelser og revsels
i nogle landes strafanstalter.

Det er en blandt publikum almindelig antagelse, som man endog undertiden finder hos dem, der har befatning med fængselsvæsen, at en strafanstalts disciplin kan bedømmes ligefrem efter antallet af de i vedkommende anstalt noterede forseelser og givne revsels, således at jo færre forseelser og revsels des bedre og jo flere forseelser og revsels desto dårligere skulde disciplinen være. En sådan antagelse er imidlertid fuldstændig fejlagtig. Det kan ganske vist hænde, at et ringe antal noterede forseelser og revsels betyder, at fangerne opfører sig godt, men ligså gerne kan det hænde, at det betyder slap og dårlig disciplin. At der ikke har været noteret mere end et vist lille antal forseelser betyder nemlig ingeniunde, at der ikke har været begået flere; tværtimod, der kan netop i sådanne anstalter være begået en masse forseelser. I bagnoer og fæstningsanstalter, såkaldte slaverier, hvor man belagde fangerne med jærn, men hvor man ikke tog det så særdeles nøje med mindre forseelser, og hvor der ikke var tale om nogen rationel fangebehandling, har der gerne været opgivet et forholdsvis ringe antal forseelser, medens der i anstalter, hvor fangebehandlingen er mere tidsmæssig, og

hvor man søger at holde fangerne såvidt muligt under stadig opsigt, bliver angivet et forholdsvis større antal forseelser.

En i passende grad streng disciplin er en nødvendig betingelse for, at straffen skal kunne opfylde sit øjemed, der vel i få ord tør karakteriseres derhen, at den skal lære lovbryderen at bøje sig for de af vedkommende avtoriteter givne bestemmelser og således lære ham at bøje sig for statens avtoritet, samt at den skal opdrage ham til efter løsladelsen at bruge sin frihed på den rette måde inden de af staten optrukne grænser. Der burde derfor ved enhver strafanstalt være et såvidt talrigt og årvågent opsynspersonale, at det kun sjældent hændte, at nogen forseelse hengik upågtet. Det behøves vistnok ikke, at der revses for enhver nok så liden uregelmæssighed, men ganske upåtalte bør heller ikke sådanne få lov til at passere. De revselse, som i tilfælde ilægges, bør naturligvis ikke være hårdere, end man for øjemedet anser nødvendigt. Stræng disciplin vil således ikke netop vise sig i få og strenge revselse, men på grund af den næsten uafbrudte opmærksomhed, hvormed fangerne søges iagttagne, og den jevnlige korrigerende, som anvendes, snarere i mange og for største delen mindre hårde revselse. Den i strafanstalten stedfindende disciplin er det, der for en stor del giver straffen sin karakter. Er disciplinen passelig streng, som den bør være, da skærper den straffen og bidrager i høj grad til, at dennes øjemed opnås. Er disciplinen derimod slap, brydes derved bråden af straffen, hvis nytte således for en stor del vil blive forspildt.

De faktorer, der især have betydning for disciplinen i en strafanstalt, er først og fremmest fangerne selv, blandt hvem disciplinen øves, dernæst forskellige forhold indenfor anstalten, af hvilke skal fremhæves det system, hvorefter anstalten er bygget eller indrettet, gældende reglementer, opsynspersonalets størrelse og dygtighed o. s. v. samt endelig anstaltens bestyrer, der holder disciplinens tøjler i sin hånd.

Hvad den førstnævnte faktor angår, har hver enkelt fanges natur og vaner sin betydning. Derhos vil fanger, der er inddømt på kort tid, gerne forgå sig mere end de, der er inddømt på længere tid, og som således til slut har vænnet sig til anstaltlivet og dets fordringer. Af denne grund opfører recidivister sig ofte meget godt, skønt der rigtignok også er de recidivister, der aldrig lære god opførsel. Anstalter, hvis fanger er første gangs forbrydere med tidligere hæderlig vandel, som f. ex. Dover i England, vil have færre forseelser at opvise end anstalter, hvis fanger ere ægte forbrydernaturer. Ligeledes vil anstalter, hvis fanger er gamle og affældige eller syge, have færre forseelser end anstalter, hvis fanger er kraftige og friske. Hvad kønnet angår, så angives de kvindelige fanger i nogle lande at opføre sig dårligere, i andre lande bedre end de mandlige fanger. Herved må imidlertid bemærkes, at kvindefangerne på grund af deres relative ufarlighed ikke overalt er under det samme skarpe tilsyn som mandsfangerne.

En væsenlig indflydelse på disciplinen har anstaltens lokale forhold, nemlig om anstalten er et cellefængsel eller fællesanstalt, og i sidste fald om fangerne er isolerede både for natten, måltiderne og hviletiderne eller kun for natten eller måske slet ikke, idet de er i uafbrudt fællesskab; thi jo mere fangerne holdes isolerede eller fjærnedede fra hverandre, jo lettere er de at behandle, og jo færre forgåelser er der. Om hvor uheldige de disciplinære forhold stiller sig i tyske fællesanstalter skriver Krohne:*)

Respect vor dem Gesetze und den Organen des Staates soll die Strafe bewirken, aber dadurch, das die Verbrecher in grossen Massen zusammengebracht werden und im freien Verkehr mit einander stehen, lernen sie sich fühlen als eine geschlossene Partei, die im Aufruhr steht gegen das

*) Die gesetzliche Regelung des Strafvollzugs im deutschen Reiche 1875. S 18 og 19.

Gesetz. Statt zu erkennen, dass das Gesetz Recht hat und sie Unrecht, drehen sie es um und bestärken sich gegenseitig in diesem Gedanken. Sie fühlen sich als die Rechtlosen, denen man mit Gewalt Unrecht gethan hat, und dadurch glauben sie nicht nur das Recht, sondern auch die Pflicht zu haben, sich gegen das Gesetz aufzulehnen. Die Gefangenen in einer Anstalt mit gemeinsamer Haft leben in einer ununterbrochenen Auflehnung gegen die Hausordnung, von deren Durchbrechen sie nur die Furcht vor harter Strafe zurückhält. Wer die Hausordnung am kühnsten zu übertreten und der Strafe dafür am listigsten sich zu entziehen weiss, ist unter ihnen der grösste Held. Gegen die, welche das Gesetz und die Ordnung des Staates in der Strafanstalt repräsentiren — die Beamten — leben die Gefangenen in offener und geheimer Rebellion. Ein Blick in die Statistik der Disciplinarstrafen lässt das sofort klar hervortreten; während in Moabit z. B. mit den Filialen nur 11,43 pCt. sämtlicher Disciplinarstrafen wegen Unbotmässigkeit und Widersetzlichkeit erkannt sind, steigern sie sich in den Anstalten mit gemeinsamer Haft bis zu 50, ja 75 pCt. Die Meuterei ist ein für Anstalten mit Einzelhaft unbekannter Begriff, während sie in den Strafanstalten mit gemeinsamer Haft nicht zu den ungewöhnlichen Dingen gehört. Die Beamten sind für den Gefangenen in gemeinsamer Haft der Gegenstand unausgesetzter Verläumdungen und Klatschereien; er sieht in ihnen nur Schufte, die den Staat bestehlen und betrügen und die von Rechtswegen eben so gut ins Zuchthaus gehörten, wie die Gefangenen. Dieser gesetzlose Sinn, dieses grundsätzliche sich Auflehnen gegen Recht und Ordnung, dieser Geist der Rebellion gegen alles was Gesetz heisst, die wir in der gemeinsamer Haft grossziehen, ist der Krebschaden unseres Strafvollzugs. Soll nun noch an jenes oft wiederholte Wort erinnert werden, dass die Strafanstalten mit gemeinsamer Haft die Hochschulen des Verbrechens sind; dass das Volk recht

hat, wenu es sagt: »Die Gefangenen kehren schlechter zurück, als sie in die Anstalt hineingegangen sind?«

Starke*) udtaler sig i samme retning. Bl. a. ytrer han, at det i fællesanstalter er nødvendigt at straffe enhver forseelse og ikke sjelden også at anvende strænge revselsler for på denne måde at virke afskrækkende på de øvrige fanger. I cellefængsler derimod mangler dette motiv ganske, så når det her nogensinde bliver nødvendigt at revse, vil de mildere revselsler, ofte endog kun advarsler, være tilstrækkelig.

Endvidere skal nævnes de fordringer, der stilles til fangerne dels gennem de gældende reglementer og dels gennem de af anstaltens bestyrer givne supplerende ordres. Det gør således naturligvis forskel i forseelsernes antal, enten f. ex. fangerne har lov til at tale med hverandre, eller enhver meddelelse fangerne imellem absolut og til enhver tid er forbudt, så at fangerne sig imellem er at betragte som fuldstændige trappister, enten der forlanges, at fangerne skal hilse på alle funktionærer, de passerer, eller intet sådant forlangende stilles, o. s. v.

Antallet af de forseelser, der noteres, og de revselsler, der gives, vil også for en del bero på, hvad opsynspersonale anstalten har, på hvilken måde betjentene optræder ligeoverfor fangerne, hvor opmærksomme og nøjesende de er, hvilke forseelser de melder, og hvilke de ser gennem fingre med o. s. v.

Anstaltens bestyrer spiller i disciplinære forhold en fremragende rolle, idet det beror på ham, i hvilke details i de forskellige retninger han vil have anstaltens orden bestemt, hvor hyppigt og hvor strængt han vil, der skal gås frem med visitationer af sove- og arbejdslokaler samt af fangernes personer, og endelig, hvilken vægt han vil have lagt på de forskellige forseelser og uregelmæssigheder. Ved skifte af bestyrer ser man derfor undertiden en be-

*) Das belgische Gefängniswesen 1877. S. 148.

tydelig forøgelse eller formindskelse i antallet af forseelser og revselsler, alt eftersom den ny bestyrers grundsætninger virker til at skærpe eller slappe disciplinen.

Det vil således, når man ønsker at sammenligne de disciplinære forhold ved forskellige anstalter, ikke gå an at bedømme fangernes opførsel efter antallet af noterede forseelser og givne revselsler, da fangernes opførsel herpå ofte har mindre indflydelse end de øvrige medvirkende faktorer. Selv hvorvidt i en og samme anstalt fangerne har opført sig bedre eller slettere gennem en række af år vil ikke kunne bedømmes efter antallet af forseelser og revselsler, uden forsåvidt, at anstalten har virket under fuldstændig uforandrede forhold. Hvor antallet af forseelser og revselsler er meget lavt, specielt i en fællesanstalt, ligger det dog nær at have mistanke om, at disciplinen ikke er streng nok.

Det turde være af interesse at gøre sammenligninger med hensyn til antallet af forseelser og revselsler i strafanstalterne mellem på den ene side Preussen og England, i hvilke lande disciplinen er meget streng og stram, og på den anden side de nordiske lande. Formentlig vil det herunder være rettest og give den bedste grundvold for sammenligningen, at antallet af forseelser og revselsler angives i forhold til det gennemsnitlige fangebelæg istedenfor til det samlede fangebelæg. Dette sidste er nemlig selv ved en og samme anstalt mere vekslede end det gennemsnitlige fangebelæg og er derfor mindre brugbart som fundament for sammenligningen specielt mellem lande med betydelig forskel i straffetidens længde. I England er således som bekendt korteste idømte tid for strafarbejde (penal servitude) 5 år, i Norge derimod 6 måneder.

Foruden de forseelser, der er sonet ved disciplinære revselsler i de forskellige lande, har der også en sjelden gang været begået så grove brud på disciplinen, at de er afgivet til behandling af domstolene. Til disse enkelte grovere

forseelser vil der i nedenstående fremstilling ikke blive taget hensyn.

Preussen viser for året 1887-88 i de for mænd anvendte strafanstalter (Zuchthäuser), der hører under indenrigsministeriet, følgende tal:*)

Antal af forseelser og revselsler	25469
Det gennemsnitlige daglige fangebelæg..	16070
Forseelser og revselsler i procent af det gennemsnitlige daglige fangebelæg...	158

Antallet af forseelser og revselsler svarer nøjagtig til hinanden.

Advarsler gives ikke i de preussiske strafanstalter.

I cellefængslerne er i almindelighed begået færre forseelser og givet færre straffe end i fællesanstalterne, således f. ex. af det gennemsnitlige fangeantal:

i Münster	140 pct.
i Wehlheiden	110 -
i Moabit	100 -

Lavest er dog procenten i Ratibor, der er halvt cellefængsel, halvt fællesanstalt, nemlig kun 20 pct.

Af fællesanstalterne havde f. ex.

Werden	280 pct.
Halle	320 -
og Lichtenburg lige op til	380 -

I strafanstalterne for kvinder er antallet af forseelser og revselsler i regelen endnu større end blandt de mandlige fanger. I strafanstalten Delitzsch gik det således i 1885-86 op til 460 pct.

*) Die Statistik der zum Ressort des Königlich Preussischen Ministerium des Innern gehörenden Straf- und Gefangenen-Anstalten 1878-88.

I Englands strafanstalter (convict prisons) for mænd var i året 1887-88 antallet af forseelser og revselsers*):

Antal af forseelser.....	11579
Antal af revselsers	15308
Det gennemsnitlige daglige fangebelæg	6203
Forseelsers i procent af det gennemsnitlige daglige fangebelæg.....	187
Revselsers i procent	247

At revselsernes antal er så meget større end antallet af forseelsers kommer deraf, at der hyppig for en og samme forseelse samtidig gives flere revselsers.

Undertiden er også en forseelse bleven affærdiget kun med en advarsel, men hvor ofte dette har været tilfælde, derom har jeg ingen oplysning.

I forhold til det gennemsnitlige fangetal er forseelsernes antal størst i anstalten Borstal, nemlig 268 pct.

i anstalten i Dover var den 91 -
og mindst i Woking 15 -

I sidstnævnte anstalt er kun gamle eller invalide fanger.

I strafanstalterne for kvinder udgør revselsernes antal kun 48 pct.

I Finlands strafanstalter for mænd, Helsingfors og Åbo, var i 1886**):

Antal af forseelsers.....	489
Antal af advarsels	113
Antal af andre revselsers	376
Det gennemsnitlige daglige fangebelæg	820
Andre revselsers i procent af det gennemsnitlige daglige fangebelæg.....	46

*) Judicil statistics 1887, page XLV og 71 samt Report of the Directors of convict prisons for the year 1887-88, page XXX.

**) Fångvårdsstyrelsens berättelse för år 1886, side 31.

I Sveriges strafanstalter for mænd var i 1886 antallet af forseelser og revselsers som følger*):

	Antal af forseelser og revselsers	Det gennemsnitlige dagl. fangebelæg	Forselsers og revselsers i pct. af det gennemsnitlige dagl. fangebelæg
Långholmen.....	76	430	17,7
Malmö.....	29	195	14,9
Karlskrona.....	20	199	10,1
Nya Varfvel.....	28	220	12,7
Landskrona.....	4	206	1,9
Tilsammen.....	157	1250	12,5

I Landskrona er fangerne gamle og ikke arbejdsføre. I straffängelserne för quinnor udgør forseelserne tilsammen 10,3 pct.

For Danmarks strafanstalter anføres efter de fortrinlige danske beregninger fra Kontoret for Fængselsvæsenet om strafanstaltens tilstand, omstående oversigt over antallet af forseelser og revselsers, angivne i procent af det gennemsnitlige fangebelæg for de 25 år 1858—1882-83.

Antallet af forseelser og revselsers er nøjagtig det samme.

Gennemsnitsprocenten for de forskellige anstalter viser de fleste forseelser og revselsers i Vridsløselille med 23,7 pct., skønt dette er cellefængsel, og de færreste i Horsens med 10,1 pct.; mellem disse tal ligger procenterne for de øvrige danske strafanstalter. Særlig påfaldende er det, at Horsens, skønt væsenligt fællesanstalt, har en så lav gennemsnitsprocent. Forklaringen heraf må formentlig søges i de nedenfor anførte meddelelsers, som ere tagne af det officielle sammendrag af statistiske oplysninger om de danske strafanstalter i de 25 år fra 1861—1885, og de dertil knyttede bemærkninger.

*) Fångvårdsstyrelsen underdåniga berättelse för år 1886, side 20.

År	Christianshavn		Vridsløse lille	Horsens	Viborg		Odense		Specialsum		Total- Sum
	M.	K.	M.	M.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	
1858.....	20,7	15,2	>	9,6	26,1	16,4	21,6	13,0	17,6	15,3	17,1
1859— ³¹ / ₃ 60.....	30,3	20,8	9,6	7,4	12,8	12,2	14,4	3,1	18,2	17,7	18,0
1860—61.....	16,4	16,1	8,5	3,7	4,3	16,6	13,6	15,4	11,3	16,4	12,2
1861—62.....	21,9	27,0	8,8	6,7	10,9	21,8	5,8	21,7	12,4	25,4	15,0
1862—63.....	8,4	8,1	9,8	7,7	9,9	13,1	14,6	8,3	8,9	9,4	9,0
1863—64.....	10,3	22,9	26,5	4,9	16,9	6,7	2,3	9,1	12,9	18,3	14,1
1864—65.....	9,9	25,9	18,4	6,7	9,1	21,4	0,0	25,0	10,3	24,7	13,6
1865—66.....	12,7	18,6	29,7	5,5	26,2	28,0	»	»	16,3	20,5	17,2
1866—67.....	8,7	14,8	37,0	6,2	16,6	12,5	»	»	15,9	14,6	15,6
1867—68.....	8,1	12,4	20,8	6,2	17,2	36,7	»	»	12,3	14,8	12,8
1868—69.....	15,8	14,2	18,2	4,2	28,8	43,7	»	»	14,0	16,8	14,6
1869—70.....	12,7	12,1	23,1	3,2	17,2	17,3	»	»	14,1	12,7	13,8
1870—71.....	21,7	8,9	33,9	4,5	15,4	28,8	»	»	18,6	10,0	17,6
1871—72.....	»	13,2	35,3	2,8	17,7	»	»	»	19,3	13,1	17,9
1872—73.....	»	9,0	27,3	5,5	21,0	»	»	»	18,9	9,0	16,9
1873—74.....	»	28,8	21,4	3,8	13,6	»	»	»	13,7	28,8	17,0
1874—75.....	»	24,9	16,5	7,2	8,1	»	»	»	11,1	24,9	14,5
1875—76.....	»	24,7	15,0	13,6	»	»	»	»	14,2	24,7	16,7
1876—77.....	»	24,1	16,4	12,0	»	»	»	»	13,7	24,1	16,0
1877—78.....	»	13,1	14,6	26,7	»	»	»	»	21,6	13,1	19,8
1878—79.....	»	21,5	24,1	18,7	»	»	»	»	21,1	21,5	21,2
1879—80.....	»	20,2	33,5	18,0	»	»	»	»	24,9	20,2	24,0
1880—81.....	»	25,5	41,4	24,6	»	»	»	»	32,4	25,5	30,9
1881—82.....	»	28,7	29,5	18,1	»	»	»	»	23,5	28,7	24,6
1882—83.....	»	29,4	26,4	15,7	»	»	»	»	20,9	29,4	22,7
Gennemsnitlig.....	16,9	18,8	23,7	10,1	16,4	18,7	12,0	13,3	16,1	18,7	16,7

Endvidere vil det ses, at for alle anstalter, der har haft også kvindelige fanger, er procenten for disse større end for de mandlige fanger, hvad man vel næppe kan undgå at forklare derhen, at kvinderne har opført sig slettere end mændene.

For årene 1883—1885 er antallet af forseelser og revselsler i forhold til fangernes gennemsnitsantal efter ovennævnte sammendrag, side 25 og 66, følgende

	Mænd	Kvinder
I 1883	34,8 pct.	45,1 pct.
- 1884	52,9 -	35,7 -
- 1885	37,9 -	26,1 -

Der gøres i sammendraget opmærksom på, at når man deler de 25 år 1861—1885 i grupper på 5 år, så vil den samlede procent af forseelser og revselsler i hver følgende gruppe vise sig at være stigende, nemlig:

I 1861—65.....	13,7 pct.
- 1866—70.....	14,8 -
- 1871—75.....	16,7 -
- 1876—80.....	22,5 -
- 1881—85.....	33,7 -

Herom hedder det i sammendraget bl. a.:

»En jævn tiltagen af de disciplinære forseelser som den, der har fundet sted i de 3 første femår med 1 à 2 i hvert femår, i 15 år fra næsten 14 forseelser på 100 fanger til henved 17 på 100, er ikke egnet til at vække særlig opmærksomhed. En sådan tiltagen er ikke stærkere, end hvad der kan anses for naturlig, når der henses til tidens retning, der selv kan spores indenfor fængslets mure. Men man studser ved at se, at stigningen for femåret 1876—80 har været næsten 6 pct., og man forbavses ved det overordentlig store spring, der yderligere har fundet sted i femåret 1881—85, hvori den foregående høje procent (22,50) er voxet med ikke mindre end 11,16 pct. til 33,66

pet. Antallet af disciplinære forseelser svarer således i sidstnævnte femår til $\frac{1}{3}$ af fangeantallet, medens det i periodens første femår næppe var $\frac{1}{7}$ af dette.

Enhver kan sige sig selv, at en så overordentlig tiltagen på dette område må have sin grund i ganske særegne omstændigheder, og det er naturligvis også tilfældet her. I en længere årrække har der i Horsens strafanstalt været begået en stor del uordener og misligheder, som først kom for lyset i 1883 og da bleve gjorte til genstand for nærmere undersøgelse. — — — — —

Forsåvidt det må være tilladt for en fremmed at udtale nogen mening om disse forhold, skal jeg bede om lov til at bemærke, at det vel ikke er urimeligt, at de i Horsens i 1883 forefundne uordener og misligheder, der jo skulde være begået i en længere årrække, er bleven opelsket og udviklet under en seen gennem fingre med forseelser, hvorom den lave revselsesprocent lige op til år 1877-78 synes at bære vidnesbyrd. Ses der nemlig gennem fingre med fangernes forseelser, så ses der også lettelig gennem fingre med betjeningens forseelser; og omvendt: er ikke funktionærerne strænge og nøjeseende med sig selv, vil de heller ikke være i stand til at øve nogen stræng kontrol med fangerne. Revselsesprocentens stigning forekommer derfor mig snarere at være en glædelig foreteelse, idet jeg tror, den må kunne anses som tegn på en skarpere og mere nøjeseende kontrol og en mere tidsmæssig fangebehandling.

For Norges strafanstalter viser hosstående tabel antallet af revselsler angivet i procent af det gennemsnitlige fangebelæg for tidsrummet 1875—1887-88*)

Efter gennemsnitsprocenten for forseelser og revselsler kan de norske strafanstalter deles i 2 grupper, den ene

*) Udarbejdet efter beretningerne om rigets strafarbejdsanstalter. Desværre har jeg ikke uden for Bodsfængslets vedkommende været i besiddelse af materialier til bedømmelse af anstaltens disciplinære forhold for 1875.

	Bodsfængslet	Akershus Fæstnings Strafanstalt	Christiania Tugthus (kvindeanst.)		Thronhjems Tugthus (Strafanstalt)		Thronhjems Fæstnings Strafanstalt	Bergenshus Fæstnings Strafanstalt	Bergens Tugthus (strafanstalt)		Christian- sands Tugthus		Tilsammen
	M.		M.	M.	K.	M.			K.	M.	K.	M.	
1875	24,4	9,4	37,9		3,7		10,6	9,6	22,3		36,8 ^{a)}		20,9
1876	25,6	9,4	23,1		11,9		18,9	10,9	35,2				18,6
1877	22,2	10,4	53,7		8,3		9,5	5,7	51,7				25,8
1878	28,5	11,0	34,7		36,4		3,0	0,0 ^{b)}	21,6				24,2
1879	41,4	13,2	37,4		22,8		0,0 ^{c)}		26,6				26,9
1ste halvdel af 1880	(16,4)	(7,6)	(21,7)	(10,7)	(20,2)	(8,3)			(11,9)				26,7
beregnet for et helt år	32,8	15,2	43,4	21,4	40,4	16,6			23,8				26,5
1880 - 81	40,4	10,7	45,3	70,4	37,7	45,8			26,2				36,4
1881 - 82	43,0	15,1	31,8		18,6	0,0 ^{d)}			35,6				26,1
1882 - 83	29,3	12,6	21,5		20,2				34,5				22,4
1883 - 84	30,1	14,8	28,1		21,3				39,8				24,5
1884 - 85	16,5	8,8	37,0		12,6								23,2
1885 - 86	35,5	5,2	19,8		23,2								20,7
1886 - 87	27,4	8,5	20,1		36,4								22,7
1887 - 88	23,4	13,4	14,7		72,9								29,7
Gennemsnitlig	30,9	11,4	33,4		25,5		9,0	7,6	30,2		36,8		43,2

a) Anstalten var i virksomhed også i en del af 1876. Det oplyses i beretningen for det år, at der var givet 6 revsels, men ikke hvor stort det gennemsnitlige fangetal for hele året har været. b) Det gennemsnitlige fangetal var 25,6. c) Det gennemsnitlige fangetal var 33,1. d) Det gennemsnitlige antal af kvindefanger var 11,2.

indbefattende Bodsfængslet og tugthusene med en større, og den anden gruppe fæstningsanstalterne med en betydelig ringere procent.

Tager man den samlede procent for grupper af 2 år, viser det sig, at procenten er stegen successive fra 1875, indtil den kulminerer med 36,4 i 1880-81, fra hvilken tid den atter falder. For det sidste år 1887-88 er den igen stegen.

Procenten er i de forskellige år temmelig vexlende, specielt i Throndhjems Strafanstalt. Hvorvidt dette alene har sin grund i fangernes forhold eller om måske også andre faktorer hertil har været medvirkende, er et spørgsmål. Så længe en og samme direktør forestår anstalten, og denne, som det må antages, vedblivende bestyrer sin anstalt efter de samme principer, vil den vexlende procent vistnok væsentlig have sin grund i fangernes forhold. Men når en tydelig udtalt forøgelse eller formindskelse i antallet af forseelser og revselsers indtræder umiddelbart efter skifte af direktør, da er det sandsynligt, at den mere er at tilskrive direktøren end fangerne; thi med direktør skifter måske også en del af den ånd, hvori anstalten ledes og alt efter de grundsætninger, den ny direktør har, og den måde, han søger at praktisere dem på, stiger eller falder antallet af forseelser og revselsers.

I Throndhjem er i tidsrummet 1875—1888 foregået skifte af direktør 2 gange, og er de første år, de ny direktører har virket, 1878 og 1887-88. For begge disse år er procenten steget betydelig, nemlig fra 8 pct. i 1877 til 36 pct. eller mere end det firdobbelte i 1878, og fra 36 pct. i 1886-87 til 73 pct. eller omkring det dobbelte i 1887-88. Procentens stigning er efter begge disse skifter så stor, at det er sandsynligt, at den væsentlig må tilskrives direktørerne.

I Akershus strafanstalt var der skifte af direktør i begyndelsen af 1880-81 og midt i året 1886-87. Efter disse skifter er procenten steget noget men dog så ubetydeligt, at det ikke med nogen grad af sandsynlighed kan

skønnes, enten stigningen skyldes væsenlig direktørerne eller væsenlig fangerne.

I de foran nævnte lande er for mandfangernes vedkommende antallet af forseelser og revselsler i procent af det gennemsnitlige daglige fangetal som følger:

	år	forseelser	revselsler
Preussen	1887-88	158	158
England	1887-88	187	247
Finland	1886	60	46
Sverige.....	1886	13	13
Danmark	1885	38	38
Norge.....	1887-88	35	35

De her nævnte år er de sidste, for hvilke jeg er i besiddelse af oplysninger.

Som det ses, er der en påfaldende forskel i antallet af forseelser og revselsler mellem Preussen og England på den ene side og de nordiske lande på den anden. Imidlertid kan man ingeniunde bedømme fangedisciplinen i de nævnte lande efter den for hvert land anførte procent. De forskellige tal kunne tyde på en i de forskellige lande forskellig måde at praktisere fangedisciplinen på. Sikkert er det dog, at såvel i Preussen som i England er disciplinen fortrinlig. Om man i de nordiske lande skulde finde det rigtigt at nærme sig noget mere den preussiske og engelske praxis ved at være mere nøjesende med fangernes forseelser og øge antallet af revselsler, vilde herved ganske vist tjenesten i nogen grad besværliggøres, specielt i fællesanstalterne, men vilde også straffens øjemed på denne måde formentlig end bedre kunne opnås.

A. Daac.

Direktor for Thronhjems Strafanstalt.

Den historiske udvikling af fængselsreformen i Rusland.

Til kongressen i Rom meddelte A. Salomon, sekretær ved det russiske fængselsråd, en historisk oversigt over fængselsreformen i Rusland fra Katarine II til nutiden. Det følgende er et uddrag af denne oversigt. —

Fra midten af det 17 århundrede var fængslernes tilstand og fangernes skæbne genstand for regeringens opmærksomhed og overvejelser, men ikke desto mindre var tilstanden i de russiske fængsler indtil midten af det 18 århundrede højst beklagelig. En officiel rapport fra den tid meddeler således, at en fange er død af hunger, og at samme skæbne venter en trediedel af fangerne i samme fængsel.

Årsagerne til denne tilstand må søges dels i den lokale administrations ufuldkommenhed og i manglen af særlige organer for fængselsvæsenet, dels i manglen af reglementer for fængselsvæsenet og dets indre ordening og dels i straffelovens almindelige karakter på den tid. De hyppigst anvendte straffe vare for grove forbrydelser døden eller deportation til Siberien; for forseelser (délits) flere slags legemsstraffe, bøder og fængsel. For politiske og religiøse forbrydelser og for barnemord blev fængselsstraffen afsonet i klostrene. Dertil kom, at straffelovene ikke vare samlede, hvorfor man i domme fra den tid finder Czar Alexis og Peter I's straffelove anførte ved siden af den kanoniske ret og bibelens text.

I 1767 nedsatte Katarine II en kommission på 565 medlemmer af alle samfundsklasser og guvernementernes administrationer. Den skulde gøre forslag til en ny lovbog for kejserdømmet, idet den til grundlag benyttede de al-

mindelige retsprinciper, de lokale forhold og de gamle russiske love. De almindelige principer sammenfattedes i en instruktion (nakaz), som kejserinden selv redigerede, og hvori man fandt maximer af Montesquieu, Beccaria og flere.

Af denne instruktion skal her anføres: der er fire slags forbrydelser, nemlig mod religionen, mod sæderne, fred og ro og mod borgernes sikkerhed. Ovenstemmende hermed foreslås fire kategorier af straffe. Iblant disse fremhæves som et nyt princip frihedsberøvelsen, der begrundes med, at straffens formål er at forhindre forbryderen fra at skade samfundet og at afholde medborgerne fra at begå lignende forbrydelser. Der skelnes mellem varetægtsfængslet og straffængslet. Man må ikke anbringe på samme sted en anklaget, som kun har forholdene imod sig, en overbevist forbryder og en skyldig, som er dømt til fængsel som straf. Der skal være et særskilt opholdssted for hver af de tre. Alle straffe, som vanhælde og skæmme legemet, skulle afskaffes.

Kommissionens udvalg arbejdede til 1774, da den opløstes. Året efter udkom en lov om provinsernes styrelse, der var et indirekte resultat af kommissionens arbejder. Denne lov af novbr. 1775 påbød, at den lokale administration skulde organisere fængsler, som skulde stå under provinsens guvernør og under prokurørens tilsyn. Savestnoi Soude, en domstol, som oprettedes ved samme lov, fik ret til at løslade enhver anholdt, som ikke efter tre dages ophold i fængslet havde været i forhør. Endvidere påbød loven i hver provins oprettelsen af et arbejds- og en korrektionsanstalt. Den første af disse anstalter var bestemt for svage personer og for sådanne, som intet erhverv havde. Den sidste derimod var for børn af begge køn, der vare ulydige mod forældrene, førte et dårligt liv og ikke vare gode; for personer, som førte et uordenligt liv, ødede deres gods, gjorde stor gæld, forsyndede sig mod ærens love; for personer, der forbrød sig mod de gode sæder; for udskejende livegne, som ingen vilde have i

tjeneste; for dovne livegne og drukkenbolte; for personer, som ikke vilde arbejde og vare til byrde for samfundet; for kvinder, som viste en udsvævende, heftig og skamløs opførsel. Indsættelsen i disse anstalter kunde ske på tid eller for bestandig efter kendelse af en domstol efter provincguvernørens ordre, efter forlangende af personens forældre eller herre. De indsatte skulde adskilles efter kønnet og underkastes en stræng disciplin. De disciplinære revselsler vare tre slag pisk for hver forseelse, vand og brød i tre dage og hensættelse i mørk celle i en uge. Skønt anstalten kun var bestemt for forseelser, som ikke betragtedes i loven som forbrydelser, synes indsættelsen dog i visse tilfælde at have været betragtet som en straf, hvorfor disse anstalter må betegnes som forbilledet for de russiske strafanstalter.

I 1783 oprettedes arbejdsanstalter for personer, der vare overbeviste om tyveri, røveri og bedrageri, når genstanden ikke oversteg 20 rublers værdi.

De ovennævnte institutioner vare reformer af stor betydning, idet korrektionelt fængsel sattes istedenfor legemlig straf og fangearbejdet organiseredes.

Formentlig påvirket af Howard, med hvem kejserinden stod i brevvexling, udkom fra hendes hånd i 1787 et reglement for fængslerne, der dog mere fremtrådte som et udtryk for hendes tanker om fængselsreformen. Efter dette reglement skulde der være to slags fængsler, civile og kriminelle. I provinsernes hovedstæder skulde der opføres et fængsel af hvert slags. Det kriminelle fængsel skulde have tre afdelinger, en for anholdte, en for domfældte på tid og en for dømte til livstid eller døden. Disse afdelinger skulde atter have adskilte afdelinger efter fangernes kategorier, og i dem alle skulde kønnene være adskilte. Fængselssystemet skulde være forskelligt efter fangekategorien, der underkastedes det. De anholdte skulde således anbringes i celle. Reglementet indeholdt endvidere regler for administrationens personale, derimod bestemte det intet

om den centrale administration. Dette reglement trådte aldrig i kraft. Ved særlige bestemmelser sørgedes der imidlertid for fangernes underhold og de syges behandling, ligesom også for religiøs bistand.

Som det af det foranstående vil ses, lagde Katarine grunden til en rationel fængselsreform på alle områder. Alexander I optog og fortsatte hendes værk. Den centrale administration lagdes 1819 under departementet for det executive politi i indenrigsministeriet. Den overordnede lokale administration blev hos provinsstyrelsen, medens selve fængslernes styrelse sattes under tilsyn af politifunktionærer; opsynspersonalet valgtes blandt militære invalider. Sådau så den ydre side ud, men indenfor fandtes de ulykkeligste tilstande. Dog gjorde de efter Katarines love oprettede korrektionelle anstalter nogen, omend ringe undtagelse derfra. Deres antal var dertil kun lille, i 1816 således 28 arbejdshuse og 26 korrektionelle anstalter. Mangelen af en straffelov gjorde desuden lovens gang langsom, år igennem måtte fangerne vente på afgørelsen af deres sager. Da kom Walter Venning, medlem af selskabet til forbedring af fængsler og unge forbrydere i London, 1817 til St. Petersburg. Han fik tilladelse til at besøge fængslerne og hospitalerne der og i Moskow og Tver. Han blev derefter af kejseren opfordret til i forening med prins Galitsyne at udarbejde et forslag til statuter for et russisk fængselselskab. Efter at disse vare ændrede, bifaldtes de af kejseren 19 juli 1819, og selskabet fik derefter kura-telet for de gamle fængselsanstalter.*) Selskabets formål er at frembringe en moralsk reform hos fangerne og at forbedre deres tilstand i fængslet. Kejserinden er selskabets patron. Det er et privat selskab, som skal føre tilsyn med fængslerne og ved råd og penge forbedre fangernes tilstand og bidrage til fængselsreformen. Denne private karakter bevarede imidlertid ikke, idet regeringen lidt efter lidt

*) Se Tidssk. Årg. 1889, side 181.

forhandlede med det om fængslernes administrative forhold. Derved realiseredes i virkeligheden for en del Vennings oprindelige tanke at gøre selskabet til chef for de ny fængsler. I 1821 var en normalplan for fængslerne vedtaget, og efter denne begyndte man at opføre fængsler i Kharkow og Nijni Novgorod.

I 1822 udkom bestemmelser for organisationen af deportationen til Siberien. Dennes oprindelse ligger i midten af det 17 århundrede. Man vilde derved både straffe og kolonisere. Forøvrigt brød man sig ikke om de banlystes eller deres familiers skæbne, når de først vare i Siberien. Først senere begyndte en ordenlig organisation af deportationen, og man anvendte de deporteredes arbejdskraft til vejanlæg. Ved det strænge arbejde gik tusinder til grunde. Man anvendte dem i 1799 til bebyggelse af omegnen af Baikalsøen, i 1806 til opdyrkning af andre frugtbare og øde strækninger under særlige inspektører for tilsynet. Disses myndighed medførte de største misbrug. Da Speransky 1819 blev udnævnt til generalguvernør i Siberien, blev resultatet af hans undersøgelser, at 680 personer sattes under anklage, deriblandt flere provinsguvernører, og at der var besveget for 2,850000 rubler. Speranskys tanke var at anbringe enhver kolonist ved arbejder, som passede til hans evner og færdigheder, men fremfor alt at have en regelmæssig oversigt over de deporterede. Dertil sigtede det foran nævnte reglement for deportationen af 1822. De deporterede inddeltes herefter i 5 klasser; fabrikarbejdere, håndværkere, tyender, kolonister (bønder) og svagelige. Til reglementet for deportationen føjedes et for overførelsen af de deporterede. Dette sidste tilligemed den del af det af 1822, der regulerede oversigten over de deporterede, blev resultatet af Speranskys bestræbelser. Deres betydning vurderes ikke ringe af Russerne, og en lille historie illustrerer den. Speransky traf på en rejse en deporteret, der var underløjtnant. Ved at anstille en undersøgelse af hans forhold viste det sig, at han var i

aktiv tjeneste og lå syg i Perm, da han pludselig uden grund blev greben og ført til Tomsk. I andre henseender blev derimod reglementet af 1822 kun et dødt bogstav. Således organisationen af de deporteredes arbejde. Dels manglede de lokale autoriteter energi, dels penge. Og antallet af deporterede steg desuden strax efter emanationen af reglementet af 1822 overordenligt stærkt. Indtil da var tallet mellem 3 og 4000 om året, men i 1824 udgjorde det 12000. Derved blev det ikke blot umuligt at finde beskæftigelse men også at internere dem i de gamle kolonier. Der var nemlig i 1823 udkommen en lov om deportation af vagabonder, som hidtil anvendtes til fortifikatoriske arbejder, og derfra stammede for største delen den betydelige stigning.

I begyndelsen af disse meddelelser er det alt bemærket, at Rusland manglede en samlet straffelovbog. I det foran beskrevne tidsrum havde udviklingen hidført nogen ordening af fængselsadministrationen, regeringen tog sig af fangernes og de deporteredes tilstand, man forsøgte at udnytte fangearbejdet, hvilket førte til korrektionelle anstalter med obligatorisk arbejde, med andre ord, der indførtes et korrektionelt princip i straffen, og man forberedte indførelsen af et penitentært system med rationel inddeling af fangerne, religiøs opdragelse og arbejdet som reformatorisk moment. Medens således den penitentiære reforms forskellige problemer i princippet vare tilstede, manglede endnu straffelovbogen. Denne sidste opgave blev kejser Nikolaus 1's. Han oprettede i den hensigt den anden afdeling i kejserens personlige kancelli, kodificeringen kom således til at stå under kejserens egen ledelse. Arbejdet begyndte med en oversigt over alle i kraft stående love, reglementer og statuter, som indeholdende over 42000 artikler udkom i 15 bind 1832 under navnet kejserdømmet Ruslands lovsamling, der trådte i kraft 1 januar 1835. Efter denne lovsamling vare de ordinære straffe: dødsstraf, tab af rettigheder, tre slags legemlig revselse (kнут, som var forenet

med deportation og tvangsarbejde, tamp i forening med deportation og pisk i forening med anbringelse i en korrektionel anstalt, et arbejds hus eller korrektionelt kompagni, to slags frihedsberøvelse og bøder. Som det vil ses, var den legemlige revselse hovedprincippet i straffesystemet, de øvrige straffe stod i anden række, idet tab af rettigheder trådte hos de privilegerede klasser istedenfor legemlig revselse.

Oprindelsen til de ovennævnte korrektionelle kompagnier falder i slutningen af det 18 århundrede. Det var formålet at udnytte forbryderens arbejde, der lagde grunden til dem. Et stort antal slaver, vagabonder, personer dømt til arbejds huset, endogså gælds fanger samledes på militær vis i kompagnier til at udføre arbejder ved bygningen af havne og fæstninger. De vare dels underlagte marinen, dels ingeniørerne. Under Nikolaus dannedes sådanne kompagnier, som underlagdes den civile administration og underkastedes en stræng militær disciplin. Fangerne deltes i kategorier efter deres forbrydelse og håndværk. De måtte kun anvendes til offentlige arbejder. Oprindelig var det rømningsmænd og vagabonder over 25 år, personer dømt til deportation for mindre grove forbrydelser og dømt til fæstningsarbejde eller arbejds huset, som optoges i kompagnierne. Senere kom der flere kategorier til, og i 1838 fik godsejerne og kommunerne ret til at aubringe slette og uforbederlige folk deri.

Den ovenstående skildring giver trækkene i det russiske straffesystem indtil straffeloven af 1845. Denne lægger fortidens straffe til grund for det ny straffesystem, derfor har den tvangsarbejdet, legemlig revselse undtagen knut, som afskaffes, de forskellige slags deportation osv. Ikke desto mindre har den ny straffelov store fortrin. Den etablerer en straffeskala og drager en adskillelse mellem »peines criminelles« og »peines correctionnelles«, den modificerer straffenes karakter, og medens tidligere de legemlige straffe vare de principale, blev de herefter de supplemen-

tære, den principale straf blev efter 1845 frihedsberøvelsen. Da trimmene i straffebestemmelserne af 1845 hovedsagelig ere de nugældende, anføres de her i deres hovedtræk. Straffene for »peines criminelles« ere: Berøvelse af alle borgerlige rettigheder for alle trin, dertil dødsstraf, deportation til tvangsarbejde, med anbringelse i Siberien eller i Transkaukasien. Disse trin have hvert flere underafdelinger, der danne graderne i straffen, hvad der også gælder om »peines correctionnelles«. Disse vare: Berøvelse af alle rettigheder og særlige privilegier og deportation til Siberien (korrektionelle kompagnier), berøvelse af alle rettigheder og særlige privilegier og deportation til de fjærnere provinser i europæisk Rusland, indsættelse i en fæstning fra 2 til 6 år med berøvelse af nogle rettigheder, og i 6 uger til 2 år uden denne berøvelse, indsættelse i en strafanstalt fra 1 til 3 år med nævnte berøvelse eller fra 3 uger til 1 år uden berøvelse, fængselsstraf fra 3 måneder til 2 år, simpelt fængsel fra 1 dag til 3 måneder, advarsel og bøder.

Hvad selve straffuldbyrdelsen angår, ere de, der dømmes til tvangsarbejde (travaux forcés), delte i 3 kategorier efter arbejdet i minerne, fæstningerne eller fabrikerne. Fangerne af den første og sidste kategori tilbringe 1 til 8 år i en prøvekasse og gå derfra over i reformklassen. I den første klasse bære fangerne jærn og have ingen ret til fortjeneste, i den anden klasse bære de ikke jærn, og den del af fortjenesten, som tilfalder dem, danner en kapital til at understøtte familien med. Fanger i minerne, som have været tre år i reformklassen, og de i fabrikerne, som have været i samme klasse et år, kunne blive kasererede i bygninger, som høre til fabrikerne, eller få lov til at bygge sig et hus på fabrikens jord og til at gifte sig. Disse fanger få en understøttelse af den ovennævnte kapital. Efter udløbet af den tid, de ere idømte, anbringes de blandt de deporterede i de fjærneste egne af Siberien. I tilfælde af udmærket opførsel i straffetiden kan der gives tilladelse til at tage bolig i nærheden af minen eller fabriken,

hvor de have arbejdet. De arbitrære straffe, der idømmes fanger, bestå i legemlig revselse, forlængelse af straffetiden, nedsættelse i prøveklassen, slutten i jærn. Idømmes tillægsstraffe ved domstolene, bestå disse fortrinsvis i strænge legemlige revselsler, således i 5 - 6000 slag spidsrod for en forbrydelse, der vilde være at straffe med livstid, når denne straf alt er idømt pågældende. Den her beskrevne straf må altså betragtes som meget stræng, men derved må dog erindres, at denne straffeform galdt de forbrydelser, som efter andre straffelove straffedes med døden.

Dødsstraffen anvendes ene for forbrydelser mod suverænen og statens sikkerhed.

De korrektionelle kompagnier falde i to kategorier, den ene dannes af personer dømte ved domstolene, altså fanger, den anden af personer, som ere anbragte i kompagnierne ad administrativ vej, således livegne efter rekvision af deres herre. De anvendes ved ydre arbejder, fortrinsvis offentlige, men der kan dog også indrettes værksteder til dem. De have ingen ret til betaling, men ved løsladelse kunne de få en understøttelse. Efter to års forløb kunne fanger af den første kategori, og efter et år de af anden med god opførsel og flid overføres til reformklassen. I denne klasse bære de en anden dragt end de andre fanger, de arbejde særskilt, en trediedel af deres arbejdsfortjeneste indsættes i en sparekasse, 10 måneders ophold i klassen regnes for 1 år. De disciplinære straffe bestå i advarsel, mørk celle ikke over to dage, vand og brød fra to til fire dage, legemlig revselse af ikke over 30 slag pisk, i alvorlige tilfælde gives 100 slag pisk, halvdelen af hovedet rages eller fangen lægges i jærn. Sex måneder før udløbet af hver fanges straf lader provinsøvrigheden kommunen eller herren spørge, om fangen vil blive modtaget tilbage. Hvis ikke søges han anbragt i en af de fjærnere provinser i europæisk Rusland, dersom en kommune vil modtage ham. Lykkes dette heller ikke, transporteres han til Siberien. I alle tilfælde sættes fangen efter

løsladelsen under politiopsyn i fire år og kan ikke forlade det anviste sted uden særlig tilladelse.

I arbejdshusene og strafanstalterne ere for det første kønene adskilte, og for hvert køn er der tre afdelinger, nemlig fanger under 20 år (for kvinder 17 år), fanger fra 20 til 45 år (for kvinder fra 17 til 30 år), og fanger over sidstnævnte alder. Hver afdeling har to klasser, den lavere for dem, som have været straffede før, og den højere for dem, der første gang straffes. Disse klasser have forskellig dragt og ere adskilte såvel om natten som om dagen. Desuden søger man at klassificere fangerne efter deres forbrydelse og moralitet. Fangerne af den lavere klasse kunne efter mindst fire måneders ophold i denne overføres til den højere. Ved siden af dette hensyn til moraliteten har man også søgt at give arbejdet en opdragende karakter, idet fangen har ret til en overfortjeneste, men først i den højere klasse får han rådighed over beløbet, hvorefter han én gang om året kan sende familien indtil halvdelen. Det er også fangen tilladt efter bestemte regler at modtage besøg af slægtninge. Det vil heraf ses, at principerne i den penitentiære reform ere bragte til anvendelse i større omfang i disse anstalter. Iøvrigt ere de herhen hørende reglementer resultatet af de praktiske erfaringer, som ere gjorte i korrektionsanstalten i St. Petersborg, der er oprettet 1839. Efter løsladelsen fra arbejds- huset sættes fangen i 2 år under politiopsyn, fangen fra strafanstalten i 1 år.

Fængslerne ere bestemte til personer, dømte til fængselsstraf eller i varetægt. Disse to kategorier holdes adskilte. Iøvrigt skilles mænd fra kvinder, unge fra ældre, adelige og embedsmænd fra de lavere stillede, personer i samme sag fra hinanden, desuden skal der være en celleafdeling for anholdte. Hvad de til fængsel dømte angår, søger reglementet at gøre det så lempeligt som muligt. Arbejde fordres ikke, og fortjenesten tillører fangen, besøg af slægtninge kunne modtages endogså uden tilstedeværelse

af opsyn, der kan fås tilladelse til at benytte egen beklædning og til at få mad efter eget forgodtbefindende.

Skønt man ved udarbejdelsen af loven af 1845 havde fastsat forskellige bestemmelser, forsåvidt de forskellige anstalter skulde vise sig utilstrækkelige til at modtage fangerne, kom man dog snart i forlegenhed i så henseende. For at komme ud herover bestemtes, at fanger dømte på lang tid skulde føres til Siberien. I 1845 og 1847 udsendtes mænd, som skulde deltage i kongresserne i Frankfurt og Bryssel og samtidig gøre undersøgelser på det penitentiære område i andre lande. Resultatet heraf blev et forslag til at bygge et cellefængsel til 520 fanger i St. Petersborg efter Pentonvilles mønster, og at indføre celledsystemet i de øvrige penitentiære anstalter, således at cellefængsel blev sat istedenfor de korrektionelle kompagnier og arbejdshusene, idet samtidig straffetiden afkortedes. Dette strandede på økonomiske vanskeligheder. Man valgte så den udvej at gribe til legemlig revselse og deportation til Siberien, for derved at rømme op i anstalterne i europæisk Rusland. I den hensigt udarbejdedes loven af 23 novbr. 1853 om forandring i de korrektionelle straffe. Denne lov skaffede påny deportation overvægten i straffesystemet, og den etablerede desuden en ny slags deportation. Personer, dømte til de korrektionelle kompagnier eller arbejdshuse, bleve fremtidig deporterede til Siberien under navn af tvungne arbejdere, internerede i land- og bykommuner under politiets opsyn og skulde anbringes ved offentlige arbejder eller hos ejere af fabriker og guldminer.

Når man erindrer, hvorledes bestræbelserne i reglementet af 1822 for at organisere deportationen, som ere omtalte foran, for en væsentlig del blev betydningsløse på grund af loven af 1823, der deporterede mængder af vagabonder til Siberien, så forstår man, at loven af 1853 kun har kunnet få fordærvelige følger. Der var i mellemtiden ofret betydelige kapitaler på at kolonisere ved deporterede,

men alt var frugtesløst. Et officielt dokument skildrer tilstandene således: »Hvis du møder på alfar vej en mand, som er halv nøgen, skønt det er koldt og fryser, som er afmagret af hunger, med øjet mod jorden og med fortvivlet resignation i sine træk, så ser du en kolonist.« »De deporterede,« siger en generalguvernør fra Siberien, »danne en omflakkende befolkning, som kun holder livet oppe ved tiggeri og tyveri. Der var en tid, da landets folk havde medlidenhed med forbryderne, som vare internerede i deres ogn, og kaldte dem de ulykkelige. Den tid er forbi, bedragerier, attentater, tyveri, rov har udsløttet den følelse af deltagelse. Om foråret og sommeren, når de deporterede forsvinde for det kommunale politis afmægtige tilsyn og skjule sig i skovene, er det sjældent, at landsbyerne på deres vej ere sikre for tyverier, byerne for attentater og forbrydelser, og at vejene ikke ere bedækkede af lig. Øvrighederne ere ikke istand til at forebygge disse forbrydelser, de kunne kun straffe de skyldige.« Andensteds angives antallet af deporterede fra 1843—1852 til 69764, i 1853—1862 til 101238 og i 1863—1872 til 146380. Disse tal vise noksom betydningen af loven af 1853. Galkine-Wraskoi, den nuværende chef for Ruslands fængselsvæsen, anfører fra en rejse i Siberien 1881—82, at af 20199 deporterede, som vare internerede i fire distrikter i guvernementerne Tomsk og Enisseisk, vare kun 2643 tilstede, 10181 havde midlertidig tilladelse til at være fraværende, og 7375 vare »stukne af«. Som deportationen ovenfor er skildret, således er den nuværende tilstand i Siberien. De deporterede ere en byrde af tungeste slags for den indfødte befolkning. Ved siden af den sørgelige nødvendighed, at måtte underholde tyve og røvere, må den desuden betale for hjælp til de syge, der udgøre omtrent 10 pct. af det hele antal deporterede, for opførelse og vedligeholdelse af de kommunale fængsler m. m. Det er sagt, at en betydelig del af de deporterede unddrage sig polititilsynet. Af disse rekruteres vagabondernes skare, som anslås til 30—40000

individer. Blottede for al menneskelig følelse begå de de skrækkeligste forbrydelser. Man forfølger dem og jager dem som vilde dyr. I mange siberiske landsbyfolks øjne er det ikke nogen forbrydelse at dræbe disse vagabonder. »En sådan tingenes tilstand,« siger en meddelelse om deportationen i Siberien, »standser landets udvikling og vækker ligegyldighed for det rige landskab, som går mere og mere tilbage, selv ved siden af orientens nabolande.

Hvad fængselsadministrationen angår, faldt overledelsen i tre dele eller på tre steder, således vare bygningerne henlagte under administrationen for de offentlige kommunikationsmidler og bygninger, derved kom de korrektionelle kompagnier til at ligge under samme autoritet. Disse tre administrationer havde hver deres underordnede og således fremdeles nedad. Alle skulde de på den ene eller anden måde føre tilsyn, også med hverandre indbyrdes. Selv de funktionærer, som direkte stod i spidsen for fængslerne, kaldtes tilsynshavende (smotritek), så spørgsmålet påtrænger sig, hvem er da direktionen for fængslerne?

Det blev fængselselskabet, som foran er omtalt, ved en ny statut af 1851, hvorved selskabets stilling væsentlig forandredes, dog ikke så meget i ydre henseende. Præsidenten udnævnes af kejseren, medlemmerne yde et årligt bidrag, velgørerne bringe ofre i penge eller forskellige nødvendigheder til fangerens underhold. Selskabet virker gennem komiteer, bestående af vicepræsidenter og direktører. Desuden oprettedes præsidentens råd for at drøfte spørgsmål, som vedrøre selskabets virksomhed. Men komiteernes sammensætning forandredes væsentligt. De øverste embedsmænd i provins og dioces ere nu ex officio vicepræsidenter, og de højeste funktionærer i forskellige brancher ere ligeledes direktører, ligesom komiteernes bureauer ere ordnede regeringsmæssigt. Generalforsamlinger i selskabet faldt bort. Overhovedet manglede der kun et moment for at give selskabet en officiel karakter, og det kom i 1855.

da selskabet underlagdes indenrigsministeriet og ministeren blev dets præsident ex officio. Den ovennævnte forandring i komiteernes sammensætning havde sin grund i nødvendigheden af uniformitet i selskabets virksomhed, som nærmest nåedes ad den vej. Men på den anden side bidrog det vistnok også til, dels at det private initiativ paralyseredes ved det bureaukratiske element, der kom ind, dels at medlemsantallet aftog og derved også midlerne til at arbejde med. Dertil kom, at de bureaukratiske elementer havde deres egen gerning, der optog interessen, som derved blev mindre for selskabets virksomhed.

Alexander II påbød livegenskabets afskaffelse 19 februar 1861. En nødvendig følge deraf måtte blive afskaffelsen af legemlig revselse på det kriminelle og korrektionelle område. Ukasen af 17 april 1863 om nogle modifikationer i det korrektionelle straffesystem udtalte: Alle slags legemlige revselse, der supplere frihedsstraffe, ere afskaffede; brændemærken er forbudt; kvinder ere undtagne fra alle legemlige revselse; i tilfælde, hvor loven som hovedstraf sætter pisk, skal den erstattes med fængsel; anvendelsen af legemlig revselse for forskellige frihedsstraffe er afskaffet. Desuden reducerede loven tiden for inddømmelse i korrektionelle kompagnier og fastsatte maximum til 4 år, den afskaffede loven af 1853, som havde sat deportation til Siberien for aubringelse i de korrektionelle kompagnier. Ved de modifikationer, som loven af 1863 medførte, kom det russiske straffesystem nærmere henimod frihedsberøvelsen som grundlaget for det (spidsrod afskaffedes septbr. 1863), men ved samme lejlighed blev der også årsag til at revidere straffeloven. Man begyndte nu at undersøge og forhandle om, hvilket penitentiært system der skulde indføres i Ruslands fængsler. Indenrigsministeriet udsendte flere funktionærer for at undersøge udlandets forhold. Samtidig vilde man forsøge sig ad praktisk vej. Grev Sollohub reorganiserede i den hensigt strafanstalten i Moskow, indførte adskillelse for natten og arbejde i fælles-

skab. En lignende reform udførtes af Galkine-Wraskoi i St. Petersborgs fængsel, der var bestemt for fanger på kort tid. Imidlertid kom i 1864 reglementerne for retsens håndhævelse, deri lov om domstolenes organisation, den kriminelle og den civile proces, statuter for fredsdommerinstitutionen. Derved og ved, at der var indført arresthuse og korrektionelle asyler for unge forbrydere, blev det nødvendigt at gøre forandringer i straffeloven. Den ny udgave af samme, som endnu er i kraft, udkom i 1866. Efter mange overvejelser igennem flere år forelå der forslag, som omfattede alle områder i straffevæsenet. En kommission, som i den anledning nedsattes under forsæde af de Grot, kom til det resultat, at man skulde begynde med at skabe en særlig fængselsadministration under indenrigsministeriet og danne sig en straffeskala, som nøjagtig skulde definere straffens væsen og tjene til grundlag for udarbejdelsen af en lovbog og for indretningen af et penitentiært system, der stemmede med hver strafs særlige karakter. Kommissionen endte sine arbejder i 1878, og 27 febr. 1879 kom loven om den centrale administration for fængslerne, der indsatte en generaldirektør og ved siden af ham et fængselsråd, som ingen eksekutiv myndighed har, og hvori generaldirektøren har sæde: 11 decbr. 1879 kom loven om grundprinciperne for straffeskalaen. Den foreslår følgende straffe: 1. Deportation til tvangsarbejde på tid eller for livet. Tvangsarbejdet skal fortrinsvis organiseres i Siberien. 2. Anbringelse i en korrektionsanstalt ikke over 6 år. I den første del af straffetiden anvendes cellesystemet, derefter holdes fangerne adskilte om natten og i fritiden. Arbejdet er obligatorisk. De kunne anvendes til arbejder udenfor anstalten, men skilte fra de fri arbejdere. 3. Fængselsstraf på 1 år. Cellesystemet anvendes for hele tiden, medmindre fangens helbred ikke tåler det. Arbejdet er obligatorisk. 4. Arrest på 3 måneder. Dette er kun en simpel frihedsberøvelse. Arbejdet er fakultativt.

Under de 15 år lange overvejelser var det praktiske liv gået sin gang. Således bestemtes 1865, at den delvise militære bevogtning efterhånden skulde ombyttes med udelukkende civilt opsyn. I forbindelse hermed sattes for dette højere lønningssatser. I de korrektionelle kompagnier foregik der også en forandring, da de reorganiseredes 1870. De mistede den militære administration, fik navn af korrektionelle anstalter og civilt opsyn. Ligeledes havde man med held organiseret arbejdet ved at anvende dem til jernbanebygning i midten af Rusland. Man gik derfra over til andre offentlige arbejder og ansatte en særlig chef for den hele institution. Under militær ledsagelse sendes afdelingen til arbejdsstedet, hvor den indlægges under arbejdet i lejede boliger eller i barakker, den selv opfører. Endnu mere påtrængende var organisationen af tvangsarbejdet. I så henseende tog man sin tillugt til deportation til øen Sakhaline, og en kommission nedsattes for at foreslå forholdsregler for tvangsarbejdet i Siberien. Den foreslog at genoptage minerne i Nertchink, hvilket sattes i værk 1872.

I forbindelse med deportationen står transporten til deportationsstedet. Denne foregik indtil 1858 hele vejen tilfods, varede til tider 1 å 2 år for den enkelte fange og medførte foruden besværet af lænkerne, fangerne bar, ofte hunger, kulde og død. Fra 1858 begyndte reformerne på det gebet. Man benytter jernveje og dampskibe, hvor de findes (til den brug haves nu såkaldte flydende fængsler), eller almindelige vogne. Man har endvidere skelnet mellem transportanter fra en by til en anden og deporterede, som nu ikke føres sammen. Endelig har man aldeles ophørt med transporten af deporterede om vinteren, idet de, forsåvidt de ikke have nær til en jernvejsstation, for den tid anbringes i de såkaldte fængsler for transportanter, der ligge i flere større steder. Den omtalte forandrings særdeles store betydning bliver forståelig, når man hører den officielle beretnings daglige gennemsnitstal

på transportanter i 1883, nemlig 18863 foruden 3662, som hørte til deporteredes familier, eller ialt 24 pct. af det daglige gennemsnitstal af hele fangebefolkningen, nemlig 93811. Udgifterne til transporten i samme år vare 1,244684 rubler.

Ved den judicielle reform i 1864 skabtes, som foran omtalt, to ny slags penitentiære anstalter. Den ene var arresthuset, der er bygget, underholdes og ledes af »Zemstvo'en«, hvem regeringen havde tildelt de bøder, som pålægges af fredsdommerne. Straffen er en simpel frihedsberøvelse, fangen gøres alle mulige indrømmelser, således også ret til tre dages fraværelse i tilfælde af de nærmeste slægtnings sygdom, men den tid trækkes fra afsoningstiden.

Ved en lov af 1866 opfordredes Zemstvo'er, private selskaber og personer til at stifte korrektionelle asyler for unge forbrydere, idet den gav grundtrækkene for deres indretning, nemlig elementær undervisning og oplæren i et håndværk eller i agerbrug. Til agerbrugsskoler giver staten jord, og ellers klæder og føde til eleverne. Der er indrømmet eleverne foreløbig løsladelse i tilfælde af god opførsel. Det ældste af disse er asylet Roukawischnikoff, opkaldt efter dets første direktør. I 1883 fandtes der 11 sådanne asyler med omtrent 600 unge forbrydere. Repræsentanter for disse anstalter have holdt møder i 1881 i Moskow og 1884 i Kiew.

Under den ny administrative ordning af 1879 er reformen i fængslerne i St. Petersborg realiseret, de ledes af selvstændige direktører med et tilsynsråd ved siden, ny fængsler ere opførte, således cellefængslet i St. Petersborg til 1000 fanger. I 1886 er udkommet en lov om organisationen af fangearbejdet. Ruslands nuværende generaldirektør for fængselsvæsenet er Galkine-Wraskoi.

Den internationale fængselskongres i St. Petersburg.

Afholdelsen af den forestående internationale fængselskongres i St. Petersburg er fastsat til 15 juni 1890.

Den russiske regering har indrømmet deltagerne i kongressen 50 pct. nedsættelse i betalingen på jernbanerne, og der er gjort skridt til at erholde nedsættelse på fremmede jernbaner.

Adgangen til kongressen betales med 20 frs.

Deltagerne i kongressen ville blive indbudte til at besøge Moskow og deltage i asylet Roukawichnikoffs 25 års jubilæum.

Finland indbyder ligeledes medlemmerne til et besøg i Helsingfors.

En erindringsmedaille vil ligesom ved kongressen i Rom blive overrakt medlemmerne af kongressen i St. Petersburg.

I forbindelse med kongressen er der af den russiske regering åbnet en international konkurs om *John Howards betydning i den penitentiærne reform* (Tidssk. Årg. 1889 s. 166). Ligeledes har Beltrani Scalia på Rivista di discipline carcerarie's vegne indbudt til en konkurs om: *Hvilken den historiske udvikling i de forskellige civiliserede lande har været af institutioner til korrektionel opdragelse af unge mennesker domte for almindelige forseelser, eller internerede i kraft af forældremyndigheden eller for dovenskab, betleri og vagabonderen.*

Offenlige foredrag ville blive holdte:

Om den penitentiære videnskabs internationale karakter og om kongressernes værk, der ledes af den permanente kommission, af Herbette.

Om Howards liv og virken, af Koni.

Om strafferettens nuværende tilstand, af Lisst.

Om straffevæsenets nuværende tilstand, af Beltrani Scalia.

Om midlerne til at forebygge forbrydelser, af Jagemann.

Det er endvidere hensigten at opfordre Amerikanerne Wines eller Round til at holde et foredrag om:

Den konventionelle opdragelse (industrial schools and reformatories) i almindelighed og særligt i Amerika.

Det er alt tidligere nævnt i Tidsskriftet (årg. 1889, s. 19), at der sammen med kongressen vil blive foranstaltet en international udstilling af arbejder, udførte af cellefanger; en international udstilling af alt, som vedrører korrektionelle anstalter for unge forbrydere; at indrømme en afdeling af udstillingen til ting, der ikke falde ind under de to førstnævnte slags, men som bestyrelserne ønske at udstille i den forudsætning, at det vil interessere kongressens medlemmer.

Ved omsendelse af blanketter til udfyldning søger kongressen at samle en udførlig *international statistik over korrektionelle etablissementer særlig for unge mennesker af begge køn*, hvad enten de ere dømte til at afsone en straf eller indsatte efter administrativ bestemmelse til korrektionel opdragelse.

De til forhandling på kongressen opstillede æmner findes i Tidsskriftets årgang 1887, s. 193 og flg. Til de der anførte skal i første sektion tilføjes som:

7. *Hvorledes skal man kunne undgå den skadelige indflydelse af forældre eller formyndere på deres børn eller myndlinge i tiden fra disses betingede løsladelse og i almindelighed fra udløbet af deres straffetid, til de blive myndige?*

8. *Hvilke grænser bør der sættes for domstolenes straffemyndighed og for den disciplinære myndighed lige*

overfor forseelser begåede af fanger i deres fangetid? Hvilke forseelser af denne slags bør afgøres af domstolene og hvilke ville kunne straffes arbitrært?

I anden sektion tilføjes:

7. *I hvilken henseende bør systemet, som fangen er underkastet før den endelige domfældelse, adskille sig fra det, han underkastes efter denne?*

8. *Dersom man vil forsikke fangerne ved løsladelsen efter udstået straf et middel til at eksistere, er det magtpåliggende at etablere en stor forskelligartethed i arbejderne i fængslerne, så at man kan lære hver fange det arbejde, som passer bedst til hans evner. Men skal det være således, må fængsler i en vis henseende blive industrielle anstalter af en egen slags og derved pådrage sig byrdefulde udgifter ved siden af overlæsning. Ja, man kan godt forudsætte, at der iblandt disse forskelligartede arbejder findes nogle, som, fordi de ere altfor lette og simple, ville kunne hæmme en heldig indflydelse af straffen. Skal man ikke desto mindre, uden at begrænse tallet af de forskellige slags arbejder, give hver fange et arbejde, som kan svare til hans evner?*

9. *Når man deler varigheden af en frihedsstraf i et vist antal perioder eller klasser, vil det så være at foretrække at behandle fangerne med et mindre og mindre strengt system overensstemmende med trinene i den klassistige, de skulle passere? I bekræftende fald bør systemet i første klasse anvendes i hele dets strenghed, og man vil i så fald åbenbart anvende cellen; men hvilke slags arbejder skal man foretrække?*

10. *Hvis man for at kultivere land eller kolonisere etablerer et fængsel i et uopdyrket landskab, skal man så dér anvende et system forskelligt fra de almindelige fængselsystemer, hvorved man behandler fangen mindre strengt*

end ellers? Vil man i så tilfælde anse det for passende, forudsat at fangerne, som sendes derhen, have lang straffetid, at underkaste dem et særegent penitentiært system med en tids streng behandling i et fængsel, forend de definitivt sendes til det omspurgte fængsel?

(Æmnerne 8, 9, og 10 ere opstillede af den japanske regering.

11. *Er en kompilation af en international penitentiær statistik nyttig? Er den mulig? I så tilfælde, indenfor hvilke grænser skal den holdes? Efter hvilket system skal den gøres?*

Endelig vil kongressen for årene 1885—1890 fortsætte den på romerkongressen meddelte bibliografi for strafrettens og fængselsvidenskabens vedkommende.

En japansk fængselsordning fra forrige århundrede.

Landretsråd Rudorff i Hannover har for kort tid siden offentliggjort nogle meddelelser om de japanske retsforhold: *Kamporitsu* eller *Hiakikajo* og *Tokugawalovsamlingen*, som begge ere blevne trykte i Tokio. Af disse skrifter ere følgende meddelelser uddragne.

Den japanske retshistorie deler sig i flere større perioder. det uindskrænkede kejserdømmes til 1192, *Shogunats* til 1603, *Tokugawaperioden* til 1868 og den ny reformperiode. I den anden periode fremtræder alle den orientalske strafferets

ejendommeligheder og i slutningen af den de grusomste skærpelser af straffene, således at saves sønder. I løbet af den følgende derimod præges vel endnu straffetretten af hensynet til standsforskell, men den har i mange henseender mildere straffe. Et fast system og ensartethed mangler til midten af forrige århundrede, men af de ved den tid udgivne love kan man dog allerede få et overblik over straffesystemet. Det er særdeles righoldigt, og døds- og legemsstraffe spille en fremherskende rolle. Dødsstraf fuldbyrdedes således ved korsfæstelse, brænding og halslugning med eller uden vanærende jordfæstelse, og kvalificeret ved hovedets stillen til skue eller derved, at legemet benyttes til prøve for sværd. Som legemsstraf benyttedes brændemærke og prygl, endvidere anvendtes pengestraf, æresstraffe (forvisning, hovedhårets afragning, afsættelse fra embede, udstødning af adel- eller præstestanden, stillen i gabestok m. fl.). I blandt frihedsstraffene fremhæves indespærring i fængsel eller i hjemmet og overdragelse til slægtninge til forvaring.

Hvad de strafbare handlinger angår, kan intet system påvises. Men den anden bog af *Kuji-Kata-Osadamegaki* (*Ge-hen*) kan siges at indeholde en næsten fuldstændig straffecodex. Der findes ikke blot bestemmelser om de grovere forbrydelser, men også om en mængde politiforseelser, hasardspil, jagtovertrædelser, mål og vægt, bygningsvæsen og sædelighedspolitiet. Ved siden deraf tages der stadigt hensyn til de personlige forhold; der er givet særlige bestemmelser for unge, gamle, drukne, utilregnelige, ja endogså for de tilfælde, »hvor den strafbare handling efter sin benævnelse er grov, men i virkeligheden ikke skader nogen.«

I midten af forrige århundrede pålagde den ottende *Schogun* en af sine statsråder at samle alle gamle sædvaner og forordninger. Denne samling »*Osamemegaki*« foreligger i to dele, den første (*johen*) indeholder forskellige retssætninger, den anden (*gehen*) straffebestemmelser. Men i den første del findes også historiske meddelelser om institu-

tioner således fængsler. Ligeledes findes der et fængselsreglement, udstedt i femte måned af den tredje *gembrun*, det vil sige 1738. Dette reglement lyder således:

1. Når nogen skal fængsles, skal han underkastes forhør i vagten af slutteren eller i overværelse af *doshin*, og det skal fastslås, om navn, alder m. m. hos den, som skal fængsles, passer med den i arrestbefalingen betegnede person. I så fald anholdes han, optages i fængslets *sajduchi*, afløres klæderne, besigtiges nøje af fangevogteren og bringes da i fængslet (*agariya*), klædningsstykkerne indføres i en bog og oversendes den følgende dag til *sohobancho*. Penge, bøger og andre sager, som det er forbudt at medbringe i fængslet, fratages fangen og forelægges vedkommende *bancho*.

2. Forlanges fanger fremstillede af vedkommende embedsmænd, skulle *samurai agariyamonno* befordres bundne som fugle i *kago* af bysvende; almindelige fanger skulle ordenligt lænkede bæres i en egen *kago* af bøddelknægte, og ved tilbagekomsten skulle de besigtiges ligesom nyindsatte og puttes i *agariya*.

3. Beklædning leveres hjemløse årlig i begyndelsen af maj og september. Er den istykker, leveres den også udenfor den bestemte tid.

3. Fanger, som have en bolig, leveres der to gange årlig fra deres eget hjem beklædning, når de anmode derom.

5. Når genstande afleveres til en fange, trykkes den vedkommende embedsmands stempel på fortegnelsen. Derefter bringes de i fængslet og afgives til den tilstedeværende skriver. Han lader en fangevogter bringe sagerne til fængselsrummet. Der undersøges de i en opsynsmands nærværelse, og efter at der er kaldt på den pågældende fange, rækkes de ham ved celledøren, idet fortegnelsen oplæses.

6. Ved måltiderne bringes fødemidlerne under tilsyn af opsynsmanden (*dochin*) ind i cellerne af vogteren.

7. Medicinen koges af den pågældende vogter og gives tre gange daglig under tilsyn af skriveren (*monokaki*) og *robandooshin*, idet navnene på de syge opråbes.

Alvorligt syge og sådanne, som ere i særlig kur, gives medicinen endnu oftere i cellerne.

8. The bringes i beholderen (*taru*) tre gange daglig i cellen af vogteren i opsynsmandens nærværelse.

9. Når en fange ønsker at købe noget, skrives genstandene op på tavlen, denne forelægges opsynsmanden (*toban*), som afskriver den og giver en betjent pålæg om indkøbet. Opsynsmanden må være tilstede, når sagerne overgives til fangen, og undersøge hver enkelt.

10. Badning foregår i 5, 6, 7, 8 måned sex gange månedlig, i 3, 4, 9, 10 fire gange, i 1, 2, 11, 12 måned tre gange månedlig. Fangerne bringes i *yuuyakaisho* til badning, under samme have opsynsmænd vagt såvel i som udenfor baderummet.

11. Fire gange om måneden inspiceres fængslet, og det gælder hvert enkelt fængsel. Fangerne, som forvares deri, anbringes i fængselsgangen, og under tilsyn af inspektøren (*un-madori*), af *yeriki ishida tatewaki* og af slutteren (*kagiyaku*) betræde underinspektøren og forretningsføreren tilligemed vogterne fængslet og undersøge nøje, om ikke forbudne sager findes der, eller om rummet nogensteds er beskadiget.

12. Ved ildsvåde skulle fangerne føres til begge *bugio*-amtshusene i Ekko, de i *agarizashiki* i kago, og andre fanger i en kæde. I alvorlige ildebrandstilfælde skulle fangerne løslades uden lænker, og *tatewaki* skal forkynde dem, at enhver, der rømmer fra stedet, men godvillig vender

tilbage til fængslet, efter gammel skik skal få skænket sit liv, hvor alvorlig end hans forbrydelse måtte være.

13. Ragning; a, *nanushi* og *soje-yaku* fra *ro* og *agariya* skulle rages engang om måneden, b. de til *ento* dømte, som befinde sig i fængslet, og livsfanger ligeså, c. de øvrige fanger i 7 og 12 måned undtagen alvorlig syge, d. ragning, hvorved *tejo* anlægges, sker i fængselsgården. Barbererne antages af *trukiban-machidoshiyori*.

14. Fængselsordning.

a. Fængselsordningen skal overholdes og befalinger af *nanushi* adlydes.

b. Fangernes pladser må ikke deles i højere og lavere og skulle ordnes således, at der ingen trængsel finder sted i fængslet.

c. Fangerne må ikke føre samtale med sådanne medfanger, som ved fængselsinspiceringen ere blevne afsondrede, og heller ikke i de sædvanlige tider med andre medfanger.

d. Indenfor fængslet må personalet (*yakunin*) ikke optræde mod medfanger, som om de skulde undersøge dem, så at de hemmeligt kvæle medfangerne.

e. Penge under navn af *arai-sen*, *zasen* må ikke medtages. Penge, som indgå fra den enkelte fanges hjem, skulle afleveres til ham.

f. Når fanger blive syge, gøres der ufortøvet anmeldelse herom til *toban*. Er sygdommen meget alvorlig, skal blot sygdommens standpunkt angives, og der gives medicin, dekokter, piller, pulver, plaster m. m. efter anmodning.

g. Hazardspil er forbudt.

h. Når nogen indsættes i fængslet eller kommer tilbage til fængslet og medbringer våben, pensel, tusch, penge eller andre i fængslet forbudne sager, skal det strax angives.

i. Klædningsstykker må medfangerne ikke låne indbyrdes. Det er også forbudt at lade sig skænke klædningsstykker af en anden fange, som har forladt fængslet for at henrettes. Alle klædningsstykker, som tilhøre en løsladt, må ikke blive i fængslet.

j. Det er også forbudt fangerne, som på grund af badning, afkøling i sommervarmen, eller ved ind- og udgang i fængslet komme ud i fængselsgangen, at tage metalstykker, søm, træstykker, teglsten med i cellerne.

k. Overtrædes disse bestemmelser, skal det meldes på vedkommende sted, hvorefter afstrafning ikke vil udeblive ikke blot af den skyldige, men også af *namushi* og *yakunin*. Bestemmelserne skulle strengt overholdes.

De ere udstedte i 5 måned af 3 gembun (1738). (Efter Bl. f. g. B. 24, s. 317).

Fængselselskabet i New York.

Selskabet har bestået i 45 år med det formål:

Forbedring af fangernes vilkår, såvel arrestanters som straffangers, af fængselsvæsenet og af fængslernes bestyrelse såvel i byerne som i staterne, understøttelse og opmuntring af fanger, der ere forbedrede, efter løsladelsen ved at skaffe dem midler til at føre et hæderligt liv og støtte dem i deres bestræbelser.

Hvad den første opgave, forbedring af fangernes vilkår, angår, bemærker beretningen, at fængslerne altid inde slutte adskillige hundreder arrestanter. Omendskønt der i almindelighed er god grund til at forudsætte deres skyld,

ere den slags folk selvfølgelig uskyldige og have ikke været straffede; mange ere i virkeligheden uskyldige. Tilfredsstillelsen af en lille hævn, en række af ekstraordinære omstændigheder, virkningen af en omhyggelig lagt snare kan bringe en hæderlig mand, kvinde eller barn i arrest. Fattigdom, omgivelserne, den fastholdte og ofte ubegrundede klage af en politimand, som vil opretholde den anholdelse, han har gjort, vil ofte paralyserer enhver bestræbelse af sådanne personer for at forsvare sig, så at det, når arresten er dekretet, bliver let at holde dem i den lovs garn, som de ikke have krænket, og at sende dem i fængsel efter dom — at brændemærke dem som medlemmer af forbryderklassen, til hvilken de mod deres villie have forvildet sig eller ere drevne af omstændigheder, de ikke kunne kontrollere. Sådanne folk gør Fængsels-selskabet sig megen umage for at hjælpe.

Til den anden opgave hører også eftersyn af statens strafanstalter og distriktsfængsler. Om disse udtaler beretningen, at tilstanden er slet, og i mange tilfælde er adskillelsen mellem unge og gamle, arrestanter og straffanger utilfredsstillende, i et fængsel vare mænd og kvinder adskilte ved et åbent gitter, som muliggjorde kommunikationer, der også fandt sted.

Virkomheden for de løsladte fanger er den af Fængsels-selskabets opgaver, som i de sidste år er voxet hurtigst. Enhver uforbedret fange er på en gang en byrde og en trusel for samfundet. Han skal leve, og hans hænder ere bundne i bestræbelserne for at opholde livet. Han ejer sjelden en bedrift, og har han det, er arbejdets organisation imod ham. Når han har udstået sin straf, er han kvit med staten, og det ligger i samfundets interesse, at han så hurtigt som muligt igen bliver et led i det ordinære maskineri. At søge arbejde for disse folk, at klæde dem ordenligt på, for at de kunne opnå arbejde, at beskytte dem mod deres gamle kammerater og hjælpe dem til at udholde samfundets skånselsløse domme, det er Fængsels-

selskabets arbejde. I 1888 ere 584 løsladte fanger hjælpne, af disse vare 174 udlændinge, 115 under 20 år, 152 fra 20 til 25 år, 374 første gang straffede, 359 katolikere, 34 jøder, 190 protestanter og 1 atheist.

Beretningen udtaler tilsidst, at Fængselselskabet er modstander af enhver udlejen af fangernes arbejdskraft, også til staden eller andre autoriteter, og betegner den i 1888 i New York vedtagne lov om anvendelsen af fangernes arbejdskraft (se årgang 1889, s. 5.) som upraktisk, hvori alle bestyrere af fængslerne i staten skulle være enige.

Howard Selskabet.

Howard Selskabet i London har udsendt sin årsberetning for 1889. Den omhandler afsagte domme, forhandlinger i parlamentet, domfældelse af uskyldige, strafanstalter og lokale fængsler, dødsstraf, fattigdom, kvinder som opsyn og besøgene i fængsler og politiarrester. I anledning af spørgsmålet om uligheden i de afsagte domme, hvorved ofte de alvorligste forbrydelser ere straffede mildt, medens ringere forbrydere ere straffede usædvanlig strengt, blev sagen efter forhandling med Selskabet bragt frem i Underhuset. Resultatet af forhandlingen blev nærmest det, at det blev anset for naturligst, om dommerne indbyrdes konfererede hyppigt og til bestemte tider for at opnå en større ensartethed i proceduren, idet talerne i almindelighed erkendte det uheldige i de nuværende forhold.

Beretningen erkender, at der er gjort en del for at klassificere fangerne i fængslerne, men der er endnu en del tilbage i så henseende, navnlig i arbejdshuse og hospitaler. For fattigdommens vedkommende er det navnlig anbringelse

af børn i pleje, som Selskabet hævder. Selskabets standpunkt ligeoverfor dødsstraf er vel bekendt, det har i mange år kæmpet for dens afskaffelse. Selskabets formand er fremdeles Francis Peck, ligeledes dets sekretær William Tallack.

Litteratur.

Die Gefangenen und die Verbrecher unter den Einfluss des Christentums. Af **F. A. Karl Krauss**, Fængselspræst i Freiburg i Baden.

Nævnte lille skrift udgør 25 binds 1ste hefte af »Blätter für Gefängnissskunde.« Det har kostet Forfatteren ikke ubetydeligt arbejde, idet han har hentet sit materiale fra vidt spredte kilder for at kunne belyse den kristelige kirkes indflydelse i tidernes løb på fangernes lod og på fængselsvæsenets udvikling og forbedring.

I sidste henseende kan kirken kun opvise sparsomme resultater, derimod har den kristelige kærlighed været virksom for at mildne fangens og forbryderens hårde tilværelse.

I kirkens første tider drejede det sig særlig om sådanne, som for deres tros skyld vare fængslede eller forfulgte. »Forbrydere gaves der overhovedet ikke blandt den ældste kirkes kristne, at være kristne og være hellig var ensbetydende. For at lette martyrerne fængselsopholdet var intet offer for stort for den kristne menighed. Snart kom der dog andre fanger, som gjorde krav på hjælp. I det 3 århundrede trængte de barbariske folkeslag ind i det romerske rige, mange kristne bleve krigsfanger, og nu var det biskoppernes stadige omsorg at få disse løskøbte. Var der ikke andre midler, solgtes kirkens kostbarheder, endog de hellige kar. Også gælds-fanger, hvad enten de havde statsgæld eller privatgæld, løskøbtes, eller menigheden borgede for dem.

Senere sporedes nu også kristendommens milde indflydelse på statslovgivningen. Således kan den såkaldte »indulgentia pachealis« (benådning ved påskefesten) (367) og »asylretten«, begge overleveringer fra hedninger og jøder, tilskrives den kristelige lovgivning. Den skik at benåde en del fanger ved påskefesten har holdt sig på forskellige steder i Italien indtil det 16de århundrede. Som et bevis på

kirkens ideale standpunkt nævnes: retten til forbøn for forbrydere, som var indtrømmet biskopperne. Motiverne til sådan forbøn var navnlig den, at kirken fandt, at fængselsstraffen var en uværdig straf for en fri kristen; en sådan skulde sone sin brøde på anden måde, nemlig ved offentlig kirkebod. I dette øjemed havde kirken med stor omhu affattet bodslove.

En mængde forordninger og love angående fangers behandling blev givne dels fra kirkelig side, dels af fyrster og regeringer under kirkelig påvirkning. Således omtaler Forfatteren en række love givne af de romerske kejsere i årene 340—529 og tilføjer: »Skade at disse love ikke bibeholdtes og fulgtes, thi de indeholdt i virkeligheden alt, hvad man kunde forlange af en retfærdig og forstandig fængselsbestyrelse.»

Fra middelalderen savnes sikre oplysninger om, hvorvidt kirken på embedsvegne har bekymret sig om fængslerne; derimod haves fra enkelte lande mange beretninger om frivillige kærlighedsgerninger. I Tyskland synes indtil den nyere tid sågodtsom intet at være gjort for fanger i kirkelig retning. Fra Italien er der også kun sparsomme beretninger, kun pave Paulus I († 767) roses for, at han »med iver har opsøgt de fattige og dem, der vansmægtede i fængsler.»

Igennem flere århundreder viser der sig nu i vort billede af det kristelige kærlighedsarbejde for fanger og forbrydere næsten kun tomme flader. Først i det 10. århundrede, efter congregationen i Clugny, fra hvilken der udgik storartede reformbestræbelser, begyndte nyt liv igen at røre sig i den kristelige kirke, også fangerne fandt nu igen kærlig deltagelse.

Mange religiøse samfund og broderskaber stiftedes med det formål legemlig og sjælelig at lette fangernes lod.

I Rom stiftedes således flere selskaber med den opgave: »ved kærlighedsgerninger at opretholde forbindelsen mellem samfundet og dets erklærede fjende, forbryderen.»

Et broderskab påtog sig omsorgen for fangernes familie, plejede dem i sygdomstilfælde o. s. v. Den mest udmærkede omtale får dog det broderskab, hvis opgave det var at forberede den dødsdømte til døden. Det bredte sig fra Italien til Frankrig, Spanien og Portugal. Overhovedet giver Forfatteren broderskaberne, som udfyldte tidsrummet til periodens udløb, en omstændelig omtale og ser i dem grundlaget for vor tids fængsels-selskaber, hvoraf et stiftedes i Turin 1823 og et i Genua 1825 (Et udtog af disse selskabers love findes aftrykt i bogen). Howard, som på sine rejser lærte de italienske gejstlige selskaber at kende, dannede derefter lignende i England, og derfra udgik opmuntring og påvirkning til alle civiliserede stater i Evropa og Amerika. Den første store reform på straffevæsenets område udgik fra Rom, hvor Clemens XI 1703 grundede det første cellefængsel og det dermed sammenhængende straffesystem.

Sluttelig skildres enkelte fromme mænd, der dels have gjort sig bekendte ved store personlige opofrelser, dels have arbejdet på at omordne og forbedre straffevæsenet. Bogen slutter med en nyere historieskrivers ord om en af disse mænd, Vincenz von Paul, født i Gascogne 1576 † 1660: »Efter apostlenes tid gives der måske intet menneske, som har vist den katolske kirke og den hele menneskehed større tjenester.«

Som et historisk bidrag til belysning af fængselsvæsenet i gamle dage har skriftet interesse, men dets betydning begrænses derved, at Forfatteren, der utvivlsomt tilhører den romersk-katolske kirke, kun har medtaget de romanske lande og den katolske kirkes indflydelse i fremstillingen. Skriftets benævnelse »et historisk overblik omfattende de første sytten århundreder« lover således mere end det giver. Iligemåde har Forfatterens kirkelige standpunkt ganske vist bidraget til nogen ensidighed til fordel for den katolske kirke i bedømmelsen af visse fremtrædende momenter betydning for fængselsvæsenet. Medens, som det ses af det foranførte, de sidste syv århundreder blive fattigere end fortidens, vilde et blik på de protestantiske lande i det »historiske overblik« sidste århundreder have vist, hvorledes der i disse rørte sig et kraftigere liv, netop på fængselsvæsenets område. For Danmarks vedkommende kunne vi således henvide til Christian den fjerdes »Børnelus«. At imidlertid skriftet vil læses med interesse, og at Forfatteren fortjener tak for sit arbejde og sit bidrag til at belyse fortidens penitentiære forhold, er der ikke tvivl om.

V.

Tidsskrift for Retsvidenskab. 1889. Indhold: Om betingelserne for gæsteretsbehandling efter norsk (dansk) civilproces, af Johannes Bergh. Några anmärkingar om den äldra Svenska panträttens juridiska konstruktion, af J. S. Landtmanson.

Gerichtssaal. B. 52. H. 4. Indhold: Bemærkninger om Dr. Merkels »Lehrbuch des deutschen Strafrechts«, af v. Buri. Spørgsmål vedrørende § 44 i strafprocessen, af Siegel. Ungarsk retsstatistik, af Dr. L. Gruber. Literaturanmeldelser.

Blätter für Gefängnisskunde. 24. B. 2. og 3. H. Indhold: Forsorgen for en fanges familie, af Kraus. Søndagen i fængslet af Mahn. Samme, af Sherr. Fængselssystemet for unge mennesker, af Köstlin. Forskellen mellem tugthus og fængsel, af Streng. Holzendorff. Anstalter for løsladte, af Poufick. Meddelelser fra strafanstalter. Literatur.